

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr 1514/181/16
Zarządu Województwa Mazowieckiego
z dnia 27 września 2016r.

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

SZCZEGÓŁOWY OPIS OSI PRIORYTETOWYCH REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014 – 2020 (USZCZEGÓLOWIENIE RPO WM/SZOOP)

(wersja 1.13)

Warszawa, 27 września 2016 r.

Spis treści

SZCZEGÓŁOWY OPIS OSI PRIORYTETOWYCH REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014 – 2020 (USZCZEGÓŁOWIENIE RPO WM/SZOOP)		1
I.	Ogólny opis Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz głównych warunków realizacji	8
I.1	Status dokumentu.....	8
I.2	Opis RPO WM 2014-2020	9
I.3	Finansowanie RPO WM 2014-2020	12
I.3.1	Przepływy finansowe.....	14
I.3.2	Zasady przekazywania i rozliczania wydatków.....	14
I.4	Kwalifikowalność wydatków	15
I.5	Nieprawidłowości i korekty finansowe	15
I.6	Instrumenty Finansowe.....	17
I.7	Opis zasad wyboru projektów.....	18
I.7.1	Podstawowe założenia oceny wniosków	18
I.7.2	Tryb konkursowy.....	19
I.7.3	Tryb pozakonkursowy	22
I.7.4	Instrument terytorialny - ZIT	23
I.8	Zasady uniwersalnego projektowania i mechanizm racjonalnych usprawnień.....	24
I.8.1	Uniwersalne projektowanie	25
I.8.2	Mechanizm racjonalnych usprawnień	28
I.9	Kontrola projektów.....	30
I.9.1	Weryfikacja wniosków o płatność beneficjenta	33
I.9.2	Kontrola zdolności realizacji projektu	34
I.9.3	Kontrola postępowań przed przekazaniem informacji o wyborze projektu do dofinansowania.	34

I.9.4	Kontrola postępowań po przekazaniu informacji o wyborze projektu do dofinansowania	35
I.9.5	Wizyta monitoringowa	35
I.9.6	Kontrola PZP ex - ante	35
I.9.7	Kontrola w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta	36
I.9.8	Kontrola krzyżowa	37
I.9.9	Kontrola na zakończenie na dokumentach	37
I.9.10	Próba projektów i próba dokumentów	37
I.10	Działania informacyjne i promocyjne	37
II.	Opis poszczególnych osi priorytetowych RPO WM 2014-2020 oraz poszczególnych działań i poddziałań	38
II.1.	Oś Priorytetowa I - Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce 38	
II.1.1	Działanie 1.1. Działalność badawczo – rozwojowa jednostek naukowych	40
II.1.2	Działanie 1.2. Działalność badawczo - rozwojowa przedsiębiorstw	48
II.2.	Oś Priorytetowa II – Wzrost e-potencjału Mazowsza	58
II.2.1	Działanie 2.1. E-usługi	59
II.3.	Oś Priorytetowa III – Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	67
II.3.1	Działanie 3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu	69
II.3.2	Działanie 3.2 Internacjonalizacja MŚP	87
II.3.3	Działanie 3.3 Innowacje w MŚP	97
II.4.	Oś Priorytetowa IV - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	107
II.4.1	Działanie 4.1 Odnawialne źródła energii	108
II.4.2	Działanie 4.2 Efektywność energetyczna	120
II.4.3	Działanie 4.3 Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza	136
II.5.	Oś Priorytetowa V – Gospodarka przyjazna środowisku	157
II.5.1	Działanie 5.1 Dostosowanie do zmian klimatu	158
II.5.2	Działanie 5.2 Gospodarka odpadami	167

II.5.3	Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe	175
II.5.4	Działanie 5.4 Ochrona bioróżnorodności	188
II.6.	Oś Priorytetowa VI – Jakość życia.....	196
II.6.1	Działanie 6.1 Infrastruktura ochrony zdrowia	198
II.6.2	Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych	207
II.7.	Oś Priorytetowa VII – Rozwój regionalnego systemu transportowego	218
II.7.1	Działanie 7.1 Infrastruktura drogowa.....	219
II.7.2	Działanie 7.2 Infrastruktura kolejowa.....	226
II.8.	Oś Priorytetowa VIII – Rozwój rynku pracy	233
II.8.1	Działanie 8.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP	234
II.8.2	Działanie 8.2 Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo	243
II.8.3	Działanie 8.3 Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3	252
II.9.	Oś Priorytetowa IX – Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	261
II.9.1	Działanie 9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.....	263
II.9.2	Działanie 9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej	278
II.9.3	Działanie 9.3 Rozwój ekonomii społecznej.....	293
II.10.	Oś Priorytetowa X - Edukacja dla rozwoju regionu	305
II.10.1	Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży	307
II.10.2	Działanie 10.2 Upowszechnianie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych	331
II.10.3	Działanie 10.3 Doskonalenie zawodowe	339
II.11.	Oś Priorytetowa XI – Pomoc Techniczna	360
III.	Indykatywny plan finansowy [EUR]	369
IV.	Wymiar terytorialny prowadzonej interwencji	372
IV.1.	Wymiar terytorialny - formy obligatoryjne	372
IV.1.1	Planowane wsparcie rewitalizacji w ramach RPO WM 2014-2020.....	372

IV.1.2	Wsparcie przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich w ramach ZIT.....	375
IV.1.3	Obszary wiejskie	376
IV.2.	Wymiar terytorialny - formy fakultatywne.....	382
IV.2.1.	RLKS.....	382
IV.2.2	Wsparcie przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego rozwoju innych obszarów miejskich niż obszary funkcjonalne miast wojewódzkich (w tym ZIT, instrumenty spełniające kryteria artykułu 36 rozporządzenia ogólnego oraz artykułu 7 rozporządzenia EFRR)	382
IV.2.3	Wsparcie ZIT poza zintegrowanymi przedsięwzięciami z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich (instrumenty spełniające kryteria artykułu 36 rozporządzenia ogólnego inne niż obszary miejskie).....	382
IV.2.4	Inne instrumenty terytorialne	382
V.	Wykaz najważniejszych dokumentów służących realizacji RPO WM 2014-2020	
	390	
v.1.	Wykaz dokumentów krajowych i unijnych.....	390
V.1.1.	Wykaz rozporządzeń, decyzji i komunikatów UE.....	390
V.1.2.	Wykaz ustaw, rozporządzeń, strategii i innych dokumentów krajowych	392
v.2.	Wykaz wytycznych	393
V.2.1.	Wykaz wytycznych UE	393
V.2.2.	Wykaz krajowych wytycznych horyzontalnych	393
v.3.	Wykaz wytycznych programowych	395
VI.	Załączniki.....	396
	Załącznik 1 - Tabela transpozycji PI na działania/poddziałania w poszczególnych osiach priorytetowych	396
	Załącznik 2 – Tabela wskaźników rezultatu bezpośredniego i produktu dla działań i poddziałań	396
	Załącznik 3 - Kryteria wyboru projektów dla poszczególnych osi priorytetowych, działań/poddziałań.....	396
	Załącznik 4 – Wykaz zidentyfikowanych projektów pozakonkursowych współfinansowanych ze środków RPO WM 2014 – 2020	396

Załącznik 5 - Zrównoważona intermodalna mobilność miejska (PI 4e)	396
VII. Inne.....	397
VII.1. Wykaz stosowanych skrótów i symboli	397
VII.2. Wykaz definicji	399

I. Ogólny opis Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz głównych warunków realizacji

I.1 Status dokumentu

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (RPO WM 2014-2020) został opracowany na podstawie pakietu legislacyjnego dla polityki spójności na lata 2014-2020, przedstawionego przez Komisję Europejską KE w 2011 r. oraz dokumentów europejskich i krajowych o charakterze strategicznym (Strategia Europa 2020, Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030, Strategia Rozwoju Kraju Polska 2020 wraz z dziewięcioma strategiami horyzontalnymi, Umowa Partnerstwa 2014-2020). Jego treść wpisuje się również w założenia polityki terytorialnej Rady Ministrów, adresowanej do obszarów miejskich, wyrażonej w Założeniach Krajowej Polityki Miejskiej.

Podstawą do wyznaczenia obszarów wsparcia dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014 - 2020 była przede wszystkim Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze, a także ustalenia przyjęte w projekcie aktualizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego. Program uwzględnia cele tematyczne zdefiniowane w artykule 9 rozporządzenia ogólnego, a także priorytety inwestycyjne określone w rozporządzeniu EFRR oraz w rozporządzeniu EFS.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 został zatwierdzony przez Komisję Europejską w dniu 12 lutego 2015 r.¹

Ze względu na ramowy charakter programów wynegocjowanych z KE, wynikający z konieczności zastosowania szablonu² opracowanego przez KE, instytucje zarządzające (IZ) opracowują dodatkowy dokument w celu uszczegółowienia zapisów poszczególnych programów. Zgodnie z artykułem 2 punkt 25 ustawy wdrożeniowej, szczegółowy opis osi priorytetowych programu operacyjnego określający w szczególności zakres działań lub

---

¹ Decyzja Wykonawcza Komisji z dnia 12 lutego 2015 r. przyjmująca niektóre elementy programu operacyjnego „Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego” do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” dla regionu mazowieckiego w Polsce (CCI 2014PL16M2OP007)

² Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 288/2014 z dnia 25 lutego 2014 r. ustanawiające zasady, zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 1303/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, w odniesieniu do wzoru dla programów operacyjnych w ramach celu "Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia" oraz zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 1299/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu "Europejska współpraca terytorialna" w odniesieniu do wzoru dla programów EWT w ramach celu "Europejska współpraca terytorialna" (Dz. Urz. UE L 87 z 22.03.2014, str.1)

poddziałów realizowanych w ramach poszczególnych osi priorytetowych programu operacyjnego, jest przyjmowany przez instytucję zarządzającą programem operacyjnym oraz zatwierdzany w zakresie kryteriów wyboru projektów przez komitet monitorujący. W myśl artykułu 6 ustęp 2 ustawy wdrożeniowej, SZOOP stanowi jeden z podstawowych elementów systemu realizacji programu operacyjnego.

W celu ujednoczenia zapisów poszczególnych SZOOP, do wszystkich programów operacyjnych (krajowych i regionalnych), zostały opracowane przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Wytyczne w zakresie szczegółowego opisu osi priorytetowych krajowych i regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020³.

SZOOP RPO WM 2014-2020 jest przyjmowany uchwałą przez Zarząd Województwa Mazowieckiego i obowiązuje od dnia przyjęcia przez okres realizacji Programu. Projekt SZOOP lub jego zmian jest przekazywany przez IZ do zaopiniowania przez Instytucję Koordynującą Umowę Partnerstwa pod kątem zgodności z UP i wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego obowiązującymi w okresie realizacji Programu na lata 2014-2020. Natomiast Komitet Monitorujący RPO WM 2014-2020 analizuje i zatwierdza kryteria wyboru projektów.

Zarówno SZOOP, jak i jego zmiany są podawane przez IZ do publicznej wiadomości wraz z datą, od której SZOOP lub jego zmiany są stosowane.

I.2 Opis RPO WM 2014-2020

RPO WM 2014-2020 stanowi narzędzie realizacji polityki rozwoju prowadzonej przez Samorząd Województwa Mazowieckiego. Specyfika Mazowska wynika w znacznym stopniu ze stołecznego charakteru regionu. Rola Warszawy, będącej stolicą państwa oraz gospodarczą lokomotywą kraju warunkuje rozwój całego Mazowsza i stanowi siłę, która przekłada się na regionalną konkurencyjność. Wsparcie skierowane na wzmacnianie konkurencyjności regionu powinno opierać się na zrównoważonym rozwoju subregionów oraz zapewnić spójność terytorialną Mazowsza i wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie. RPO WM 2014-2020 zakłada dalsze podnoszenie potencjałów poprzez wzrost gospodarczy oparty na przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy, a także zrównoważonym rozwoju zasobów regionalnych. Jednocześnie podejmowane działania mają kompleksowo przyczynić się do efektywnego wykorzystania kapitału ludzkiego poprzez przedsięwzięcia na rzecz włączenia społecznego i edukacji mieszkańców Mazowsza oraz poprawy jakości usług świadczonych przez administrację publiczną - regionalną i lokalną. Interwencje

---

³ MIR/H 2014-2020/2(01)/02 /2015;
http://www.mir.gov.pl/fundusze/wytyczne_mrr/Wytyczne_2014_2020/Obowiazujace/Documents/wytyczne_SZOOP_2014_2020_300115.pdf

w regionie będą podejmowane zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich w zakresie przewidzianym w RPO WM 2014-2020. Interwencje w ramach Programu będą uzupełniać rozwój obszarów wiejskich wspierany głównie przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich⁴ i Europejski Fundusz Morski i Rybacki w ramach właściwych programów⁵.

Cel główny RPO WM 2014-2020, tj. inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy osiągnąć będzie poprzez **cele strategiczne** stanowiące odpowiedź na trzy podstawowe wyzwania Strategii Europa 2020, w kontekście wspierania rozwoju inteligentnego, zrównoważonego, jak i włączającego:

- **Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach.**

Wzrost działalności badawczej i rozwojowej w sferze przedsiębiorstw w celu podniesienia konkurencyjności regionu w skali kraju i Europy zostanie zapewniony poprzez wspieranie inicjatyw w ramach CT 1 i 3. Bardzo dużą rolę odegra tu Warszawa i jej obszar funkcjonalny, jako terytorium o największym potencjale innowacyjnym w kraju. Wykorzystanie tego potencjału w znacznej mierze warunkuje możliwość osiągnięcia przez Polskę poziomu wydatków na B+R na poziomie 1,7% PKB w 2020 r. Wraz z interwencjami na rzecz działań w zakresie e-usług i usług TIK, tj. CT 2, zapewniona została tu najwyższa koncentracja środków w wysokości 31% alokacji Programu. Ponadto w CT 4 możliwe będzie wykorzystanie środków FS, zgodnie z mechanizmem suplementacji, określonym w artykule 4 ustępie 3 rozporządzenia EFRR, co przyczyni się do jeszcze większej koncentracji środków na CT 1.

- **Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.**

Zwiększenie chłonności regionalnego rynku pracy, wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukacja w regionie opierają się na wsparciu grup defaworyzowanych, a także na ukierunkowaniu zatrudnienia na włączenie społeczne. Ponadto, znaczącą rolę odgrywają działania służące dostosowaniu edukacji do potrzeb rynku pracy. Powyższe przedsięwzięcia wpłyną na wzrost wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego Mazowsza, a tym samym zwiększenie spójności i konkurencyjności regionu dzięki

---

⁴ Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (PROW 2014-2020)

⁵ Programu Operacyjnego „Rybnictwo i Morze” na lata 2014-2020 (PO RYBY 2014-2020)

wsparciu przedsięwzięć w ramach CT 8-10. Ponadto realizowane będzie wsparcie regionalnych OSI problemowych (określonych w SRWM) poprzez regionalne inwestycje terytorialne dla 5 subregionów. Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi pozwalają na wzmocnienie potencjału województwa mazowieckiego poprzez rozwinięcie funkcji społeczno-gospodarczych obszarów regionalnych oraz subregionalnych, które uzupełniają metropolitarne funkcje ośrodka centralnego. Kolejnym mechanizmem przeciwdziałającym dysproporcjom regionalnym są preferencje określone na poziomie każdego PI.

▪ **Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu.**

Rozwój gospodarczy nie może dokonywać się kosztem środowiska naturalnego, dlatego istotnym celem rozwoju Mazowsza jest wsparcie wzrostu efektywności energetycznej, większe wykorzystanie źródeł odnawialnych, co przyczyni się do zmniejszania emisji CO₂ i realizacji zobowiązań wynikających z pakietu klimatyczno-energetycznego. W RPO WM 2014-2020 nacisk na emisyjność nie jest tak duży jak na rozwój przedsiębiorczości i spójność, gdyż cel ten Mazowsze w znacznym stopniu osiągnie poprzez zaangażowanie Funduszu Spójności. Zrównoważony rozwój środowiska zostanie zapewniony dzięki interwencjom przewidzianym w ramach CT 5-6 i 9 oraz wsparciu inwestycji transportowych finansowanych w CT 7. Specyfika doboru interwencji na Mazowszu pozwoli zmaksymalizować efektywność podejmowanych przedsięwzięć z zachowaniem zasady koncentracji wsparcia, ograniczając ich spektrum i gwarantując tym samym wpływ na cele Strategii Europa 2020 określone w KPR i przedstawione w UP. W celu nierozpraszczenia interwencji, przy tak ograniczonych środkach na CT 5-6, zdecydowano się na wspieranie niektórych obszarów jedynie z poziomu krajowego (zgodnie z zasadami poziomu krajowego), np. budowa sieci wodno-kanalizacyjnych (powyżej 2000 RLM). Zawężono również interwencję w ramach poszczególnych PI, aby zwiększyć jej efektywność, np. wsparcie z poziomu regionalnego w ramach PI 5b nie obejmuje doposażenia wszystkich potencjalnych służb.

Działania Programu zaprojektowane zostały w taki sposób, aby skierować największą pulę środków na wsparcie obszarów najskuteczniej realizujących cele i rezultaty określone w Programie. Położony został nacisk na zapewnienie efektywności i skuteczności przedsięwzięć, komplementarności projektów infrastrukturalnych i projektów miękkich przy zachowaniu zasady koncentracji CT. Uzasadnienie alokacji dla każdego celu tematycznego i priorytetu inwestycyjnego zgodnie z wymogami koncentracji tematycznej, ugruntowane zostało w wynikach ewaluacji ex-ante.

Pozytywny wpływ realizowanych działań na środowisko będzie wzmocniony również m.in. dzięki preferencjom przyjmowanym na poziomie poszczególnych PI.

Wybrane obszary do RPO WM 2014-2020 są najistotniejsze z punktu widzenia celów rozwojowych regionu, ściśle korelują z SRWM, są dobrze zdiagnozowane, a możliwe do określenia efekty interwencji przyniosą widoczną zmianę w województwie. Selekcji PI dokonano z uwagi na dysproporcje w poziomie rozwoju poszczególnych subregionów, ich znaczne potrzeby i zapóźnienia infrastrukturalne, w tym z zakresu infrastruktury środowiska. Wybór PI został dokonany w celu osiągnięcia widocznych efektów, mając świadomość, iż konieczna była rezygnacja z pewnych PI (sieci gazowe, środowisko) możliwych do zrealizowania ze środków FS na poziomie krajowym.

RPO WM 2014-2020 realizowany będzie w jedenastu Osiach Priorytetowych (OP) w tym dziesięciu osiach tematycznych i jednej osi dedykowanej Pomocy Technicznej:

- I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce
- II. Wzrost e-potencjału Mazowsza
- III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości
- IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną
- V. Gospodarka przyjazna środowisku
- VI. Jakość życia
- VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego
- VIII. Rozwój rynku pracy
- IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem
- X. Edukacja dla rozwoju regionu
- XI. Pomoc Techniczna

I.3 Finansowanie RPO WM 2014-2020

RPO WM 2014-2020 jest programem finansowanym z dwóch funduszy europejskich: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Obszarem realizacji Programu jest obszar województwa mazowieckiego. Województwo jest zaliczone do regionów lepiej rozwiniętych o specjalnym statusie wynikającym z rozporządzenia 1303/2013, jako były region słabo rozwinięty.

Podział środków pomiędzy kraj a region zapewnia udział w ramach RPO WM 2014-2020 59% środków EFRR oraz 47% środków EFS. Środki na Program stanowią około 55% alokacji

dla regionu, co oznacza odpowiednio wysokość alokacji EFRR w kwocie 1 544 686 317 euro oraz EFS w kwocie 545 153 821 euro. Ogółem w ramach RPO WM 2014-2020 przewidywana alokacja wynosi 2 089 840 138 euro. Relacja EFRR do EFS to odpowiednio: 74% do 26%, zaś poziom współfinansowania ze środków unijnych wynosi do 80% na Oś Priorytetową. Minimalne zaangażowanie środków krajowych - szacowane na podstawie artykułu 120 rozporządzenia 1303/2013 zakładającego maksymalny poziom dofinansowania każdej osi priorytetowej EFRR i EFS będzie wynosić 522 460 035 euro. W realizację Programu zaangażowane będą środki krajowe publiczne i prywatne. Ostateczne zaangażowanie środków krajowych, głównie prywatnych, na etapie zamknięcia Programu będzie mogło być wyższe w zależności od zakresu i stopnia udzielania pomocy publicznej w ramach Programu. Podział ilościowy i jakościowy środków między CT i PI został zdefiniowany wymogami koncentracji tematycznej UP, zaś minimalne poziomy koncentracji środków dla regionu lepiej rozwiniętego zostały określone przez MliR indywidualnie dla każdego regionalnego programu operacyjnego na podstawie zapisów UP.

Limity określone na poziomie RPO WM 2014-2020 kształtują się następująco:

- na podstawie artykułu 7(4) rozporządzenia EFRR na wsparcie działań zintegrowanych na rzecz zrównoważonego rozwoju miejskiego w ramach ZIT, wynoszą 165756619 euro;
- na podstawie artykułu 4(3)a rozporządzenia EFS zapewniono 436374628 euro, co stanowi 80% alokacji EFS;
- środki na pomoc techniczną na podstawie artykułu 119(2) rozporządzenia ogólnego, wynoszą 72991719 (3,5% alokacji);
- środki na wspieranie sfery B+R i innowacji oraz rozwoju MŚP i zwiększenia efektywności energetycznej, wykorzystania OZE wynoszą 62,8% alokacji EFRR, w tym 21,0% alokacji EFRR na cele związane z efektywnością energetyczną i OZE;
- na podstawie artykułu 4(2) rozporządzenia EFRR przyjęto 31,6% alokacji na promowanie włączenia społecznego i walkę z ubóstwem;
- łączny poziom wydatków na obszary wiejskie, minimum 11% alokacji programu zostaje dedykowanych wyżej wymienionemu celowi;
- na cele mitygacji i adaptacji do zmian klimatu przeznaczona jest 18,0% alokacji Programu;
- środki EFS przekazane na poziom regionalny w ramach transferu (około 180 mln euro) zostaną ukierunkowane jako dodatkowe wsparcie dla obszarów województwa znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej i gospodarczej (co do zasady cały obszar województwa bez Warszawy). Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne. W Programie wyodrębniona została rezerwa

wykonania w wysokości 6% jego całkowitej alokacji EFRR oraz 6% jego całkowitej alokacji EFS. Udział rezerwy wykonania w podziale na lata dla każdego roku wynosi 6% EFRR i 6% EFS. Rezerwa wykonania ustanawiana jest w każdej osi priorytetowej Programu w jednakowej proporcji do jej wartości, z wyjątkiem Osi Priorytetowej XI Pomoc Techniczna (finansowanej wyłącznie z EFS). Z uwagi na konieczność zachowania 6% poziomu rezerwy dla każdego funduszu na poziomie Programu, w pozostałych osiach finansowanych z EFS wymagane jest dokonanie odpowiedniego zwiększenia udziału rezerwy w danej osi. W ramach projektów RPO WM 2014-2020 przewiduje się zastosowanie finansowania krzyżowego (cross-financing), na poziomie określonym w opisach poszczególnych osi priorytetowych jako mechanizmu zapewniającego integrację wsparcia. Oznacza to możliwość finansowania, w sposób komplementarny działań objętych zakresem pomocy z innego funduszu (EFRR lub EFS), pod warunkiem że są one konieczne do odpowiedniej realizacji operacji i są bezpośrednio z nią powiązane, z zastrzeżeniem pułapu 10% finansowania unijnego każdej osi priorytetowej programu operacyjnego. Zasadniczo zatem powinny być to wydatki związane z zakresem merytorycznym projektu.

I.3.1 Przepływy finansowe

Finansowanie projektów oparte jest na budżecie środków europejskich, czyli wyodrębnionej części budżetu państwa, zasilanej transferami z KE, z której następnie dokonywane są płatności na rzecz beneficjentów w kwocie odpowiadającej przyznanemu dofinansowaniu unijnemu. Współfinansowanie krajowe z budżetu państwa, przekazywane jest przez właściwego dysponenta części budżetowej w formie dotacji celowej.

Przepływy finansowe są szczegółowo opisane w Opisie Funkcji i Procedur Instytucji Zarządzającej i Instytucji Certyfikującej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.

I.3.2 Zasady przekazywania i rozliczania wydatków

Szczegółowe warunki i tryb udzielania i rozliczania zaliczek oraz zakres i terminy składania wniosków o płatność określa umowa o dofinansowanie projektu, w zgodności z rozporządzeniem ministra właściwego do spraw rozwoju wydany na podstawie artykułu 189 ustęp 4 UFP. Szczegółowe prawa i obowiązki beneficjenta Programu określone są w umowie o dofinansowanie projektu.

Zawarta umowa/decyzja o dofinansowanie projektu zobowiązuje beneficjenta do rozliczania realizowanego projektu za pomocą systemu SL2014. Dzięki systemowi możliwe jest m.in.

składanie wniosków o płatność, prowadzenie korespondencji z instytucją odpowiedzialną za ich weryfikację, czy przekazywanie danych dotyczących planowanego harmonogramu płatności w projekcie. Wszelkie techniczne kwestie zostały opisane szczegółowo w Podręczniku Beneficjenta dla Aplikacji Głównej Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL2014.

I.4 Kwalifikowalność wydatków

Projekty w ramach Działań i Poddziałań zdefiniowanych w SZOOP realizowane są zgodnie z ustawą wdrożeniową. Załącznikiem do umowy są Zasady kwalifikowalności wydatków w ramach RPO WM 2014-2020, określające zasady kwalifikowania wydatków oraz szczegółowe kategorie wydatków kwalifikowalnych w projektach współfinansowanych ze środków krajowych i wspólnotowych w ramach Programu.⁶

I.5 Nieprawidłowości i korekty finansowe

Zgodnie z rozporządzeniem ogólnym, **nieprawidłowością jest każde naruszenie prawa unijnego lub prawa krajowego dotyczące stosowania prawa unijnego, wynikające z działania lub zaniechania podmiotu gospodarczego zaangażowanego we wdrażanie EFSI, które ma lub może mieć szkodliwy wpływ na budżet Unii poprzez obciążenie budżetu Unii nieuzasadnionym wydatkiem.** Naruszenie prawa oznacza nie tylko naruszenie przepisów aktów prawnych, takich jak ustawy czy rozporządzenia, ale również zasad określonych w dokumentach, których obowiązek stosowania wynika z umowy o dofinansowanie projektu, decyzji o dofinansowaniu projektu lub kontraktu terytorialnego. IZ oraz IP są zobowiązane do zapobiegania powstawaniu nieprawidłowości i ich wykrywania, dokonywania korekt finansowych i odzyskiwania kwot nienależnie wypłaconych wraz z odsetkami z tytułu zwrotu tych kwot po terminie oraz, w razie potrzeby, do prowadzenia innych działań naprawczych w związku z popełnionymi nieprawidłowościami. Naruszenia prawa lub nieprawidłowości w projektach mogą być zgłaszane do IZ lub IP przez każdy podmiot lub instytucję zewnętrzną.

Stwierdzenie wystąpienia nieprawidłowości wiąże się z koniecznością podjęcia działań korygujących. Sposób postępowania z nieprawidłowymi wydatkami uzależniony jest od momentu ich stwierdzenia i polega na pomniejszeniu wydatków kwalifikowalnych we wniosku o płatność lub na nałożeniu korekty finansowej.

Podstawą do nałożenia korekty finansowej są przepisy rozporządzenia ogólnego, ustawa wdrożeniowa oraz umowa o dofinansowanie projektu, w której beneficjent zobowiązuje się

---

⁶ Zgodnie z Wytycznymi MIR w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020 a w przypadku Działania 8.1 także z przepisami ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2016. 645 z późn. zm.)

realizować projekt zgodnie z odpowiednimi przepisami unijnymi, krajowymi, w tym w szczególności z ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz wytycznymi, o których mowa w artykule 2 punkt 32 ustawy wdrożeniowej.

Celem korekty finansowej jest doprowadzenie do sytuacji, w której 100% wydatków objętych wnioskiem o płatność skierowanym do KE będzie zgodnych z regulacjami UE i krajowymi. W odniesieniu do projektu korekta wiąże się z obniżeniem kwoty dofinansowania przyznanej temu projektowi.

Stwierdzenie nieprawidłowości może mieć miejsce zarówno przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, jak również w trakcie realizacji projektu oraz w okresie trwałości.

Stwierdzenie nieprawidłowości może wiązać się z następującymi konsekwencjami:

- a) zwrotem środków otrzymanych na realizację projektu wraz z odsetkami;
- b) pomniejszeniem kwoty dofinansowania, jeśli stwierdzenie nieprawidłowości ma miejsce po zatwierdzeniu wniosku o płatność;
- c) rozwiązaniem umowy o dofinansowanie projektu;
- d) wykluczeniem z prawa otrzymania dofinansowania na okres trzech lat liczonych od dnia dokonania zwrotu środków;
- e) pozbawieniem, ograniczeniem wolności lub grzywną – jeżeli nieprawidłowość wiąże się z popełnieniem przestępstwa, o którym mowa w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny lub z tytułu popełnienia przestępstwa/wykroczenia skarbowego, o których mowa w ustawie z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy;
- f) zakazem pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi, karą pieniężną, naganą, upomnieniem – jeżeli nieprawidłowość wiąże się z którymś z naruszeń dyscypliny finansów publicznych.

Ogólne zasady postępowania w przypadku wystąpienia nieprawidłowości oraz raportowania o nieprawidłowościach określone są w dokumentach – **Wytycznych MIR w zakresie sposobu korygowania i odzyskiwania nieprawidłowych wydatków oraz raportowania nieprawidłowości w ramach programów operacyjnych polityki spójności na lata 2014-2020 (projekt) oraz Procedurze informowania KE o nieprawidłowościach w wykorzystaniu funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w latach 2007-2013⁷** przygotowanej przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Zwalczania Nieprawidłowości Finansowych na Szkodę RP lub UE.

---

⁷ Obowiązuje dla okresu 2014-2020 do czasu opracowania nowej procedury.

I.6 Instrumenty Finansowe

W celu wdrożenia instrumentów finansowych o których mowa w Tytule IV Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, Instytucja Zarządzająca może:

- a) inwestować w kapitał już istniejących lub nowo utworzonych podmiotów prawnych, w tym podmiotów finansowanych z innych EFSI, zajmujących się wdrażaniem instrumentów finansowych zgodnie z celami odpowiednich EFSI, które podejmą się zadań wdrożeniowych; wsparcie takich podmiotów jest ograniczone do kwot niezbędnych do wdrożenia nowych inwestycji zgodnych z artykułem 37 Rozporządzenia 1303/2013;
- b) powierzyć zadanie wdrożeniowe:
  - i. Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu,
  - ii. międzynarodowej instytucji finansowej, w których państwo członkowskie jest akcjonariuszem lub instytucji finansowej z siedzibą w państwie członkowskim, które mają na celu realizację interesu publicznego pod kontrolą władzy publicznej,
  - iii. podmiotom prawa publicznego lub prywatnego;
- c) podjąć się zadań wykonawczych bezpośrednio, w przypadku instrumentów finansowych składających się wyłącznie z pożyczek lub gwarancji.

W celu wybrania podmiotów o których mowa w pkt. a, b lit. (ii) i (iii), IZ, zgodnie z artykułem 7 rozporządzenia delegowanego KE (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r., dokonuje wyboru podmiotu/podmiotów w oparciu o przejrzysty i obiektywnie uzasadniony proces, który nie może prowadzić do powstania konfliktu interesów. W procesie tym wykorzystane zostaną co najmniej następujące kryteria:

- a) solidność i wiarygodność metodyki w celu identyfikacji i oceny pośredników finansowych lub odbiorców ostatecznych, o ile ma to zastosowanie;
- b) poziom kosztów zarządzania i opłat za wdrażanie instrumentu finansowego oraz metodyka zaproponowana do ich obliczenia;
- c) zasady i warunki stosowane odnośnie do wsparcia na rzecz ostatecznych odbiorców, w tym polityka cenowa;
- d) zdolność pozyskania środków na inwestycje na rzecz odbiorców ostatecznych, obok wkładów z programu;
- e) zdolność wykazania dodatkowej działalności w porównaniu z obecną działalnością;
- f) w przypadkach gdy podmiot wdrażający instrument finansowy przeznacza swoje własne środki finansowe na instrument finansowy lub dzieli się ryzykiem, proponowane środki w celu zapewnienia zgodności interesów oraz zmniejszenia możliwego konfliktu interesu.

Szczegółowe informacje dotyczące wykorzystania instrumentów finansowych dostępne są w badaniu ewaluacyjnym pt. „Analiza ex-ante zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji na terenie województwa mazowieckiego w kontekście wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020” oraz w opisach osi priorytetowych.

Instytucja Zarządzająca odpowiada bezpośrednio za wdrażanie instrumentów finansowych, w tym za przeprowadzenie procedury wyboru beneficjentów, która została opisana powyżej.

I.7 Opis zasad wyboru projektów

I.7.1 Podstawowe założenia oceny wniosków

1. Podstawowym trybem wyboru projektów w ramach RPO WM jest tryb **konkursowy**.
2. W przypadku zaistnienia okoliczności, o których mowa w artykule 38 ustęp 2 i 3 ustawy wdrożeniowej tj.:
  - wnioskodawcą danego projektu, ze względu na jego charakter lub cel, może być wyłącznie podmiot jednoznacznie określony przed złożeniem wniosku o dofinansowanie;
  - dany projekt ma strategiczne znaczenie dla społeczno-gospodarczego rozwoju kraju lub regionu, lub obszaru objętego realizacją ZIT, lub dotyczy realizacji zadań publicznych;oraz gdy zapisy RPO WM 2014-2020 przewidują taką możliwość, dopuszcza się wybór projektów w **trybie pozakonkursowym**.
3. Konkursy mogą obejmować pełen zakres interwencji Działania lub jego część (np. rodzaj projektów, grupę wnioskodawców). Konkursy mogą również być ograniczone obszarowo lub odnosić się do wybranych inwestycji terytorialnych.
4. Rolę Instytucji Organizującej Konkurs pełnią:
  - MJWPU dla Działań realizowanych w ramach Celów Tematycznych: 1 – 7 i 9 – 10,
  - WUP dla Działań realizowanych w ramach Celu Tematycznego 8,
  - w przypadku Poddziałań dotyczących ZIT, rolę IOK współdzielili IP ZIT wraz z MJWPU lub WUP (w zależności od CT, którego dotyczy konkurs).

Za przeprowadzenie naboru oraz ocenę projektów do dofinansowania odpowiedzialne będą, zgodnie z zawartymi Porozumieniami, wymienione powyżej Instytucje Organizujące Konkurs (IOK).

I.7.2 Tryb konkursowy

Harmonogram naborów wniosków o dofinansowanie

1. IZ przyjmuje indykatywny harmonogram naborów wniosków o dofinansowanie w trybie konkursowym, których przeprowadzenie planowane jest na kolejny rok kalendarzowy. Harmonogram publikowany jest do dnia 30 listopada każdego roku⁸ w serwisie RPO WM: <http://www.funduszedlamazowska.eu> oraz na portalu: <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl>
2. Harmonogram naborów wniosków jest zgodny z obowiązującym wzorem, stanowiącym Załącznik nr 3 do „Wytycznych w zakresie informacji i promocji programów operacyjnych polityki spójności na lata 2014-2020”. Harmonogram może zawierać również dodatkowe informacje, np. ewentualne ograniczenie do inwestycji terytorialnych.
3. Aktualizacja harmonogramu nie może dotyczyć konkursu, w ramach którego nabór wniosków o dofinansowanie został zaplanowany w okresie krótszym niż 3 miesiące od aktualizacji.

Ocena i wybór projektów

Na każdym etapie oceny wnioskodawca ma możliwość uzupełnienia braków oraz poprawy oczywistych omyłek zgodnie z artykułem 43 ustawy wdrożeniowej.

W przypadku EFS, przed rozpoczęciem oceny wnioskodawca, którego wniosek o dofinansowanie nie spełnia wymogów formalnych lub zawiera oczywiste omyłki wzywany jest do uzupełnienia wniosku w terminie nie krótszym niż 7 dni, pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia zgodnie z artykułem. 43 ustawy. Wezwanie do uzupełnienia wniosku ma również miejsce na dalszych etapach oceny, w przypadku ich stwierdzenia. Uzupełnienie wniosku o dofinansowanie projektu lub poprawienie w nim oczywistej omyłki nie może prowadzić do jego istotnej modyfikacji.

Ocena formalna

- dokonywana jest przez co najmniej dwóch członków Komisji Oceny Projektów (KOP) na podstawie kryteriów formalnych oraz kryteriów dostępu, zaakceptowanych przez Komitet Monitorujący, zawartych w załączniku do SZOOP. Spełnienie kryteriów weryfikowane jest z użyciem Kart Oceny⁹.
- liczba dni na ocenę jest uzależniona w szczególności od liczby złożonych wniosków i określona jest w regulaminie prac KOP. Co do zasady, ocena trwa do 45 dni,

---

⁸ Nie dotyczy konkursów na 2015 r.

⁹ Sporządzenie dwóch kart oceny ma miejsce m. in. w przypadku dokonywania oceny kryteriów przez ekspertów.

z zastrzeżeniem, że w uzasadnionych przypadkach, na wniosek IOK, IZ może podjąć decyzję o przedłużeniu oceny.

- termin na ocenę formalną liczony jest od dnia zakończenia naboru wniosków o dofinansowanie.
- w trakcie oceny wnioskodawca ubiegający się o dofinansowanie w ramach EFRR ma możliwość poprawy i uzupełnienia wniosku¹⁰ zgodnie z uwagami IOK, w terminie wskazanym w piśmie IOK, nie krótszym niż 7 dni od momentu otrzymania informacji z IOK.
- po zakończeniu oceny formalnej, IOK zamieszcza w serwisie RPO WM: <http://www.funduszedlamazowska.eu> listę projektów zakwalifikowanych do oceny merytorycznej.
- w przypadku oceny negatywnej informacja o wyniku oceny (wraz z uzasadnieniem oceny) zawiera pouczenie dotyczące możliwości wniesienia protestu na zasadach określonych w artykułach 53 i 54 ustawy wdrożeniowej i wysyłana jest do wnioskodawcy w ciągu 7 dni od zakończenia oceny wniosku o dofinansowanie projektu, tj. od daty oceny ostatniego z oceniających.

Ocena merytoryczna:

- dokonywana jest na podstawie kryteriów merytorycznych, zaakceptowanych przez Komitet Monitorujący, zawartych w załączniku do SZOOP. Spełnienie kryteriów weryfikowane jest z użyciem Kart Oceny;
- ocena może przyjąć formę:
  - niezależnej oceny danego projektu przez co najmniej dwóch członków KOP,
  - panelową - wspólną ocenę danego projektu przez co najmniej dwóch członków KOP.
- liczba dni na ocenę jest uzależniona w szczególności od liczby złożonych wniosków i określona jest w Regulaminie konkursu oraz Regulaminie prac KOP. Co do zasady, ocena trwa do 120¹¹ dni w przypadku EFS, oraz do 60 dni w przypadku EFRR, z zastrzeżeniem, że w uzasadnionych przypadkach, na wniosek IOK, IZ może podjąć decyzję o przedłużeniu oceny;
- termin na ocenę merytoryczną liczony jest od dnia zatwierdzenia Protokołu z prac KOP po ocenie formalnej;

---

¹⁰ Możliwość uzupełnienia określona jest przy poszczególnych kryteriach oceny, stanowiących załącznik do SZOOP.

¹¹ Wskazany termin obejmuje przeprowadzenie negocjacji.

- przed dokonaniem oceny merytorycznej projektu EFRR, w przypadku zaistnienia wątpliwości i w związku z tym, konieczności uzyskania od wnioskodawcy dodatkowych informacji bądź wyjaśnień, na wniosek eksperta lub pracownika, IOK może zwrócić się do wnioskodawcy o złożenie wyjaśnień dotyczących ocenianego wniosku. Złożone wyjaśnienia stanowią integralną część wniosku o dofinansowanie projektu. Wyjaśnienia powinny prowadzić do ujednoznacznienia treści i weryfikacji okoliczności będących przedmiotem oceny. Ewentualne zmiany treści wniosku o dofinansowanie projektu, będące konsekwencją złożonych wyjaśnień, mogą mieć wyłącznie charakter porządkowy i doprecyzowujący - nie mogą prowadzić do istotnej modyfikacji. Wyjaśnienia nie mogą również odnosić się do kwestii całkowicie pominiętych przez wnioskodawcę we wniosku o dofinansowanie. W przypadku niezłożenia wyjaśnień w wyznaczonym przez IOK terminie, ocena projektu przeprowadzana jest na podstawie dostępnych we wniosku informacji;
- w przypadku konkursów realizowanych w ramach EFS wniosek może zostać skierowany do negocjacji mogących obejmować zarówno zakres merytoryczny jak i wysokość dofinansowania. Negocjacje są przeprowadzane jako część etapu oceny merytorycznej;
- po zakończeniu oceny wszystkich wniosków o dofinansowanie projektu, KOP przygotowuje listę ocenionych projektów zawierającą wyniki oceny, wskazując projekty, które spełniły kryteria wyboru projektów.

Wybór projektów do dofinansowania

- w oparciu o wyniki przeprowadzonej oceny, Zarząd WM zatwierdza, w formie uchwały, listy projektów, o których mowa w artykule 44 ustęp 4 ustawy wdrożeniowej;
- po rozstrzygnięciu konkursu, IOK udostępnia opinii publicznej w serwisie RPO WM: <http://www.funduszedlamazowska.eu> oraz na portalu: <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl> listę ww. projektów;
- o wynikach oceny wnioskodawca jest informowany niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu 14 dni od zatwierdzenia listy projektów. Pisemna informacja zawiera wynik wraz z uzasadnieniem oceny oraz liczbę otrzymanych przez projekt punktów. Jeżeli projekt otrzymał negatywną ocenę, o której mowa w artykule 53 ustęp 2 ustawy wdrożeniowej, informacja zawiera pouczenie o możliwości wniesienia protestu na zasadach i w trybie, o których mowa w artykule 53 i 54 ustawy wdrożeniowej.

Wnioskodawca, którego projekt został wybrany do dofinansowania jest zobowiązany do dostarczenia dokumentów niezbędnych do podpisania umowy o dofinansowanie w terminie maksymalnie 14 dni od otrzymania przez niego informacji o możliwości przyjęcia wniosku do realizacji. Niezłożenie dokumentacji w wyznaczonym terminie może oznaczać brak rezerwacji środków na dany projekt i możliwość dofinansowania kolejnych projektów z listy.

Wskazany termin w szczególnie uzasadnionych przypadkach może zostać wydłużony przez IP o maksymalnie 30 dni. Do wydłużenia terminu konieczna jest pisemna zgoda IP.

Tryb konkursowy otwarty

Konkurs otwarty przebiega analogicznie do trybu zamkniętego opisanego powyżej, z następującymi wyjątkami:

1. Konkurs otwarty posiada określony termin rozpoczęcia naboru, natomiast termin zakończenia konkursu warunkowany jest decyzją IOK, z zachowaniem min. 7 dniowego terminu trwania naboru. Przesłanką zakończenia konkursu może być wyczerpanie limitu środków wskazanych w Regulaminie konkursu. Informacja o terminie zakończenia naboru wraz z uzasadnieniem publikowana jest w serwisie RPO WM z wyprzedzeniem co najmniej 2 dni od daty zamknięcia konkursu otwartego.
2. Minimum raz na 30 dni na stronie internetowej, IOK zamieszcza informację przypominającą o trwaniu naboru wniosków oraz o orientacyjnej wysokości środków, na którą złożono dotychczas projekty, określoną procentowo w stosunku do alokacji przewidzianej na konkurs.
3. Konkurs otwarty podzielony jest na rundy . Regulamin konkursu określa przedziały czasowe naboru w ramach poszczególnych rund (z zastrzeżeniem możliwości zakończenia konkursu zgodnie z ustępem 1).
4. Termin na ocenę formalną liczony jest od momentu zamknięcia naboru w ramach danej rundy.
5. Po zakończeniu każdej rundy, w oparciu o wyniki oceny przeprowadzonej w ramach danej rundy, ZWM zatwierdza w formie uchwały, listy projektów o których mowa w artykule 44 ustęp 4 ustawy.

I.7.3 Tryb pozakonkursowy

1. Zastosowanie trybu pozakonkursowego możliwe jest wyłącznie w przypadku Priorytetów Inwestycyjnych, dla których tryb ten został wskazany w RPO WM 2014 – 2020, oraz przy spełnieniu warunków określonych w artykule 38 ustęp 2 i 3 ustawy wdrożeniowej.
2. Zidentyfikowane projekty zarówno z EFS jak i EFRR, zamieszczone są w Wykazie Projektów Pozakonkursowych, stanowiącym załącznik do SZOOP.

3. Proces identyfikacji projektu w celu wprowadzenia go do Wykazu Projektów Pozakonkursowych, stanowiącego załącznik do SZOOP określają „Zasady tworzenia i modyfikacji Wykazu Projektów Pozakonkursowych RPO WM 2014-2020”.¹²

Ocena projektów od momentu złożenia wniosku przebiega analogicznie do oceny projektów konkursowych z następującymi wyjątkami:

1. W ramach oceny formalnej weryfikowana jest dodatkowo zgodność projektu z Formularzem projektu pozakonkursowego RPO WM 2014 – 2020¹³ stanowiącym postawę ujęcia projektu w Wykazie Projektów Pozakonkursowych min. w zakresie celów, maksymalnego poziomu dofinansowania, minimum realizacji wskaźników oraz maksymalnego terminu realizacji projektów.
2. W przypadku projektów PUP, dodatkowe kryterium dotyczy zgodności z Kartą Zgłoszenia projektu PUP.
3. Ocena projektów PUP dokonywana jest zgodnie z „Warunkami uruchomienia naboru wniosków Powiatowych Urzędów Pracy RPO WM 2014 – 2020”.

I.7.4 Instrument terytorialny - ZIT

Procedury oceny i wyboru projektów w ramach Poddziałiań ZIT przebiegają analogicznie do procedur określonych dla projektów konkursowych z następującymi wyjątkami:

Kryteria wyboru projektów

1. Lokalizacja projektu na terenie ZIT Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego weryfikowana jest na podstawie dodatkowego kryterium formalnego dla ZIT WOF.
2. Systematyka stosowanych kryteriów zawiera kryteria merytoryczne - szczegółowe zgodności ze strategią ZIT WOF zatwierdzone przez KM RPO WM.
3. Na podstawie propozycji kryteriów ujętych w Strategii ZIT WOF, IZ opracowuje projekt kryteriów merytorycznych szczegółowych, a następnie konsultuje je z IP ZIT.

Wybór projektów do dofinansowania

Po zakończeniu oceny merytorycznej, IP MJWPU/WUP przekazuje listy projektów, o których mowa w artykule 44 ustęp 4 ustawy wdrożeniowej, do zatwierdzenia przez IP ZIT i ZWM.

---

¹² W 2015 r. nie dotyczy projektów PUP realizowanych z udziałem Funduszu Pracy. W 2015 r. nabór projektów pozakonkursowych PUP odbywa się zgodnie z „Warunkami uruchomienia naboru wniosków Powiatowych Urzędów Pracy RPO WM 2014 – 2020”

¹³ Nie dotyczy projektów PUP

Tryb pozakonkursowy

Ocena i wybór projektów pozakonkursowych przebiegają zgodnie z zapisami wytycznych programowych.

Po zakończeniu oceny merytorycznej projekt wybrany do dofinansowania zatwierdzany jest przez ZWM w formie uchwały.

I.8 Zasady uniwersalnego projektowania i mechanizm racjonalnych usprawnień

Obowiązek realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami wynika z zapisów art. 7 Rozporządzenia ogólnego 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. i jest horyzontalną zasadą obowiązującą w całej Unii Europejskiej.

W związku z tym na rzecz realizacji programów operacyjnych realizowanych w ramach funduszy polityki spójności przewidziane są mechanizmy pozwalające na przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji, w tym dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność.

Ponadto zapisy ratyfikowanej w dniu 6 września 2012 r. przez Polskę Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zobowiązują Polskę do zwiększenia możliwości korzystania z praw przez osoby z niepełnosprawnościami, w tym eliminacji barier oraz zapewnienia pełnego uczestnictwa we wszystkich sferach życia.

Wnioskodawca ubiegający się o dofinansowanie realizacji projektu zobowiązany jest przedstawić we wniosku o dofinansowanie projektu sposób realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami w ramach projektu, zgodnie z obowiązującym kryterium formalnym. Zasada ta powinna być realizowana we wszystkich rodzajach projektów, tj. dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami, ogólnodostępnych, a także w tych, w których nie zakłada się bezpośredniego wsparcia dla osób niepełnosprawnych. Szczegółowe informacje dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym stosowania koncepcji uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień w projektach zawarte są w „Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020”. Pomocniczym dokumentem w realizacji zasady dostępności może być również poradnik pt. „Realizacja zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Poradnik dla realizatorów projektów i instytucji systemu wdrażania funduszy europejskich 2014-2020”.

I.8.1 Uniwersalne projektowanie

Uniwersalne projektowanie, to projektowanie produktów oraz otoczenia tak, aby były one dostępne dla wszystkich ludzi, w największym możliwym stopniu, bez potrzeby adaptacji bądź wyspecjalizowanego projektowania. Jest ono strategią normatywną, dostarczającą podstaw do specyfikacji właściwości produktów i otoczenia tak, aby mogły być one użytkowane w równym stopniu przez wszystkich członków społeczeństwa. Jest to sposób projektowania produktów, środowiska, programów i usług, aby służyły jak największej liczbie osób, w tym osobom z niepełnosprawnościami, seniorom, matkom i ojcom z wózkami dziecięcymi i wszystkim tym, którzy mają różne potrzeby funkcjonalne., wynikające np. z otyłości, kontuzji, ciąży czy z okazałego wzrostu. Ponadto uniwersalne projektowanie uwzględnia fakt, iż w bliższej lub dalszej przyszłości, użytkownikami produktów projektu (budynków, urzędzeń, środków transportu, otwartych przestrzeni miejskich itp.) mogą być również osoby z różnymi ograniczeniami funkcjonalnymi w zakresie mobilności i percepcji.

Koszty związane z koncepcją uniwersalnego projektowania powinny zawierać się w budżecie projektu składanego do oceny.

Uniwersalne projektowanie powinno dotyczyć m.in.:

- nowych pociągów, muzeów, wybudowanych dróg, terenów inwestycyjnych, miejsc opieki w przedszkolach, pracowni komputerowych koniecznie dostępnych dla osób z niepełnosprawnością;
- stron internetowych projektów i instytucji zajmujących się realizacją funduszy europejskich mających zapewnić dostęp dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Ich twórcy muszą kierować się standardem WCAG 2.0, który zawiera zasady tworzenia dostępnych serwisów internetowych;
- otwartości spotkań, na które niewymagana jest rejestracja, które powinny być organizowane w budynkach dostępnych architektonicznie dla osób z niepełnosprawnością;
- zapewnienia każdemu prawa do wzięcia udziału w projektach unijnych, itd.

W procesie uniwersalnego projektowania należy zadbać o realizację następujących zasad:

- Zasada 1: Równość w korzystaniu
  - należy zapewnić takie same zasady korzystania dla wszystkich użytkowników, w najszerszym możliwym zakresie, bez konieczności korzystania z rozwiązań zastępczych dla określonej grupy ludzi,
  - niedopuszczalna jest segregacja lub napiętnowanie niektórych użytkowników,

- prawo do prywatności, ochrony i bezpieczeństwa powinny być zapewnione wszystkim w równym stopniu,
  - wzornictwo ma być dostosowane do potrzeb osób z różnymi ograniczeniami.
- Zasada 2: Elastyczność
- powinno się wprowadzać wybór pomiędzy metodami użytkowania,
  - wzornictwo powinno być dostosowane jednocześnie do osób lewo i praworęcznych,
  - należy ułatwiać użytkownikom zachowanie dokładności i precyzji przy korzystaniu z danego urządzenia,
  - należy dostosować urządzenia do „tempa” użytkowników.
- Zasada 3: Proste i intuicyjne korzystanie
- należy unikać zbędnego komplikowania,
  - należy zapewnić spójność z oczekiwaniami użytkownika i jego intuicją,
  - należy dostosować otoczenie do umiejętności językowych użytkowników (a te mogą być bardzo rozbieżne),
  - należy szeregować informacje w zależności od stopnia ich ważności,
  - warto brać pod uwagę opinię użytkowników przed i po wdrożeniu danego rozwiązania.
- Zasada 4: Łatwo dostrzegalne informacje
- należy używać różnych form przekazu (obrazu, słowa, dotyku) ograniczając nadmiar niepotrzebnych informacji,
  - należy zapewnić odpowiedni kontrast pomiędzy podstawowymi informacjami jakie chcemy przekazać a otoczeniem,
  - należy maksymalnie wyróżnić podstawowe informacje,
  - elementy informacji powinny być łatwe do opisanie (tak by np. na ich podstawie w łatwy sposób wskazać kierunek drogi),
  - powinno się zapewnić zgodność pomiędzy różnymi zastosowanymi technikami tak by umożliwić korzystania osobom mającym różne ograniczenia poznawcze (np. jednocześnie osobom niewidomym i głuchym).
- Zasada 5: Tolerancja na błędy

- należy minimalizować zagrożenia i negatywne skutki przypadkowych konsekwencji podczas użytkowania rozwiązań technicznych i przestrzennych;
  - należy wprowadzać czytelne ostrzeżenia o zagrożeniach podczas użytkowania,
  - należy stosować rozwiązania cechujące się pewnością bezpieczeństwa użytkowania,
  - należy ograniczyć czynności, które powodują zmęczenie i wymagają skupienia się podczas użytkowania.
- Zasada 6: Niski poziom wysiłku fizycznego
- należy zapewnić takie rozwiązania, które nie powodują nadmiernego wysiłku podczas użytkowania,
  - należy zminimalizować konieczność powtarzania czynności podczas użytkowania,
  - należy zminimalizować konieczność stałego wysiłku fizycznego (poprzez odpowiednie zaprojektowanie i wykonanie przedmiotów codziennego użytku np. klamek u drzwi i systemów dostępu, gniazdek i wtyczek kabli elektrycznych, baterii łazienkowych, automatycznych podajników mydła).
- Zasada 7: Wymiary i przestrzeń dla podejścia i użycia
- należy zapewnić odpowiednią przestrzeń dla wykonywania danego działania z uwzględnieniem możliwości funkcjonalnych człowieka, w tym ograniczeń w mobilności i percepcji oraz pozycji ciała, w tym:
    - należy zapewnić pole widzenia dla dowolnej pozycji w tym dla osób na wózkach;
    - należy uwzględnić warunki ergonomiczne dłoni dla konstruowania uchwytów i elementów sterowania urządzeniami;
    - zapewnić odpowiednią przestrzeń do korzystania z rozwiązań przez użytkowników korzystających z osobistych urządzeń wspomagających mobilność lub percepcję lub korzystanie z pomocy osobistej (opiekuna, asystenta), np., szerokie przejścia na bramkach w metrze, odpowiedniej wielkości przestrzeni w łazienkach i w pomieszczeniach mieszkalnych, urządzenia i meble umieszczone na różnych wysokościach: lamy recepcyjne, lunety w punktach widokowych.
- Zasada 8: Równoprawny dostęp do środowiska
- należy zapewnić równoprawny dostęp do środowiska, korzystanie ze środków transportu, produktów i z usług powszechnych lub powszechnie zapewnianych,

w taki sposób aby nie powodowało to sytuacji, gdy korzystający z nich czuje się w jakikolwiek sposób dyskryminowany czy stygmatyzowany. Odnosi się to do sytuacji, gdy indywidualna ocena rozwiązania może wpływać na postrzeganie siebie, jak również postrzeganie przez innych, naszych różnic fizycznych czy niepełnosprawności jako cech dyskryminujących lub niewspółmiernie wyróżniających.

I.8.2 Mechanizm racjonalnych usprawnień

Mechanizm racjonalnych usprawnień jest drugim narzędziem służącym urzeczywistnieniu w ramach funduszy europejskich 2014-2020 pełnej dostępności w korzystaniu z projektów realizowanych z udziałem środków europejskich. Mechanizm ten jest definiowany jako konieczne i odpowiednie zmiany oraz dostosowania, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, rozpatrywane osobno dla każdego konkretnego przypadku, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami.

Mechanizm racjonalnych usprawnień będzie miał zastosowanie przede wszystkim w projektach realizowanych w ramach Osi VIII-X finansowanych z EFS z uwagi na kierowanie wsparcia w ramach projektów bezpośrednio do osób. Natomiast w przypadku Osi I-VII finansowanych z EFRR, taka sytuacja m.in. może wystąpić, jeżeli:

- rezultatem projektu jest zatrudnienie;
- projekt przewiduje koszty zarządzania projektem zarówno na poziomie wewnętrznym beneficjenta, jak i również w ramach usług zewnętrznych;

w bliższej lub dalszej przyszłości, użytkownikami produktów projektu (budynków, urzędzeń, środków transportu, otwartych przestrzeni miejskich itp.) będą również osoby z różnymi ograniczeniami funkcjonalnymi w zakresie mobilności i percepcji

Mechanizm racjonalnych usprawnień powinien być mechanizmem wtórnym wobec uniwersalnego projektowania, gdyż z zasady każde wsparcie, zarówno w projektach dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami, jak i dotyczące obiektów/urzędzeń ogólnodostępnych, powinno być łatwo dostępne. Mechanizm racjonalnych usprawnień znajduje więc zastosowanie w przypadku, gdy nie ma możliwości realizacji wsparcia w środowisku wprost dostępnym lub gdy koszt uzyskania dostępności byłby wysoki – dotyczy to np. działań w środowiskach wiejskich, gdzie jest niewielka liczba dostępnych budynków. W odniesieniu do projektów realizowanych w ramach RPO WM 2014-2020 oznacza to możliwość finansowania specyficznych usług dostosowawczych lub oddziaływania na szeroko pojętą

infrastrukturę, nieprzewidzianych z góry we wniosku o dofinansowanie projektu, lecz uruchamianych wraz z pojawieniem się w projekcie osoby z niepełnosprawnością (w charakterze uczestnika lub personelu). Mechanizm racjonalnych usprawnień to mechanizm uruchamiany dopiero w trakcie realizacji projektu, gdy do udziału w projekcie zgłoszą się osoby z niepełnosprawnością, których **udziału nie przewidziano na etapie przygotowania projektu**.

W projektach EFS dedykowanych, w tym zorientowanych wyłącznie lub przede wszystkim na osoby z niepełnosprawnościami (np. osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi) oraz projektach skierowanych do zamkniętej grupy uczestników (np. dzieci określonej placówki opieki nad dzieckiem do 3 r.ż.) wydatki na sfinansowanie udziału tych osób w projekcie są wskazane we wniosku o dofinansowanie projektu w kwocie adekwatnej do zdiagnozowanych przez wnioskodawcę potrzeb (nie obowiązuje tu limit 12 000,00 PLN związany bezpośrednio z mechanizmem racjonalnych usprawnień). Z kolei w projektach ogólnodostępnych wnioskodawca nie powinien zabezpieczać w ramach budżetu projektu środków na ewentualną konieczność sfinansowania racjonalnych usprawnień, ponieważ nie ma pewności, że wsparciem w ramach projektu obejmowane będą osoby z niepełnosprawnością (w tym z określonym rodzajem niepełnosprawności).

W przypadku stwierdzenia, że projekty, które w swych założeniach nie były w całości dedykowane osobom z niepełnosprawnościami, ale w trakcie realizacji projektu występuje konieczność uruchomienia mechanizmu racjonalnych usprawnień w związku z pojawieniem się w projekcie osoby z niepełnosprawnością o specjalnych potrzebach funkcjonalnych, dopuszcza się dwie możliwości sfinansowania ww. mechanizmu:

- 1) poprzez sfinansowanie i kwalifikowanie wydatków związanych z mechanizmem dzięki wykorzystaniu zasady elastyczności budżetu projektu, o której mowa w „Wytocznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020”,
- 2) w przypadku braku możliwości pokrycia wydatków związanych z mechanizmem racjonalnych usprawnień w powyższy sposób, poprzez zawnioskowanie o zwiększenie wartości dofinansowania przyznanego na realizację projektu (brak środków w zatwierdzonym budżecie wniosku) albo wprowadzenie zmian do wniosku o dofinansowanie projektu w ramach posiadanych środków dofinansowania, ale wykraczających poza zmiany możliwe do wprowadzenia w ramach zasady elastyczności budżetu (np. w związku z podwyższeniem limitu na zakup środków trwałych i cross-financingu czy zastosowanie przesunięć wydatków wymagających zgody IP).

Jednocześnie należy mieć na uwadze to, że przy uruchamianiu mechanizmu racjonalnych usprawnień wkład własny wnoszony jest przez wnioskodawcę na zasadach standardowych, zgodnie z postanowieniami Regulaminu konkursu. Jeżeli na etapie aplikowania o środki dofinansowania na realizację projektu wnioskodawca założył, że wnosi wkład w wysokości minimalnej, to w sytuacji stosowania ww. mechanizmu do projektu należy wnieść dodatkowy wkład własny w celu zapewnienia prawidłowego montażu finansowego projektu. Decyzja w kwestii formy wniesienia wkładu własnego do projektu należy do beneficjenta, przy czym podlega ona konsultacji z IP na etapie wprowadzania zmian do projektu.

IOK zobowiązana jest do oceny, czy Projektodawca ubiegający się o dofinansowanie przedstawił we wniosku o dofinansowanie projektu sposób realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami w ramach projektu, zgodnie z obowiązującym kryterium formalnym. W praktyce oznacza to, że uwzględniając rodzaj przedsięwzięcia, projektodawca na etapie opracowania projektu powinien wykonać obowiązki, w tym w szczególności:

- w analizie sytuacji problemowej, która ma zostać rozwiązana/złagodzona dzięki realizacji projektu, uwzględnić perspektywę osób z niepełnosprawnościami;
- uwzględnić perspektywę osób z niepełnosprawnościami podczas określania celów projektu i planowania działań, które mają być w jego ramach realizowane. Oznacza to, że perspektywa osób z niepełnosprawnościami musi znaleźć odzwierciedlenie w planowaniu zmiany, jaka ma dokonać się dzięki realizacji projektu;
- projektować działania równościowe tak aby przejawiały się one również w zapewnieniu dostępności wszystkich produktów projektu;
- uwzględnić możliwość przeprowadzenia ewaluacji projektu pod kątem Zasady dostępności przez IZ RPO po zakończeniu projektu;
- uwzględnić potrzeby osób z niepełnosprawnościami na etapie konstruowania budżetu (zapewnić dostępność projektu).

I.9 Kontrola projektów

Instytucja Zarządzająca zgodnie z artykułem 125 rozporządzenia ogólnego odpowiedzialna jest za zarządzanie RPO WM 2014-2020 i jego realizację zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami. IZ RPO WM 2014-2020 m.in. odpowiada za prowadzenie kontroli realizacji Programu, w tym weryfikację prawidłowości wydatków ponoszonych przez beneficjentów.

IZ przeprowadza kontrole systemowe w IP (w tym porozumienia IP ZIT). IZ przeprowadza kontrolę systemową zadań powierzonych, określonych w artykule 125 rozporządzenia ogólnego. Celem kontroli systemowej jest uzyskanie pewności, że wszystkie powierzone funkcje są realizowane w odpowiedni sposób, a system zarządzania i kontroli programu operacyjnego funkcjonuje prawidłowo, skutecznie i zgodnie z prawem. Powierzenie zadań dokonywane jest na podstawie porozumienia, w którym zawarte jest zobowiązanie IP do poddania się kontroli systemowej. W ramach weryfikacji zadań, w uzasadnionych przypadkach IZ może poddać kontroli próbę projektów. IZ przeprowadza kontrolę systemową w każdej IP co najmniej raz w każdym roku obrachunkowym.

Oprócz ewentualnej kontroli próby projektów w ramach kontroli systemowej, IZ przeprowadza kontrole:

- 1) projektów pozakonkursowych – wieloletnich planów działania Pomocy Technicznej IP (MJWPU i WUP),
- 2) instrumentów finansowych, o których mowa w artykule 38 ustęp 1 litera b rozporządzenia ogólnego¹⁴:
  - kontrole realizacji umowy o finansowaniu¹⁵,
  - weryfikacji wydatków – prowadzonych przez podmioty wdrażające instrumenty finansowe,
  - kontrole dokumentów, potwierdzające zachowanie ścieżki audytu,
  - kontrola w momencie zamknięcia PO.
- 3) krzyżowe programu i horyzontalne z PROW 2014-2020 i PO RYBY 2014 – 2020 na dokumentach w ramach weryfikacji wniosków o płatność dotyczących wieloletnich planów działania Pomocy Technicznej IP (MJWPU i WUP).
- 4) na zakończenie realizacji projektu na dokumentach¹⁶ – wieloletnich planów działania PT dla IZ i IP,

oraz może:

- 5) uczestniczyć w kontrolach krzyżowych koordynowanych,

---

¹⁴ Z wyjątkiem przypadków powierzenia przez IZ wdrożenia instrumentu finansowego Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu – w takim wypadku obowiązki IZ związane z kontrolą wynikają z artykułu 9 ust. 3 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014 (tj. IZ upoważnia firmę, która działa na podstawie wspólnych ram ustanowionych przez KE do przeprowadzania kontroli operacji na miejscu w rozumieniu artykułu 125 ustęp 5 litera b) rozporządzenia ogólnego).

¹⁵ Z wyjątkiem sytuacji, o której mowa w artykule 38 ustęp 4 litera c rozporządzenia ogólnego (gdy IZ bezpośrednio podejmuje się zadań wdrożeniowych, w przypadku instrumentów finansowych obejmujących wyłącznie pożyczki lub gwarancje - w takim przypadku IZ jest uznawana za beneficjenta, zgodnie z definicją zawartą w artykule 2 punkt 10 ww. rozporządzenia).

¹⁶ Zakres kontroli na zakończenie i sposób jej dokumentowania (w tym w SL2014), a także informację o obowiązku informowania beneficjenta o dacie rozpoczęcia okresu, o którym mowa w artykule 140 ustęp 1 rozporządzenia ogólnego, określono w rozdziale 7 Wytucznych MIR w zakresie kontroli realizacji programów operacyjnych

- 6) fakultatywnie przeprowadzać kontrole zdolności wnioskodawców ubiegających się o dofinansowanie projektu w ramach trybu pozakonkursowego oraz beneficjentów realizujących projekty wyłonione do dofinansowania w takim trybie do prawidłowej i efektywnej realizacji projektów,
- 7) przeprowadzać kontrole krzyżowe programu i horyzontalne z PROW 2014 – 2020 i PO RYBY 2014 - 2020 na miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta służące zapewnieniu, że wydatki ponoszone w projektach nie są podwójnie finansowane.

Pozostałe kontrole projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przeprowadzane są przez IP na podstawie Porozumienia.

W ramach prowadzonych kontroli projektów IP weryfikują: czy współfinansowane produkty i usługi zostały dostarczone, faktyczny stan realizacji projektu jest zgodny z umową o dofinansowanie i odpowiada informacjom ujętym we wnioskach o płatność, czy wydatki zadeklarowane przez beneficjentów w związku z realizowanymi projektami zostały rzeczywiście poniesione i są zgodne z wymaganiami programu operacyjnego oraz zasadami unijnymi i krajowymi.

Kontrole realizacji RPO WM 2014-2020 wykonywane przez IP obejmują:

1. kontrole zakończonych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego przeprowadzane po dniu przekazania informacji o wyborze do dofinansowania do dnia zawarcia umowy o dofinansowanie i po jej zawarciu (na podstawie artykułu 23 ustęp 3 ustawy wdrożeniowej), przeprowadzane w zakresie i na próbie określonej w Rocznych Planach Kontroli MJWPU lub WUP,
2. kontrole administracyjne składanego przez beneficjenta wniosku o płatność (w tym kontrole postępowań o udzielenie zamówienia – w zakresie i na próbie określonej w Rocznych Planach Kontroli MJWPU lub WUP) w tym obligatoryjnie kontrole krzyżowe: Programu i horyzontalną z PROW 2014-2020 i PO RYBY 2014-2020),
3. kontrole projektu w miejscu jego realizacji, które mogą być prowadzone również po zakończeniu realizacji projektu– w zakresie i na próbie określonej w Rocznych Planach Kontroli MJWPU lub WUP,
4. kontrole na zakończenie realizacji projektu służące sprawdzeniu kompletności dokumentów potwierdzających właściwą ścieżkę audytu, o której mowa w artykule 125 ustęp. 4 litera d Rozporządzenia ogólnego, w odniesieniu do zrealizowanego projektu,
5. kontrole trwałości, o której mowa w artykule 71 Rozporządzenia ogólnego, przeprowadzane w zakresie i na próbie określonej w Rocznych Planach Kontroli MJWPU lub WUP,

6. wizyty monitoringowe w miejscu realizacji prowadzone co najmniej dla projektów współfinansowanych z EFS wytypowanych do kontroli, jako narzędzie weryfikacji rzeczywistej realizacji projektu oraz faktycznego postępu rzeczowego (np. w miejscu szkolenia, stażu, konferencji,

oraz mogą obejmować (w zakresie i na próbie określonej w RPK MJWPU lub WUP):

7. kontrole zakończonych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego przeprowadzane przed dniem przekazania informacji o wyborze projektu do dofinansowania (na podstawie artykułu 22 ustęp 4 ustawy wdrożeniowej)¹⁷,
8. kontrole PZP ex – ante (po podpisaniu umowy o dofinansowanie lecz przed podpisaniem umowy o udzielenie zamówienia publicznego, w szczególności przed terminem składania ofert),
9. kontrole krzyżowe programu i horyzontalne z PROW 2014 – 2020 i PO RYBY 2014 – 2020 w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta służące zapewnieniu, że wydatki ponoszone w projektach nie są podwójnie finansowane – prowadzone w szczególności w ramach kontroli, o których mowa w punktach 3, 5 i 10,
10. doraźne wizyty monitoringowe w miejscu realizacji w przypadku projektów współfinansowanych z EFRR.

I.9.1 Weryfikacja wniosków o płatność beneficjenta

Celem weryfikacji wniosku o płatność beneficjenta jest potwierdzenie kwalifikowalności wydatków w nim ujętych, a w konsekwencji refundacja poniesionych przez beneficjenta wydatków lub rozliczenie wcześniej przekazanej zaliczki. Instytucje kontrolujące wnioski są zobowiązane, w szczególności, do sprawdzenia w trakcie tej weryfikacji, czy:

- a) wniosek o płatność został przekazany w wymaganej formie;
- b) wniosek o płatność jest prawidłowy pod kątem formalnym;
- c) wydatki ujęte we wniosku o płatność, przedstawione do refundacji lub rozliczenia, są wydatkami kwalifikowalnymi, w szczególności czy zostały poniesione w oparciu o prawidłowo przeprowadzane postępowania o udzielenie zamówienia publicznego (jeśli dotyczy) oraz zgodnie z zasadami realizacji projektów w ramach RPO WM;
- d) wniosek o płatność jest poprawny pod kątem rachunkowym;

---

¹⁷ Beneficjent jest zobowiązany złożyć zgodny z odpowiednim wzorem i aktualizować w wyznaczonym terminie harmonogram zakończonych i planowanych zamówień związanych z realizacją projektu. Ponadto beneficjent składa oświadczenie o zgodzie na udostępnienie dokumentów i poddanie się kontroli ww. postępowań w okresie do dnia otrzymania informacji o dofinansowaniu projektu.

e) zakres rzeczowy projektu jest realizowany zgodnie z harmonogramem umowy o dofinansowanie.

Weryfikacji podlega każdy złożony przez beneficjenta wniosek o płatność wraz z załącznikami.

W ramach weryfikacji wniosków o płatność mogą być prowadzone kontrole postępowań o udzielenie zamówienia: **kontrole zakończonych a nie skontrolowanych wcześniej postępowań prowadzone w ramach weryfikacji pierwszego wniosku o płatność, w którym przedstawiono do rozliczenia wydatek z danego postępowania – w zakresie określonym w zatwierdzonym Rocznym Planie Kontroli MJWPU lub WUP.**

W ramach weryfikacji wniosku prowadzi się kontrole krzyżowe, o których mowa wyżej.

I.9.2 Kontrola zdolności realizacji projektu

Wykonywana przez IZ lub przez IP na podstawie artykułu 22 ustęp 3 ustawy wdrożeniowej (w zakresie wynikającym z porozumienia). Typ kontroli nieobligatoryjny. Skala prowadzenia takich kontroli zostanie ustalona na etapie zatwierdzania Rocznych Planów Kontroli IP.

I.9.3 Kontrola postępowań przed przekazaniem informacji o wyborze projektu do dofinansowania.

Wykonywana przez IP na podstawie artykułu 22 ustęp 4 ustawy wdrożeniowej. Dotyczy postępowań w trybie regulowanym przez ustawę PZP albo przez zasadę konkurencyjności, dla których zawarto umowę o udzielenie zamówienia przed dniem przekazania informacji o wyborze projektu do dofinansowania. W przypadku wykrycia nieprawidłowości skutkującej koniecznością nałożenia korekty finansowej lecz jednocześnie pozwalającej na realizację projektu, zostanie ona uwzględniona w wysokości dofinansowania przed sporządzeniem listy rankingowej.

Postępowania zakończone do dnia przekazania informacji o wyborze projektu a nie skontrolowane (np. z uwagi na dopuszczenie kontroli na próbie) oraz pozostałe zakończone po dniu przekazania informacji o wyborze projektu podlegają kontroli na podstawie artykułu 23 ustęp 3 ustawy wdrożeniowej: po przekazaniu informacji o wyborze a przed podpisaniem umowy o dofinansowanie lub po podpisaniu umowy o dofinansowanie a przed dniem zatwierdzenia pierwszego wniosku o płatność rozliczającego wydatek z danego postępowania.

Szczegółowe rozwiązania dotyczące kontroli PZP przed podpisaniem umowy zostały zawarte w oparciu o doświadczenia z perspektywy 2007-2013 w Wytocznych IZ dot. kontroli.

I.9.4 Kontrola postępowań po przekazaniu informacji o wyborze projektu do dofinansowania.

Wykonywana przez IP. Dotyczy postępowań w trybie regulowanym przez ustawę PZP albo przez zasadę konkurencyjności, dla których:

- zawarto umowę o udzielenie zamówienia przed dniem przekazania informacji o wyborze projektu do dofinansowania lecz nie zostały skontrolowane przed dniem przekazania informacji o wyborze projektu do dofinansowania – wykonywana co do zasady przed podpisaniem umowy o dofinansowanie. Wynik kontroli ma wpływ na kwotę dofinansowania określoną w umowie.
- zawarto umowę o udzielenie zamówienia po dniu przekazania informacji o wyborze projektu do dofinansowania lecz przed dniem zawarcia umowy o dofinansowanie – wykonywana co do zasady przed podpisaniem umowy o dofinansowanie. Wynik kontroli ma wpływ na kwotę dofinansowania określoną w umowie.
- zawarto umowę o udzielenie zamówienia po dniu podpisania umowy o dofinansowanie – wykonywana co do zasady przed zatwierdzeniem pierwszego wniosku o płatność rozliczającego wydatek poniesiony w związku z danym postępowaniem.

I.9.5 Wizyta monitoringowa

Wykonywana przez IP. Służy weryfikacji rzeczywistej realizacji projektu oraz faktycznego postępu rzeczowego (np. w miejscu szkolenia, stażu, konferencji) współfinansowanego w ramach EFS. Możliwe są również doraźne wizyty monitoringowe projektów finansowanych z EFRR, dla których np. opiekun projektu uzna za zasadną konieczność weryfikacji rzeczowej realizacji projektu na miejscu. Co do zasady wizyta przeprowadzana dla każdego projektu współfinansowanego z EFS wytypowanego do kontroli na miejscu oraz uproszczoną w stosunku do kontroli na miejscu formą weryfikacji projektu współfinansowanego z EFRR. Szczegółowe rozwiązania dotyczące wizyt monitoringowych zostały zawarte w Wytycznych IZ dot. kontroli.

I.9.6 Kontrola PZP ex - ante

Wykonywana przez IP. Jest to kontrola prawidłowości przebiegu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego (w trybie ustawy Prawo zamówień publicznych) wykonywana przed podpisaniem umowy o udzielenie zamówienia, w szczególności przed terminem składania ofert. Rozwiązanie stosowane pilotażowo w perspektywie 2007-2013 umożliwiające wykrycie niezgodnego z prawem prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego

i zalecenie działań naprawczych pozwalających uniknąć korekty finansowej. Planowane jest stosowanie tego typu kontroli w pierwszej kolejności dla projektów własnych Samorządu Województwa Mazowieckiego – na wniosek beneficjenta, a w zakresie dostępnego potencjału administracyjnego również dla pozostałych projektów, wytypowanych w oparciu o zatwierdzoną przez IZ metodologię. Szczegółowe rozwiązania dotyczące kontroli PZP ex – ante zostały zawarte w Wytycznych IZ dot. kontroli.

I.9.7 Kontrola w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta

Wykonywana przez IP z wyjątkiem ew. próby projektów w ramach kontroli systemu, kontroli PT, oraz Instrumentów Finansowych wdrażanych przez IZ.

Kontrola projektów w miejscu ich realizacji lub w siedzibie beneficjenta jest formą weryfikacji wydatków potwierdzającą, że współfinansowane towary i usługi zostały dostarczone, a roboty budowlane wykonane, że faktyczny stan realizacji projektu odpowiada informacjom ujętym we wnioskach o płatność oraz że wydatki zadeklarowane przez beneficjentów w związku z realizowanymi projektami zostały rzeczywiście poniesione i są zgodne z wymaganiami RPO WM 2014-2020 oraz z zasadami unijnymi i krajowymi.

Wyżej wymieniona kontrola może być wykonywana w trakcie realizacji projektu (np. na zakończenie, tj. po złożeniu wniosku o płatność końcową ale przed jego zatwierdzeniem) oraz w okresie trwałości.

W przypadku projektów współfinansowanych z EFS kontrola powinna być wykonywana dla projektów odpowiednio zaawansowanych przed złożeniem wniosku o płatność końcową.

Szczegółowy sposób monitorowania projektów w okresie **trwałości** oraz typowania projektów do tej kontroli, a także zakres kontroli w okresie trwałości zostanie określony w Wytycznych IZ dotyczących kontroli trwałości.

Kontrole projektów w miejscu ich realizacji lub w siedzibie beneficjenta mogą być prowadzone na próbie projektów, z zachowaniem zasady proporcjonalności, o której mowa w artykule 125 ustęp 5 Rozporządzenia ogólnego.

IZ zatwierdza metodologię doboru próby projektów do kontroli zawartą w Rocznych Planach Kontroli IP. Przyjęta metodologia zapewni odpowiednią wielkość próby oraz uwzględni poziom ryzyka charakterystyczny dla różnych typów beneficjentów i projektów, w celu osiągnięcia wystarczającej pewności w zakresie zgodności z prawem i prawidłowości transakcji będących podstawą wydatków.

I.9.8 Kontrola krzyżowa

IZ odpowiada za sposób realizacji kontroli krzyżowej RPO WM 2014-2020 oraz horyzontalnej z PROW 2014 – 2020 i PO RYBACTWO I MORZE 2014 – 2020. Kontrola wykonywana obligatoryjnie w toku weryfikacji wniosków o płatność na podstawie danych z SL 2014 oraz danych dotyczących PROW 2014 i PO RYBY 2014 – 2020 udostępnione przez IZ.

Szczegółowe warunki prowadzenia kontroli krzyżowej zawarto w Instrukcji Wykonawczej IZ/IP oraz w Wytocznych IZ dotyczących kontroli.

I.9.9 Kontrola na zakończenie na dokumentach

Wykonywana dla 100 % projektów na podstawie artykułu 22 ustęp 2 punkt. 3 ustawy wdrożeniowej Służby sprawdzeniu kompletności dokumentów potwierdzających właściwą ścieżkę audytu, o której mowa w artykule 125 ustęp 4 litera d rozporządzenia ogólnego, w odniesieniu do zrealizowanego projektu. Szczegółowo zakres i sposób przeprowadzania ww. kontroli określono w Instrukcjach Wykonawczych IZ/IP.

I.9.10 Próba projektów i próba dokumentów

Typy kontroli, które mogą być prowadzone na próbie projektów wymieniono w artykule 22 ustęp 5 ustawy wdrożeniowej.

Typy kontroli, dla których możliwe jest prowadzenie kontroli w oparciu o próbę dokumentów wymieniono w artykule 22 ustęp 6 ustawy wdrożeniowej.

I.10 Działania informacyjne i promocyjne

W ramach RPO WM 2014 - 2020 beneficjenci prowadzą działania informacyjne i-promocyjne zgodne z artykułem 115 oraz załącznikiem XII rozporządzenia ogólnego.

Zadania te zostały uszczegółowione w „Podręczniku wnioskodawcy i beneficjenta programów polityki spójności 2014-2020 w zakresie informacji i promocji” oraz w pozostałych dokumentach wskazanych przez instytucję organizującą konkurs w regulaminach konkursu, umieszczonych na portalu RPO WM 2014-2020 (<http://www.funduszedlamazowska.eu>), a w szczególności w umowie o dofinansowanie projektu.

Instytucje Pośredniczące RPO WM 2014 – 2020, w porozumieniu z Instytucją Zarządzającą, prowadzą zadania skierowane do beneficjentów oraz potencjalnych beneficjentów zgodnie z artykułem 115-116 rozporządzenia ogólnego oraz Strategią komunikacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.

II. Opis poszczególnych osi priorytetowych RPO WM 2014-2020 oraz poszczególnych działań i poddziałań

1. Numer i nazwa osi priorytetowej

II.1. Oś Priorytetowa I - Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce

2. Cele szczegółowe osi priorytetowej

Cel szczegółowy 1: Zwiększone urynkowanie działalności badawczo – rozwojowej

Cel szczegółowy 2: Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw

1. Syntetyczny opis osi

Celem I Osi Priorytetowej jest wzrost innowacyjności regionalnej gospodarki, odzwierciedlony zwiększeniem nakładów na działalność B+R, w szczególności pochodzących z sektora przedsiębiorstw. Zaplanowane w ramach interwencji działania wspierać będą:

- rozwój i gospodarcze wykorzystanie potencjału naukowego i innowacyjnego instytucji naukowych poprzez uzupełnienie infrastruktury badawczej niezbędnej dla prowadzenia wysokiej jakości badań, zgodnych z potrzebami przedsiębiorstw i gospodarki;
- działalność badawczo-rozwojową prowadzoną przez przedsiębiorstwa poprzez nawiązanie współpracy z instytucjami naukowymi, realizację projektów badawczo-rozwojowych oraz rozwój zaplecza badawczo-rozwojowego przedsiębiorstw;
- działania wspierające kooperację przedsiębiorstw z sektorem nauki, prowadzącą do wspólnego definiowania kierunków prowadzonych badań naukowych, niezbędnych dla rozwoju gospodarki.

Interwencja w ramach Osi będzie prowadzona w obszarach inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego wynikających z Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2020 roku, z wyjątkiem procesu eksperymentowania. Proces eksperymentowania stanowią będą konkursy dla projektów badawczo-rozwojowych

	<p>przedsiębiorstw bez wymogu zgodności z obszarem inteligentnej specjalizacji, które posłużą do poszukiwania nisz rozwojowych regionu.</p> <p>Zwiększenie dostępu przedsiębiorstw do finansowania prac badawczo-rozwojowych (cały cykl lub wybrane etapy), oraz działania pozwalające rozpocząć i rozwijać współpracę z instytucjami naukowymi przyczynią się do gospodarczego ukierunkowania prowadzonych prac B+R, wzrostu nakładów sektora przedsiębiorstw na badania i rozwój, a w konsekwencji wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw i gospodarki regionu.</p>	
2. Fundusz (nazwa i kwota w EUR)	Nazwa Funduszu	Ogółem
	EFRR	278 217 130
3. Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	

II.1.1 Działanie 1.1. Działalność badawczo – rozwojowa jednostek naukowych

OPIS DZIAŁANIA		
4. Nazwa działania	Działanie 1.1	Działalność badawczo – rozwojowa jednostek naukowych
5. Cel szczegółowy działania	Działanie 1.1	<p>Zwiększone urynkowanie działalności badawczo – rozwojowej</p> <p>Województwo mazowieckie zajmuje pierwsze miejsce w kraju pod względem potencjału sfery B+R. Skoncentrowanie w regionie instytucji naukowych o dużym znaczeniu dla potencjału naukowego Polski prowadzi jednak do zwiększonego zapotrzebowania na wsparcie. Wyeksploatowanie i kluczowe braki w infrastrukturze badawczej stanowią przeszkodę w realizacji badań naukowych o najwyższej jakości oraz badań o szczególnym znaczeniu dla gospodarki. Dodatkowo utrudniają dostarczanie regionalnym przedsiębiorcom rozwiązań o odpowiednim poziomie technologicznym, dostosowanych do ich specyficznych potrzeb.</p> <p>Wsparcie w ramach działania służyć będzie wzmocnieniu istniejącego potencjału infrastrukturalnego instytucji naukowych, tak by umożliwił szerszy zakres i większą intensywność współpracy z podmiotami regionalnej gospodarki oraz z innymi ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą, prowadzącej do realizacji badań o największym znaczeniu dla gospodarki.</p> <p>Dla zapewnienia powiązania wspieranej infrastruktury badawczej z potrzebami rynkowymi stosowane będą mechanizmy prowadzące do jak najszerszego zaangażowania finansowego przedsiębiorstw w realizację oraz utrzymanie inwestycji podejmowanych przez jednostki naukowe.</p> <p>Ponadto ze względu na konieczność efektywnego gospodarczego wykorzystania infrastruktury badawczej będzie ona dostępna dla podmiotów lub osób spoza jednostki naukowej otrzymującej wsparcie.</p>

6. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 1.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury 2. Liczba projektów B+R realizowanych przy wykorzystaniu wspartej infrastruktury badawczej 3. Liczba skomercjalizowanych wyników prac B+R prowadzonych przez jednostkę naukową
7. Lista wskaźników produktu	Działanie 1.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R 2. Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla projektów w zakresie innowacji lub badań i rozwoju 3. Liczba jednostek naukowych wspartych w zakresie prowadzenia prac B+R 4. Nakłady inwestycyjne na zakup aparatury naukowobadawczej
8. Typy projektów	Działanie 1.1	wsparcie infrastruktury badawczo-rozwojowej jednostek naukowych: rozbudowa lub modernizacja infrastruktury B+R jednostek naukowych w celu prowadzenia prac badawczych, odpowiadających potrzebom gospodarki, mających zastosowanie w obszarach inteligentnych specjalizacji regionu.
9. Typ beneficjenta	Działanie 1.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ jednostki naukowe; ▪ konsorcja naukowe.
10. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 1.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ jednostki naukowe; ▪ konsorcja naukowe; ▪ przedsiębiorstwa
11. Instytucja pośrednicząca (jeśli dotyczy)	Działanie 1.1	MJWPU
12. Instytucja wdrażająca	Działanie	Nie dotyczy

13. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 1.1	125197709
14. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO	Działanie 1.1	Nie dotyczy
15. Instrumenty terytorialne	Działanie 1.1	Nie dotyczy
16. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 1.1	Konkursowy Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU.
17. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Działanie 1.1	Wsparciem mogą zostać objęte wyłącznie projekty ujęte w Kontrakcie Terytorialnym. Wsparcie nie obejmuje infrastruktury dydaktycznej, zaś finansowanie infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej możliwe jest wyłącznie, gdy jest ona niezbędna do realizacji projektów badawczo-rozwojowych.

		<p>Nowe przedsięwzięcia mogą otrzymać wsparcie jedynie, gdy stanowią element dopełniający istniejące zasoby. Wsparciem w zakresie infrastruktury B+R zostaną objęte przedsięwzięcia służące realizacji wskazanych w projekcie badań mających zastosowanie w gospodarce.</p> <p>Preferowane będą przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury B+R charakteryzujące się możliwie wysokim stopniem współfinansowania ze źródeł prywatnych na etapie realizacji (w pierwszej kolejności) lub utrzymania inwestycji.</p>
18. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 1.1	Nie dotyczy
19. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 1.1	Nie dotyczy
20. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Działanie 1.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
21. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 1.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu.

<p>22. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna) ¹⁸</p>	<p>Działanie 1.1</p>	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdą zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej na infrastrukturę badawczą w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 (projekt); 3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.
<p>23. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu</p>	<p>Działanie 1.1</p>	<p>Ogółem</p> <p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>

¹⁸ Maksymalny poziom dofinansowania projektu podlegającego przepisom dotyczącym pomocy państwa wynika z odpowiednich programów pomocowych oraz mapy pomocy regionalnej dla Polski na lata 2014-2020 (decyzja Komisji SA.37485/2013/N z dnia 20 lutego 2014 r.).

19 (jeśli dotyczy) ²⁰		
24. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 1.1	Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
25. Minimalny wkład własny beneficjenta		Ogółem
	Działanie 1.1	Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.

¹⁹ W przypadku projektów objętych pomocą publiczną faktyczny poziom dofinansowania wynikać będzie z odrębnych przepisów prawnych, w tym w szczególności rozporządzeń wydanych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego na podstawie artykułu 27 ustęp 4 Ustawy. W przypadku projektów generujących dochód dofinansowanie UE jest ustalane na podstawie artykułu 61 albo 65 rozporządzenia 1303/2013. Obniżeniu podlega nie poziom dofinansowania w ujęciu procentowym, a kwota wydatków kwalifikowalnych.

²⁰ Rozbicie na kopertę Mazowiecką / 15 województw dotyczy krajowych PO. W przypadku regionalnych PO i osi priorytetowych w krajowych PO finansowanych z FS wartości należy umieścić w kolumnie „Ogółem” usuwając pozostałe kolumny.

jako % wydatków kwalifikowalnych		
26. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 1.1	Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
27. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 1.1	Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
28. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 1.1	Nie dotyczy
29. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 1.1	Nie dotyczy
30. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 1.1	Nie dotyczy

31. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 1.1	Nie dotyczy
--	---------------	-------------

II.1.2 Działanie 1.2. Działalność badawczo - rozwojowa przedsiębiorstw

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 1.2	Działalność badawczo - rozwojowa przedsiębiorstw
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 1.2	<p>Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw</p> <p>Istotnym problemem gospodarki województwa mazowieckiego jest ograniczony zakres podejmowania przez przedsiębiorstwa prac badawczo-rozwojowych prowadzących do wdrażania innowacji i w konsekwencji niewielkie nakłady prywatne na B+R. Dotyczy to zarówno prac B+R prowadzonych samodzielnie przez przedsiębiorstwa, jak i podejmowania współpracy z instytucjami naukowymi, bądź wdrożenia wyników badań opracowanych przez instytucje naukowe.</p> <p>Wsparcie w ramach działania ma na celu zwiększenie liczby przedsiębiorstw podejmujących działania badawczo-rozwojowe, prowadzące do powstania innowacji oraz zwiększenie ich zakresu i intensywności poprzez dostęp do finansowania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacji projektów badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw, - pozwalającego na tworzenie lub rozwój zaplecza infrastrukturalnego B+R przedsiębiorstw, - nawiązania i wzmocnienia współpracy z instytucjami naukowymi w ramach realizacji małych projektów badawczych. <p>Wsparciem zostaną objęte również działania wzmacniające procesy kooperacji przedsiębiorstw i sektora nauki prowadzące do zwiększenia współpracy, poznania potrzeb i wspólnego definiowania priorytetowych kierunków badawczych skutkujących wynikami badań, które mają zastosowanie w gospodarce.</p>

		Interwencja w ramach Działania, dla osiągnięcia większych efektów dla regionalnej gospodarki, zostanie skoncentrowana na obszarach inteligentnej specjalizacji wynikającej z Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2020 r., z wyjątkiem procesu eksperymentowania. Proces eksperymentowania obejmować będzie konkursy na projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw bez wymogu zgodności z obszarami inteligentnej specjalizacji.
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 1.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach; 2. Liczba przedsiębiorstw korzystających ze wspartej infrastruktury badawczej.
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 1.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi; 2. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie; 3. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje; 4. Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje); 5. Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie prowadzenia prac B+R; 6. Liczba przedsiębiorstw ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R; 7. Nakłady inwestycyjne na zakup aparatury naukowo-badawczej; 8. Liczba projektów dotyczących monitorowania inteligentnych specjalizacji.
10. Typy projektów	Działanie 1.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekty badawczo-rozwojowe (1): wsparcie obejmować będzie fazę badań przemysłowych oraz prac rozwojowych, kończąc na tzw. pierwszej produkcji – cały proces powstania innowacji lub jego wybrane elementy, prowadzony samodzielnie przez przedsiębiorcę lub we współpracy z jednostką naukową. <p>Pierwsza produkcja oznacza pierwsze wdrożenie przemysłowe odnoszące się do zwiększenia skali obiektów pilotażowych lub do pierwszych w swoim rodzaju urządzeń i obiektów, obejmujących kroki następujące po uruchomieniu linii pilotażowej, w</p>

		<p>ramach której zawarta jest faza testowania, ale nie produkcja masowa lub działalność handlowa.</p> <p>Wsparciem może zostać objęty także rozwój technologii (opracowanej przez przedsiębiorcę lub nabytej), która nie została jeszcze skomercjalizowana i wykorzystana w działalności gospodarczej, przy czym finansowanie obejmuje w szczególności koszty przeprowadzenia kolejnych etapów prac badawczo-rozwojowych uzupełniających lub dostosowujących technologię do specyfiki przedsiębiorstwa.</p> <p>W ramach projektu badawczo-rozwojowego wsparcie może objąć także :</p> <ul style="list-style-type: none"> - zakup infrastruktury badawczej przedsiębiorcy, niezbędnej do przeprowadzenia zaplanowanych prac B+R; - uzyskanie ochrony prawa własności przemysłowej oraz realizacja ochrony własności przemysłowej, a także prowadzenie analiz czystości patentowej, które są niezbędne dla skutecznej komercjalizacji technologii. Uzyskanie ochrony prawa własności przemysłowej nie stanowi obowiązkowego elementu projektu. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bon na innowacje (2): wsparcie obejmuje przedsięwzięcia polegające na realizacji prac badawczych określonych przez przedsiębiorcę, we współpracy z instytucją naukową, związanych z opracowaniem lub rozwojem nowego lub ulepszanego produktu, usługi lub zmian procesowych, w tym także usług z zakresu wzornictwa. ▪ Tworzenie lub rozwój zaplecza badawczo-rozwojowego (3): inwestycje w aparaturę, sprzęt, technologie i inną niezbędną infrastrukturę służącą prowadzeniu prac B+R i tworzeniu innowacyjnych produktów i usług; stworzenie i rozwój w przedsiębiorstwach działów B+R, laboratoriów lub centrów badawczo-rozwojowych. <p>Warunkiem wsparcia infrastruktury badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwa jest przedstawienie planów dotyczących prac B+R.</p> <p>Przedsięwzięcia w ramach wyżej wymienionych typów projektów (1-3) będą mogły uzyskać wsparcie jedynie w przypadku zgodności z obszarami inteligentnej</p>
--	--	---

		<p>specjalizacji regionu określonymi w Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2020 roku.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Proces eksperymentowania i poszukiwania nisz rozwojowych i innowacyjnych (4): projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw w obszarach innych niż inteligentne specjalizacje regionu, z wyłączeniem przedsięwzięć mających na celu rozwój istniejącej technologii. ▪ Rozwój regionalnego systemu innowacji (5): przedsięwzięcia zapewniające warunki do oddolnego procesu definiowania potrzeb i współpracy przedsiębiorstw z jednostkami naukowymi w obszarach inteligentnej specjalizacji w oparciu o Regionalną Strategię Innowacji dla Mazowsza do 2020 roku, stanowiące uzupełnienie aktywności dotyczących procesu przedsiębiorczego odkrywania i monitorowania inteligentnej specjalizacji. Wsparciem zostaną objęte działania: <ul style="list-style-type: none"> - w zakresie określania innowacyjnych możliwości biznesowych przedsiębiorstw z udziałem animatorów i brokerów, doradztwa dla przedsiębiorstw w zakresie komercjalizacji, przygotowania przedsiębiorstw do włączania się w sieci kooperacyjne oraz do udziału w łańcuchach gospodarki globalnej, obejmujące m.in. dedykowane targi kooperacji, forum kojarzenia partnerów naukowo-gospodarczych; - wspomagające rozwój regionalnego systemu innowacji, tj. upowszechnianie wiedzy oraz instrumentów, w zakresie komercjalizacji technologii, opracowanie i rozpowszechnianie raportów specjalistycznych dotyczących dostępnych technologii i możliwości współpracy B+R oraz innowacyjnej.
11. Typ beneficjenta	Działanie 1.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedsiębiorstwa; ▪ powiązania kooperacyjne; ▪ Samorząd Województwa Mazowieckiego, w tym w partnerstwie z: <ul style="list-style-type: none"> ✓ instytucjami otoczenia biznesu;

		✓ jednostkami naukowymi .
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 1.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedsiębiorstwa; ▪ osoby i instytucje.
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 1.2	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 1.2	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 1.2	153 019 421
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)	Działanie 1.2	Wdrożenie wyników prac B+R do działalności gospodarczej w ramach Osi III.
17. Instrumenty terytorialne	Działanie 1.2	Nie dotyczy
18. Tryby wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego	Działanie 1.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konkursowy; ▪ Pozakonkursowy. <p>W trybie pozakonkursowym planowana jest realizacja projektu Rozwój regionalnego systemu innowacji, wynikającego z Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2020 roku i dotyczy realizacji zadania przypisanego ustawowo Samorządowi Województwa</p>

<p>za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów</p>		<p>- wspieranie rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, popieranie postępu technologicznego oraz innowacji (artykuł 11 ustęp 2 punkt 6 Ustawy o samorządzie województwa).</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU.</p>
<p>19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)</p>	<p>Działanie 1.2</p>	<p>Przedsięwzięcia w ramach typów projektów 1-3 będą mogły uzyskać wsparcie jedynie w przypadku zgodności w obszarach inteligentnej specjalizacji regionu, określonymi w Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2020 roku.</p> <p>Wsparcie w Działaniu skoncentrowane będzie na sektorze MŚP, jednakże przewiduje się inwestycje dużych przedsiębiorstw pod warunkiem zapewnienia przez nie konkretnych efektów dyfuzji działalności B+R do gospodarki.</p> <p>W przypadku wsparcia udzielonego dużemu przedsiębiorstwu należy wykazać, że wkład finansowy z funduszy nie spowoduje znacznego ubytku liczby miejsc pracy w istniejących lokalizacjach tego przedsiębiorcy na terytorium UE.</p>
<p>20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%) (jeśli dotyczy)</p>	<p>Działanie 1.2</p>	<p>Nie dotyczy</p>
<p>21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych</p>	<p>Działanie 1.2</p>	<p>Do ustalenia na dalszym etapie prac.</p>

22. Warunki uwzględnienia dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Działanie 1.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu oraz z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 1.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu oraz z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
24. Pomoc publiczna i pomoc <i>de minimis</i> (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 1.2	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 21 lipca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy na badania podstawowe, badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe oraz studia wykonalności w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 (Dz.U. poz. 1075); 3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 05 listopada 2015 r. w sprawie udzielania pomocy na wspieranie innowacyjności oraz innowacje procesowe i organizacyjne w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020; 4. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 września 2015 r. w sprawie udzielania regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020;

		5. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 1.2	Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)	Działanie 1.2	Ogółem
		Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.

27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Działanie 1.2	Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 1.2	Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 1.2	Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 1.2	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 1.2	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów	Działanie 1.2	Nie dotyczy

finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania		
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 1.2	Nie dotyczy

1. Numer i nazwa osi priorytetowej

II.2. Oś Priorytetowa II – Wzrost e-potencjału Mazowsza

2. Cele szczegółowe osi priorytetowej

Cel szczegółowy 1: Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych

3. Syntetyczny opis osi	Celem osi jest zwiększanie liczby oraz jakości usług, udostępnianych w formie elektronicznej. Biorąc pod uwagę potrzeby oraz skalę koniecznych do podjęcia działań na Mazowszu w obszarze e-usług, najważniejszą priorytetową e-usługą jest e-zdrowie, aby dostosować podmioty lecznicze do wymogów regulacji prawnych. Następnie e-administracja (w tym geoinformacja) i kontynuowanie działań podjętych w latach 2007-2013, ze szczególnym naciskiem na tworzenie i rozwój e-usług publicznych skierowanych do obywateli i przedsiębiorców. Na trzecim miejscu jest e-kultura, jako promowanie Mazowsza, zwiększenie oferty kulturalnej napędzającej gospodarkę i popyt w tym obszarze oraz wsparcie informatyczne uczelni wyższych.	
4. Fundusz (nazwa i kwota w EUR)	Nazwa Funduszu	Ogółem
	EFRR	153 599 843
5. Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	

II.2.1 Działanie 2.1. E-usługi

OPIS DZIAŁANIA I PODDZIAŁAŃ		
6. Nazwa działania/ poddziałania	Działanie 2.1	E-usługi
	Poddziałanie 2.1.1	E-usługi dla Mazowsza
	Poddziałanie 2.1.2	E-usługi dla Mazowsza w ramach ZIT
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 2.1	Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych Poprzez wykorzystanie nowoczesnych TIK nastąpi rozwój e-usług o jak najwyższym stopniu dojrzałości, z których korzystać będą zarówno obywatele, jak i przedsiębiorcy.
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Poddziałanie 2.1.1	1. Liczba jednostek sektora publicznego korzystających z utworzonych aplikacji lub usług teleinformatycznych
	Poddziałanie 2.1.2	1. Liczba jednostek sektora publicznego korzystających z utworzonych aplikacji lub usług teleinformatycznych 2. Liczba pobrań/odtworzeń dokumentów zawierających informacje sektora publicznego
9. Lista wskaźników produktu	Poddziałanie 2.1.1	1. Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego 2. Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3– dwustronna interakcja 3. Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 4 – transakcja 4. Przestrzeń dyskowa serwerowni
	Poddziałanie 2.1.2	1. Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego 2. Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3– dwustronna interakcja

		<p>3. Przestrzeń dyskowa serwerowni,</p> <p>4. Liczba zdigitalizowanych dokumentów zawierających informacje sektora publicznego,</p> <p>5. Liczba udostępnionych on-line dokumentów zawierających informacje sektora publicznego</p>
<p>10. Typy projektów</p>	<p>Poddziałanie 2.1.1</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ informatyzacja służby zdrowia, ze szczególnym naciskiem na wdrożenie elektronicznej dokumentacji medycznej, dostosowującej działalność podmiotów leczniczych do znowelizowanych przepisów prawa. W ramach poddziałania istnieje możliwość realizowania projektów z zakresu świadczenia usług on-line, takich jak np. rejestracja wizyt, elektroniczne skierowanie, elektroniczna recepta czy elektroniczny dostęp do dokumentacji medycznej. ▪ elektroniczna administracja - zapewnienie interoperacyjności publicznych systemów teleinformatycznych, z informatyzowaniem dostępu do informacji publicznej oraz udostępnienie jak najszerszego zakresu usług publicznych świadczonych elektronicznie, umożliwiającą pełną interakcję z urzędem, czyli możliwość całkowitego załatwienia danej sprawy na odległość. Dodatkowo realizowane będą projekty w obszarze geoinformacji, mające na celu rozbudowywanie funkcjonalności już istniejących systemów. Istotne znaczenie będą miały działania niewprowadzające wprost nowych usług, ale tworzące dla nich warunki w celu poprawy ich jakości. Jednocześnie premiowany będzie dodatkowy efekt w postaci profesjonalnego przygotowania danych z rejestrów do ponownego ich wykorzystania przez obywateli i przedsiębiorców; ▪ e-kultura - projekty o charakterze zintegrowanym i zasięgu regionalnym, aby w sposób jak najbardziej kompleksowy przedstawiać społeczeństwu w formie interaktywnej wydarzenia kulturalne Mazowsza. Dodatkowo w ramach poprawy dostępu do zasobów kultury, planowane jest wsparcie informatyzacji bibliotek celem świadczenia e-usług dla obywateli; ▪ wykorzystanie TIK do obsługi procesów związanych z edukacją na uczelniach wyższych, celem świadczenia usług drogą elektroniczną, aby podnieść dostępność, jakość i efektywność kształcenia w regionie, jak np. rekrutacja przez Internet, czy e-learning.

		<p>Projekty w zakresie e-kultury będą możliwe do realizacji w ramach PI 6c jedynie jako element projektu.</p>
	Poddziałanie 2.1.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stworzenie systemu mikrolokalizacji ułatwiającego dostęp do informacji w przestrzeni publicznej poprzez mobilne aplikacje dostępna bezpłatnie dla wszystkich potencjalnych użytkowników (w tym mieszkańców i turystów). ▪ digitalizacja dokumentów znajdujących się w archiwach urzędów gmin; ▪ zaprojektowanie i budowa systemu wsparcia usług opiekuńczych w oparciu o rozwiązania informatyczne i teleinformatyczne; ▪ zaprojektowanie i budowa narzędzia do wyceny wartości nieruchomości gruntowych.
11. Typ beneficjenta	Poddziałanie 2.1.1	<ul style="list-style-type: none"> • administracja rządowa; • jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; • jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną; • podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia - posiadające kontrakt z NFZ; • spółki, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd terytorialny; • uczelnie wyższe; • instytucje kultury; • organizacje pozarządowe; • kościoły i związki wyznaniowe.

	Poddziałanie 2.1.2	JST funkcjonujące w ramach Porozumienie gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014-2020.
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 2.1	<ul style="list-style-type: none"> osoby i instytucje; przedsiębiorstwa.
13. Instytucja pośrednicząca	Poddziałanie 2.1.1	MJWPU
	Poddziałanie 2.1.2	MJWPU oraz IP ZIT
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 2.1	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 2.1	153 599 843
	Poddziałanie 2.1.1	125 708 369
	Poddziałanie 2.1.2	27 891 474
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO	Poddziałanie 2.1.1	Nie dotyczy
	Poddziałanie 2.1.2	Projekty realizowane w ramach ZIT
17. Instrumenty terytorialne	Poddziałanie 2.1.1	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w rozdziale IV.2.4.1
	Poddziałanie 2.1.2	ZIT – szczegółowy opis w rozdziale IV.1.2.1

18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Poddziałanie 2.1.1	Konkursowy Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU.
	Poddziałanie 2.1.2	Pozakonkursowy Będą realizowane projekty wprost wynikające ze Strategii ZIT WOF. Zakres kompetencyjny jednostek samorządowych sprawia, że inne podmioty nie mogą realizować inwestycji w planowanym zakresie. Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów - MJWPU oraz IP ZIT
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Poddziałanie 2.1.1	Nie dotyczy
	Poddziałanie 2.1.2	Nie dotyczy
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-finansingu (%)	Działanie 2.1	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 2.1	Nie dotyczy
22. Warunki uwzględniania	Poddziałanie 2.1.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
	Poddziałanie 2.1.2	Zgodnie z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.

dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)		
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Poddziałanie 2.1.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
	Poddziałanie 2.1.2	Zgodnie z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 2.1	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną i pomoc de minimis, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (jeśli dotyczy)	Działanie 2.1	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
		Ogółem

<p>26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)</p>	<p>Działanie 2.1</p>	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
<p>27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych</p>	<p>Działanie 2.1</p>	<p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
<p>28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)</p>	<p>Poddziałanie 2.1.1</p>	<p>Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.</p>
	<p>Poddziałanie 2.1.2</p>	<p>Nie dotyczy, o ile konkursu zapisy Wezwania do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym nie stanowią inaczej.</p>

29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)	Poddziałanie 2.1.1	Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
	Poddziałanie 2.1.2	Nie dotyczy, o ile konkursu zapisy Wezwania do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym nie stanowią inaczej.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)	Działanie 2.1	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 2.1	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 2.1	Nie dotyczy
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 2.1	Nie dotyczy

1. Numer i nazwa osi priorytetowej

II.3. Oś Priorytetowa III – Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości

2. Cele szczegółowe osi priorytetowej

Cel szczegółowy 1: Ulepszone warunki do rozwoju MŚP

Cel szczegółowy 2: Zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP

Cel szczegółowy 3: Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP

3. Syntetyczny opis osi

Zaplanowane w ramach Osi Priorytetowej III pn. „Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości” przedsięwzięcia ukierunkowane są na stworzenie lepszych warunków do rozwoju MŚP, zwiększenie poziomu handlu zagranicznego sektora MŚP oraz zwiększenie zastosowania innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP. Efektem podjętych działań będzie zwiększenie dynamiki rozwoju przedsiębiorstw oraz poprawa ich przewag konkurencyjnych na rynkach krajowych i międzynarodowych.

Zakres interwencji obejmuje:

Działanie 3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu;

Działanie 3.2 Internacjonalizacja MŚP;

Działanie 3.3 Innowacje w MŚP.

Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu osiągnana będzie poprzez wsparcie dostępu przedsiębiorstw do informacji, doradztwa i zaplecza technicznego, a także poprzez rozwój instytucji otoczenia biznesu działających na rzecz sektora MŚP, jak również poprzez uzbrojenie terenów inwestycyjnych do potrzeb prowadzenia działalności gospodarczej dla MŚP.

Internacjonalizacja MŚP realizowana będzie poprzez wsparcie przedsięwzięć prowadzących do umiędzynarodowieniu działalności gospodarczej przedsiębiorstw z terenu województwa mazowieckiego, tworzenia nowych modeli biznesowych dotyczących ekspansji na nowe rynki zbytu, a także polegających na

	<p>opracowaniu i wdrożeniu kompleksowej oferty promocji gospodarczej regionu.</p> <p>Zwiększenie zastosowania innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP osiągnęte będzie poprzez realizację inwestycji, które wzmacniają zdolności prorozwojowe firm i prowadzą do wprowadzania na rynek wysokiej jakości innowacyjnych produktów lub usług oraz wsparcie przedsiębiorstw służące promowaniu produktów i procesów przyjaznych dla środowiska. Interwencja jest również ukierunkowana na wsparcie dostępu przedsiębiorstw do pozabankowych źródeł finansowania działalności przedsiębiorstw. W odniesieniu do komercjalizacji badań naukowych wspierane będzie biznesowe wykorzystanie dostępnych na rynku pomysłów, zwłaszcza wdrażanie wyników projektów B+R wypracowanych w Działaniu 1.2.</p>	
4. Fundusz (nazwa i kwota w EUR)	Nazwa Funduszu	Ogółem
	EFRR	213 369 786
5. Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	

II.3.1 Działanie 3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu

OPIS DZIAŁANIA I PODDZIAŁAŃ		
6. Nazwa działania/ poddziałania	Działanie 3.1	Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu
	Poddziałanie 3.1.1	Rozwój MŚP w ramach ZIT
	Poddziałanie 3.1.2	Rozwój MŚP
7. Cel szczegółowy działania/ poddziałania	Działanie 3.1	<p>Ulepszone warunki do rozwoju MŚP.</p> <p>Dzięki zaplanowanej interwencji mazowieckie przedsiębiorstwa zdobędą potencjał pomocny w zakresie poszerzenia rynków zbytu na swoje produkty i usług (zwłaszcza w zakresie usług wysokospecjalizowanych i proinnowacyjnych). Stanie się to za pośrednictwem lepiej świadczonych na rzecz przedsiębiorców usług specjalistycznych przez regionalne IOB. Efektem przedmiotowej interwencji będzie zwiększenie zdolności przedsiębiorstw sektora MŚP do udziału w procesach wzrostu i innowacji.</p> <p>Projekty wspierane w ramach przedmiotowego działania będą jednocześnie prowadziły do poszerzenia, w wymiarze jakościowym jak i ilościowym, oferty świadczonych przedsiębiorcom usług, w tym wprowadzenie nowych lub znacząco ulepszonych usług.</p> <p>Uzupełnieniem powyższych działań będzie realizacja działań mających na celu poprawę dostępności dobrze skomunikowanych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych, dając możliwość lokowania inwestycji w obszarach o największym potencjale rozwoju tj. przede wszystkim zgodnych z regionalną strategią innowacji, co spowoduje przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych i przełoży się na powstawanie miejsc pracy oraz podniesienie innowacyjności województwa.</p>
	Poddziałanie 3.1.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych 2. Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach

8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Poddziałanie 3.1.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych 2. Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach 3. Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez IOB 4. Liczba nowych przedsiębiorstw powstałych przy wsparciu instytucji otoczenia biznesu 5. Liczba przedsiębiorstw korzystających z zaawansowanych usług (nowych i/lub ulepszonych) świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu 6. Liczba przedsiębiorstw dokapitalizowanych na etapie inkubacji
9. Lista wskaźników produktu	Poddziałanie 3.1.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych
	Poddziałanie 3.1.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie 2. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe 3. Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych 4. Liczba instytucji otoczenia biznesu wspartych w zakresie profesjonalizacji usług 5. Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu
10. Typy projektów	Poddziałanie 3.1.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych. <p>Projekty dotyczące organizacji terenów inwestycyjnych m. in. na obszarach powojkowych, poprzemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich oraz ich kompleksowego zagospodarowania obejmują w szczególności:</p>

1. Prace studyjno-koncepcyjne – wyłącznie jako element projektu infrastrukturalnego.
2. Kompleksowe wyposażenie/doposażenie terenu inwestycyjnego w media, tj.:
  - Budowa / modernizacja sieci zaopatrzenia w wodę,
  - Budowa / modernizacja sieci kanalizacyjnej,
  - Budowa / modernizacja sieci gazowej lub ciepłowniczej,
  - Budowa / modernizacja sieci energetycznej,
  - Budowa / modernizacja lokalnej sieci teleinformatycznej,
3. Budowa lub modernizacja wewnętrznego układu komunikacyjnego terenu inwestycyjnego – wyłącznie jako uzupełniający element projektu.
4. Modernizacja i adaptacja budynków na cele gospodarcze.
5. Zagospodarowanie otoczenia, wyłącznie jako uzupełniający element kompleksowego projektu (m.in. parkingi, zieleni).

Uzupełnieniem powyższych projektów mogą być działania informacyjno-promocyjne, dotyczące rozpowszechniania informacji o możliwościach inwestycyjnych na terenie województwa (w zakresie związanym z realizacją projektu inwestycyjnego).

Przez uzbrojenie terenu rozumie się inwestycję w rozumieniu artykułu 2 punkt 13 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, czyli: budowę drogi, wybudowanie pod ziemią, na ziemi albo nad ziemią przewodów lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, elektrycznych, gazowych i telekomunikacyjnych.

Zgodnie z ustawą o drogach publicznych z dnia 21 marca 1985 r. (t.j. Dz. U. z 2015 r. , poz. 460, z późn. zm.) drogi, parkingi oraz place przeznaczone do ruchu pojazdów, niezaliczone do żadnej z kategorii dróg publicznych i niezlokalizowane w pasie

		<p>drogowym tych dróg są drogami wewnętrznymi. Wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną dopuszczalne są jedynie pod warunkiem, że stanowią element uzupełniający projektu dotyczącego kompleksowego przygotowania terenu inwestycyjnego a ich wartość jest mniejszą częścią kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p>
	<p>Poddziałanie 3.1.2</p>	<p>W ramach Poddziałania wsparcie będzie miało na celu podniesienie konkurencyjności sektora MŚP poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wsparcie początkowej fazy rozwoju przedsiębiorstw <p>W ramach przedmiotowej interwencji zakłada się wsparcie podmiotów gospodarczych znajdujących się we wczesnej fazie rozwoju, przede wszystkim za pośrednictwem inkubatorów przedsiębiorczości. Nacisk zostanie położony na stworzenie kompleksowej oferty wsparcia początkowej fazy rozwoju przedsiębiorstw (pomysł, preinkubacja oraz inkubacja), kiedy to istnieje najwyższe ryzyko upadku firm.</p> <p>Wsparcia dla MŚP koncentrować się będzie na doradztwie m. in. w zakresie zakładania działalności gospodarczej, opracowania strategii, monitorowania biznesu, transferu technologii i prognozowania. Wsparcie nie będzie dotyczyło bieżącej działalności MŚP.</p> <p>Wsparcie udzielane będzie MŚP za pośrednictwem IOB tj. beneficjentem będą IOB natomiast grupą docelową będą MŚP.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wsparcie prowadzenia i rozwoju działalności przedsiębiorstw <p>Wsparcia dla MŚP koncentrować się będzie na doradztwie m. in. w zakresie opracowania strategii, monitorowania biznesu, transferu technologii i prognozowania.</p>

Przedsiębiorcy w szczególności będą korzystali z zaawansowanych, wyspecjalizowanych usług doradczych. Wsparcie nie będzie dotyczyło bieżącej działalności MŚP.

Wsparcie w szczególności może być udzielone na doradztwo służące wdrożeniu nowego produktu/usługi, w tym specjalistyczne usługi laboratoryjne, pomiarowe, diagnostyczne, certyfikacyjne, testowanie produktu, testowanie technologii, usługi usprawniające zarządzanie (optymalizacja procesów logistycznych, automatyzacja obiegu dokumentów), analizy marketingowe, analizy finansowo – ekonomiczne, opracowanie i wdrożenie strategii rozwoju przedsiębiorstwa w oparciu o nowe technologie lub innowacyjne rozwiązania.

Wsparcie udzielane będzie MŚP w ramach mechanizmu popytowego tj. beneficjentem będą MŚP.

- **integrowanie usług istniejących IOB w celu tworzenia kompleksowej oferty – obejmującej rozwój produktu; dostęp do kapitału; specjalistyczne doradztwo dla MŚP (np. brokerzy innowacji; platformy współpracy)**

W ramach przedmiotowej interwencji, podjęte zostaną działania o charakterze systemowym mające na celu integrowanie usług istniejących IOB, obejmują m.in. rozwój produktu, dostęp do kapitału, specjalistyczne doradztwo dla MŚP. Rolą Samorządu Województwa Mazowieckiego będzie animowanie współpracy, wypracowanie oraz zainicjowanie wraz z IOB i przedsiębiorcami rozwiązań dla osiągnięcia tego celu (takich jak brokerzy innowacji, platformy współpracy, monitorowanie popytu na specjalistyczne usługi).

- **Uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych**

Projekty dotyczące organizacji terenów inwestycyjnych m. in. na obszarach powojkowych, przemysłowych, kolejowych i popegeerowskich oraz ich kompleksowego zagospodarowania obejmują w szczególności:

1. Prace studyjno-koncepcyjne – wyłącznie jako element projektu infrastrukturalnego.
2. Kompleksowe wyposażenie/doposażenie terenu inwestycyjnego w media, tj.:
  - Budowa / modernizacja sieci zaopatrzenia w wodę,
  - Budowa / modernizacja sieci kanalizacyjnej,
  - Budowa / modernizacja sieci gazowej lub ciepłowniczej,
  - Budowa / modernizacja sieci energetycznej,
  - Budowa / modernizacja lokalnej sieci teleinformatycznej,
3. Budowa lub modernizacja wewnętrznego układu komunikacyjnego terenu inwestycyjnego – wyłącznie jako uzupełniający element projektu.
4. Modernizacja i adaptacja budynków na cele gospodarcze.
5. Zagospodarowanie otoczenia, wyłącznie jako uzupełniający element kompleksowego projektu (m.in. parkingi, zieleń).

Uzupełnieniem powyższych projektów mogą być działania informacyjno-promocyjne, dotyczące rozpowszechniania informacji o możliwościach inwestycyjnych na terenie województwa (w zakresie związanym z realizacją projektu inwestycyjnego).

Przez uzbrojenie terenu rozumie się inwestycję w rozumieniu artykułu 2 punkt. 13 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, czyli: budowę drogi, wybudowanie pod ziemią, na ziemi albo nad ziemią przewodów

		<p>lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, elektrycznych, gazowych i telekomunikacyjnych.</p> <p>Zgodnie z ustawą o drogach publicznych z dnia 21 marca 1985 r. (t.j. Dz. U. z 2015 r. , poz. 460, z późn. zm) drogi, parkingi oraz place przeznaczone do ruchu pojazdów, niezaliczone do żadnej z kategorii dróg publicznych i niezlokalizowane w pasie drogowym tych dróg są drogami wewnętrznymi. Wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną dopuszczalne są jedynie pod warunkiem, że stanowią element uzupełniający projektu dotyczącego kompleksowego przygotowania terenu inwestycyjnego a ich wartość jest mniejszą częścią kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p>
11. Typ beneficjenta	Poddziałanie 3.1.1	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia z obszarów realizacji ZIT WOF.
	Poddziałanie 3.1.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MŚP; ▪ jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; ▪ organizacje pozarządowe; ▪ powiązania kooperacyjne; ▪ porozumienia/konsorcja beneficjentów; ▪ Samorząd Województwa Mazowieckiego; ▪ proinnowacyjne instytucje otoczenia biznesu - ośrodki innowacyjności;
	Poddziałanie 3.1.1	MŚP

12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Poddziałanie 3.1.2	MŚP
13. Instytucja pośrednicząca	Poddziałanie 3.1.1	MJWPU oraz IP ZIT
	Poddziałanie 3.1.2	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 3.1	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 3.1	72083927
	Poddziałanie 3.1.1	11 579 348
	Poddziałanie 3.1.2	60 504 579
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)	Działanie 3.1	
	Poddziałanie 3.1.1	Projekty realizowane w ramach ZIT. Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.
	Poddziałanie 3.1.2	Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.
17. Instrumenty terytorialne	Poddziałanie 3.1.1	ZIT – szczegółowy opis w rozdziale IV.1.2.1
	Poddziałanie 3.1.2	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w rozdziale IV.2.4.1

18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Poddziałanie 3.1.1	<p>Konkursowy</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU oraz IP ZIT.</p>
	Poddziałanie 3.1.2	<p>Konkursowy</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU</p> <p>W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.</p> <p>Pozakonkursowy</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów - MJWPU</p>
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Poddziałanie 3.1.1	<p>▪ Uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych</p> <p>Projekty z zakresu uzbrojenia terenów inwestycyjnych będą kwalifikowalne przy spełnieniu łącznie poniżej wskazanych warunków:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedsięwzięcia będą realizowane pod warunkiem nie powielania dostępnej infrastruktury, chyba że limit dostępnej powierzchni został wyczerpany; • wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną – jako uzupełniający element projektu kompleksowego stanowić mogą jedynie mniejszą część kosztów kwalifikowalnych inwestycji; • wydatki poniesione na uzbrojenie terenów inwestycyjnych, które pod koniec okresu trwałości projektu nie zostaną wykorzystane przez MŚP zgodnie ze stanowiskiem KE stają się niekwalifikowalne. Wielkość tych wydatków jest wprost

		<p>proporcjonalna do % niewykorzystanej w projekcie powierzchni terenów inwestycyjnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> wykorzystanie w całości lub części przygotowanych terenów inwestycyjnych przez duże przedsiębiorstwa skutkować będzie zmniejszeniem przyznanego dofinansowania. Redukcja wysokości wsparcia będzie proporcjonalna do obszaru wykorzystanego przez duże przedsiębiorstwa; dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu kompleksowego przygotowania terenów inwestycyjnych zostanie przyznane w przypadku zobowiązania się beneficjenta do zastosowania i monitorowania wskaźników w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> liczby inwestycji MŚP zlokalizowanych na uzbrojonych terenach; pełnego stopnia wykorzystania uzbrojonych terenów inwestycyjnych; liczby miejsc pracy utworzonych przez MŚP w inwestycjach zlokalizowanych na uzbrojonych terenach;
	Poddziałanie 3.1.2	<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie początkowej fazy rozwoju przedsiębiorstw; Integrowanie usług istniejących IOB w celu tworzenia kompleksowej oferty – obejmującej rozwój produktu; dostęp do kapitału; specjalistyczne doradztwo dla MŚP (np. brokerzy innowacji; platformy współpracy). <p>Wsparcie profesjonalizacji usług IOB możliwe będzie przy spełnieniu następujących warunków:</p> <ul style="list-style-type: none"> IOB monitoruje świadczenie różnych usług i przeprowadza badania satysfakcji klientów w celu oceny swoich wyników oraz przygotowania lepszych opartych o dane statystyczne prognoz ich skuteczności;

- IOB wykaże, że będzie stosować istniejące standardy w zakresie dostarczania usług opracowane na poziomie krajowym/europejskim/międzynarodowym;
- IOB posiada roczny plan działalności zawierający: indykatywną listę projektów/usług, które planuje udzielić/dostarczyć, dostępne zasoby, niezbędne szkolenia, wymagany budżet oraz źródła finansowania; projekty planowane do wsparcia z EFRR, powinny być wyraźnie przedstawione w planie prac;
- IOB posiada strategię biznesową, która wyraźnie wskazuje różne źródła jej przychodów i potwierdza jej zdolność do działania w warunkach rynkowych i samodzielność finansową w zakresie prowadzenia działalności (lub zdolność do stopniowego uzyskania owej samodzielności do końca okresu kwalifikowalności).

W incydentalnych i uzasadnionych przypadkach, gdy w wyniku realizacji regionalnej strategii inteligentnych specjalizacji nastąpi silna koncentracja przedsiębiorstw z kluczowej branży/branż, o konkretnym zapotrzebowaniu na wsparcie czynności związanych z organizacją działalności gospodarczej, obsługi księgowej, logistycznej, telekomunikacyjnej, dopuszcza się wsparcie infrastrukturalne IOB na poniżej wskazanych warunkach:

- przedsięwzięcia w zakresie wsparcia IOB są ukierunkowane na świadczenie specjalistycznych usług IOB;
- przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury IOB wspierane będą w bardzo ograniczonym zakresie i przy spełnieniu następujących warunków:
  - ✓ działalność IOB wpisuje się w krajową lub regionalną strategię inteligentnej specjalizacji,
  - ✓ IOB dysponuje strategią/planem wykorzystania infrastruktury planowanej do sfinansowania w ramach przedsięwzięcia,

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ przedsięwzięcie jest współfinansowane ze źródeł prywatnych, ✓ przedsięwzięcie nie powiela dostępnej infrastruktury IOB o podobnym profilu zlokalizowanej w danym lub sąsiadującym regionie, chyba, że limit dostępnej oferty został wyczerpany; <ul style="list-style-type: none"> • w realizacji przez IOB specjalistycznych usług zapotrzebowanych przez konkretnych przedsiębiorców wykorzystują dostępne standardy świadczenia usług wypracowanych na poziomie krajowym (w tym zasad odnoszących się do poziomu współfinansowania usług IOB przez przedsiębiorców); • IOB dążyć będą do prowadzenia działalności na zasadach rynkowych, w oparciu o otwartą konkurencję. <p>▪ Uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych</p> <p>Projekty z zakresu uzbrojenia terenów inwestycyjnych będą kwalifikowalne przy spełnieniu łącznie poniżej wskazanych warunków:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedsięwzięcia będą realizowane pod warunkiem nie powielania dostępnej infrastruktury, chyba że limit dostępnej powierzchni został wyczerpany; • wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną – jako uzupełniający element projektu kompleksowego stanowić mogą jedynie mniejszą część kosztów kwalifikowalnych inwestycji; • wydatki poniesione na uzbrojenie terenów inwestycyjnych, które pod koniec okresu trwałości projektu nie zostaną wykorzystane przez MŚP zgodnie ze stanowiskiem KE stają się niekwalifikowalne. Wielkość tych wydatków jest wprost proporcjonalna do % niewykorzystanej w projekcie powierzchni terenów inwestycyjnych;
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie w całości lub części przygotowanych terenów inwestycyjnych przez duże przedsiębiorstwa skutkować będzie zmniejszeniem przyznanego dofinansowania. Redukcja wysokości wsparcia będzie proporcjonalna do obszaru wykorzystanego przez duże przedsiębiorstwa; • dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu kompleksowego przygotowania terenów inwestycyjnych zostanie przyznane w przypadku zobowiązania się beneficjenta do zastosowania i monitorowania wskaźników w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - liczby inwestycji MŚP zlokalizowanych na uzbrojonych terenach; - pełnego stopnia wykorzystania uzbrojonych terenów inwestycyjnych; - liczby miejsc pracy utworzonych przez MŚP w inwestycjach zlokalizowanych na uzbrojonych terenach.
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 3.1	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 3.1	Nie dotyczy
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Poddziałanie 3.1.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
	Poddziałanie 3.1.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu oraz z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.

<p>23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek</p>	<p>Działanie 3.1</p>	<p>Zgodnie z Regulaminem konkursu.</p>
<p>24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)</p>	<p>Działanie 3.1</p>	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 5 sierpnia 2015 r. w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej na infrastrukturę lokalną w ramach regionalnych programów operacyjnych 2014-2020; 3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020; 4. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie udzielania pomocy na wspieranie innowacyjności oraz innowacje procesowe i organizacyjne w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 (projekt); 5. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 września 2015 r. w sprawie udzielania regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach celu tematycznego 3 w zakresie wzmacniania konkurencyjności mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014–2020.

		6. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 września 2015 r. w sprawie udzielania pomocy mikroprzedsiębiorcom, małym i średnim przedsiębiorcom na usługi doradcze oraz udział w targach w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Poddziałanie 3.1.1	Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
	Poddziałanie 3.1.2	Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z		Ogółem
	Działanie 3.1	Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej. Przewiduje się współfinansowanie z budżetu państwa w przypadku finansowania działań rewitalizacyjnych.

budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)	Poddziałanie 3.1.1	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p> <p>Przewiduje się współfinansowanie z budżetu państwa w przypadku finansowania działań rewitalizacyjnych.</p>
	Poddziałanie 3.1.2	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p> <p>Przewiduje się współfinansowanie z budżetu państwa w przypadku finansowania działań rewitalizacyjnych.</p>
27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Działanie 3.1	<ul style="list-style-type: none"> - 20% gdy nie występuje pomoc publiczna z zastrzeżeniem punktu 26. Wkład własny może zostać pomniejszony o wysokość dofinansowania pochodzącą z innych instrumentów finansowych w tym środków budżetu państwa (dotyczy konkursów rewitalizacyjnych) - w przypadku projektów objętych pomocą publiczną na poziomie wynikającym z odpowiedniego rozporządzenia ministra właściwego do spraw. rozwoju regionalnego bądź innych obowiązujących w tym zakresie przepisów
	Poddziałanie 3.1.1	Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej
	Poddziałanie 3.1.2	Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej

28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 3.1	Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu oraz w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym nie stanowią inaczej.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 3.1	Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu oraz w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym nie stanowią inaczej.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 3.1	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 3.1	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 3.1	Nie dotyczy
33. Katalog ostatecznych odbiorców	Działanie 3.1	Nie dotyczy

instrumentów finansowych		
-----------------------------	--	--

II.3.2 Działanie 3.2 Internacjonalizacja MŚP

OPIS DZIAŁANIA I PODDZIAŁAŃ		
6. Nazwa działania/ poddziałania	Działanie 3.2	Internacjonalizacja MŚP
	Poddziałanie 3.2.1	Promocja gospodarcza regionu w ramach ZIT
	Poddziałanie 3.2.2	Internacjonalizacja przedsiębiorstw
7. Cel szczegółowy działania/ poddziałania	Działanie 3.2	<p>Zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP</p> <p>W województwie mazowieckim utrzymuje się stała ponad dwukrotna przewaga importu nad eksportem. Do jednego z najważniejszych kierunków działań, które ma na celu podniesienie konkurencyjności przemysłu w regionie oraz zwiększenia potencjału eksportowego Mazowsza możemy zaliczyć umiędzynarodowienie gospodarcze.</p> <p>Wsparcie w ramach Działania 3.2 ukierunkowane będzie na wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz promocję gospodarczą regionu.</p> <p>Współpraca międzynarodowa i realizowanie kontraktów zagranicznych działa stymulująco na poziom innowacyjności przedsiębiorstw, a relacje nawiązywane z podmiotami pochodzącymi z innych krajów sprzyjają rozwijaniu kultury organizacyjnej i technologicznej, stanowiąc odpowiednie środowisko do powstawania i wdrażania innowacji.</p> <p>Umiędzynarodowienie firm stwarza możliwość lepszego dostępu do klientów, dostawców oraz nowoczesnych technologii. Wytwarza również ścieżkę do osiągnięcia lepszych wyników, długoterminowego zrównoważonego rozwoju oraz przyczynia się do wyższej konkurencyjności przedsiębiorstw.</p>

		<p>W konsekwencji podjętych działań wsparcie przyczyni się do zmiany niekorzystnego bilansu wymiany zagranicznej w województwie. Dodatkowo, w celu zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej województwa, jak i poszczególnych jego obszarów wsparcie przyczyni się do wzmocnienia i utrwalenia pozytywnego wizerunku Mazowsza oraz Warszawy i ich potencjału w zakresie korzystnych warunków dla lokalizowania i prowadzenia działalności gospodarczej.</p> <p>Dodatkowo efektem podjętych działań będzie wypracowanie kompleksowej i spójnej polityki inwestycyjnej regionu, obejmującej wsparcie przedsiębiorstw nastawionych na wzrostu eksportu i zdobywanie nowych rynków zbytu, w tym nawiązywanie kontaktów z partnerami zagranicznymi oraz uzyskiwanie informacji na temat rynków zagranicznych.</p> <p>Ponadto interwencja przyczyni się do rozwoju inteligentnych specjalizacji regionu.</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Poddziałanie 3.2.1	Brak
	Poddziałanie 3.2.2	1. Liczba kontraktów handlowych zagranicznych podpisanych przez przedsiębiorstwa wsparte w zakresie internacjonalizacji
9. Lista wskaźników produktu	Poddziałanie 3.2.1	1. Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym
	Poddziałanie 3.2.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie 2. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje 3. Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno-procesowe 4. Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie internacjonalizacji działalności 5. Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)

10. Typy projektów	Poddziałanie 3.2.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ promocja gospodarcza regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym <p>W ramach przedmiotowej interwencji realizowany będzie projekt dotyczący promocji gospodarczej służącej budowie rangi i wspólnej marki Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (WOF). Obrany kierunek działań zakładać będzie realizację przedsięwzięć, zmierzających do wzmocnienia powiązań zagranicznych gospodarki WOF – w wymiarze proeksportowym oraz proinwestycyjnym. Służyć temu będą działania na rzecz wykreowania i upowszechnienia wspólnego przekazu promocyjnego (np. kampanie promocyjne, wydawnictwa branżowe, portale internetowe), dostosowanego do poszczególnych rynków zagranicznych i środowisk biznesowych, a także działania bezpośrednio wpływające na kształtowanie powiązań gospodarczych, m.in. takie jak misje gospodarcze, udział w targach branżowych i inwestycyjnych, show room. W ramach tych działań nie przewiduje się wsparcia infrastrukturalnego.</p>
	Poddziałanie 3.2.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ internacjonalizacja przedsiębiorstw poprzez wzrost eksportu towarów i usług <p>Interwencja skierowana zostanie do przedsiębiorców w zakresie wzrostu ich internacjonalizacji, poprzez udział m.in. w misjach gospodarczych, krajowych i międzynarodowych imprezach targowo-wystawienniczych, czy też w ramach wizyt studyjnych.</p> <p>W ramach przedmiotowej interwencji możliwy będzie do realizacji następujący typ projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ internacjonalizacja przedsiębiorstw poprzez wdrożenie nowego modelu biznesowego <p>Przewiduje się wsparcie od etapu koncepcyjnego, przez implementację pomysłu na internacjonalizację działalności i podjęcia międzynarodowej współpracy gospodarczej, po rozszerzanie i udoskonalanie tej działalności.</p>

		<p>Zakłada się wsparcie udziału MŚP w szczególności w imprezach targowo-wystawienniczych zagranicznych lub krajowych o charakterze międzynarodowym, misjach gospodarczych, wizytach studyjnych, wyszukiwaniu i doborze partnerów biznesowych na rynku docelowym.</p> <p>Podstawą realizacji projektu jest dokument o charakterze strategicznym zawierający analizę oraz uzasadnienie dla nowych rynków docelowych działalności eksportowej firmy oraz wskazujący zmianę modelu biznesowego w zakresie umiędzynarodowienia. Opracowanie ww. dokumentu może być przedmiotem współfinansowania.</p> <p>W wyjątkowych przypadkach dopuszcza się działania uzupełniające zmierzające do rozszerzenia i udoskonalenia działalności warunkujące realizację umowy międzynarodowej.</p> <p>Ponadto interwencja w ramach internacjonalizacji przedsiębiorstw będzie mogła być uzupełniona i wspierana o rozwiązania TIK w obszarze handlu elektronicznego.</p> <p>Preferowane będzie zwiększanie zdolności do wdrażania, upowszechnienia i wprowadzania na rynek nowych rozwiązań w kluczowych obszarach tematycznych, zidentyfikowanych w ramach inteligentnej specjalizacji, stanowiących innowacje co najmniej w skali regionu. Powyższe działanie pozwoli skoncentrować środki na przedsięwzięciach o największym potencjale rozwojowym.</p> <p>Realizacja działań skierowana będzie nie tylko na działania pojedynczych przedsiębiorstw ale również i ich grup, takich jak powiązania kooperacyjne, zmierzających do rozszerzania działalności gospodarczej na nowe, zagraniczne rynki i poszukiwania partnerów biznesowych w innych krajach.</p>
11. Typ beneficjenta	Poddziałanie 3.2.1	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia z obszarów realizacji ZIT WOF.
	Poddziałanie 3.2.2	<ul style="list-style-type: none"> • MŚP; • jednostki naukowe;

		<ul style="list-style-type: none"> • spółki celowe; • powiązania kooperacyjne; • JST, ich związki i stowarzyszenia; • organizacje pozarządowe; • samorząd gospodarczy.
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Poddziałanie 3.2.1	MŚP prowadzące działalność gospodarczą na terenie WOF
	Poddziałanie 3.2.2	MŚP
13. Instytucja pośrednicząca	Poddziałanie 3.2.1	MJWPU oraz IP ZIT
	Poddziałanie 3.2.2	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 3.2	33159967
	Poddziałanie 3.2.1	5680606
	Poddziałanie 3.2.2	27479361
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w	Poddziałanie 3.2.1	Projekty realizowane w ramach ZIT
	Poddziałanie 3.2.2	Nie dotyczy

ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)		
17. Instrumenty terytorialne (jeśli dotyczy)	Poddziałanie 3.2.1	ZIT – szczegółowy opis w rozdziale IV.1.2.1
	Poddziałanie 3.2.2	Nie dotyczy
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Poddziałanie 3.2.1	Pozakonkursowy Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU oraz IP ZIT.
	Poddziałanie 3.2.2	Konkursowy Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU.
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Poddziałanie 3.2.1	Projekty z zakresu promocji gospodarczej będą kwalifikowalne przy spełnieniu łącznie poniżej wskazanych warunków: <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty wykazujące znaczącą poprawę w zakresie zwiększenia wysokości eksportu; ▪ projekty dostosowujące formy wsparcia do indywidualnych potrzeb przedsiębiorstwa.
	Poddziałanie 3.2.2	Projekty z zakresu promocji gospodarczej będą kwalifikowalne przy spełnieniu łącznie poniżej wskazanych warunków: <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty oparte na strategii biznesowej, identyfikującej działania mające na celu skuteczną internacjonalizację przedsiębiorstw. Wsparcie będzie udzielane tylko na

		<p>działania uwzględnione na planie rozwoju działań eksportowych zamieszczonym w ww. strategii;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty wykazujące znaczącą poprawę w zakresie zwiększenia wysokości eksportu; ▪ projekty dostosowujące formy wsparcia do indywidualnych potrzeb przedsiębiorstwa.
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 3.2	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 3.2	Nie dotyczy
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Poddziałanie 3.2.1	Zgodnie z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
	Poddziałanie 3.2.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 3.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu lub z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie)	Działanie 3.2	W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące

pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)		<p>zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 września 2015 r. w sprawie udzielania pomocy mikroprzedsiębiorcom, małym i średnim przedsiębiorcom na usługi doradcze oraz udział w targach w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014 – 2020; 3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020. 4. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 września 2015 r. w sprawie udzielania regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach celu tematycznego 3 w zakresie wzmocnienia konkurencyjności mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014–2020.
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 3.2	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną –EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
		Ogółem

<p>26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)</p>	<p>Działanie 3.2</p>	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
<p>27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych</p>	<p>Ogółem</p>	<p>Ogółem</p>
	<p>Poddziałanie 3.2.1</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej
	<p>Poddziałanie 3.2.2</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
<p>28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)</p>	<p>Ogółem</p>	<p>Ogółem</p>
	<p>Poddziałanie 3.2.1</p>	<p>Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.</p>

	Poddziałanie 3.2.2	Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Poddziałanie 3.2.1	Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
	Poddziałanie 3.2.2	Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 3.2	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 3.2	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 3.2	Nie dotyczy
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 3.2	Nie dotyczy

II.3.3 Działanie 3.3 Innowacje w MŚP

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 3.3	Innowacje w MŚP
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 3.3	<p>Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP</p> <p>Interwencja w ramach Działania 3.3 skierowana będzie na wzmocnienie potencjału sektora MŚP na Mazowszu, przede wszystkim w zakresie wprowadzania na rynek nowych produktów lub usług oraz wdrażania innowacji. Inwestycje w rozwój przedsiębiorstw, zwiększające skalę ich działalności oraz zasięg oferty, spowodują zwiększenie zatrudnienia i trwały rozwój firm. Wsparcie będzie nakierowane głównie na rozbudowę przedsiębiorstw, w szczególności związaną z wprowadzaniem na rynek nowych produktów i usług w skali regionu.</p> <p>Dodatkowo wykorzystanie TIK przełoży się na rozwój i poprawę efektywności działalności przedsiębiorstw, m.in. poprzez wsparcie rozwoju współpracy między przedsiębiorstwami w oparciu o nowoczesne rozwiązania teleinformatyczne (B2B), co wzmocni więzi pomiędzy współpracującymi przedsiębiorstwami oraz podniesie konkurencyjność poprzez stosowanie nowoczesnych kanałów współpracy, automatyzację procesów biznesowych i wymiany danych. Jednocześnie wykorzystanie TIK przyczyni się do rozwoju e-handlu, zwiększając możliwość konkurowania mazowieckich przedsiębiorców na rynkach międzynarodowych oraz wzmacniając rolę handlu elektronicznego w działalności gospodarczej.</p> <p>Środki w ramach Działania 3.3 inwestowane będą w biznesowe wykorzystanie dostępnych na rynku pomysłów, zwłaszcza na wdrażanie projektów B+R.</p> <p>Celem Działania będzie przede wszystkim wspieranie przedsiębiorstw wpisujących się w obszary inteligentnej specjalizacji.</p>

		<p>Przedmiotowa interwencja ma na celu realizację projektów przy, których stosowane mogą być rozwiązania służące zintegrowanemu podejściu do kwestii efektywnego wykorzystania zasobów, w tym energii i surowców</p> <p>Tak zaprogramowana interwencja, skierowana na wsparcie sektora MŚP, stanowi katalizator wzrostu gospodarczego oddziałującego na cały region Mazowsza.</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 3.3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach 2. Liczba wdrożonych wyników prac B+R 3. Liczba wprowadzonych innowacji
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 3.3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie 2. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje 3. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje 4. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe 5. Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) 6. Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) 7. Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku 8. Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy 9. Liczba przedsiębiorstw wspartych w ramach sektora strategii inteligentnej specjalizacji 10. Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie wdrożenia wyników prac B+R 11. Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie inwestycji 12. Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie ekoinnowacji

<p>10. Typy projektów</p>	<p>Działanie 3.3</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wprowadzanie na rynek nowych lub ulepszonych produktów lub usług <p>Interwencja ukierunkowana będzie na wsparcie aktywności inwestycyjnej istniejących mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, poprzez wdrażanie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych i marketingowych, co przełoży się na zwiększone zatrudnienie i trwały rozwój firm.</p> <p>W ramach przedmiotowej interwencji możliwe będą do realizacji następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozbudowa przedsiębiorstw, w szczególności związana z wprowadzaniem na rynek nowych produktów i usług w skali regionu; ✓ realizacja zasadniczych zmian procesu produkcyjnego lub zmiana w zakresie sposobu świadczenia usług (w tym usług świadczonych drogą elektroniczną); ✓ wdrożenie wyników prac B+R do działalności gospodarczej. <p>Zakłada się umożliwienie wdrożenia wyników prac B+R w szczególności jako kontynuację pomyślnie zakończonej fazy badawczo-rozwojowej projektu realizowanego w ramach Działania 1.2.</p> <p>Przewiduje się realizację działań dotyczących nowoczesnych rozwiązań umożliwiających redukcję kosztów działalności rynkowej w przedsiębiorstwach, wynikającą m.in. z mniejszego zużycia energii lub bardziej efektywnego wykorzystania surowców, co w konsekwencji zapewni uzyskanie trwałych efektów gospodarczych i środowiskowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwój produktów i usług opartych na handlu elektronicznym oraz zaawansowanych rozwiązaniach TIK <p>Interwencja obejmować będzie rozwój produktów i usług opartych na technologiach informacyjno-komunikacyjnych, w tym sprzedaż produktów i usług w Internecie, tworzenie i udostępnianie usług elektronicznych, optymalizację procesów ułatwiających zarządzanie</p>
----------------------------------	----------------------	---

		<p>przedsiębiorstwem oraz współpracę pomiędzy przedsiębiorcami poprzez rozwiązania informatyczne.</p> <p>Efektom działania będzie zwiększenie roli handlu elektronicznego w działalności gospodarczej.</p> <p>W zależności od ryzyka na etapie wdrożenia przewiduje się wsparcie w formie zwrotnej i bezzwrotnej. Zakłada się, że w przypadku projektów, dla których ryzyko na etapie wdrożenia jest duże oferowane będą instrumenty bezzwrotne. W szczególności w ww. formie zakłada się wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych do działalności gospodarczej. Natomiast instrumenty finansowe znajdą zastosowanie w tych obszarach, w których ryzyko jest mniejsze oraz w których na podstawie badania zostaną zidentyfikowane nieprawidłowości rynku lub nieoptymalny poziom inwestycji.</p>
11. Typ beneficjenta	Działanie 3.3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MŚP; ▪ porozumienia/konsorcja beneficjentów; ▪ powiązania kooperacyjne; ▪ podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 3.3	MŚP
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 3.3	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie	Nie dotyczy

15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 3.3	108 125 892
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)	Działanie 3.3	Wdrożenie wyników prac B+R do działalności gospodarczej (w tym wypracowanych w ramach Osi I).
17. Instrumenty terytorialne	Działanie 3.3	Nie dotyczy
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 3.3	Konkursowy Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU. W zakresie instrumentów finansowych tryb określony w artykule 38 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. – IZ.

19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Działanie 3.3	Realizacja celów osi priorytetowej, wykazując jak najwyższe do osiągnięcia efekty oraz inne planowane do osiągnięcia rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-finansingu (%)	Działanie 3.3	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 3.3	Nie dotyczy
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Działanie 3.3	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 3.3	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis	Działanie 3.3	W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdą zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące

<p>(rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)</p>		<p>zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie udzielania pomocy na wspieranie innowacyjności oraz innowacje procesowe i organizacyjne w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 (projekt); 3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 05 listopada 2015 r. w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej na infrastrukturę energetyczną w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 ; 4. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 września 2015 r. w sprawie udzielania pomocy mikroprzedsiębiorcom, małym i średnim przedsiębiorcom na usługi doradcze oraz udział w targach w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014 – 2020; 5. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 września 2015 r. w sprawie udzielania regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach celu tematycznego 3 w zakresie wzmocnienia konkurencyjności mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014–2020; 6. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 br. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.
		<p>Ogółem</p>

<p>25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (jeśli dotyczy)</p>	<p>Działanie 3.3</p>	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
<p>26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)</p>	<p>Działanie 3.3</p>	<p>Ogółem</p> <p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
		<p>Ogółem</p>

27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 3.3	Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 3.3	Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 3.3	Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 3.3	54,07 mln

31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych²¹	Działanie 3.3	System wdrażania instrumentów finansowych zostanie opracowany na późniejszym etapie.
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych²² oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 3.3	Pożyczka mała – 26,37 mln euro Pożyczka duża – 17,70 mln euro Poręczenie – 10 mln euro
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych²³	Działanie 3.3	MŚP

²¹ IZ, pośrednik finansowy, fundusz funduszy.

²² Pożyczka, poręczenie, gwarancja, wejście kapitałowe, itd.

²³ Rubryka tożsama z rubryką nr 12.

1. Numer i nazwa osi priorytetowej

II.4. Oś Priorytetowa IV - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną

2. Cele szczegółowe osi priorytetowej

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnej produkcji energii
Cel szczegółowy 2: Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym
Cel szczegółowy 3: Lepsza jakość powietrza

3. Syntetyczny opis osi	Celem osi jest zmniejszenie emisyjności gospodarki. W ramach działań będzie można ubiegać się o wsparcie na inwestycje związane z wytwarzaniem energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze źródeł odnawialnych wraz z budową oraz modernizacją sieci dystrybucyjnych. Zakres wsparcia obejmuje również projekty z zakresu kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych W ramach Osi wspierane będą także inwestycje z zakresu rozwoju zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej oraz ograniczenia niskiej emisji poprzez poprawę efektywności wytwarzania i dystrybucji ciepła	
4. Fundusz (nazwa i kwota w EUR)	Nazwa Funduszu	Ogółem
	EFRR	324 359 153
5. Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	

II.4.1 Działanie 4.1 Odnawialne źródła energii

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 4.1	Odnawialne źródła energii
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 4.1	<p>Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnej produkcji energii</p> <p>Udział energii pochodzącej z odnawialnych źródeł na Mazowszu jest niewielki i wynosi zaledwie 7,7%, w bilansie energetycznym województwa, co predestynuje ukierunkowanie interwencji na rzecz jego zwiększenia. Głównym celem interwencji jest wzrost wykorzystania OZE w finalnym zużyciu energii oraz zintegrowanie tych działań z rozwojem infrastruktury dystrybucyjnej.</p> <p>Interwencja obejmować będzie projekty zmierzające do wzrostu produkcji energii elektrycznej i ciepła pochodzących z odnawialnych zasobów poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub przebudowy jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła.</p> <p>Promowane będzie przede wszystkim wykorzystanie małych źródeł energii, zlokalizowanych blisko odbiorcy, zmniejszających straty przesyłowe oraz zapewniających efekt ekologiczny poprzez wzrost udziału energii odnawialnej w konsumpcji (energetyka rozproszona).</p> <p>Wspierane działania zapewnią dywersyfikację, jak również zwiększą bezpieczeństwo energetyczne regionu przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań i lokalnych potencjałów. Prowadzone działania w kierunku energii odnawialnej pozwolą nie tylko ograniczyć emisję szkodliwych substancji do atmosfery, lecz także zapobiegać zjawiskom lokalnego niedoboru energii występującym na terenie regionu, zwiększając tym samym bezpieczeństwo energetyczne województwa.</p> <p>Osiągnięcie zakładanych celów będzie możliwe dzięki inwestowaniu w rozwój nie tylko samych źródeł, ale również w sieci dystrybucyjne średniego i niskiego napięcia poniżej 110 kV umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych.</p>

8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 4.1	1. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 4.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE 2. Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE 3. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje 4. Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) 5. Długość nowo wybudowanych lub zmodernizowanych sieci elektroenergetycznych dla odnawialnych źródeł energii 6. Liczba wybudowanych instalacji do produkcji biokomponentów 7. Liczba wybudowanych instalacji do produkcji biopaliw 8. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej
10. Typy projektów	Działanie 4.1	<p>1. Infrastruktura do produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.</p> <p>Wsparciem zostaną objęte projekty polegające na budowie, rozbudowie oraz przebudowie infrastruktury mające na celu produkcję energii elektrycznej i/lub cieplnej.</p> <p>W szczególności inwestycje w budowę/przebudowę:</p> <ul style="list-style-type: none"> • instalacji/jednostek wytwórczych energii elektrycznej/ cieplnej przy wykorzystaniu energii wiatru, słońca (fotowoltaika, kolektory słoneczne), biomasy, biogazu, geotermii, pomp ciepła oraz wody (wraz z ewentualnym podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej); • instalacji do produkcji biokomponentów i biopaliw II i III generacji.

Energia elektryczna i ciepła może być wytwarzana na własne potrzeby, jak również z możliwością sprzedaży do sieci (prosument). W przypadku tego rodzaju projektów dofinansowanie będzie mogło obejmować również przyłącza jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych do najbliższej istniejącej sieci i stanowić integralną część projektu, niezbędną dla osiągnięcia celów tego projektu. W tym kontekście przyłącze, rozumiane jest jako odcinek sieci łączący jednostkę/jednostki wytwarzania energii z punktem, w którym następuje rozgraniczenie własności sieci między właścicielem jednostki wytwórczej i operatorem sieci.

2. Sieci dystrybucyjne średnich i niskich napięć

- budowa lub przebudowa sieci skutkującej zwiększeniem przepustowości infrastruktury elektroenergetycznej oraz umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego. Projekty będą realizowane przez OSD (operatorów systemu dystrybucyjnego) i dotyczyć będą sieci dystrybucyjnej średniego i niskiego napięcia poniżej 110 kV.

W odniesieniu do przedsięwzięć wspieranych w ramach ww. działań zastosowanie będą mieć następujące zasady:

Przy wyborze projektów do dofinansowania będą brane pod uwagę między innymi aspekty lokalizacji inwestycji względem obszarów Natura 2000 (w szczególności obszarów specjalnej ochrony ptaków) oraz szlaków migracyjnych zwierząt. Kluczowe w ramach oceny projektów dotyczących wytwarzania energii z OZE będzie kryterium efektywności kosztowej oraz osiągniętych rezultatów wpisujących się w cele priorytetu inwestycyjnego.

Jednym z czynników branych pod uwagę przy wyborze inwestycji do wsparcia będzie koncepcja opłacalności, czyli najlepszego stosunku wielkości środków unijnych przeznaczonych na uzyskanie np. 1MWh energii lub 1MW mocy zainstalowanej wynikających z budowy danej instalacji. Poza tym o wsparciu takich projektów decydować będą także inne osiągnięte rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych (np. wielkość redukcji CO₂).

		<p>Pod uwagę będą brane również działania mające na celu zwiększenie świadomości obywateli w zakresie energii odnawialnej jako element lub uzupełnienie projektu inwestycyjnego.</p> <p>W przypadku realizacji projektów parasolowych²⁴, w celu zapewnienia efektywnego wdrażania beneficjentem przyznawanej pomocy będą m. in. jednostki samorządu terytorialnego, a odbiorcami końcowymi projektu będą m.in. gospodarstwa domowe, osoby prawne itd.</p> <p>Preferencję uzyskają projekty tworzące „zielone” miejsca pracy, a także projekty ukierunkowane na wspieranie obszarów gospodarczych o największym potencjale rozwoju/inteligentnych specjalizacji regionu. Preferencję uzyskają również projekty realizowane w partnerstwie będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej za pośrednictwem organizacji pozarządowych, Lokalnej Grupy Działania (LGD).</p>
<p>11. Typ beneficjenta</p>	<p>Działanie 4.1</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JST, ich związki i stowarzyszenia; ▪ jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną; ▪ jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną; ▪ administracja rządowa; ▪ przedsiębiorstwa; ▪ uczelnie/szkoły wyższe; ▪ zakłady opieki zdrowotnej i podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia - zakontraktowane z NFZ; ▪ spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y (Towarzystwo Budownictwa Społecznego);

²⁴ projekty o charakterze rozproszonym realizowane za pośrednictwem m.in. jednostek samorządu terytorialnego , gdzie odbiorcami końcowymi projektu są m.in. gospodarstwa domowe, osoby prawne itd.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacje pozarządowe; (w tym również podmioty działające w oparciu o przepisy ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym); ▪ Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne; ▪ podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 4.1	Główną grupę docelową interwencji stanowią użytkownicy indywidualni, przedsiębiorcy oraz sektor publiczny zainteresowany wsparciem zwiększenia udziału OZE w produkcji energii oraz rozwojem energetyki prosumenckiej.
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 4.1	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 4.1	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 4.1	37 707 260
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)	Działanie 4.1	Nie dotyczy

17. Instrumenty terytorialne ²⁵	Działanie 4.1	Nie dotyczy
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 4.1	<p>Konkursowy</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU.</p> <p>W zakresie instrumentów finansowych tryb określony w artykule 38 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. – IZ.</p>
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Działanie 4.1	<p>Wsparciem objęte będą urządzenia bądź instalacje do produkcji energii elektrycznej lub ciepłej, których łączna maksymalna moc zainstalowana nie będzie przekraczała następujących limitów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - energia wodna - do 5 MWe, - energia wiatru - do 5 MWe, - energia słoneczna - do 2 MWe/MWt, - energia geotermalna - do 2 MWt/ MWe, - energia biogazu - do 1 MWe, - energia biomasy - do 5 MWt/MWe, <p>Dodatkowe wymagania w zakresie projektów polegających na zastosowaniu biomasy:</p>

²⁵ Wskazanie czy działanie/ poddziałanie dotyczy instrumentu terytorialnego, a jeśli tak, to wskazanie tego instrumentu opisanego szerzej w części IV SZOOP.

W przypadku pozyskiwania energii z biomasy, wspierane będą w szczególności instalacje o najwyższej wydajności spalania z uwzględnieniem systemów umożliwiających kontrolę emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza. Przedmiotowe inwestycje powinny wpisywać się w wojewódzkie plany ochrony powietrza i uwzględniać wymogi dyrektywy 2008/50 / WE w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy.

Dodatkowe wymagania w zakresie projektów polegających na zastosowaniu energii wodnej:

Ponadto inwestycje w zakresie energetyki wodnej dotyczyć będą wyłącznie modernizacji istniejących obiektów (wyposażonych w hydroelektrownie), modernizacji budowli piętrzących, a także budowy nowych jednostek wytwórczych. Z możliwości uzyskania dofinansowania wyłączone są inwestycje z zakresu wznoszenia nowych budowli piętrzących.

Zastosowanie mają warunki dotyczące projektów mogących mieć wpływ na stan wód, które szczegółowo zostały opisane w Działaniu 5.1. Współfinansowane będą tylko projekty niemające negatywnego wpływu na stan lub potencjał jednolitych części wód, które znajdują się na listach nr 1 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły. Współfinansowanie projektów, które mają znaczący wpływ na stan lub potencjał jednolitych części wód i może być zrealizowane tylko po spełnieniu warunków określonych w artykule 4.7 RDW, znajdujących się na listach nr 2 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły, nie będzie dozwolone do czasu przedstawienia wystarczających dowodów na spełnienie warunków określonych w artykule 4.7 RDW w drugim cyklu Planów Gospodarowania Wodami na Obszarach Dorzeczy (PGWD). Wypełnienie warunku będzie uzależnione od potwierdzenia zgodności z RDW drugiego cyklu PGWD przez KE.

Projekty wykorzystujące OZE w zakresie wysokosprawnej kogeneracji wspierane są wyłącznie w ramach Działania 4.2 Efektywność energetyczna w ramach typu projektu 3 Wysokosprawna kogeneracja

Dodatkowe wymagania w zakresie projektów - Sieci dystrybucyjne średnich i niskich napięć

		<p>W przypadku budowy oraz modernizacji sieci dystrybucyjnych inwestycje będą realizowane przez operatorów systemu dystrybucyjnego (OSD) i dotyczyć będą sieci dystrybucyjnej o napięciu średnich i niskich napięć poniżej 110kV.</p> <p>Zgodnie z UP, w przypadku wsparcia udzielonego dużemu przedsiębiorstwu należy wykazać, że wkład finansowy z funduszy nie spowoduje znacznego ubytku liczby miejsc pracy w istniejących lokalizacjach tego przedsiębiorcy na terytorium UE.</p>
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 4.1	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 4.1	Nie dotyczy
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Działanie 4.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 4.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu.

<p>24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)</p>	<p>Działanie 4.1</p>	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 05 listopada 2015 r. w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej na infrastrukturę energetyczną w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020; 3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 05 listopada 2015 r. w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej na efektywny energetycznie system ciepłowniczy i chłodniczy w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 ; 4. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 września 2015 r. w sprawie udzielania pomocy na inwestycje w układy wysokosprawnej kogeneracji oraz na propagowanie energii ze źródeł odnawialnych w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020; 5. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.
<p>25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych</p>	<p>Działanie 4.1</p>	<p>Ogółem</p> <p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>

na poziomie projektu (jeśli dotyczy)		
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)	Działanie 4.1	Ogółem
		<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Działanie 4.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej
		Ogółem

28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)	Działanie 4.1	Nie dotyczy, o ile IZ nie ustali inaczej w Regulaminie konkursu.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 4.1	Nie dotyczy, o ile IZ nie ustali inaczej w Regulaminie konkursu.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 4.1	6,5 mln
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 4.1	System wdrażania instrumentów finansowych zostanie opracowany na późniejszym etapie.
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 4.1	6,5 mln EUR (+4,88 mln EUR dotacja powiązana z pożyczką)

33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 4.1	<ul style="list-style-type: none"> • przedsiębiorstwa (nie dotyczy Typu projektu: Sieci dystrybucyjne średnich i niskich napięć)
--	---------------	---

II.4.2 Działanie 4.2 Efektywność energetyczna

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 4.2	Efektywność energetyczna
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 4.2	<p>Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym</p> <p>Głównym celem interwencji realizowanej w ramach działania jest zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej.</p> <p>Zgodnie z założeniami Strategii Europa 2020 jednym z celów wyznaczonych do osiągnięcia do 2020 r. jest zmniejszenie zużycia energii o 20%. Jednym z najbardziej skutecznych sposobów osiągnięcia tego celu jest wzrost efektywności energetycznej. Obszarami posiadającymi największy potencjał są m.in. budynki użyteczności publicznej i wielorodzinne budynki mieszkalne. Dla osiągnięcia jak największego efektu właściwym jest wprowadzenie kompleksowego wymiaru modernizacji energetycznej opartego o zasady energooszczędnego użytkowania budynku skorelowane z wykorzystaniem ciepła użytkowego, a także odnawialnymi źródłami energii. Dodatkowo zakładany w ramach działania wzrost udziału produkcji ciepła i energii w skojarzeniu przyniesie znaczne oszczędności ekonomiczne. Zmniejszenie zużycia paliwa w instalacjach z zastosowaniem kogeneracji przyczyni się także do redukcji gazów cieplarnianych.</p> <p>Realizowane inwestycje prowadzące do uzyskania oszczędności zużycia energii, przyniosą optymalizację kosztów jej zużycia, prowadząc tym samym do zmniejszenia zjawiska ubóstwa energetycznego.</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 4.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych ▪ Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych ▪ Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej

<p>9. Lista wskaźników produktu</p>	<p>Działanie 4.2</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków 2. Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii 3. Moc zainstalowana energii elektrycznej i ciepłej 4. Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w ramach kogeneracji
<p>10. Typy projektów</p>	<p>Działanie 4.2</p>	<p>1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej²⁶</p> <p>W ramach działania wspierane będą inwestycje z zakresu poprawy efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w szczególności promując jej kompleksowy wymiar tj. głęboką²⁷ modernizację energetyczną, w tym z możliwością wymiany źródeł ciepła oraz możliwością zastosowania odnawialnych źródeł energii (jako element projektu).</p> <p>W ramach modernizacji energetycznej wsparcie będzie skierowane na bardzo szeroki zakres prac, w tym m.in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocieplenie obiektu: przegród zewnętrznych obiektu, w tym ścian zewnętrznych, podłóg, dachów i stropodachów wymiana okien, drzwi zewnętrznych; • wymiana oświetlenia na energooszczędne;

²⁶ Przez budynek użyteczności publicznej należy rozumieć budynek przeznaczony na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, kultu religijnego, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, opieki zdrowotnej, opieki społecznej i socjalnej. Definicja powinna być analogiczna jak w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690, z późn. zm.).

²⁷ Głęboka kompleksowa modernizacja energetyczna budynku, rozumiana jako kompleksowa termomodernizacja, zgodnie z artykułem 2 punkt 2 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów (Dz. U. z 2014 r., poz. 712), oznacza przedsięwzięcie wpływające na poprawę efektywności energetycznej budynku, którego przedmiotem jest: a) ulepszenie w wyniku, którego następuje zmniejszenie zapotrzebowania na energię końcową dostarczaną do budynku na potrzeby ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej, b) ulepszenie w wyniku, którego następuje zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła, jeżeli budynki do których dostarczana jest z tych sieci energia, spełniają wymagania w zakresie oszczędności energii i izolacyjności cieplnej, określone w przepisach techniczno-budowlanych, lub zostały podjęte działania mające na celu zmniejszenie zużycia energii dostarczanej do tych budynków, c) wykonanie przyłącza technicznego do scentralizowanego źródła ciepła, w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła, w wyniku czego następuje zmniejszenie kosztów pozyskania ciepła dostarczanego do budynku, d) całkowita lub częściowa zamiana źródeł energii na źródła odnawialne lub zastosowanie wysokosprawnej kogeneracji. W przypadku ulepszenia polegającego na poprawie izolacyjności cieplnej przegród, powinny być spełnione minimalne wymagania dotyczące oszczędności energii i izolacyjności cieplnej określone w przepisach techniczno-budowlanych. Przez przepisy techniczno-budowlane rozumie się rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690, z późn. zm.).

	<ul style="list-style-type: none"> • przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą źródła ciepła²⁸ na bardziej efektywne energetycznie i ekologiczne lub podłączenie do sieci ciepłowniczej/chłodniczej)²⁹; • instalacja/przebudowa systemów chłodzących, w tym również z zastosowaniem OZE; • budowa i przebudowa systemów wentylacji i klimatyzacji wraz z rekuperacją; • zastosowanie automatyki pogodowej; • zastosowanie systemów zarządzania energią w budynku; • instalacja mikrokogeneracji lub mikrotrigeneracji na potrzeby własne; • instalacja OZE w modernizowanych energetycznie budynkach; • instalacja indywidualnych liczników ciepła, chłodu oraz ciepłej wody użytkowej; • instalacja zaworów podpionowych i termostatów. <p>W odniesieniu do przedsięwzięć wspieranych w ramach ww. działania zastosowanie będą mieć następujące zasady:</p> <p>W przypadku inwestycji dotyczących źródeł ciepła wsparcie powinno być uwarunkowane zwiększeniem efektywności energetycznej i ograniczeniem zapotrzebowania na energię w budynku, w którym wykorzystywana będzie energia ze wspieranego urządzenia.</p> <p>Przy wyborze projektów do dofinansowania będą brane pod uwagę między innymi aspekty dotyczące efektywności kosztowej projektu. Poza tym o wsparciu takich projektów decydować będą także inne osiągnięte rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych (np. wielkość redukcji CO₂ i PM 10).</p>
--	--

²⁸ Wymiana źródła ciepła kwalifikuje się do wsparcia pod warunkiem zapewnienia znacznej redukcji CO₂ w odniesieniu do istniejących instalacji (o co najmniej 30% w przypadku zmiany spalanej paliwa). Ze względu na to, że inwestycje w tym zakresie mają długotrwały charakter, powinny być zgodne z właściwymi przepisami unijnymi. Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować się obowiązującym od końca 2020r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią.

²⁹ Wymiana źródła ciepła będzie niekwalifikowalna, jeżeli budynek jest podłączony do sieci ciepłowniczej/chłodniczej lub możliwe i racjonalne pod względem ekonomicznym jest jego podłączenie do ww. sieci.

	<p>Preferowana będzie realizacja projektów zwiększających efektywność energetyczną powyżej 60%.</p> <p>Priorytetowo będą wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii.</p> <p>Preferowane będą inwestycje realizowane w oparciu o przygotowane plany gospodarki niskoemisyjnej³⁰.</p> <p>Preferencję uzyskają projekty wynikające ze Strategii OMW oraz realizowane w formule ESCO³¹</p> <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p> <p style="text-align: center;">2. Termomodernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych³²</p> <p>W ramach działania wspierane będą inwestycje z zakresu poprawy efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych w szczególności promując jej kompleksowy wymiar tj. głęboką modernizację energetyczną, w tym z możliwością wymiany źródeł ciepła oraz możliwością zastosowania odnawialnych źródeł energii (jako element projektu).</p> <p>W ramach modernizacji energetycznej wsparcie będzie skierowane na bardzo szeroki zakres prac, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocieplenie obiektu: przegród zewnętrznych obiektu, w tym ścian zewnętrznych, podłóg, dachów i stropodachów wymiana okien, drzwi zewnętrznych; • wymiana oświetlenia na energooszczędne;
--	--

³¹ Przedsiębiorstwo usług energetycznych (ang. Energy Service Company). W przypadku przedsiębiorstw świadczące usługi energetyczne lub dostarczających innych środków poprawy efektywności energetycznej dla zakładów lub w pomieszczeń użytkownika (przedsiębiorcy, instytucji publicznej), ponoszą one pewną część ryzyka finansowego. Dlatego też zapłata za wykonane usługi może być oparta (w całości lub w części) na osiągnięciu poprawy efektywności energetycznej oraz spełnieniu innych uzgodnionych kryteriów efektywności u użytkownika. Przewidywana formuła dla projektów realizowanych przy pomocy przedsiębiorstw usług energetycznych to partnerstwo publiczno – prywatne.

³² Przez budynek mieszkalny należy rozumieć budynek przeznaczony na cele mieszkalne zajęty przez lokale mieszkalne.

		<ul style="list-style-type: none"> • przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą źródła ciepła³³ na bardziej efektywne energetycznie i ekologiczne lub podłączenie do sieci ciepłowniczej/chłodniczej)³⁴; • instalacja/przebudowa systemów chłodzących, w tym również z zastosowaniem OZE; • budowa i przebudowa systemów wentylacji i klimatyzacji wraz z rekuperacją; • zastosowanie automatyki pogodowej; • zastosowanie systemów zarządzania energią w budynku; • instalacja mikrokogeneracji lub mikrotrigeneracji na potrzeby własne; • instalacja OZE w modernizowanych energetycznie budynkach; • instalacja indywidualnych liczników ciepła, chłodu oraz ciepłej wody użytkowej; • instalacja zaworów podpionowych i termostatów. <p>Przez budynek mieszkalny należy rozumieć budynek przeznaczony na cele mieszkalne zajęty przez lokale mieszkalne.</p> <p>Projekty tego typu wspierane będą głównie za pośrednictwem instrumentów finansowych.</p> <p>W odniesieniu do przedsięwzięć wspieranych w ramach ww. działania zastosowanie będą mieć następujące zasady:</p>
--	--	--

³³ Wymiana źródła ciepła kwalifikuje się do wsparcia pod warunkiem zapewnienia znacznej redukcji CO₂ w odniesieniu do istniejących instalacji (o co najmniej 30% w przypadku zmiany spalanego paliwa). Ze względu na to, że inwestycje w tym zakresie mają długotrwały charakter, powinny być zgodne z właściwymi przepisami unijnymi. Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować się obowiązującym od końca 2020r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych od dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią.

³⁴ Wymiana źródła ciepła będzie niekwalifikowalna, jeżeli budynek jest podłączony do sieci ciepłowniczej/chłodniczej lub możliwe i racjonalne pod względem ekonomicznym jest jego podłączenie do ww. sieci.

	<p>W przypadku inwestycji dotyczących źródeł ciepła wsparcie powinno być uwarunkowane zwiększeniem efektywności energetycznej i ograniczeniem zapotrzebowania na energię w budynku, w którym wykorzystywana będzie energia ze wspieranego urządzenia</p> <p>Przy wyborze projektów do dofinansowania będą brane pod uwagę między innymi aspekty dotyczące efektywności kosztowej projektu. Poza tym o wsparciu takich projektów decydować będą także inne osiągnięte rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych (np. wielkość redukcji CO₂ i PM 10).</p> <p>Preferowana będzie realizacja projektów zwiększających efektywność energetyczną powyżej 60%.</p> <p>Priorytetowo będą wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii.</p> <p>Preferowane będą inwestycje realizowane w oparciu o przygotowane plany gospodarki niskoemisyjnej.</p> <p>Preferencję uzyskają projekty wynikające ze Strategii OMW oraz realizowane w formule ESCO³⁵</p> <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p> <p>3. Wysokosprawna kogeneracja</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa, rozbudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji³⁶ w tym również z OZE,
--	--

³⁵ Przedsiębiorstwo usług energetycznych (ang. Energy Service Company). W przypadku przedsiębiorstw świadczące usługi energetyczne lub dostarczających innych środków poprawy efektywności energetycznej dla zakładów lub w pomieszczeniach użytkownika (przedsiębiorcy, instytucji publicznej), ponoszą one pewną część ryzyka finansowego. Dlatego też zapłata za wykonane usługi może być oparta (w całości lub w części) na osiągnięciu poprawy efektywności energetycznej oraz spełnieniu innych uzgodnionych kryteriów efektywności u użytkownika. Przewidywana formuła dla projektów realizowanych przy pomocy przedsiębiorstw usług energetycznych to partnerstwo publiczno – prywatne.

³⁶ Zgodnie definicją „wysokosprawnej kogeneracji” w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylecia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE.

		<ul style="list-style-type: none"> • przebudowa jednostek wytwarzania ciepła, w wyniku której jednostki te zostaną zastąpione jednostkami wytwarzania energii w wysokosprawnej kogeneracji, <p>W ramach powyższych projektów umożliwi się również budowę przyłączy do sieci ciepłowniczej/chłodniczej i elektroenergetycznej stanowiących element projektu dla jednostek wytwarzających energię elektryczną i ciepła oraz chłodu w skojarzeniu.</p> <p>W odniesieniu do przedsięwzięć wspieranych w ramach ww. działania zastosowanie będą mieć następujące zasady:</p> <p>Preferowane będą inwestycje realizowane w oparciu o przygotowane plany gospodarki niskoemisyjnej.</p> <p>Wsparcie otrzyma budowa, uzasadnionych pod względem ekonomicznym, nowych instalacji wysokosprawnej kogeneracji o jak najmniejszej z możliwych emisji CO₂ oraz innych zanieczyszczeń powietrza (w szczególności PM10).</p> <p>Inwestycje kogeneracyjne będą mogły występować w koordynacji z modernizacją energetyczną budynków prowadząc łącznie do zmniejszenia zapotrzebowania na ciepło i energię elektryczną oraz chłód.</p> <p>Wsparcie powinno być uwarunkowane wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynku, w którym wykorzystywana będzie energia ze wspieranego urządzenia.</p> <p>Preferencję uzyskają projekty wynikające ze Strategii OMW.</p>
11. Typ beneficjenta	Działanie 4.2	<ul style="list-style-type: none"> • JST, ich związki i stowarzyszenia; • jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną; • jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną; • przedsiębiorstwa (dotyczy tylko 3. Typu projektu: Wysokosprawna Kogeneracja);

		<ul style="list-style-type: none"> • zakłady opieki zdrowotnej i podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia - zakontraktowane z NFZ; • instytucje kultury; • uczelnie/szkoły wyższe; • spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y; • kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; • organizacje pozarządowe; • PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne; • podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 4.2	Główne grupy docelowe interwencji stanowią mieszkańcy województwa oraz instytucje i podmioty zainteresowane poprawą efektywności energetycznej infrastruktury mieszkaniowej i publicznej oraz kogeneracją.
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 4.2	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 4.2	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 4.2	78621521
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/	Działanie 4.2	Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne (dotyczy projektów typu 1 i 2).

poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)		
17. Instrumenty terytorialne	Działanie 4.2	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w rozdziale IV.2.4.1
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 4.2	<p>Konkursowy</p> <p>W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU.</p> <p>W zakresie instrumentów finansowych tryb określony w artykule 38 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. – IZ.</p>
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Działanie 4.2	<p>1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej</p> <p>2. Termomodernizacja budynków mieszkalnych</p> <p>Warunkiem wstępnym realizacji inwestycji będzie przeprowadzenie właściwej oceny potrzeb i metod osiągnięcia oszczędności energii i redukcji emisji w sposób opłacalny, tak aby czynnikiem decydującym o wyborze takich inwestycji był najlepszy stosunek wykorzystania zasobów do osiągniętych rezultatów. Obowiązkowym warunkiem poprzedzającym realizację projektów będzie przeprowadzenie audytów energetycznych które posłużą do weryfikacji faktycznych oszczędności energii oraz wynikających z nich wymiernych skutków finansowych. Identyfikacja optymalnego zestawu działań zwiększających efektywność energetyczną w danym budynku dokonywana będzie</p>

	<p>na podstawie audytu energetycznego, stanowiącego niezbędny element projektu. Osiągnięcie zamierzonych celów modernizacyjnych musi zostać potwierdzone audytem po zakończeniu rzeczowej realizacji projektu.</p> <p>Dodatkowo wymaganym elementem projektu jest instalacja liczników niezbędnych do prawidłowego prezentowania danych o zużyciu oraz produkcji ciepła i energii elektrycznej, w tym ze źródeł odnawialnych. Montaż liczników nie jest obligatoryjny w przypadku, gdy nie jest to technicznie i ekonomicznie uzasadnione lub gdy budynek będący przedmiotem kompleksowej modernizacji energetycznej został uprzednio wyposażony w ww. urządzenia. Instalacja liczników ma zastosowanie w szczególności do budynków mieszkalnych.</p> <p>Istnieje również obowiązek instalacji termostatów i zaworów podpionowych, jeżeli będzie to wynikać z przeprowadzonego audytu energetycznego. Powyższe wydatki będą stanowiły koszt kwalifikowalny. Do wsparcia nie będzie się kwalifikowała wymiana sprzętu AGD i RTV.</p> <p>Projekty z zakresu głębokiej, kompleksowej modernizacji energetycznej zwiększające efektywność energetyczną poniżej 25% nie będą kwalifikowały się do dofinansowania.</p> <p>W przypadku realizacji projektów uwzględniających inwestycje w kotły grzewcze⁷¹ wsparcie może zostać udzielone na kotły spalające biomasę lub ewentualnie paliwa gazowe, ale jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy osiągnięte zostanie znaczne zwiększenie efektywności energetycznej oraz gdy istnieją szczególnie pilne potrzeby. Wsparcie kotłów zużywających węgiel stanowi wydatek niekwalifikowany w ramach działania. Wymianę źródła ciepła kwalifikuje się do wsparcia pod warunkiem zapewnienia znacznej redukcji CO₂ w odniesieniu do istniejących instalacji (o co najmniej 30% w przypadku zmiany spalanego paliwa). Ze względu na to, że inwestycje w tym zakresie mają długotrwały charakter, powinny być zgodne z właściwymi przepisami unijnymi. Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować się obowiązującym od końca 2020r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią. Wymiana</p>
--	--

źródła ciepła będzie niekwalifikowalna, jeżeli budynek jest podłączony do sieci ciepłowniczej/chłodniczej lub możliwe i racjonalne pod względem ekonomicznym jest jego podłączenie do ww. sieci.

W obszarze ochrony zdrowia projekty z zakresu termomodernizacji mogą dotyczyć tylko obiektów, których funkcjonowanie będzie uzasadnione w kontekście map potrzeb opracowanych przez Ministerstwo Zdrowia.

Ad. 1) Realizowane będą projekty z wyłączeniem budynków użyteczności publicznej dla organów m.in: państwowych jednostek budżetowych i administracji rządowej oraz podległych jej organów i jednostek administracyjnych, państwowych osób prawnych, a także projekty realizowane w wyżej wskazanych budynkach przez podmioty będące dostawcami usług energetycznych w rozumieniu dyrektywy 2012/27/UE. Przedmiotowe ograniczenie nie dotyczy uczelni/szkół wyższych oraz PGL Lasy Państwowe i jego jednostek organizacyjnych.

Ad. 2) W zakresie projektów dotyczących wielorodzinnych budynków mieszkaniowych, wspierane będą inwestycje:

- na obszarze objętym Strategią ZIT dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz miast subregionalnych: realizowane przez podmioty inne niż spółdzielnie oraz wspólnoty mieszkaniowe.
- poza obszarem objętym Strategią ZIT dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz miast subregionalnych: realizowane przez wszystkie podmioty (w tym spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe).

Dodatkowe wymagania w zakresie projektów polegających na zastosowaniu wysokosprawnej kogeneracji:

Dopuszczalna moc instalacji realizacji projektów do 1 MWe.

W przypadku nowych instalacji powinno zostać osiągnięte co najmniej 10% uzysku efektywności energetycznej w porównaniu do rozdzielonej produkcji energii cieplnej i elektrycznej przy zastosowaniu najlepszych dostępnych technologii. Ponadto wszelka przebudowa istniejących

		<p>instalacji na wysokosprawną kogenerację musi skutkować redukcją CO₂ o co najmniej 30% w porównaniu do istniejących instalacji.</p> <p>Dopuszczona jest pomoc inwestycyjna dla wysokosprawnych instalacji spalających paliwa kopalne pod warunkiem, że te instalacje nie zastępują urządzeń o niskiej emisji, a inne alternatywne rozwiązania byłyby mniej efektywne i bardziej emisyjne.</p> <p>Zgodnie z UP, w przypadku wsparcia udzielonego dużemu przedsiębiorstwu należy wykazać, że wkład finansowy z funduszy nie spowoduje znacznego ubytku liczby miejsc pracy w istniejących lokalizacjach tego przedsiębiorcy na terytorium UE.</p>
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-finansingu (%)	Działanie 4.2	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 4.2	Nie dotyczy
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Działanie 4.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków	Działanie 4.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu.

i planowany zakres systemu zaliczek		
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 4.2	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 28 sierpnia 2015 r. w sprawie udzielania pomocy na inwestycje wspierające efektywność energetyczną w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020; 3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 września w sprawie udzielania pomocy na inwestycje w układy wysokosprawnej kogeneracji oraz na propagowanie energii ze źródeł odnawialnych w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020; 4. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 4.2	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>

26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 4.2	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p> <p>Przewiduje się współfinansowanie z budżetu państwa w przypadku finansowania działań rewitalizacyjnych.</p>
27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 4.2	– Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 4.2	Nie dotyczy, o ile IZ nie ustalili inaczej w Regulaminie konkursu.

29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 4.2	Nie dotyczy, o ile IZ nie ustalili inaczej w Regulaminie konkursu.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 4.2	13 mln
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 4.2	System wdrażania instrumentów finansowych zostanie opracowany na późniejszym etapie.
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 4.2	13 mln EUR (+ 2,3 mln EUR dotacja powiązana z pożyczką)
33. Katalog ostatecznych odbiorców	Działanie 4.2	<ul style="list-style-type: none"> spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y (nie dotyczy 3. Typu projektu: Wysokosprawna kogeneracja)

instrumentów finansowych		
-----------------------------	--	--

II.4.3 Działanie 4.3 Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza

OPIS DZIAŁANIA I PODDZIAŁAŃ		
6. Nazwa działania	Działanie 4.3	Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza
	Poddziałanie 4.3.1	Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej
	Poddziałanie 4.3.2	Mobilność miejska w ramach ZIT
7. Cel szczegółowy działania i poddziałań	Działanie 4.3	<p>Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza</p> <p>Głównym celem interwencji realizowanej w ramach działania jest poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych pochodzenia antropogenicznego ze źródeł powierzchniowych oraz liniowych spowodowanych przez zwiększony ruch drogowy.</p> <p>Największy problem stanowi emisja powierzchniowa (tzw. niska emisja), pochodząca z indywidualnych palenisk domowych i lokalnych kotłowni. Świadczy to o niewystarczającej dystrybucji ciepła sieciowego do odbiorców (potrzeba rozbudowy sieci ciepłowniczych), konieczności poprawy sprawności wytwarzania ciepła indywidualnych czynników grzewczych, a także ograniczenia strat ciepła związanych z przesyłem (potrzeba modernizacji).</p> <p>Działania o charakterze naprawczym i zapobiegawczym pogarszaniu się stanu powietrza stanowiąc będą również inwestycje z zakresu przesunięcia międzygałęziowego ruchu odbywanego za pomocą motoryzacji indywidualnej na rzecz ruchu niezmotoryzowanego i komunikacji zbiorowej.</p>
	Poddziałanie 4.3.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” 2. Powierzchnia podlegająca zmianie sposobu ogrzewania

8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Poddziałanie 4.3.2	1. Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź”
9. Lista wskaźników produktu	Poddziałanie 4.3.1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów 2. Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów "parkuj i jedź" 3. Liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” 4. Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [szt.] 5. Długość sieci ciepłowniczej 6. Powierzchnia podlegająca zmianie sposobu ogrzewania 7. Liczba wymienionych punktów oświetlenia ulicznego
	Poddziałanie 4.3.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów 2. Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów "parkuj i jedź" 3. Liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź”
10. Typy projektów	Poddziałanie 4.3.1	<p>1. Ograniczenie „niskiej emisji”³⁷</p> <p>W ramach działania wsparcie udzielane będzie na realizację projektów dotyczących likwidacji „niskiej emisji” w regionie. Interwencja w działaniu będzie skierowana na realizację przyłączy do sieci ciepłowniczej/chłodniczej oraz wymianę starych kotłów, pieców, urządzeń grzewczych</p>

³⁷ Niska emisja – emisja produktów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych do atmosfery ze źródeł emisji (emiterów) znajdujących się na wysokości nie większej niż 40 m - emisja komunikacyjna i pochodząca z lokalnych kotłowni węglowych i domowych pieców grzewczych. Do produktów spalania wpływających na występowanie niskiej emisji zaliczyć można gazy: dwutlenek węgla CO₂, tlenek węgla CO, dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne np. benzo(a)piren oraz dioksyny, a także metale ciężkie (ołów, arsen, nikiel, kadm) i pyły zawieszane PM10, PM2,5

	<p>wykorzystujących paliwa stałe na źródła ciepła spalające biomasę lub wykorzystujące paliwa gazowe w tym również z zastosowaniem mikrokogeneracji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymiana czynnika grzewczego (kotłów, pieców, urządzeń grzewczych) w gospodarstwach domowych • wymiana czynnika grzewczego (kotłów, pieców, urządzeń grzewczych) w ramach lokalnych źródeł ciepła tj. kotłowni zasilających kilka budynków oraz kotłowni osiedlowych • podłączenie do sieci ciepłowniczej/chłodniczej <p>W odniesieniu do przedsięwzięć wspieranych w ramach ww. działania zastosowanie będą mieć następujące zasady:</p> <p>Wsparcie powinno być uwarunkowane wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynku, w którym wykorzystywana będzie energia ze wspieranego urządzenia.</p> <p>Projekty oceniane będą głównie w oparciu o kryterium osiągniętych efektów ekologicznych (wpływ na redukcję CO₂ i PM 10).</p> <p>Priorytetowo powinny być wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii.</p> <p>Preferencję w ramach priorytetu uzyskają projekty realizowane w formule ESCO³⁸.</p> <p>Priorytetowo wspierane będą inwestycje uzasadnione likwidacją źródeł „niskiej emisji” na obszarach, gdzie występują ponadnormatywne poziomy stężenia PM10. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w dopuszczalny dobowy poziom stężeń pyłu PM10 wynosi 50 µg/m³ i nie może być</p>
--	---

³⁸ Przedsiębiorstwo usług energetycznych (ang. Energy Service Company). W przypadku przedsiębiorstw świadczące usługi energetyczne lub dostarczających innych środków poprawy efektywności energetycznej dla zakładów lub w pomieszczeń użytkownika (przedsiębiorcy, instytucji publicznej), ponoszą one pewną część ryzyka finansowego. Dlatego też zapłata za wykonane usługi może być oparta (w całości lub w części) na osiągnięciu poprawy efektywności energetycznej oraz spełnieniu innych uzgodnionych kryteriów efektywności u użytkownika. Przewidywana formuła dla projektów realizowanych przy pomocy przedsiębiorstw usług energetycznych to partnerstwo publiczno – prywatne.

przekroczony częściej niż 35 dni w roku, natomiast średnia roczna nie może przekraczać 40 µg/m³. Dla projektów realizowanych na obszarach, gdzie występują ponadnormatywne poziomy stężenia PM10, wymogiem jest uzyskanie redukcji emisji pyłów.

Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.

2. Sieci ciepłownicze i chłodnicze

- budowa lub przebudowa sieci ciepłowniczej i chłodniczej spełniającej wymogi „efektywnego systemu ciepłowniczego i chłodniczego”³⁹ w celu przyłączenia nowych odbiorców do sieci (w szczególności w celu likwidacji indywidualnych i zbiorowych źródeł niskiej emisji)
- modernizacja sieci ciepłowniczej/chłodniczej w celu redukcji strat energii w procesie dystrybucji ciepła, również poprzez wdrażanie systemów zarządzania ciepłem i chłodem wraz z infrastrukturą wspomagającą.

W odniesieniu do przedsięwzięć wspieranych w ramach ww. działania zastosowanie będą mieć następujące zasady:

Preferowane będą projekty realizowane na obszarach, na których zrealizowano inwestycje w głęboką, kompleksową modernizację energetyczną budynków (zgodnie z opisem działania 4.2) poprzez koordynację tych obszarów na poziomie Planów Gospodarki Niskoemisyjnej.

Priorytetowo wspierane będą inwestycje dotyczące przebudowy sieci ciepłowniczych, uzasadnione jednoczesną likwidacją źródeł „niskiej emisji”, w szczególności na obszarach, gdzie występują ponadnormatywne poziomy stężenia PM10. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w dopuszczalny dobowy poziom stężenia pyłu PM10 wynosi 50 µg/m³ i nie może być przekroczony częściej niż 35 dni w roku,

³⁹ W rozumieniu artykułu 2 pkt 41 Dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej z dnia 25 października 2012 r

natomiast średnia roczna nie może przekraczać 40 µg/m³. Dla projektów realizowanych na obszarach, gdzie występują ponadnormatywne poziomy stężenia PM₁₀, wymogiem jest uzyskanie redukcji emisji pyłów.

Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.

3. Rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej:

Interwencja podejmowana w ramach Działania ukierunkowana jest na zwiększenie roli transportu miejskiego, jako alternatywy dla motoryzacji indywidualnej w miastach oraz ich obszarach funkcjonalnych. Realizowane będą przedsięwzięcia służące zwiększeniu wykorzystania niskoemisyjnego transportu zbiorowego i innych przyjaznych środowisku form mobilności miejskiej.

W ramach poprawy i rozwoju systemu multimodalnego transportu publicznego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych wsparcie będzie skierowane na szeroki zakres prac, w tym:

a. Tabor na potrzeby transportu publicznego

- zakup niskoemisyjnego taboru autobusowego spełniającego normę EURO VI, z preferencją dla taboru zasilanego paliwem alternatywnym w stosunku do silników spalinowych (elektrycznych, gazowych, hybrydowych, biopaliwa, napędzanych wodorem, itp.)

Uzupełnieniem inwestycji (tj. wyłącznie w połączeniu z typem projektu wskazanym powyżej, jako komplementarny i niedominujący element projektu) mogą być przedsięwzięcia z zakresu:

- budowy/rozbudowy instalacji do dystrybucji ekologicznych nośników energii (np. na potrzeby pojazdów zaopatrzonych w silniki o napędzie elektrycznym, gazowym, wodorowym, biopaliwa), dla komunikacji zbiorowej – jeśli jest to uzasadnione inwestycją główną, tj. zakupem/modernizacją taboru autobusowego)

- budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportu publicznego w tym np.: uzupełnienia istniejącego układu wydzielonych pasów dla autobusów, wyposażenia dróg w zjazdy, zatoki autobusowe, przystanki i inne urządzenia drogowe dla komunikacji miejskiej)
- budowa zintegrowanego systemu monitorowania i zarządzania ruchem (w tym: monitoring bezpieczeństwa, zakup i montaż systemów sterowania i nadzoru ruchu).

b. Parkingi „Parkuj i Jedź”

- budowa/przebudowa węzłów (centrów) przesiadkowych, systemy „Parkuj i Jedź”
- przystosowanie istniejących parkingów do funkcji „Parkuj i Jedź”

c. Ścieżki i infrastruktura rowerowa

- budowa, przebudowa lub wytyczenie wydzielonych dróg dla rowerów z wyłączeniem ścieżek rowerowych pełniących funkcję turystyczną:
  - ✓ oznakowanie przejazdów, pasów dla rowerów i wyznaczenie śluz rowerowych oraz przejazdy rowerowe przez skrzyżowania.

d. Organizacja i zarządzanie ruchem – ITS

- zakup oraz montaż urządzeń z zakresu systemów zarządzania ruchem, w tym:
  - ✓ systemy centralnego sterowania sygnalizacją i ruchem
  - ✓ znaki drogowe o zmiennej treści
  - ✓ systemy monitorowania ruchu wraz z informowaniem o aktualnej sytuacji ruchowej wraz z równoczesną zmianą geometrii skrzyżowań pod kątem najlepszego wykorzystania instalowanego systemu

Realizowane systemy centralnego sterowania sygnalizacją i ruchem powinny mieć za główny cel nadanie priorytetu/ preferencji dla ruchu niezmotoryzowanego i/lub transportu zbiorowego.

Realizowane będą w szczególności projekty kompleksowe⁴⁰ które mogą obejmować typy projektów a-d.

Dodatkowo dla wszystkich powyższych typów projektów z obszaru Rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej (3)

Dodatkowo dla wszystkich powyższych typów projektów z obszaru Rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej, wyłącznie jako uzupełniające i niedominujące elementy projektu, realizujące bezpośrednio cele projektu oraz pozostające w bezpośrednim powiązaniu funkcjonalnym ze wskazanymi powyżej typami projektów, mogą być realizowane zadania dotyczące infrastruktury towarzyszącej, w tym np.:

- poprawa funkcjonalności ruchu pieszego i rowerowego (z wyłączeniem funkcji turystycznej);
- miejsca parkingowe dla rowerów, kładki i tunele pieszo-rowerowe, przebudowa schodów na pochylnie z wykorzystaniem dla rowerzystów;
- chodniki i przejścia dla pieszych;
- zlokalizowane w ciągach⁴¹ ścieżek/dróg rowerowych systemy publicznych wypożyczalni rowerów wraz z budową/instalacją stacji, zakupem rowerów i systemem informatycznym do obsługi wypożyczeń;
- modernizacja oświetlenia ulicznego pod kątem zwiększenia jego energooszczędności;
- w przypadku realizacji projektów kompleksowych, możliwa jest budowa/przebudowa dróg lokalnych (powiatowych i gminnych) powinna ona być związana ze zrównoważoną mobilnością miejską i prowadzić do optymalizacji wykorzystania środków transportu publicznego oraz uzyskanie efektu ekologicznego poprzez uspokojenie ruchu drogowego.

---

⁴⁰ projekty kompleksowe to projekty obejmujące co najmniej dwa typy projektów a-d, wskazane w pkt 3 Poddziałania 4.3.1

⁴¹ istniejących lub planowanych do realizacji w ramach projektu

		<p>Szczegółowy opis możliwych do realizacji inwestycji oraz kwalifikowalności wydatków na drogi lokalne stanowi załącznik nr 5 do SZOOP.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dla typów projektów a-d realizowanych odrębnie, inwestycje w infrastrukturę drogową (np. jezdnia, nawierzchnia, obiekty inżynierskie, odwodnienie itp.) mogą być współfinansowane wyłącznie w zakresie niezbędnym dla właściwej realizacji projektów i uzasadnionym z punktu widzenia technologicznego. Część wykraczająca poza niezbędny zakres projektu będzie stanowić wydatek niekwalifikowany. Uwarunkowania dot. kwalifikowania w/w elementów określono w załączniku 5 do SZOOP. <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p> <p>4. Energooszczędne oświetlenie zewnętrzne (ulic, placów i dróg)</p> <ul style="list-style-type: none"> • montaż lub modernizacja oświetlenia zewnętrznego (m.in. wymiana: źródeł światła, opraw, zapłonników, kabli zasilających, słupów, montaż nowych punktów świetlnych w ramach modernizowanych ciągów oświetleniowych; • montaż urządzeń do inteligentnego sterowania oświetleniem • montaż sterowalnych układów redukcji mocy oraz stabilizacji napięcia zasilającego <p>W odniesieniu do przedsięwzięć wspieranych w ramach typów projektów 1-4 zastosowanie będą mieć następujące zasady:</p> <p>Preferencję uzyskają projekty o dużej skali i sile oddziaływania, a także projekty zapewniające kompleksowe/zintegrowane podejście oraz przyczyniające się do powstawania miejsc pracy.</p> <p>Preferencję uzyskają projekty realizowane w formule ESCO⁴².</p>
--	--	---

⁴² Przedsiębiorstwo usług energetycznych (ang. Energy Service Company). W przypadku przedsiębiorstw świadczące usługi energetyczne lub dostarczających innych środków poprawy efektywności energetycznej dla zakładów lub w pomieszczeń użytkownika (przedsiębiorcy, instytucji publicznej), ponoszą one pewną część ryzyka finansowego. Dlatego też zapłata za wykonane usługi może być oparta (w całości lub w części) na osiągnięciu poprawy efektywności

		<p>Priorytetowo będą realizowane projekty na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych i docelowych poziomach zanieczyszczeń powietrza.</p> <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p> <p>W przypadku typu projektu – 3b. Parkingi „Parkuj i Jedź” preferencję uzyskają projekty wyłonione w drodze konkursu architektonicznego, architektoniczno-urbanistycznego lub urbanistycznego</p> <p>Poprzez konkurs architektoniczny, architektoniczno – urbanistyczny lub urbanistyczny rozumie się procedury, które umożliwiają instytucji zamawiającej wybranie projektu koncepcyjnego, rozwiązania wytypowanego jako najlepsze po przeprowadzeniu postępowania konkursowego z przyznaniem lub bez przyznania nagród, przede wszystkim w dziedzinie urbanistyki i planowania przestrzennego, architektury oraz inżynierii.</p>
	<p>Poddziałanie 4.3.2</p>	<p>Rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej - ZIT:</p> <p>Wsparciem objęte zostaną przedsięwzięcia ukierunkowane na wzmocnienie systemów multimodalnego transportu miejskiego na obszarze objętym strategią ZIT.</p> <p>a. Parkingi „Parkuj i Jedź”</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa/przebudowa węzłów (centrów) przesiadkowych, systemy „Parkuj i Jedź” • przystosowanie istniejących parkingów do funkcji „Parkuj i Jedź” <p>b. Ścieżki i infrastruktura rowerowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa, przebudowa lub wytyczenie wydzielonych dróg dla rowerów z wyłączeniem ścieżek rowerowych pełniących funkcję turystyczną:

energetycznej oraz spełnieniu innych uzgodnionych kryteriów efektywności u użytkownika. Przewidywana formuła dla projektów realizowanych przy pomocy przedsiębiorstw usług energetycznych to partnerstwo publiczno – prywatne.

- ✓ oznakowanie przejazdów, pasów dla rowerów i wyznaczenie śluz rowerowych oraz przejazdy rowerowe przez skrzyżowania.

Dodatkowo dla wszystkich powyższych typów projektów z obszaru Rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej – ZIT, wyłącznie jako uzupełniające i niedominujące elementy projektu, realizujące bezpośrednio cele projektu oraz pozostające w bezpośrednim powiązaniu funkcjonalnym ze wskazanymi powyżej typami projektów, mogą być realizowane zadania dot. infrastruktury towarzyszącej, w tym np.:

- poprawa funkcjonalności ruchu pieszego i rowerowego (z wyłączeniem funkcji turystycznej);
- miejsca parkingowe dla rowerów, kładki i tunele pieszo-rowerowe, przebudowa schodów na pochylnie z wykorzystaniem dla rowerzystów;
- chodniki i przejścia dla pieszych;
- zlokalizowane w ciągach⁴³ ścieżek/dróg rowerowych systemy publicznych wypożyczalni rowerów wraz z budową/installacją stacji, zakupem rowerów i systemem informatycznym do obsługi wypożyczeń;
- modernizacja oświetlenia ulicznego pod kątem zwiększenia jego energooszczędności;
- inwestycje w infrastrukturę drogową (np. jezdnia, nawierzchnia, obiekty inżynierskie, odwodnienie itp.) mogą być współfinansowane wyłącznie w zakresie niezbędnym dla właściwej realizacji projektów z zakresu ścieżek rowerowych oraz P+R i uzasadnionym z punktu widzenia technologicznego. Część wykraczająca poza niezbędny zakres projektu będzie stanowić wydatek niekwalifikowany. Uwarunkowania dot. kwalifikowania w/w elementów określono w pkt 3 załącznika 5 do SZOOP.

---

⁴³ istniejących lub planowanych do realizacji w ramach projektu

		<p>W odniesieniu do przedsięwzięć wspieranych w ramach ww. typów projektów zastosowanie będą mieć następujące zasady:</p> <p>Preferencję uzyskają projekty o dużej skali i sile oddziaływania, a także projekty zapewniające kompleksowe/zintegrowane podejście oraz przyczyniające się do powstawania miejsc pracy.</p> <p>Priorytetowo będą realizowane projekty na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych i docelowych poziomach zanieczyszczeń powietrza.</p> <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p> <p>W przypadku typu projektu - a. Parkingi „Parkuj i Jedź” preferencję uzyskają projekty wyłonione w drodze konkursu architektonicznego, architektoniczno-urbanistycznego lub urbanistycznego.</p> <p>Poprzez konkurs architektoniczny, architektoniczno – urbanistyczny lub urbanistyczny rozumie się procedury, które umożliwiają instytucji zamawiającej wybranie projektu koncepcyjnego, rozwiązania wytypowanego jako najlepsze po przeprowadzeniu postępowania konkursowego z przyznaniem lub bez przyznania nagród, przede wszystkim w dziedzinie urbanistyki i planowania przestrzennego, architektury oraz inżynierii.</p>
11. Typ beneficjenta	Poddziałanie 4.3.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; ▪ jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną; ▪ przedsiębiorstwa.
	Poddziałanie 4.3.2	<p>JST funkcjonujące w ramach Porozumienia gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014-2020 oraz jednostki organizacyjne tych JST.</p>

12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 4.3	Główną grupę docelową interwencji stanowią mieszkańcy województwa, w tym przede wszystkim zamieszkujący regiony o najbardziej niekorzystnych warunkach pod względem jakości powietrza i występujących tam zanieczyszczeń
13. Instytucja pośrednicząca	Poddziałanie 4.3.1	MJWPU
	Poddziałanie 4.3.2	MJWPU oraz IP ZIT
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 4.3	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 4.3	208 030 372
	Poddziałanie 4.3.1	region lepiej rozwinięty 111 124 789
	Poddziałanie 4.3.2	region lepiej rozwinięty 96 905 583
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)	Poddziałanie 4.3.1	Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.
	Poddziałanie 4.3.2	Projekty realizowane w ramach ZIT

17. Instrumenty terytorialne	Poddziałanie 4.3.1	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w rozdziale IV.2.4.1
	Poddziałanie 4.3.2	ZIT - szczegółowy opis w rozdziale IV.1.2.1
18. Tryby wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Poddziałanie 4.3.1	Konkursowy W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi. Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU.
	Poddziałanie 4.3.2	Konkursowy Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów - MJWPU oraz IP ZIT.
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów	Poddziałanie 4.3.1	<p>Wszystkie inwestycje realizowane w ramach Działania 4.3 powinny być realizowane w szczególności na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych i docelowych poziomach zanieczyszczeń powietrza oraz muszą wpisywać się plany gospodarki niskoemisyjnej.</p> <p>Dodatkowe wymagania w zakresie projektów Ograniczenie niskiej emisji</p> <p>W celu zapewnienia najefektywniejszego wdrażania tego rodzaju projektów planowane jest aby beneficjentem przyznawanej pomocy byłyby jednostki samorządu terytorialnego, jednakże mając na uwadze, iż głównymi źródłami zanieczyszczeń są indywidualne systemy ogrzewania mieszkań, odbiorcami końcowymi projektu byłiby m.in. mieszkańcy, osoby prawne. Wspierane będą kotły spalające biomasę (np. drewno, pellet) lub paliwa gazowe (w tym również mikrokogeneracja), z wyłączeniem pieców węglowych. Wsparcie może zostać udzielone jedynie w przypadku, gdy podłączenie do sieci ciepłowniczej nie jest uzasadnione ekonomicznie.</p>

Warunkiem wstępnym realizacji inwestycji będzie przeprowadzenie właściwej oceny potrzeb i metod osiągnięcia oszczędności energii i redukcji emisji w sposób opłacalny, tak aby czynnikiem decydującym o wyborze takich inwestycji był najlepszy stosunek wykorzystania zasobów do osiągniętych rezultatów, obowiązkowym warunkiem poprzedzającym realizację projektów będzie przeprowadzenie audytów energetycznych które posłużą do weryfikacji faktycznych oszczędności energii oraz wynikających z nich wymiernych skutków finansowych. Osiągnięcie zamierzonych celów modernizacyjnych powinno zostać potwierdzone audytem po zakończeniu rzeczowej realizacji projektu.

Inwestycje muszą przyczyniać się do zmniejszenia emisji CO₂ (w odniesieniu do istniejących instalacji o min. 30%) i innych zanieczyszczeń powietrza, do znacznego zwiększenia oszczędności energii a także przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu.

Wsparcie powinno być uwarunkowane wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynkach, w których wykorzystywana jest energia ze wspieranych urządzeń.

Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować się obowiązującym od końca 2020r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią.

Dodatkowe wymagania w zakresie projektów Sieci ciepłownicze i chłodnicze

Wsparcie mogą uzyskać projekty znajdujące się na terenie miast lub miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie z wyłączeniem obszaru objętego Strategią ZIT dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Istniejący system ciepłowniczy lub chłodniczy (niezależnie od rodzaju projektu) musi w momencie udzielenia pomocy publicznej spełniać wymóg efektywnego systemu ciepłowniczego lub chłodniczego, o którym mowa w artykule 2 punkt 41 dyrektywy 2012/27/UE. Dla budowy nowej sieci ciepłowniczej lub chłodniczej w momencie udzielenia pomocy publicznej muszą

istnieć źródła energii pozwalające na spełnienie wymogu efektywnego systemu ciepłowniczego lub chłodniczego, o którym mowa w artykule 2 punkt 41 dyrektywy 2012/27/UE.

Dodatkowe wymagania w zakresie projektów Rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej:

Wsparcie będzie skierowane na teren miasta lub miasta i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie. **Na terenie wiejskim projekt może być realizowany tylko w przypadku gdy stanowi on element transportu miejskiego bądź ma na celu zmianę środka transportu z indywidualnego samochodowego na publiczny lub indywidualny rowerowy, jako środka dojazdu do centrum przesiadkowego bądź miejsca pracy/nauki.**

Modernizacja czy rozbudowa systemu transportu publicznego nie będzie celem samym w sobie, ale musi być widziana w kontekście zmian w mobilności miejskiej prowadzących do zmniejszenia emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń (w szczególności PM 10), uciążliwych dla środowiska i mieszkańców aglomeracji oraz zwiększenia efektywności energetycznej systemu transportowego.

Wszystkie projekty dotyczące zrównoważonej mobilności miejskiej, będą musiały uwzględniać szersze podejście, wpisując się w odnoszące się do zagadnień niskoemisyjności strategii miejskie lub dla obszarów aglomeracyjnych, kompleksowe plany gospodarki niskoemisyjnej, które mają się przyczynić do osiągnięcia celów Strategii Europa 2020. Funkcję takich dokumentów pełnić będą Plany Gospodarki Niskoemisyjnej. Ponadto projekty będą musiały wpisywać się w założenia polityki mobilności dla obszaru na którym jest on realizowany, wynikające z Planu (Planów) Gospodarki Niskoemisyjnej lub planu (planów) mobilności miejskiej.

Warunkiem realizacji projektów z zakresu taboru autobusów jest zakup pojazdów spełniających co najmniej normę emisji spalin Euro VI. Priorytetowo będzie traktowany zakup pojazdów o alternatywnych systemach napędowych (elektrycznych, gazowych, hybrydowych, biopaliwa, napędzanych wodorem, itp.).

Inwestycje w ścieżki rowerowe będące przedmiotem projektu mogą być finansowane jedynie jeżeli pełnią funkcję korytarzy transportowych i zostały zaprojektowane w celach: szerszego

		<p>wykorzystania transportu niezmotoryzowanego indywidualnego, zmniejszenia wykorzystania samochodów osobowych, lepszej integracji gałęzi transportu, niższej emisji zanieczyszczeń powietrza, hałasu oraz niższego zatłoczenia, poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego i nie zostały zaprojektowane jedynie jako infrastruktura turystyczno-rekreacyjna. Warunkiem realizacji inwestycji związanych z systemem publicznych wypożyczalni rowerów powinno być zapewnienie połączeń ścieżkami/drogami rowerowymi pomiędzy stacjami wypożyczania rowerów.</p> <p>Inwestycje w drogi lokalne będą finansowane jedynie, jako niezbędny i uzupełniający (nie dominujący) element projektu kompleksowego dotyczący systemu zrównoważonej mobilności miejskiej. Możliwa jest zatem realizacja dróg lokalnych stanowiących element projektów związanych z typami projektów w ramach pkt 3 Rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej, dla celów ograniczania transportochłonności. Wyklucza się możliwość sfinansowania odrębnego, samodzielnego, projektu drogowego. Przedmiotowe inwestycje realizowane będą w oparciu o zapisy UP w zakresie wielkości kosztów przedsięwzięcia. Szczegółowy opis możliwych do realizacji inwestycji oraz kwalifikowalności wydatków na drogi lokalne stanowi załącznik nr 5 do SZOOP.</p> <p>Preferowane będą kompleksowe projekty obejmujące jak największą liczbę typów projektów wskazanych w ramach pkt 3 Rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej.</p> <p>Zgodnie z UP, w przypadku wsparcia udzielonego dużemu przedsiębiorstwu należy wykazać, że wkład finansowy z funduszy nie spowoduje znacznego ubytku liczby miejsc pracy w istniejących lokalizacjach tego przedsiębiorcy na terytorium UE.</p>
	Poddziałanie 4.3.2	<p>Dodatkowe wymagania w zakresie projektów Rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej:</p> <p>Wszystkie projekty związane z rozwojem zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej muszą prowadzić do skoordynowania polityki transportowej z polityką przestrzenną tak, aby uzyskać zmniejszenie transportochłonności przyczyniając się do osiągnięcia niskoemisyjności. Muszą one wynikać z przygotowanych przez samorzady planów, zawierających odniesienia do kwestii</p>

		<p>przechodzenia na bardziej ekologiczne i zrównoważone systemy transportowe w miastach. Funkcję takich dokumentów pełnić będą Plany Gospodarki Niskoemisyjnej.</p> <p>Inwestycje w ścieżki rowerowe będące przedmiotem projektu mogą być finansowane jedynie jeżeli pełnią funkcję korytarzy transportowych i zostały zaprojektowane w celach: szerszego wykorzystania transportu niezmotoryzowanego indywidualnego, zmniejszenia wykorzystania samochodów osobowych, lepszej integracji gałęzi transportu, niższej emisji zanieczyszczeń powietrza, hałasu oraz niższego zatłoczenia, poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego i nie zostały zaprojektowane jedynie jako infrastruktura turystyczno-rekreacyjna. Warunkiem realizacji inwestycji związanych z systemem publicznych wypożyczalni rowerów powinno być zapewnienie połączeń ścieżkami/drogami rowerowymi pomiędzy stacjami wypożyczania rowerów.</p>
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 4.3	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 4.3	Nie dotyczy
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Poddziałanie 4.3.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
	Poddziałanie 4.3.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu.

23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Poddziałanie 4.3.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
	Poddziałanie 4.3.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Poddziałanie 4.3.1	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 05 listopada 2015 r. w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej na efektywny energetycznie system ciepłowniczy i chłodniczy w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 ; 3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 28 sierpnia 2015 r. w sprawie udzielania pomocy na inwestycje wspierające efektywność energetyczną w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020; 4. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020. <p>W przypadku projektów taborowych i infrastrukturalnych z zakresu publicznego transportu zbiorowego - pomoc publiczna w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych udzielana na podstawie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozporządzenia (WE) nr 1370/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. dotyczące usług publicznych w zakresie kolejowego i drogowego

		<p>transportu pasażerskiego oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 1191/69 i (EWG) nr 1107/70;</p> <p>2. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 360/2012 z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie stosowania artykułu 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis przyznawanej przedsiębiorstwom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym.</p>
	Poddziałanie 4.3.2	W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia.
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 4.3	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne		Ogółem
	Działanie 4.3	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych. inwestycji</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>

współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję (jeśli dotyczy)		Przewiduje się współfinansowanie z budżetu państwa w przypadku finansowania działań rewitalizacyjnych.
27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Działanie 4.3	Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN)		Ogółem
	Działanie 4.3	Nie dotyczy, o ile IZ nie ustali inaczej w Regulaminie konkursu.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 4.3	Nie dotyczy, o ile IZ nie ustali inaczej w Regulaminie konkursu.
		Ogółem

30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)	Poddziałanie 4.3.1	Nie dotyczy
	Poddziałanie 4.3.2	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Poddziałanie 4.3.1	Nie dotyczy
	Poddziałanie 4.3.2	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Poddziałanie 4.3.1	Nie dotyczy
	Poddziałanie 4.3.2	Nie dotyczy
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Poddziałanie 4.3.1	Nie dotyczy
	Poddziałanie 4.3.2	Nie dotyczy

1. Numer i nazwa osi priorytetowej

II.5. Oś Priorytetowa V – Gospodarka przyjazna środowisku

2. Cele szczegółowe osi priorytetowej

Cel szczegółowy 1: Efektywniejsze zapobieganie katastrofom naturalnym, w tym powodziom i minimalizowanie ich skutków

Cel szczegółowy 2: Zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów na Mazowszu

Cel szczegółowy 3: Zwiększona dostępność oraz rozwój zasobów kulturowych regionu

Cel szczegółowy 4: Wzmocniona ochrona bioróżnorodności w regionie

3. Syntetyczny opis osi	<p>W zakresie gospodarki wodnej, podjęte zostaną wszelkie działania związane z poprawą systemu zarządzania ryzykiem powodziowym na terenie województwa mazowieckiego.</p> <p>W ramach gospodarki odpadami interwencja polegać będzie na poprawie efektywności systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie województwa mazowieckiego.</p> <p>Ponadto, stwierdzono niewystarczające zaawansowanie techniczne i technologiczne regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych, których moce przerobowe nie wystarczą do właściwego zagospodarowania całego strumienia odpadów komunalnych.</p> <p>Wsparcie w ramach kultury przyczyni się do zmiany jakościowej w odbiorze kultury, poprawy dostępu do zasobów kultury, wzmocnienia funkcji edukacyjnych i zwiększenia poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym.</p> <p>Zasadniczym zadaniem w ramach obszaru przyrody jest wzmocnienie ochrony różnorodności biologicznej.</p>	
4. Fundusz (nazwa i kwota w EUR)	Nazwa Funduszu	Ogółem
	EFRR	91 442 566
5. Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	

II.5.1 Działanie 5.1 Dostosowanie do zmian klimatu

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 5.1	Dostosowanie do zmian klimatu
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 5.1	<p>Efektywniejsze zapobieganie katastrofom naturalnym, w tym powodziom i minimalizowanie ich skutków</p> <p>Podjęte zostaną wszelkie działania związane z poprawą systemu zarządzania ryzykiem powodziowym na terenie województwa mazowieckiego zgodnie z założeniami Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030. Interwencja RPO WM 2014-2020 w zakresie przedmiotowego obszaru wpłynie przede wszystkim na wzrost poziomu bezpieczeństwa powodziowego zamieszkałej w dolinach rzek ludności, a także przyczyni się do wzrostu możliwości retencjonowania wody w dobie niekorzystnych zmian klimatu.</p> <p>W związku z wysokim ryzykiem występowania pożarów lasów oraz innych negatywnych zjawisk atmosferycznych w województwie mazowieckim zauważa się konieczność doposażenia Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP), które stanowią istotny element systemu reagowania i ratownictwa w przypadku wystąpienia zagrożeń dla ludzi i mienia.</p> <p>Ponadto, zostaną podjęte działania w zakresie rozwoju systemu wczesnego ostrzegania i alarmowania przed katastrofami w celu ochrony ludności zamieszkującej teren województwa mazowieckiego.</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 5.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba ludności korzystającej ze środków ochrony przeciwpowodziowej. 2. Liczba ludności korzystającej ze środków ochrony przed pożarami lasów.

9. Lista wskaźników produktu	Działanie 5.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba wprowadzonych do użycia elementów zintegrowanego systemu wczesnego ostrzegania 2. Pojemność obiektów małej retencji 3. Liczba zakupionego sprzętu specjalistycznego ratowniczo-gaśniczego
10. Typy projektów	Działanie 5.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwój kompleksowych systemów małej retencji zgodnie z Programem Małej Retencji dla Województwa Mazowieckiego oraz zabezpieczenie spływu wód wezbraniowych; <p>W ramach niniejszego typu projektu przewidziano wsparcie inwestycji mających na celu ochronę obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (zgodnie z mapami ryzyka powodziowego), które będą polegać np. na budowie i rozbudowie urządzeń wodnych oraz na wykonaniu zabezpieczeń obiektów już istniejących (kompleksowe remonty, dostosowanie do obowiązujących standardów, rozbiórki obiektów, których technologiczna żywotność dobiegła końca bądź zagrażają bezpieczeństwu ekologicznemu i społecznemu).</p> <p>Realizacja powyższych projektów będzie uzależniona od spełnienia podstawowego warunku realizacji jakim jest zapewnienie ich pełnej zgodności z RDW oraz Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz. U. UE L 288/27 z dnia 6 listopada 2007 r.).</p> <p>Ponadto, w ramach typu projektu przewidziano wsparcie dla projektów które będą realizowane zgodnie z dobrymi praktykami opracowanymi w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko (POIS) 2007-2013 (wytyczne do realizacji obiektów małej retencji w Nadleśnictwach, Lasy Państwowe). Realizacja projektów polegać będzie np.: na budowie i/lub tworzeniu budowli piętrzących na kanałach i małych ciekach w granicach ekosystemów od wód zależnych (głównie progi lub stopnie), renaturyzacji cieków oraz obszarów podmokłych (przywracanie naturalnego kształtu cieku, przywracanie ciągłości biologicznej cieku, przywracanie funkcji obszarom mokradłowym, budowie mikroziorników (oczek wodnych, stawów).</p>

		<p>Wszelkie działania wymienione powyższej w niniejszym obszarze muszą służyć ochronie przeciwpowodziowej.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ systemy wczesnego ostrzegania przed zjawiskami katastrofalnymi; <p>Wsparciem zostanie objęta budowa systemu złożonego z zestawu syren alarmowych wraz z wyposażeniem.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Punkt alarmowy – w ramach zestawu punktu alarmowego znajdują się: <ul style="list-style-type: none"> • antena instalacja antenowa; • syrena elektroniczna o mocy 300W lub większej; • moduł radiowy do włączania syren (IP i/lub radio cyfrowe); • montaż i uruchomienie syreny; • wraz z wyposażeniem. <p>Ponadto, wsparciu podlegać będzie zakup centrum sterowania i kontroli (panel).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wzmocnienie potencjału Ochotniczych Straży Pożarnych. <p>Zakup pojazdów ratowniczo-gaśniczych lub innych pojazdów specjalistycznych. Istotnym elementem wyposażenia ww. jednostek będzie również możliwość pozyskania sprzętu stanowiącego wyposażenie specjalistycznych grup ratownictwa wysokościowego, wodnego, chemiczno-ekologicznego, grup poszukiwawczo - ratowniczych. Ponadto, w ramach Programu możliwe będzie wyposażenie w sprzęt jednostek OSP realizujących zadania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej.</p> <p>Preferowane będą:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty realizowane na terenach wiejskich; ▪ projekty zawierające elementy związane z podnoszeniem świadomości postępowania ludności w przypadku występowania zjawisk katastrofalnych.
11. Typ beneficjenta	Działanie 5.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JST, ich związki i stowarzyszenia; ▪ jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd; ▪ podmioty wybrane w drodze ustawy z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2164 z późn. zm.); ▪ spółki wodne i ich związki; ▪ PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne; ▪ OSP i ich związki.
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 5.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osoby i instytucje; ▪ przedsiębiorstwa
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 5.1	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 5.1	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 5.1	29 490 483
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w	Działanie 5.1	Nie dotyczy

ramach PO lub z innymi PO		
17. Instrumenty terytorialne	Działanie 5.1	Nie dotyczy
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 5.1	Konkursowy Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU.
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Działanie 5.1	W ramach poprawy systemu zarządzania ryzykiem powodziowym współfinansowane będą tylko projekty niemające negatywnego wpływu na stan lub potencjał jednolitych części wód, które znajdują się na listach numer 1 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły. Współfinansowanie projektów, które mają znaczący wpływ na stan lub potencjał jednolitych części wód i które mogą być zrealizowane tylko po spełnieniu warunków określonych w artykule 4.7 RDW, znajdujących się na listach numer 2 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły, nie będzie dozwolone do czasu przedstawienia wystarczających dowodów na spełnienie warunków określonych w artykule 4.7 RDW w drugim cyklu Planów Gospodarowania Wodami na Obszarach Dorzeczy (PGWD). Wypełnienie warunku będzie uzależnione od potwierdzenia zgodności z RDW drugiego cyklu PGWD przez KE. Powyższe ograniczenie dotyczy projektów mających wpływ na hydromorfologię cieków wodnych.

20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 5.1	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 5.1	Nie dotyczy
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie	Działanie 5.1	Nie dotyczy
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 5.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna)	Działanie 5.1	Projekty realizowane bez pomocy publicznej.

lub krajowa podstawa prawna		
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu		Ogółem
	Działanie 5.1	Projekty nieobjęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję)	Działanie 5.1	Ogółem
		Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.
		Ogółem

27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 5.1	Nie dotyczy
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN)		Ogółem
	Działanie 5.1	Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN)		Ogółem
	Działanie 5.1	Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 5.1	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 5.1	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz	Działanie 5.1	Nie dotyczy

najważniejsze warunki przyznawania		
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 5.1	Nie dotyczy

II.5.2 Działanie 5.2 Gospodarka odpadami

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 5.2	Gospodarka odpadami
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 5.2	Zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów na Mazowszu Realizacja projektów ma na celu poprawę efektywności systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie województwa mazowieckiego, m.in. w zakresie dostępności niezbędnej infrastruktury dla mieszkańców regionu oraz przyspieszy realizację celów tzw. ramowej dyrektywy o odpadach (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy, Dz. U. UE L 312 z dnia 22 listopada 2008 r.), która wyznacza do roku 2020 poziomy przygotowania do ponownego użycia i recykling odpadów, przynajmniej takich frakcji jak: papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych wagowo na poziomie minimum 50%.
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 5.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów 2. Moc przerobowa zakładu zagospodarowania odpadów 3. Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 5.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych 2. Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów
10. Typy projektów	Działanie 5.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozbudowa i modernizacja regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) oraz instalacji zastępczych w celu spełnienia przez nie standardów RIPOK;

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwój infrastruktury selektywnego systemu zbierania odpadów komunalnych, ze szczególnym uwzględnieniem budowy i modernizacji Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK). <p>Preferowane będą:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty zapewniające kompleksowe/zintegrowane podejście realizowane przez gminy na jak największym obszarze geograficznym; ▪ projekty tworzące „zielone miejsca pracy”; ▪ projekty przyczyniające się do upowszechnienia edukacji ekologicznej; ▪ projekty realizowane na obszarach z ograniczonym dostępem do infrastruktury podstawowej i usług publicznych; ▪ projekty zgodne z celami RIS i przyczyniające się do skutecznego wdrażania koncepcji inteligentnej specjalizacji; ▪ projekty realizowane poprzez zintegrowane podejście zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami wynikających z zobowiązań akcesyjnych tj. ramowej dyrektywy odpadowej oraz dyrektywy składowiskowej.
11. Typ beneficjenta	Działanie 5.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JST, ich związki i stowarzyszenia; ▪ jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną; ▪ podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd; ▪ podmioty wybrane w drodze ustawy z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2164 z późn. zm.); ▪ podmiot, który wdraża instrumenty finansowe; ▪ podmioty gospodarcze wykonujące usługi w zakresie przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów komunalnych selektywnie zebranych.

12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 5.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osoby i instytucje; ▪ przedsiębiorstwa
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 5.2	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 5.2	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 5.2	24394487
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)	Działanie 5.2	Nie dotyczy
17. Instrumenty terytorialne	Działanie 5.2	Nie dotyczy
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie	Działanie 5.2	<p>Konkursowy</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU.</p>

podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów		
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Działanie 5.2	<p>Projekty mogą być realizowane tylko i wyłącznie w ramach Planów inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami tworzonych przez samorzady województw i zatwierdzane przez Ministra Środowiska.</p> <p>Na poziomie RPO wspierane będą kompleksowe inwestycje w zakresie rozwoju systemu gospodarki odpadami komunalnymi realizowane w regionach gospodarki odpadami, w których nie przewidziano komponentu dotyczącego termicznego przekształcania odpadów, zapewniające zintegrowane podejście zgodne z hierarchią sposobów postępowania z odpadami na poziomie wynikającym ze zobowiązań dyrektyw.</p>
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 5.2	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 5.2	Nie dotyczy

22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Działanie 5.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 5.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 5.2	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Decyzja Komisji z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania artykułu 106 ustęp 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym; 3. Rozporządzenie Komisji (UE) nr 360/2012 z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie stosowania artykułu 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis przyznawanej przedsiębiorstwom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym;

		4. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 5.2	Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)	Działanie 5.2	Ogółem
		Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.

27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Działanie 5.2	Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 5.2	Nie dotyczy, o ile IZ nie ustali inaczej w Regulaminie konkursu.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 5.2	Nie dotyczy, o ile IZ nie ustali inaczej w Regulaminie konkursu.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 5.2	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 5.2	Nie dotyczy

32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 5.2	Nie dotyczy
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 5.2	Nie dotyczy

II.5.3 Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 5.3	Dziedzictwo kulturowe
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 5.3	<p>Zwiększona dostępność oraz rozwój zasobów kulturowych regionu</p> <p>Bogate zasoby dziedzictwa kulturalnego stanowią ogromny potencjał rozwojowy Mazowsza. Planowane w ramach interwencji prace modernizacyjne i renowacyjne, przyczynią się do zahamowania procesu degradacji obiektów zabytkowych, nadaniu im nowych funkcji oraz utrwalenia ich historycznych i artystycznych walorów, pozwalając na zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń.</p> <p>Dodatkowo działania w zakresie rozwoju infrastruktury kultury wzmocnią procesy przekształcania instytucji kultury w nowoczesne centra dostępu do wiedzy i oferty kulturalnej oraz lokalne ośrodki życia społecznego. Realizowane w tym zakresie projekty przyczynią się do zmiany jakościowej w odbiorze kultury, poprawy dostępu do zasobów kultury, wzmocnienia funkcji edukacyjnych i zwiększenia poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym.</p> <p>Działania te przyczynią się do wzrostu atrakcyjności regionu, będą sprzyjać podnoszeniu regionalnego potencjału turystycznego, co z kolei przełoży się na pobudzenie wzrostu gospodarczego Mazowsza</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 5.3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne

9. Lista wskaźników produktu	Działanie 5.3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba obiektów zabytkowych objętych wsparciem 2. Liczba instytucji kultury objętych wsparciem 3. Liczba kulturowych obszarów/miejsc/instytucji kulturalnych udostępnianych dla niepełnosprawnych
10. Typy projektów ⁴⁴	Działanie 5.3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych: <ul style="list-style-type: none"> • konserwacja, renowacja, rewaloryzacja, modernizacja, adaptacja historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z ich otoczeniem, umożliwiającą zachowanie dotychczasowych funkcji obiektów zabytkowych, a także służącą nadaniu im nowych funkcji użytkowych (z przeznaczeniem w szczególności na cele kulturalne i edukacyjne), w tym również w połączeniu z działalnością komercyjną, • ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków; • zabezpieczenie zabytków przed zniszczeniem lub kradzieżą, • usuwanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych. 2. Poprawa dostępności do zasobów kultury poprzez ich rozwój i efektywne wykorzystanie: <ul style="list-style-type: none"> • inwestycje w infrastrukturę trwałą, wyposażenie służące działalności kulturalnej, zachowaniu dziedzictwa i zwiększeniu dostępności do jego zasobów; • inwestycje infrastrukturalne, prace modernizacyjne i renowacyjne w przypadku gdy prace te stanowią dostosowanie istniejącego obiektu do nowych funkcji kulturowych, w tym edukacyjnych;

⁴⁴ Określane na podstawie celu lub zakresu przedmiotowego przedsięwzięć, które mogą podlegać dofinansowaniu w ramach działania albo poddziałania. Informacja ta będzie wykorzystywana np. przy opracowywaniu regulaminów konkursów.

		<ul style="list-style-type: none"> • efektywne wykonywanie zadań statutowych, polegające na zapewnieniu wysokiej jakości trwałego wyposażenia oraz odpowiedniego zabezpieczenia zbiorów będących w posiadaniu instytucji; • digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego pod warunkiem powszechnego udostępnienia (jako element projektu), • usuwanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych. <p>W odniesieniu do przedsięwzięć wspieranych w ramach ww. działania zastosowanie będą mieć następujące zasady:</p> <p>Podczas oceny projektów obok elementów takich jak analiza ekonomiczna, analiza finansowa czy analiza ryzyka, pod uwagę będą brane m.in. następujące aspekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analiza popytu - wykazanie zapotrzebowania na dany projekt, w tym szacowanej liczby odwiedzających; • realizacja priorytetów rozwoju kultury: <ul style="list-style-type: none"> ✓ poprawa dostępności do kultury - tj. w wymiarze fizycznym udostępnienie nowych powierzchni do prowadzenia działalności kulturalnej, jak również budowanie świadomości i edukacja kulturalna; ✓ zachowanie dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) dla przyszłych pokoleń; ✓ umożliwienie nowych form uczestnictwa w kulturze - tworzenie warunków do rozwoju oferty kulturalnej odpowiadającej na nowe potrzeby w obszarze działalności kulturalnej wynikające z rozwoju technicznego oraz przemian społecznych we współczesnej gospodarce; ✓ podniesienie atrakcyjności turystycznej kraju lub regionu.
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie trwałości efektów, w tym generowane efekty mnożnikowe - promowane będą rozwiązania wpływające na poprawę efektywności funkcjonowania obiektów/instytucji w długim okresie, w tym rozwiązania pozwalające na: <ul style="list-style-type: none"> ✓ obniżenie kosztów utrzymania na rzecz wydatków inwestycyjnych oraz na działalność kulturalną; ✓ zastosowanie innowacyjnych rozwiązań energooszczędnych - zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii, a przez to zmniejszenie ogólnych kosztów eksploatacji budynków; ✓ dywersyfikację źródeł finansowania działalności - pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania; ✓ dodatnie efekty ekonomiczne - oddziaływanie na bezpośrednie otoczenie inwestycji; ✓ tworzenie nowych miejsc pracy. <p>Projekty powinny również wpisywać się w strategię rozwoju przyczyniając się tym samym do wzrostu gospodarczego regionu.</p> <p><u>Preferowane będą:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty przyczyniające się do powstawania miejsc pracy; ▪ projekty przyczyniające się do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości; ▪ projekty przyczyniające się do zwiększenia ruchu turystycznego; ▪ projekty przynoszące efekty w dłuższej perspektywie czasowej; ▪ projekty przyczyniające się do poprawy jakości edukacji kulturalnej; ▪ projekty realizowane w partnerstwie będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej za pośrednictwem NGO, LGD; ▪ projekty wynikające ze Strategii OMW.
--	--

		Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.
11. Typ beneficjenta ⁴⁵	Działanie 5.3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JST, ich związki i stowarzyszenia; ▪ jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną; ▪ jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną; ▪ instytucje kultury; ▪ organizacje pozarządowe; ▪ kościoły i związki wyznaniowe; ▪ parki narodowe i krajobrazowe; ▪ podmioty działające w oparciu o przepisy ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym.
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia ⁴⁶	Działanie 5.3	Grupę docelową wparcia stanowią mieszkańcy regionu oraz turyści odwiedzający region
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 5.3	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 5.3	Nie dotyczy

⁴⁵ Jeżeli to możliwe - zgodnie z klasyfikacją form prawnych podmiotów gospodarki narodowej określonych w paragrafie 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 lipca 1999 r. w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji rejestru podmiotów gospodarki narodowej, w tym wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń, oraz szczegółowych warunków i trybu współdziałania służb statystyki publicznej z innymi organami prowadzącymi urzędowe rejestry i systemy informacyjne administracji publicznej (Dz. U. Nr 69, poz. 763, z późn. zm.) - funkcjonującą w ramach centralnego systemu teleinformatycznego.

⁴⁶ W rozumieniu Wytucznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020 oraz projektów grantowych, o których mowa w artykule 35 ust. 1 Ustawy.

15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 5.3	35 718 340
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO⁴⁷	Działanie 5.3	Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.
17. Instrumenty terytorialne⁴⁸	Działanie 5.3	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w rozdziale IV.2.4.1
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz	Działanie 5.3	Konkursowy Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU. W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

⁴⁷ Pole należy wypełnić jedynie wówczas, gdy zostały przewidziane realne mechanizmy powiązań między działaniami/poddziałaniami, programami, np.: wspólne nabory wniosków na projekty zintegrowane, projekty w ramach ZIT, Grupy sterujące (np. PO PW grupa sterująca ds. zdrowia) itp.

⁴⁸ Wskazanie czy działanie/ poddziałanie dotyczy instrumentu terytorialnego, a jeśli tak, to wskazanie tego instrumentu opisanego szerzej w części IV SZOOP.

przyjmowanie protestów		
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów ⁴⁹ (jeśli dotyczy)	Działanie 5.3	<p>W ramach działania nie będą finansowane projekty dotyczące organizacji imprez o charakterze kulturalnym, tj. wystaw czy festiwali, które nie przynoszą efektów w dłuższej perspektywie czasowej.</p> <p>Wsparcie nie będzie kierowane na budowę od podstaw nowej infrastruktury kulturalnej</p> <p>Możliwe będą inwestycje infrastrukturalne mające na celu niezbędne dostosowanie istniejącego obiektu do nowych funkcji kulturalnych, w tym edukacyjnych.</p> <p>Możliwy jest udział przedsiębiorców w realizacji projektów, jednak jedynie w roli partnerów.</p> <p>Inwestycje realizowane w ramach priorytetu powinny stanowić wkład w rozwój potencjału endogenicznego poprzez inwestycje trwałe w wyposażenie i małą infrastrukturę kulturalną oraz na rzecz zrównoważonej turystyki.</p> <p>Dodatkowe wymagania w zakresie wartości projektów:</p> <p>I. W odniesieniu do jednostek samorządu terytorialnego, samorządowych instytucji kultury, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych, podmiotów zarządzających obiektami indywidualnie wpisanymi na Listę UNESCO, realizujących projekty w poniżej wskazanym zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. projekty dotyczące obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO lub uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii lub zlokalizowanych na obszarach objętych wpisem na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO lub położonych na obszarach uznanych za Pomniki Prezydenta RP, 2. projekty mieszczące się w zakresie obszarów tematycznych:

⁴⁹ Należy wskazać limity wynikające z PO dotyczące poszczególnych kategorii kosztów.

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ projekty dotyczące konserwacji, restauracji, rewaloryzacji zabytków drewnianych (zarówno nieruchomości, jak i ruchomych); ✓ projekty dotyczące rozwoju czytelnictwa w miastach wojewódzkich; ✓ projekty dotyczące rozwoju sztuki współczesnej w miastach wojewódzkich; ✓ projekty dotyczące konserwacji, restauracji, rewaloryzacji, adaptacji na cele kulturalne oraz zabezpieczenia przed kradzieżą i zniszczeniem ruchomych i nieruchomości zabytków techniki; <p>3. projekty wynikające z Kontraktów Terytorialnych,</p> <p>Dla powyższych projektów określone w pkt 1-3 maksymalna wartość projektu powinna wynosić do 2 mln euro kosztów całkowitych.</p> <p>II. Wyżej wymienieni beneficjenci (jednostki samorządu terytorialnego, samorządowych instytucji kultury, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych, podmiotów zarządzających obiektami indywidualnie wpisanymi na Listę UNESCO) będą mogli ubiegać się o wsparcie dla projektów których maksymalna wartość nie przekroczy 5 mln EUR (10 mln EUR dla obiektów UNESCO) kosztów całkowitych dla projektów o innym zakresie niż stanowi pkt 1-3, tj. w zakresie interwencji zgodnym opisem Działania 5.3.</p> <p>III. Wsparcie dla projektów o dowolnym zakresie tematycznym (zgodnym opisem Działania 5.3 w tym również powielających zakres wymieniony w pkt 1-3) których maksymalna wartość nie przekroczy 5 mln EUR (10 mln EUR dla obiektów UNESCO) kosztów całkowitych, będzie możliwe do realizacji przez beneficjentów z wyłączeniem: jednostek samorządu terytorialnego, samorządowych instytucji kultury, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych, podmiotów zarządzających obiektami indywidualnie wpisanymi na Listę UNESCO, instytucje kultury (państwowe oraz współprowadzone przez Ministra właściwego ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego), Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych oraz archiwa państwowe, szkoły i uczelnie artystyczne prowadzone i nadzorowane przez MKiDN.</p>
--	--	---

20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 5.3	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 5.3	Nie dotyczy
22. Warunki uwzględnienia dochodu w projekcie ⁵⁰	Działanie 5.3	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 5.3	Zgodnie z Regulaminem konkursu.

⁵⁰ Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającym rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem 1303/2013”: luka w finansowaniu (artykuł 61 ustęp 3 litera b), stawki ryczałtowe (artykuł 61 ustęp 3 litera a), pomniejszanie dochodu (artykuł 65 ustęp. 8).

<p>24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna⁵¹</p>	<p>Działanie 5.3</p>	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 28 sierpnia 2015 r. w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej na kulturę i zachowanie dziedzictwa kulturowego w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020; 3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.
<p>25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu⁵²</p>	<p></p>	<p>Ogółem</p>
	<p>Działanie 5.3</p>	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
	<p>Działanie 5.3</p>	<p>Ogółem</p>

⁵¹ Maksymalny poziom dofinansowania projektu podlegającego przepisom dotyczącym pomocy państwa wynika z odpowiednich programów pomocowych oraz mapy pomocy regionalnej dla Polski na lata 2014-2020 (decyzja Komisji SA.37485/2013/N z dnia 20 lutego 2014 r.).

⁵² W przypadku projektów objętych pomocą publiczną faktyczny poziom dofinansowania wynikać będzie z odrębnych przepisów prawnych, w tym w szczególności rozporządzeń wydanych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego na podstawie artykułu 27 ustęp 4 Ustawy. W przypadku projektów generujących dochód dofinansowanie UE jest ustalane na podstawie artykułu. 61 albo 65 rozporządzenia 1303/2013. Obniżeniu podlega nie poziom dofinansowania w ujęciu procentowym, a kwota wydatków kwalifikowalnych.

<p>26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję)</p>		<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p> <p>Przewiduje się współfinansowanie z budżetu państwa w przypadku finansowania działań rewitalizacyjnych.</p>
<p>27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych</p>		<p>Ogółem</p>
	<p>Działanie 5.3</p>	<p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
		<p>Ogółem</p>

28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN)	Działanie 5.3	Maksymalna wielkość - 2 mln euro kosztów całkowitych ⁵³ Maksymalna wielkość - 5 mln euro (10 mln euro dla obiektów UNESCO) kosztów całkowitych ⁵⁴
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN)		Ogółem
		Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 5.3	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 5.3	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz	Działanie 5.3	Nie dotyczy

⁵³ Zgodnie ze szczegółowym opisem pkt. 19 - Limity i ograniczenia w realizacji projektów

⁵⁴ Zgodnie ze szczegółowym opisem pkt. 19 - Limity i ograniczenia w realizacji projektów

najważniejsze warunki przyznawania		
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 5.3	Nie dotyczy

II.5.4 Działanie 5.4 Ochrona bioróżnorodności

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 5.4	Ochrona bioróżnorodności
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 5.4	Wzmocniona ochrona bioróżnorodności w regionie Ze względu na zwiększającą się presję człowieka na środowisko naturalne, powodującą zmniejszanie się różnorodności biologicznej zasadniczym celem do realizacji w ramach przedmiotowego Działania, jest wzmocnienie ochrony bioróżnorodności, tak by w przyszłości możliwe było zahamowanie spadku różnorodności biologicznej regionu.
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 5.4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba wprowadzonych ponownie do środowiska (reintrodukowanych) młodych osobników chronionych gatunków fauny 2. Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 5.4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba siedlisk/zbiorowisk roślinnych objętych projektem 2. Długość szlaków turystycznych 3. Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody
10. Typy projektów	Działanie 5.4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona in-situ i ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych m.in. poprzez: wykaszanie i odkrzaczanie, wysiew nasion, nasadzenia, introdukcję i reintrodukcję osobników gatunków chronionych i zagrożonych, uprawy zachowawcze, usuwanie obcych gatunków inwazyjnych z terenów cennych przyrodniczo. 2. Budowa i modernizacja niezbędnej infrastruktury związanej z ochroną, przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków poprzez: budowę i rozbudowę infrastruktury np.: pracownie badawcze, wylęgarnie jaj i ikry, azyle dla zwierząt, pogłębianie i oczyszczanie naturalnych zbiorników wodnych, budowę zastawek i innych urządzeń wodnych w celu poprawy siedlisk bytowania chronionych gatunków, urządzenia do inwentaryzacji i monitoringu gatunków.

		<p>3. Projekty ograniczające negatywne oddziaływanie ruchu turystycznego i promujące lokalne zasoby przyrodnicze dotyczące infrastruktury mającej na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania turystyki na obszary cenne przyrodniczo oraz rozwoju edukacji i promowania form ochrony przyrody: ścieżki przyrodnicze, turystyka kajakowa, urządzenia turystyczne (wieże i pomosty widokowe, wiaty i inne).</p> <p><u>Projekty mogą być realizowane według schematów:</u></p> <p>Typ projektu nr 1</p> <p>Typ projektu nr 2</p> <p>Typ projektu nr 1 łączony z typem projektu nr 2</p> <p>Typ projektu nr 1 łączony z typem projektu nr 2 i/lub nr 3</p> <p>Typ projektu nr 3</p> <p>Interwencja w obszarze ochrony różnorodności biologicznej będzie także uzupełniana poprzez wsparcie przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej np.: budowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych, opracowanie wydawnictw (przewodniki, mapy, publikacje), organizację konkursów i kampanii edukacyjno-informacyjnych.</p> <p>4. Opracowanie planów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo – w szczególności dla parków krajobrazowych i rezerwatów</p> <p><u>Preferowane będą:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • projekty przyczyniające się do upowszechnienia edukacji ekologicznej; • projekty dotyczące działalności wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze; • projekty dotyczące ochrony czynnej zagrożonych gatunków (in-situ i ex-situ) i ich siedlisk przyrodniczych.
11. Typ beneficjenta	Działanie 5.4	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JST, ich związki i stowarzyszenia;

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną; ▪ podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie JST, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd; ▪ podmioty wybrane w drodze ustawy z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2164 z późn. zm.); ▪ PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 5.4	Mieszkańcy, osoby i instytucje z województwa mazowieckiego oraz odwiedzający turyści
13. Instytucja pośrednicząca (jeśli dotyczy)	Działanie 5.4	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 5.4	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)	Działanie 5.4	Region lepiej rozwinięty
		1839256
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)	Działanie 5.4	Nie dotyczy

17. Instrumenty terytorialne	Działanie 5.4	Nie dotyczy
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 5.4	Konkursowy Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU.
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Działanie 5.4	Wsparcie dotyczące elementów infrastruktury turystycznej, jeżeli będzie występowało w ramach działań mających na celu ochronę różnorodności biologicznej, będzie absorbowало mniejszą część alokacji przedmiotowego Działania. W przypadku projektów realizowanych na obszarach Natura 2000, muszą one być zgodne z Priorytetowymi Ramami Działań dla sieci Natura 2000 na Wieloletnim Programem Finansowania UE w latach 2014-2020 ⁵⁵ , zgodnie z artykułem 8 tzw. Dyrektywy siedliskowej. Ponadto ograniczenia wynikające z typów projektów oraz przedstawione w pkt. 24
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-finansingu (%)	Działanie 5.4	Nie dotyczy

⁵⁵ http://www.mos.gov.pl/arttykul/5343_natura_2000/21048_natura_2000.html 2.09.2014

21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 5.4	Nie dotyczy
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Działanie 5.4	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 5.4	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 5.4	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdą zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.
		Ogółem

25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (jeśli dotyczy)	Działanie 5.4	Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)	Działanie 5.4	Ogółem Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
27. Minimalny wkład własny beneficjenta	Działanie 5.4	Ogółem Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.

jako % wydatków kwalifikowalnych		
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)	Działanie 5.4	Ogółem
		Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)	Działanie 5.4	Ogółem
		Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)	Działanie 5.4	Ogółem
		Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 5.4	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 5.4	Nie dotyczy

33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 5.4	Nie dotyczy
--	---------------	-------------

1. Numer i nazwa osi priorytetowej

II.6. Oś Priorytetowa VI – Jakość życia

2. Cele szczegółowe osi priorytetowej

Cel szczegółowy 1: Zwiększona jakość efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach

Cel szczegółowy 2: Ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych

<p>3. Syntetyczny opis osi</p>	<p>W ramach VI OP uzyskają dofinansowanie przedsięwzięcia w z zakresu ochrony zdrowia i rewitalizacji, stanowiące ważne obszary jakości życia mieszkańców regionu.</p> <p>W ramach obszaru ochrony zdrowia wspierane będą inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia służące w szczególności leczeniu schorzeń stanowiących główne przyczyny niezdolności do pracy, jak również przeciwdziałaniu niekorzystnym trendom demograficznym.</p> <p>Wsparcie w ramach Działania 6.1 ma na celu podwyższenie jakości oraz efektywności świadczonych usług opieki zdrowotnej.</p> <p>W zakresie infrastruktury szpitalnej dofinansowane będą inwestycje wynikające z deficytów zidentyfikowanych na podstawie map potrzeb opracowywanych przez Ministerstwo Zdrowia.⁵⁶</p> <p>Działania rewitalizacyjne w ramach Działania 6.2 będą zaplanowanymi i skoordynowanymi procesami ukierunkowanymi na odwrócenie negatywnych trendów zachodzących w obszarach kryzysowych.</p> <p>Inwestycje w infrastrukturę podejmowane w ramach RPO WM 2014-2020 będą przede wszystkim narzędziem do zmian społeczno-gospodarczych na obszarach rewitalizowanych, a nie ich głównym celem. Warunkiem osiągnięcia</p>
---------------------------------------	--

---

⁵⁶ Zgodnie z harmonogramem opracowania map potrzeb (rozdz. VIII RPO WM 2014 – 2020), terminy powstania poszczególnych map są następujące: kardiologia i onkologia: 31 grudnia 2015 r., pozostałe schorzenia 31 grudnia 2016 r.

	trwałych rezultatów rewitalizacji będzie koordynacja działania i współpraca różnych instytucji oraz partycypacja społeczna.	
4. Fundusz (nazwa i kwota w EUR)	Nazwa Funduszu	Ogółem
	EFRR	116 411 947
5. Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	

II.6.1 Działanie 6.1 Infrastruktura ochrony zdrowia

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 6.1	Infrastruktura ochrony zdrowia
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 6.1	<p>Zwiększona jakość efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach</p> <p>Dokumentem stanowiącym krajowe ramy strategiczne dla wszystkich przedsięwzięć realizowanych w obszarze zdrowia w perspektywie 2014-2020, w tym Działania 6a, jest opracowana przez Ministerstwo Zdrowia: Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020.</p> <p>Wsparcie ma na celu poprawę jakości i dostępności świadczeń zdrowotnych poprzez inwestycje w zakresie infrastruktury służącej leczeniu, określonych w Policy Paper schorzeń, stanowiących główne przyczyny niezdolności do pracy (schorzenia: kardiologiczne, onkologiczne, układu kostno-mięśniowego, oddechowego i psychiczne), oraz przeciwdziałaniu niekorzystnym trendom demograficznym. W celu poprawy jakości i dostępności usług, wsparciu będą podlegały inwestycje wynikające ze zidentyfikowanych deficytów i potrzeb, uwzględniające sytuację demograficzną i epidemiologiczną oraz faktyczne zapotrzebowanie i dostępność infrastruktury ochrony zdrowia na danym obszarze, z wykorzystaniem map potrzeb zdrowotnych opracowywanych przez Ministerstwo Zdrowia.</p> <p>Celem dofinansowania będzie również wsparcie rozwoju opieki koordynowanej, integrującej podstawową opiekę zdrowotną (POZ), ambulatoryjną opiekę specjalistyczną (AOS) z leczeniem szpitalnym oraz rozwojem środowiskowych form opieki. W tym przypadku inwestycje mogą dotyczyć wszystkich problemów zdrowotnych leczonych w ramach świadczeń gwarantowanych w POZ. Zakres interwencji powinien wynikać z diagnozy lub danych ujętych w dostępnych rejestrach, wskazujących na potrzeby.</p>

8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 6.1	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 6.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba wspartych podmiotów leczniczych 2. Liczba urządzeń aparatury medycznej/sprzętu medycznego zakupionych w programie
10. Typy projektów	Działanie 6.1	<p>Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb na poziomie kraju jak i regionu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • inwestycje w ramach infrastruktury służącej diagnostyce i leczeniu schorzeń stanowiących główne przyczyny dezaktywacji zawodowej⁵⁷ oraz przeciwdziałaniu niekorzystnym trendom demograficznym: <ul style="list-style-type: none"> ○ zakup nowoczesnej aparatury medycznej, związane z nią remonty, modernizacja, przebudowa i adaptacja pomieszczeń, wyposażenie w sprzęt, urządzenia medyczne, aparaturę wysokospecjalistyczną. ○ budowa nowej infrastruktury możliwa, co do zasady, pod warunkiem poprawy efektywności działania. • inwestycje w ramach Podstawowej Opieki Zdrowotnej ukierunkowane na wszystkie problemy zdrowotne dorosłych i dzieci rozwiązywane w ramach świadczeń gwarantowanych z zakresu POZ: <ul style="list-style-type: none"> ○ prace remontowo-budowlane niezbędne z punktu widzenia udzielania świadczeń zdrowotnych, w tym w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób

⁵⁷ schorzenia stanowiące główne przyczyny niezdolności do pracy, zgodnie z *Policy Paper*: kardiologiczne, onkologiczne, układu oddechowego, kostno – stawowo – mięśniowego oraz psychiczne.

		<p>starszych i niepełnosprawnych, a także wyposażenie w sprzęt medyczny oraz, jako element projektu, w zakresie IT (oprogramowanie, sprzęt). Projekty powinny przyczyniać się do rozwoju opieki koordynowanej, z uwzględnieniem środowiskowych form opieki.</p> <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p>
11. Typ beneficjenta	Działanie 6.1	<ul style="list-style-type: none"> • podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia, • JST oraz podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają JST, ich związki i stowarzyszenia.
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 6.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mieszkańcy województwa wymagający opieki zdrowotnej; ▪ podmioty lecznicze.
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 6.1	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 6.1	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 6.1	55684051

<p>16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)</p>	<p>Działanie 6.1</p>	<p>Głównym narzędziem koordynacji interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków UE jest Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia działający pod przewodnictwem ministra właściwego ds. zdrowia. W celu zapewnienia właściwego mechanizmu koordynacji, Komitet na bieżąco analizuje kwestie związane z ochroną zdrowia, w szczególności pod kątem zapewnienia skuteczności i efektywności podejmowanych interwencji ze środków UE, osiągnięcia oczekiwanych rezultatów oraz wpływu realizacji Planu działań na cele Policy Paper w zakresie ochrony zdrowia oraz cele UP i Programów Operacyjnych. Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.</p>
<p>17. Instrumenty terytorialne</p>	<p>Działanie 6.1</p>	<p>Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w rozdziale IV.2.4.1</p>
<p>18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów</p>	<p>Działanie 6.1</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ konkursowy <p>W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi, na których będą realizowane regionalne inwestycje terytorialne.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pozakonkursowy <p>W trybie pozakonkursowym planowana jest realizacja projektu wynikającego z Kontraktu Terytorialnego. Zgodnie z systemem koordynacji dla obszaru zdrowia określonym w UP i Policy Paper, projekt wymaga akceptacji przez Komitet Sterujący ds. Zdrowia, a warunkiem jego dofinansowania jest zgodność z mapą potrzeb zdrowotnych.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU.</p>
<p>19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)</p>	<p>Działanie 6.1</p>	<p>Warunki kwalifikowalności projektów z zakresu Infrastruktury ochrony zdrowia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzależnienie wsparcia infrastruktury szpitalnej od map potrzeb zdrowotnych opracowywanych przez Ministerstwo Zdrowia, tj. od zidentyfikowanych deficytów uwzględniających sytuację

		<p>demograficzną i epidemiologiczną oraz faktyczne zapotrzebowanie i dostępność infrastruktury ochrony zdrowia na danym obszarze,</p> <ul style="list-style-type: none"> w zakresie Podstawowej Opieki Zdrowotnej - projekty powinny przyczyniać się do rozwoju opieki koordynowanej, z uwzględnieniem środowiskowych form opieki, a zakres interwencji powinien wynikać z diagnozy lub danych ujętych w dostępnych rejestrach, wskazujących na potrzeby. <p>Inwestycje służące wyłącznie dostosowaniu infrastruktury do wymogów prawa są niekwalifikowalne.</p>
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 6.1	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 6.1	Nie dotyczy
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Działanie 6.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu oraz z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.

<p>23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek</p>	<p>Działanie 6.1</p>	<p>Zgodnie z Regulaminem konkursu oraz z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.</p>
<p>24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)</p>	<p>Działanie 6.1</p>	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdą zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenie Komisji (UE) nr 360/2012 z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis przyznawanej przedsiębiorstwom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym; 3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020; 4. Decyzja Komisji z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym.

<p>25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (jeśli dotyczy)</p>	<p>Działanie 6.1</p>	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
<p>26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)</p>	<p>Działanie 6.1</p>	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p> <p>Przewiduje się współfinansowanie z budżetu państwa w przypadku finansowania działań rewitalizacyjnych.</p>
<p>27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako</p>	<p>Działanie 6.1</p>	<p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej</p>

% wydatków kwalifikowalnych		
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		
	Działanie 6.1	Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Regulaminie konkursu oraz w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		
	Działanie 6.1	Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Regulaminie konkursu oraz w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		
	Działanie 6.1	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 6.1	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz	Działanie 6.1	Nie dotyczy

najważniejsze warunki przyznawania		
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 6.1	Nie dotyczy

II.6.2 Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 6.2	Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych.
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 6.2	<p>Ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych.</p> <p>Celem tego procesu jest przeciwdziałanie marginalizacji obszarów kryzysowych, na których nasilają się niepożądane zjawiska społeczne i ekonomiczne a degradacji ulega stan i zagospodarowanie przestrzeni.</p> <p>Efektom podjętych działań powinno być nadanie obszarom zidentyfikowanym w programach rewitalizacji nowych funkcji, lub przywrócenie poprzednich, w wyniku zaplanowanych i skoordynowanych działań interwencyjnych i naprawczych.</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 6.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 6.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach 2. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją 3. Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich

<p>10. Typy projektów</p>	<p>Działanie 6.2</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwój infrastruktury technicznej na obszarach rewitalizowanych w celu ich aktywizacji społecznej i gospodarczej. <p>Interwencja ma na celu zmianę sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni miejskich i wiejskich (rynków, placów, skwerów, także z terenami zielonymi), wokół których można koncentrować działalność gospodarczą szczególnie o charakterze usługowo-handlowym, sprzedaży produktów regionalnych w tradycyjny sposób bezpośrednio od producentów, pozwalających na poprawę warunków pracy i utworzenie nowych miejsc pracy, w tym dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, oraz miejsc dla przedsiębiorstw społecznych.</p> <p>Ponadto zintegrowane przedsięwzięcia polegające na renowacji, rewaloryzacji, modernizacji, adaptacji i wyposażeniu istniejącej zabudowy na cele gospodarcze, społeczne, edukacyjne, kulturowe, rekreacyjne oraz mieszkalne (ze szczególnym naciskiem na poprawę efektywności energetycznej).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ odnowa tkanki mieszkaniowej <p>Wsparciem zostanie objęta tkanka mieszkaniowa w zakresie części wspólnych budynków mieszkalnych wielorodzinnych, jako element szerszego działania rewitalizacyjnego.</p> <p>Wsparciu w ramach działania, co do zasady, nie podlegają:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ inwestycje polegające na budowie nowych budynków; ▪ inwestycje wykraczające poza części wspólne budynków wielorodzinnych. <p>Preferowane będą:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty zapewniające kompleksowe/zintegrowane podejście, szczególnie realizowane w postaci wiązek projektów obejmujących EFS;
----------------------------------	----------------------	--

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty realizowane w partnerstwie, w szczególności będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej, w tym za pośrednictwem LGD; ▪ projekty wynikające ze Strategii OMW; ▪ projekty obiektów kubaturowych lub przestrzeni publicznych wyłaniane w drodze konkursu architektonicznego, architektoniczno-urbanistycznego lub urbanistycznego. <p>Możliwe do realizacji będą wyłącznie projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p>
11. Typ beneficjenta	Działanie 6.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JST, ich związki i stowarzyszenia, np. LGD; ▪ jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną; ▪ organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej (jopis); ▪ kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; ▪ przedsiębiorstwa, w tym przedsiębiorstwa społeczne; ▪ instytucje kultury; ▪ spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe; ▪ instytucje edukacyjne; ▪ instytucje rynku pracy; ▪ podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 6.2	Mieszkańcy województwa mazowieckiego, w tym głównie z obszarów kryzysowych wskazanych w programach rewitalizacji.

13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 6.2	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 6.2	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 6.2	60727896
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)	Działanie 6.2	<p>Mechanizm komplementarności i skoordynowania projektów rewitalizacyjnych obejmuje różne sfery i działania w ramach różnych priorytetów inwestycyjnych, w tym głównie między przedsięwzięciami realizowanymi w ramach EFRR i EFS.</p> <p>Projekty realizowane na obszarach zmarginalizowanych będą powiązane z działaniami rewitalizacyjnymi w ramach: Działania 3.1, Działania 4.2, Działanie 4.3, Działania 5.3, Działania 6.1, Działania 8.2, Działania 8.3, Działania 9.1, Działania 9.2, Działania 9.3, Działania 10.1, Działania 10.2 i Działania 10.3.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Szczególne znaczenie w tym aspekcie będą miały następujące typy interwencji: <ul style="list-style-type: none"> ✓ integracja osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową; ✓ wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami niepełnosprawnymi oraz rodzin z innymi osobami zależnymi i rodziców samotnie wychowujących dzieci; ✓ rozwój dziennych form wsparcia, usług środowiskowych, usług społecznych dla osób zależnych; ✓ pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, obejmujące wsparcie systemu pieczy zastępczej

17. Instrumenty terytorialne	Działanie 6.2	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w rozdziale IV.2.4.1
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 6.2	<p>Konkursowy</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU.</p> <p>W zakresie instrumentów finansowych tryb określony w artykule 38 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. – IZ.</p> <p>W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.</p>
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Działanie 6.2	<p>Warunkiem ubiegania się o wsparcie w ramach Działania jest wynikanie projektu z aktualnego (na dzień składania wniosku o dofinansowanie) programu rewitalizacji⁵⁸. Program rewitalizacji z którego wynika składany projekt rewitalizacyjny, spełnia wymagania określone w Wytocznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, tj. posiada określone cechy i elementy.</p> <p>Brak programu rewitalizacji zgodnego z Wytocznymi oznacza brak możliwości ubiegania się o wsparcie w ramach Działania 6.2.</p> <p>Zasięg obszarów zdegradowanych wskazanych do objęcia programem rewitalizacji wyznaczany jest przy założeniu, że jest to terytorium ograniczone przestrzennie, tj. obejmujące najbardziej</p>

⁵⁸ Program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie artykułu 18 ustęp 2 punkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515), wieloletni program działań w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej, kulturowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

	<p>zdegradowane tereny danej gminy, dotknięte szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Obszar ten co do zasady nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy i dotyczy nie więcej niż 30% jej mieszkańców.</p> <p>Projekty realizowane z EFRR muszą być komplementarne i bezpośrednio powiązane z interwencją wspierającą cele EFS, szczególnie w zakresie włączenia społecznego i walki z ubóstwem.</p> <p>Należy wyeliminować możliwość realizacji wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze zdegradowanym. Co do zasady nie ma możliwości realizacji inwestycji polegających na budowie nowych budynków.</p> <p>Pozostałe limity i ograniczenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inwestycje w zakresie kultury w ramach działań rewitalizacyjnych maksymalnie do 2 mln euro kosztów kwalifikowalnych; • możliwość realizacji inwestycji w drogi lokalne (gminne i powiatowe) jeśli stanowią one nie więcej niż 40% kosztów kwalifikowalnych projektu i są elementem programu rewitalizacji; • w przypadku realizacji projektów z elementami z zakresu termomodernizacji, co do zasady nie może ona stanowić więcej niż 49% wartości projektu i musi być przeprowadzona na podstawie audytu energetycznego; • w projektach kompleksowej odnowy tkanki mieszkaniowej, co do zasady projekt może dotyczyć tylko części wspólnych budynków wielorodzinnych; • w projektach kompleksowej odnowy tkanki mieszkaniowej - termomodernizacja jako element kompleksowych projektów z dopuszczeniem wyjścia poza części wspólne budynków mieszkalnych, jeśli konieczność taka wynika z audytu energetycznego; • projekty obiektów kubaturowych lub przestrzeni publicznych o wartości przekraczającej 10 mln zł, których realizacja objęta jest zakresem projektu ubiegającego się o współfinansowanie w
--	--

		<p>ramach RPO WM 2014-2020, obligatoryjnie wyłaniane w drodze konkursu architektonicznego, architektoniczno-urbanistycznego lub urbanistycznego;</p> <ul style="list-style-type: none"> na terenach wiejskich rewitalizacja co do zasady powinna zostać skoncentrowana na zdegradowanych terenach przemysłowych, pokolejowych, powojkowych lub popegeerowskich przy założeniu, że działania prowadzone na tych obszarach wpłyną pozytywnie na sytuację społeczną mieszkańców obszaru. <p>Zgodnie z UP, w przypadku wsparcia udzielonego dużemu przedsiębiorstwu należy wykazać, że wkład finansowy z funduszy nie spowoduje znacznego ubytku liczby miejsc pracy w istniejących lokalizacjach tego przedsiębiorcy na terytorium UE.</p>
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 6.2	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 6.2	Nie dotyczy
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Działanie 6.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu.

23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 6.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 6.2	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 5 sierpnia 2015 r. w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej na infrastrukturę lokalną w ramach regionalnych programów operacyjnych; 3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 28 sierpnia 2015 r. w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej na kulturę i zachowanie dziedzictwa kulturowego w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020; 4. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020;
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Działanie 6.2	Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.

na poziomie projektu (jeśli dotyczy)		Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 6.2	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p> <p>Przewiduje się współfinansowanie z budżetu państwa w przypadku finansowania działań rewitalizacyjnych.</p>
27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Działanie 6.2	Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej

28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 6.2	Nie dotyczy, o ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 6.2	Maksymalnie 2 mln euro kosztów kwalifikowalnych projektu, w przypadku wsparcia projektów w zakresie kultury.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 6.2	25 mln
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 6.2	System wdrażania instrumentów finansowych zostanie opracowany na późniejszym etapie.
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych	Działanie 6.2	Małe pożyczki do 3 mln zł – minimalnie 50 tys. zł, maksymalnie nie więcej niż 3 mln zł. Duże pożyczki - minimalnie 3 mln zł, maksymalnie nie więcej do 20 mln zł.

oraz najważniejsze warunki przyznawania		
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 6.2	Mieszkańcy województwa mazowieckiego, w tym głównie z obszarów kryzysowych wskazanych w LPR do rewitalizacji.

1. Numer i nazwa osi priorytetowej

II.7. Oś Priorytetowa VII – Rozwój regionalnego systemu transportowego

2. Cele szczegółowe osi priorytetowej

Cel szczegółowy 1: Poprawa spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej

Cel szczegółowy 2: Zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozie osób oraz poprawa jakości świadczonych usług w regionalnym transporcie kolejowym

3. Syntetyczny opis osi	W ramach osi priorytetowej wspierane będą inwestycje przyczyniające się do poprawy spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T, poprawy dostępności wewnętrznej i zewnętrznej regionu oraz zwiększenia udziału transportu szynowego w przewozie osób a także poprawy jakości świadczonych usług w regionalnym transporcie kolejowym. W ramach planowanych działań będzie można ubiegać się o wsparcie na inwestycje związane z budową i przebudową regionalnej i lokalnej infrastruktury drogowej oraz inwestycje z zakresu infrastruktury linii kolejowych o znaczeniu regionalnym a także zakupu i modernizacji taboru kolejowego wraz z infrastrukturą do jego obsługi.	
4. Fundusz (nazwa i kwota w EUR)	Nazwa Funduszu	Ogółem
	EFRR	367 285 892
5. Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	

II.7.1 Działanie 7.1 Infrastruktura drogowa

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 7.1	Infrastruktura drogowa
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 7.1	<p>Poprawa spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej</p> <p>Celem działania jest poprawa spójności regionalnej sieci drogowej z układem dróg krajowych, w tym siecią TEN-T. Realizacja celu będzie możliwa dzięki wsparciu inwestycji z zakresu infrastruktury drogowej polegających na budowie nowych oraz przebudowie istniejących odcinków dróg. Projekty z zakresu infrastruktury drogowej realizowane w ramach programu przyczynią się do polepszenia parametrów technicznych dróg, zwiększając m. in. ich nośność i przepustowość oraz do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz stanu środowiska naturalnego. Jednocześnie realizacja projektów na najważniejszych odcinkach dróg w poszczególnych subregionach województwa spowoduje poprawę dostępności zewnętrznej i wewnętrznej regionu, co w efekcie przełoży się na zwiększenie mobilności mieszkańców oraz rozwój społeczny i gospodarczy województwa, a także wzrost jego konkurencyjności zarówno w układzie krajowym jak i międzynarodowym.</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 7.1	Brak
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 7.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Całkowita długość nowych dróg 2. Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg

<p>10. Typy projektów</p>	<p>Działanie 7.1</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ budowa i przebudowa dróg wojewódzkich wraz z infrastrukturą towarzyszącą*, na odcinkach leżących w ciągach komunikacyjnych stanowiących połączenie z systemem dróg krajowych lub siecią TEN-T, ▪ budowa i przebudowa dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą* zgodnie z Kontraktem Terytorialnym; ▪ budowa i przebudowa dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą* w ramach planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi. ▪ budowa i przebudowa obiektów inżynierskich zlokalizowanych w ciągach w/w dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą* <p>Dofinansowanie mogą otrzymać tylko projekty spełniające warunki z UP.</p> <p>Drogi wojewódzkie - wybrane odcinki pozwalające na włączenie do systemu dróg krajowych lub sieci TEN-T, wypełniające luki w sieci dróg pomiędzy ośrodkami wojewódzkimi, miastami nie będącymi stolicami województw (regionalnymi i subregionalnymi), zgodnie z przeprowadzoną diagnozą, wskazującą na problem dostępności transportowej tych miast, pełniących ważne funkcje w lokalnych rynkach pracy</p> <p>Drogi lokalne (powiatowe i gminne) - gdy zapewnią konieczne bezpośrednie połączenia z siecią TEN-T, przejściami granicznymi, istniejącymi lub nowymi terenami inwestycyjnymi, portami lotniczymi, terminalami towarowymi, centrami lub platformami logistycznymi.</p> <p>Sieć TEN-T odnosi się do sieci bazowej i kompleksowej wyznaczonej w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylające decyzję nr 661/2010/UE.</p>
----------------------------------	----------------------	--

		<p>* infrastruktura towarzysząca obejmuje elementy realizowane w połączeniu z projektami dotyczącymi budowy i przebudowy dróg oraz obiektów inżynierskich, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elementy z zakresu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (np. elementy uspokojenia ruchu, zatoki przystankowe, chodniki, oświetlenie) - elementy z zakresu ochrony środowiska (np. ekrany akustyczne, zieleń izolacyjna, kanalizacja deszczowa, przejścia dla zwierząt) - elementy z zakresu inteligentnych systemów transportowych (np. elementy z zakresu systemów sterowania sygnalizacją i ruchem) - elementy z zakresu turystyki (np. ścieżki rowerowe)
11. Typ beneficjenta	Działanie 7.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JST, ich związki i stowarzyszenia ▪ jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 7.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osoby, instytucje, ▪ przedsiębiorstwa, ▪ użytkownicy infrastruktury drogowej.
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 7.1	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 7.1	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 7.1	232 285 892
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi	Działanie 7.1	Nie dotyczy

działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)		
17. Instrumenty terytorialne	Działanie 7.1	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w rozdziale IV.2.4.1
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 7.1	<p>Pozakonkursowy</p> <p>Dla projektów wpisanych do Regionalnego Planu Transportowego oraz projektów wynikających wprost z Kontaktu Terytorialnego</p> <p>Konkursowy</p> <p>Dla projektów z zakresu dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów - MJWPU.</p>
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Działanie 7.1	Wartość alokacji dla dróg lokalnych (powiatowych i gminnych) nie przekroczy 15% alokacji dla transportu drogowego w ramach 7 CT tj. 34 842 884 EUR.
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 7.1	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość	Działanie 7.1	Nie dotyczy

zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych		
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Działanie 7.1	Nie dotyczy
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 7.1	Zgodnie z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym..
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 7.1	Projekty bez pomocy publicznej.
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Działanie 7.1	80%

na poziomie projektu (jeśli dotyczy)		
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 7.1	Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Działanie 7.1	Nie dotyczy
28. Minimalna i maksymalna wartość		Ogółem
	Działanie 7.1	Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.

projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 7.1	Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 7.1	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 7.1	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 7.1	Nie dotyczy
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 7.1	Nie dotyczy

II.7.2 Działanie 7.2 Infrastruktura kolejowa

OPIS DZIAŁANIA I PODDZIAŁAŃ		
6. Nazwa działania	Działanie 7.2	Infrastruktura kolejowa
7. Cele szczegółowy działania	Działanie 7.2	<p>Zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozie osób oraz poprawa jakości świadczonych usług w regionalnym transporcie kolejowym</p> <p>Celem działania jest zwiększenie konkurencyjności oraz poprawa jakości i dostępności usług świadczonych w zakresie transportu publicznego oraz poprawa bezpieczeństwa pasażerów korzystających z tych usług. Realizacja celu nastąpi poprzez wsparcie projektów polegających na modernizacji i rehabilitacji infrastruktury regionalnych linii kolejowych. Dzięki poprawie ich stanu technicznego oraz parametrów użytkowych zwiększona zostanie przepustowość dla ruchu regionalnego oraz możliwość uruchamiania nowych połączeń. Poprzez budowę nowych linii kolejowych przede wszystkim zapewnione zostaną połączenia kolejowe do obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju województwa np. porty lotnicze, strefy przemysłowe i ekonomiczne. Dzięki inwestycjom uzupełniającym braki w zakresie nowoczesnego taboru kolejowego możliwe będzie pełne wykorzystanie infrastruktury dotychczas zmodernizowanych linii kolejowych oraz świadczenie usług na wysokim poziomie oczekiwanym przez mieszkańców regionu.</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 7.2	Brak
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 7.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zakupionych pojazdów kolejowych 2. Pojemność zakupionych wagonów osobowych 3. Liczba zmodernizowanych pojazdów kolejowych

		<ul style="list-style-type: none"> 4. Pojemność zmodernizowanych wagonów osobowych 5. Liczba wybudowanej, rozbudowanej, modernizowanej infrastruktury do obsługi i serwisowania taboru 6. Całkowita długość nowych linii kolejowych 7. Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych
10. Typy projektów	Działanie 7.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ budowa, modernizacja, rehabilitacja i rewitalizacja linii kolejowych o znaczeniu regionalnym, wraz z możliwością budowy i modernizacji przystanków kolejowych, systemów zasilania trakcyjnego, sterowania ruchem kolejowym, systemów usprawniających zarządzanie przewozami pasażerskimi i towarowymi oraz obiektów inżynierskich na sieci kolejowej ▪ zakup i modernizacja taboru kolejowego do realizacji przewozów pasażerskich o charakterze regionalnym ▪ budowa i modernizacja infrastruktury do obsługi i serwisowania pojazdów szynowych.
11. Typ beneficjenta	Działanie 7.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JST, ich związki i stowarzyszenia; ▪ podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie JST, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd. ▪ PKP PLK S.A.
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 7.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osoby, instytucje, ▪ przedsiębiorstwa; ▪ użytkownicy infrastruktury kolejowej.
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 7.2	MJWPU

14. Instytucja wdrażająca	Działanie 7.2	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 7.2	135 000 000
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)	Działanie 7.2	Nie dotyczy
17. Instrumenty terytorialne	Działanie 7.2	Nie dotyczy
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 7.2	Pozakonkursowy – dla projektów wpisanych do Regionalnego Planu Transportowego. Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU.
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Działanie 7.2	Nie dotyczy

20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 7.2	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 7.2	Nie dotyczy
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Działanie 7.2	Zgodnie z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 7.2	Zgodnie z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie)	Działanie 7.2	W przypadku projektów taborowych i infrastrukturalnych z zakresu publicznego transportu zbiorowego: - pomoc publiczna w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych udzielana zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1370/2007 z 23 października 2007 r. dotyczącym usług publicznych w zakresie kolejowego i drogowego transportu pasażerskiego oraz uchylającym rozporządzenia Rady (EWG) nr 1191/69 i (EWG) nr 1107/70 (Dz. Urz. UE L 315/1).

pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna) ⁵⁹		<p>Pomoc publiczna nie wystąpi w przypadku rekompensat spełniających warunki określone w orzeczeniu Trybunału Sprawiedliwości UE z 24 lipca 2003 r. w sprawie C-280/00 Altmark Trans GmbH (Zb. Orz. 2003, s. I 7747).</p> <p>Przy ocenie występowania i zgodności pomocy z zasadami rynku wewnętrznego UE należy kierować się postanowieniami Wytucznych w zakresie dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym.</p> <p>W przypadku budowy i modernizacji ogólnodostępnych linii kolejowych zarządzanych przez PKP PLK S.A. - co do zasady pomoc publiczna nie wystąpi. W przypadku wystąpienia pomocy publicznej możliwa notyfikacja wsparcia Komisji Europejskiej – ocena zgodności wsparcia np. na podstawie artykułu. 107 ustęp 3 litera c TFUE</p> <p>W odniesieniu do przedsiębiorstw kolejowych, w przypadku projektów taborowych, istnieje możliwość indywidualnej notyfikacji wsparcia Komisji Europejskiej – ocena zgodności wsparcia na podstawie artykułu. 107 ustęp 3. litera c) TFUE w oparciu o postanowienia Wytucznych Komisji Europejskiej dotyczących pomocy państwa na rzecz przedsiębiorstw kolejowych (Dz. Urz. UE 2008 C184/13).</p>
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (jeśli dotyczy)	Ogółem	
	Działanie 7.2	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną –na poziomie wynikającym z obowiązujących zasad.</p>

⁵⁹ Maksymalny poziom dofinansowania projektu podlegającego przepisom dotyczącym pomocy państwa wynika z odpowiednich programów pomocowych oraz mapy pomocy regionalnej dla Polski na lata 2014-2020 (decyzja Komisji SA.37485/2013/N z dnia 20 lutego 2014 r.).

26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 7.2	Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Działanie 7.2	Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 7.2	Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu		Ogółem
	Działanie 7.2	Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.

(PLN) (jeśli dotyczy)		
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 7.2	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 7.2	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 7.2	Nie dotyczy
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 7.2	Nie dotyczy

1. Numer i nazwa osi priorytetowej

II.8. Oś Priorytetowa VIII – Rozwój rynku pracy

2. Cele szczegółowe osi priorytetowej

Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone na rynku pracy

Cel szczegółowy 2: Powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3

3. Syntetyczny opis osi	<p>Celem osi jest wspieranie mieszkańców Mazowsza w aktywności zawodowej. Pomimo przynależności województwa mazowieckiego do regionów o najlepszej sytuacji na rynku pracy, boryka się ono z wieloma problemami w niniejszym obszarze. Do najpoważniejszych należą: największa w Polsce liczba osób bezrobotnych, znaczący udział w strukturze bezrobotnych osób będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, duże zróżnicowanie poziomu bezrobocia w regionie, wysoki udział osób bezrobotnych wśród mieszkańców terenów wiejskich, mobilność przestrzenna ludności głównie w kierunku Warszawy i miast subregionalnych. Problemem, który powoduje dezaktywację zawodową, jest także mała dostępność do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3.</p> <p>Interwencja zaplanowana w przedmiotowej Osi ukierunkowana jest na wspieranie przejścia od bezrobocia do zatrudnienia dla osób należących do grup defaworyzowanych, tj. osoby powyżej 50 roku życia, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, kobiety, przy uwzględnieniu zróżnicowania wewnątrzregionalnego, a także umożliwienie powrotu do zatrudnienia osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3 i ograniczenie tym samym zjawiska wychodzenia z rynku pracy.</p>	
4. Fundusz (nazwa i kwota w EUR)	Nazwa Funduszu	Ogółem
	EFS	137 885 055
5. Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	

II.8.1 Działanie 8.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 8.1	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 8.1	<p>Wzrost zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone na rynku pracy</p> <p>Celem jest objęcie wsparciem osób będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, tj. bezrobotnych, osób powyżej 50 roku życia, kobiet, osób niepełnosprawnych, osób o niskich kwalifikacjach i osób długotrwale bezrobotnych, by w konsekwencji udzielonego wsparcia znalazły zatrudnienie. Interwencja będzie realizowana w przedmiotowym Działaniu poprzez projekty PUP. Ze względu na demarkację z POWER, przedmiotowe Działanie dedykowane jest osobom w wieku 30 lat i powyżej.</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 8.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu: <ol style="list-style-type: none"> a. liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie; b. liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie; c. liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie. 2. Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek): <ol style="list-style-type: none"> a. liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie; b. liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie. 3. Liczba osób z niepełnosprawnością pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) 4. Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej.
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 8.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie. 2. Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie. 3. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie.

		<p>4. Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie.</p> <p>5. Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie.</p> <p>6. Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie.</p>
<p>10. Typy projektów</p>	<p>Działanie 8.1</p>	<p>Pakiet narzędzi na rzecz zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy (Pakiet), składający się z typów operacji wymienionych w Ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, przy czym Działanie nie obejmuje robót publicznych.</p> <p>Działania realizowane w pakiecie będą prowadzone na podstawie przepisów zawartych w ww. ustawie i będą ukierunkowane na zwiększenie dostępności do zatrudnienia, w tym samozatrudnienia osób bezrobotnych przyczyniając się do zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy. Wsparciem zostaną objęte osoby będące w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy zwane dalej grupami defaworyzowanymi dla których ustalono I i II profil pomocy. Do ww. grupy zaliczono osoby, które zostały wskazane w UP jako wymagające interwencji EFS: osoby powyżej 50 roku życia, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, kobiety. Przynależność do poszczególnych grup defaworyzowanych definiowana będzie, z poszanowaniem ww. ustawy, na podstawie Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020. Nie uwzględniono osób pomiędzy 18 a 29 rokiem życia, ponieważ wsparcie dla nich prowadzone będzie na poziomie krajowym.</p> <p>W ramach Pakietu przewiduje się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Diagnozowanie indywidualnej sytuacji uczestników projektów i pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy (w tym pośrednictwo pracy i/lub poradnictwo zawodowe); <p>Obejmowało ono będzie przeprowadzenie analizy sytuacji zawodowej uczestnika projektu oraz zaplanowanie jego ścieżki kariery w formie Indywidualnego Planu Działań (IPD) a także identyfikację profilu pomocy. W IPD zostanie określony rodzaj i zakres narzędzi niezbędnych do aktywizacji zawodowej osób objętych wsparciem. Planowane jest zastosowanie badań psychologicznych w szczególności w przypadkach zaplanowania kariery zawodowej w obszarze usług opiekuńczych. Efektem ww. wsparcia będzie skierowanie uczestnika projektu do zatrudnienia lub zdefiniowanie kolejnych kroków, prowadzących do jego podjęcia. Niniejszym typem operacji będą objęci wszyscy uczestnicy interwencji.</p>

		<p>2. Podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy;</p> <p>Będą one polegały na przeszkoleniu osób pozostających bez zatrudnienia i przyznaniu im nowych kwalifikacji zapewniających zwiększenie szans na aktywizację zawodową. Działania będą kierowane do osób defaworyzowanych, dla których został ustalony II profil pomocy, a w uzasadnionych przypadkach również dla osób, dla których został ustalony I profil pomocy (w sytuacji kiedy dla efektywnej aktywizacji wystarczające będzie np. jedynie odnowienie posiadanych uprawnień) i osobom o niskich kwalifikacjach zawodowych.</p> <p>3. Pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego;</p> <p>Będzie polegała na organizowaniu płatnych staży zawodowych u pracodawców na konkretnych stanowiskach pracy, według programu zgodnego z wymaganymi kwalifikacjami oraz potrzebami pracodawców. Przewiduje się zaangażowanie pracodawców w sporządzanie programów staży. Przedmiotowe wsparcie kierowane w szczególności do osób długotrwale bezrobotnych, powyżej 50 roku życia, o niskich kwalifikacjach , dla których został ustalony I lub II profil pomocy.</p> <p>4. Wspieranie samozatrudnienia i powstawania nowych miejsc pracy;</p> <p>W ramach niniejszego typu operacji planuje się pomoc w postaci dotacji bezzwrotnych na założenie działalności gospodarczej połączonej z modulem doradztwa i szkoleń (o ile wynika to z IPD) przygotowujących do jej uruchomienia oraz utrzymania. Pomoc ta skierowana zostanie wyłącznie do osób należących do grup defaworyzowanych i dla których IPD wskazało ją jako najskuteczniejsze narzędzie.</p> <p>Przewidziano także środki na wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, a także na organizowanie prac interwencyjnych dla osób bezrobotnych z grup defaworyzowanych oraz dla osób powyżej 50 r.ż., w postaci dofinansowania wynagrodzenia na zatrudnienie skierowanego bezrobotnego, który ukończył 50 rok życia. Priorytetowymi branżami dla tego typu działań będzie gospodarka biała i zielona w szczególności recyklingowa. Wsparcie zakłada możliwość sfinansowania zakupu środków trwałych o ile będą one stanowiły niezbędne wyposażenie uruchamianego stanowiska pracy lub warunkowały samozatrudnienie.</p>
--	--	---

		<p>Dzięki zaplanowanemu wsparciu zwiększy się wykorzystanie potencjału w dziedzinie przedsiębiorczości. Osłabiony zostanie także stereotyp funkcjonujący na regionalnym rynku pracy o niskiej przydatności osób bezrobotnych w procesie pracy.</p> <p>5. Wspieranie mobilności, w tym na poziomie międzynarodowym w ramach sieci EURES poprzez realizację ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej.</p> <p>Realizacja tego typu operacji ma charakter warunkowy, uzależniony od zdiagnozowania branż, zawodów lub kompetencji, w których sytuacja na rynku pracy wymaga realizacji USMT.</p> <p>Wsparcie przeciwdziała horyzontalnemu problemowi - dużej stopie bezrobocia na terenach o małej koncentracji miejsc pracy.</p> <p>Diagnozowanie indywidualnej sytuacji uczestników projektów jest elementem obligatoryjnym we wszystkich projektach.</p>
11. Typ beneficjenta	Działanie 8.1	<p>Powiaty</p> <p>Gminy (W przypadku, gdy nad Urzędem Pracy sprawuje nadzór Prezydent miasta na prawach powiatu).</p>
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 8.1	<p>Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędzie pracy, dla których został ustalony I lub II profil pomocy, w wieku 30 lat i powyżej, należące co najmniej do jednej z grup defaworyzowanych: osób powyżej 50 roku życia, osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale bezrobotnych, osób o niskich kwalifikacjach zawodowych, kobiet.</p>
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 8.1	WUP
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 8.1	Nie dotyczy
		Region lepiej rozwinięty

15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)	Działanie 8.1	104409977
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO	Działanie 8.1	Nie dotyczy
17. Instrumenty terytorialne	Działanie 8.1	Nie dotyczy
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 8.1	Pozakonkursowy Przewidziany jest dla części alokacji ukierunkowanej na osoby zarejestrowane jako bezrobotne (w ramach Pakietu na rzecz zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy w stosunku do osób bezrobotnych). Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków – WUP. Nie przewiduje się stosowania procedury odwoławczej w przypadku projektów pozakonkursowych.
19. Limity i ograniczenia w	Działanie 8.1	Wartość środków na założenie działalności gospodarczej wynosi minimum 10% środków i nie więcej niż 70% wartości projektu.

realizacji projektów		Wsparcie nie obejmuje osób zakwalifikowanych do III profilu pomocy.
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 8.1	Nie dotyczy
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowanych	Działanie 8.1	Nie dotyczy
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie	Działanie 8.1	Nie dotyczy
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany	Działanie 8.1	Nie dotyczy

zakres systemu zaliczek		
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 8.1	<p>Pomoc de minimis w ramach projektów PUP udzielana jest na podstawie rozporządzeń wykonawczych do Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 (Dz. U. z 2016 r. poz. 645, z późn.zm.) wydanych przez ministra właściwego ds. pracy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 kwietnia 2012r. w sprawie dokonywania z Funduszu Pracy refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego oraz przyznawania środków na podjęcie działalności gospodarczej (Dz.U.2015 poz.1041); 2. Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie organizowania prac interwencyjnych i robót publicznych oraz jednorazowej refundacji kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne (Dz.U.2014 poz.864).
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu	Działanie 8.1	<p>Ogółem</p> <p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFS stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych projektu.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie	Działanie 8.1	<p>Ogółem</p> <p>100%</p> <p>Całkowita wartość wydatków kwalifikowalnych finansowana jest z Funduszu Pracy.</p>

projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję)		
27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 8.1	Ogółem
		W przypadku projektów PUP brak możliwości wnoszenia wkładu własnego.
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN)	Działanie 8.1	Ogółem
		Nie dotyczy
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN)	Działanie 8.1	Ogółem
		Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
		Ogółem

30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)	Działanie 8.1	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 8.1	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 8.1	Nie dotyczy
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 8.1	Nie dotyczy

II.8.2 Działanie 8.2 Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 8.2	Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 8.2	<p>Wzrost zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako defaworyzowane na rynku pracy</p> <p>Celem jest objęcie wsparciem osób będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, tj. osób biernych zawodowo należących do grup defaworyzowanych, czyli osób powyżej 50 roku życia, kobiet, osób z niepełnosprawnością, długotrwale bezrobotnych, osób o niskich kwalifikacjach, by w konsekwencji udzielonego wsparcia znalazły zatrudnienie. Ze względu na demarkację z PO WER, przedmiotowe Działanie dedykowane jest osobom w wieku 30 lat i powyżej.</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 8.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek): <ol style="list-style-type: none"> a. liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie; b. liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie; c. liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie; d. liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie. 2. Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu: <ol style="list-style-type: none"> a. liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie; b. liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie; c. liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie; d. liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie.
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 8.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie; 2. Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie;

		<ol style="list-style-type: none"> 3. Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie; 4. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie; 5. Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie; 6. Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie.
<p>10. Typy projektów</p>	<p>Działanie 8.2</p>	<p>Pakiet narzędzi na rzecz zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy (Pakiet), składający się z typów operacji wymienionych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.</p> <p>Działania realizowane w pakiecie będą prowadzone na podstawie przepisów zawartych w ww. ustawie i będą ukierunkowane na zwiększenie dostępności do zatrudnienia, przyczyniając się do zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy. Wsparciem zostaną objęte osoby będące w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy zwane dalej grupami defaworyzowanymi. Do ww. grupy zaliczono osoby, które zostały wskazane w UP jako wymagające interwencji EFS: osoby powyżej 50 roku życia, osoby z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, kobiety.</p> <p>W ramach Pakietu przewiduje się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Diagnozowanie indywidualnej sytuacji uczestników projektów i pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy (w tym pośrednictwo pracy i/lub poradnictwo zawodowe); <p>Obejmowało ono będzie przeprowadzenie analizy sytuacji zawodowej uczestnika projektu oraz zaplanowanie jego ścieżki kariery w formie Indywidualnego Planu Działań (IPD). W IPD zostanie określony rodzaj i zakres narzędzi niezbędnych do reaktywacji zawodowej osób objętych wsparciem. Planowane jest zastosowanie badań psychologicznych w szczególności w przypadkach zaplanowania kariery zawodowej w obszarze usług opiekuńczych. Efektem ww. wsparcia będzie skierowanie uczestnika projektu do zatrudnienia lub zdefiniowanie kolejnych kroków, prowadzących do jego podjęcia. Niniejszym typem operacji będą objęci wszyscy uczestnicy interwencji.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy;

		<p>Będą one polegały na przeszkoleniu osób pozostających bez zatrudnienia i uzyskaniu przez nich nowych kwalifikacji zapewniających zwiększenie szans na reaktywację zawodową. Działania będą kierowane do osób należących do grup defaworyzowanych.</p> <p>3. Pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego;</p> <p>Będzie polegała na organizowaniu płatnych staży zawodowych u pracodawców na konkretnych stanowiskach pracy, według programu zgodnego z wymaganymi kwalifikacjami oraz potrzebami pracodawców. Przewiduje się zaangażowanie pracodawców w sporządzanie programów staży. Przedmiotowe wsparcie kierowane w szczególności do osób powyżej 50 roku życia oraz osób o niskich kwalifikacjach.</p> <p>4. Wspieranie mobilności, w tym na poziomie międzynarodowym w ramach sieci EURES poprzez realizację ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej.</p> <p>Realizacja tego typu operacji ma charakter warunkowy, uzależniony od zdiagnozowania branż, zawodów lub kompetencji, w których sytuacja na rynku pracy wymaga realizacji USMT.</p> <p>Wsparcie przeciwdziała horyzontalnemu problemowi - dużej stopie bezrobocia na terenach o małej koncentracji miejsc pracy.</p> <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p>
11. Typ beneficjenta	Działanie 8.2	<p>W odniesieniu do typów projektów wskazanych w punktach 1-3:</p> <p>Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), dużych przedsiębiorstw oraz PUP.</p> <p>W odniesieniu do typu projektu 4 na poziomie międzynarodowym:</p> <p>Wyłącznie podmioty prowadzące agencje zatrudnienia oraz podmioty, o których mowa w artykule 18c ustęp 1 punkt 2 i 3 oraz ustęp 2 punkt 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 645 z późn. zm.), po uzyskaniu akredytacji, o której mowa w artykule 36 a ustęp 4 punkt 2 wskazanej ustawy.</p>

12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 8.2	Osoby biernie zawodowo, i/lub osoby bezrobotne niezarejestrowane w PUP w wieku 30 lat i więcej należące co najmniej do jednej z poniższych grup: osoby powyżej 50 roku życia, osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niepełnosprawnościami, osoby o niskich kwalifikacjach, kobiety.
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 8.2	WUP
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 8.2	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)	Działanie 8.2	Region lepiej rozwinięty
		6251859
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO	Działanie 8.2	Przewiduje się realizację projektów towarzyszących w ramach Inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi. Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.
17. Instrumenty terytorialne ⁶⁰	Działanie 8.2	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis zawarty w części IV.2.4.1

⁶⁰ Wskazanie czy działanie/ poddziałanie dotyczy instrumentu terytorialnego, a jeśli tak, to wskazanie tego instrumentu opisanego szerzej w części IV SZOOP.

<p>18. Tryby wyboru projektów⁶¹ oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów</p>	<p>Działanie 8.2</p>	<p>Konkursowy</p> <p>Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – WUP.</p>
<p>19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów⁶²</p>	<p>Działanie 8.2</p>	<p>Nie dotyczy</p>
<p>20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)</p>	<p>Działanie 8.2</p>	<p>Maksymalny udział cross-financingu na poziomie osi nie przekroczy 10% alokacji EFS. Regulamin konkursu określi maksymalny udział cross-financingu dla danego konkursu.</p> <p>Projekty obejmujące inwestycje w infrastrukturę, w ramach cross-financingu, będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS.</p>
<p>21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych</p>	<p>Działanie 8.2</p>	<p>W ramach projektów wartość wydatków poniesionych na zakup środków trwałych o wartości jednostkowej równej i wyższej niż 350 PLN netto w ramach kosztów bezpośrednich projektu oraz wydatków w ramach cross-financingu nie może łącznie przekroczyć 10% wydatków projektu, chyba że w zapisach Regulaminu konkursu IZ postanowi inaczej.</p>

⁶¹ Dostępne wartości: konkursowy, pozakonkursowy.

⁶² Należy wskazać limity wynikające z PO dotyczące poszczególnych kategorii kosztów.

jako % wydatków kwalifikowalnych		
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie	Działanie 8.2	Nie dotyczy
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 8.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 8.2	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu artykułu 107 i 108 Traktatu; 3. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania artykułu 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis; 4. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis oraz pomocy publicznej w ramach programów operacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020;

25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu		Ogółem
	Działanie 8.2	W projektach, EFS stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych projektu.
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję)		Ogółem
	Działanie 8.2	<p>Maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wynosi 95%, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w projektach, EFS stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych projektu; • dodatkowo środki z budżetu państwa na finansowanie wkładu krajowego, stanowiące uzupełnienie do środków z EFS, do wysokości 15% wartości kwalifikowalnej projektu.
		Ogółem

27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 8.2	Minimalny wkład własny Beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych wynosi 5% o ile IZ nie postanowi inaczej w Regulaminie konkursu.
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN)	Działanie 8.2	Ogółem
		Minimalna wartość projektu 100 000 PLN. Maksymalna wartość projektu - nie dotyczy, chyba że IZ postanowi inaczej w Regulaminie konkursu.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN)	Działanie 8.2	Ogółem
		Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Regulaminie konkursu.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)	Działanie 8.2	Ogółem
		Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 8.2	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz	Działanie 8.2	Nie dotyczy

najważniejsze warunki przyznawania		
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 8.2	Nie dotyczy

II.8.3 Działanie 8.3 Ułatwienie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3

OPIS DZIAŁANIA I PODDZIAŁAŃ			
6.	Nazwa działania	Działanie 8.3	Ułatwienie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3
	Nazwa poddziałania	Poddziałanie 8.3.1.	Ułatwienie powrotu do aktywności zawodowej
		Poddziałanie 8.3.2.	Ułatwienie powrotu do aktywności zawodowej w ramach ZIT
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 8.3	<p>Powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3.</p> <p>Obowiązki opiekuńcze sprawowane nad małymi dziećmi wyłączają z rynku pracy na okres opieki nad dzieckiem jednego z opiekunów prawnych. Najczęściej są to kobiety, jednak wyłączenie z rynku pracy może również dot. innych członków rodziny.</p> <p>Celem interwencji jest poprawa dostępności do usług świadczących opiekę nad dziećmi co w konsekwencji przełoży się na umożliwienie powrotu do zatrudnienia osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3.</p>	
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Poddziałanie 8.3.1.	<ol style="list-style-type: none"> Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka, po opuszczeniu programu; Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu. 	
	Poddziałanie 8.3.2.	<ol style="list-style-type: none"> Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka, po opuszczeniu programu. 	

9. Lista wskaźników produktu	Poddziałanie 8.3.1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie; 2. Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.
	Poddziałanie 8.3.2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.
10. Typy projektów	Poddziałanie 8.3.1	<p>Przewiduje się następujące typy operacji:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie i funkcjonowanie podmiotów opieki nad dzieckiem do lat 3, w tym żłobków (m.in. przykładowych) i klubów dziecięcych; 2. Tworzenie nowych miejsc opieki w podmiotach opieki nad dzieckiem do lat 3 już istniejących; 3. Tworzenie i rozwijanie miejsc opieki nad dziećmi w innych formach opieki wymienionych w ustawie o opiece nad dziećmi do lat 3 obejmujące: <ol style="list-style-type: none"> a. sprawowanie opieki przez nianię, b. sprawowanie opieki przez opiekuna dziennego, c. Pokrycie części kosztów związanych z bieżącym świadczeniem usług opieki nad dziećmi do lat 3. <p>Zaproponowane typy operacji zostały zaprojektowane w sposób zapewniający szerokie spektrum pomocy zarówno w organizowaniu, funkcjonowaniu jak i finansowaniu miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Zakłada się wykorzystanie całego wachlarza typów operacji przewidzianych w ustawie z dn. 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3. Wsparcie realizowane będzie na zasadach określonych w niniejszej ustawie.</p> <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p>
	Poddziałanie 8.3.2	<p>Przewiduje się następujące typy operacji:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie i funkcjonowanie podmiotów opieki nad dzieckiem do lat 3, w tym żłobków (m.in. przykładowych) i klubów dziecięcych;

		<p>2. Tworzenie nowych miejsc opieki w podmiotach opieki nad dzieckiem do lat 3 już istniejących;</p> <p>3. Tworzenie i rozwijanie miejsc opieki nad dziećmi w innych formach opieki wymienionych w ustawie o opiece nad dziećmi do lat 3 obejmujące sprawowanie opieki przez opiekuna dziennego;</p> <p>4. Pokrycie części kosztów związanych z bieżącym świadczeniem usług opieki nad dziećmi do lat 3.</p> <p>Zaproponowane typy operacji zostały zaprojektowane w sposób zapewniający szerokie spektrum pomocy zarówno w organizowaniu, funkcjonowaniu jak i finansowaniu miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Zakłada się wykorzystanie wybranych typów operacji przewidzianych w ustawie z dn. 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3. Wsparcie realizowane będzie na zasadach określonych w niniejszej ustawie.</p> <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p>
11. Typ beneficjenta	Poddziałanie 8.3.1	Gminy, osoby fizyczne – prowadzące działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.
	Poddziałanie 8.3.2	Gminy, osoby fizyczne – prowadzące działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej z obszarów realizacji ZIT WOF.
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 8.3	<ul style="list-style-type: none"> osoby fizyczne powracające na rynek pracy po urloпах macierzyńskich, rodzicielskich, wychowawczych sprawujące opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3; osoby pozostające bez zatrudnienia i sprawujące opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3.
13. Instytucja pośrednicząca	Poddziałanie 8.3.1	WUP
	Poddziałanie 8.3.2	WUP oraz IP ZIT

14. Instytucja wdrażająca	Działanie 8.3	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 8.3	27 223 219
	Poddziałanie 8.3.1	14 446 697
	Poddziałanie 8.3.2	12 776 522
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO)	Poddziałanie 8.3.1	Przewiduje się realizację projektów towarzyszących w ramach Inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowym. Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.
	Poddziałanie 8.3.2	Przewiduje się realizację projektów w ramach ZIT. Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.
17. Instrumenty terytorialne	Podziałanie 8.3.1	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis zawarty w rozdziale IV.2.4.1
	Poddziałanie 8.3.2	ZIT – szczegółowy opis zawarty w rozdziale IV.1.2.1

18. Tryby wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Poddziałanie 8.3.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ konkursowy <p>Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – WUP.</p>
	Poddziałanie 8.3.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ konkursowy <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – WUP przy udziale IP ZIT.</p>
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów	Działanie 8.3	Nie dotyczy
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 8.3	<p>Maksymalny udział cross-financingu na poziomie osi nie przekroczy 10% alokacji EFS. Regulamin konkursu określi maksymalny udział cross-financingu dla danego konkursu.</p> <p>Projekty obejmujące inwestycje w infrastrukturę, w ramach cross-financingu, będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS.</p>
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 8.3	<p>W ramach projektów wartość wydatków poniesionych na zakup środków trwałych o wartości jednostkowej równej i wyższej niż 350 PLN netto w ramach kosztów bezpośrednich projektu oraz wydatków w ramach cross-financingu nie może łącznie przekroczyć 10% wydatków projektu, chyba że w zapisach Regulaminu konkursu IZ postanowi inaczej.</p>

22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie	Działanie 8.3	Nie dotyczy
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 8.3	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 8.3	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu artykułu 107 i 108 Traktatu; 3. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania artykułu 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis; 4. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis oraz pomocy publicznej w ramach programów operacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020;
		Ogółem

<p>25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu</p>	<p>Działanie 8.3</p>	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFS stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych projektu. W przypadku projektów objętych pomocą publiczną - zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
<p>26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję)</p>	<p>Działanie 8.3</p>	<p>Ogółem</p> <p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – całkowite dofinansowanie wynosi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych projektu. W przypadku projektów objętych pomocą publiczną– zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
		<p>Ogółem</p>

27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 8.3	20% dla projektów nie objętych pomocą publiczną. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN)		Ogółem
	Działanie 8.3	Minimalna wartość projektu 100 000 PLN. Maksymalna wartość projektu - nie dotyczy, chyba że IZ postanowi inaczej w Regulaminie konkursu.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN)		Ogółem
	Działanie 8.3	Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Regulaminie konkursu.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 8.3	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 8.3	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz	Działanie 8.3	Nie dotyczy

najważniejsze warunki przyznawania		
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 8.3	Nie dotyczy

1. Numer i nazwa osi priorytetowej

II.9. Oś Priorytetowa IX – Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

2. Cele szczegółowe osi priorytetowej

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa

Cel szczegółowy 2: Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej

Cel szczegółowy 3: Zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej

Cel szczegółowy 4: Zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań

3. Syntetyczny opis osi

Działania na rzecz włączenia społecznego i walki z ubóstwem są jednym z celów w zakresie poprawy spójności społecznej i terytorialnej, a także jednym z priorytetowych kierunków działań realizowanych w ramach RPO WM 2014-2020. Na Mazowszu wykluczeniem społecznym zagrożonych jest około 20 % ludności. Utrzymuje się duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej – przede wszystkim z powodu ubóstwa i bezrobocia, chorób, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, ochrony macierzyństwa, wielodzietności, bezdomności.

W związku z tym zaplanowano w ramach IX Osi Priorytetowej kompleksowe, zindywidualizowane, poprzedzone szczegółową diagnozą wsparcie, które ma zapewnić większą efektywność działań. Ponieważ ubóstwo i wykluczenie społeczne są zróżnicowane terytorialnie, przewidziano priorytetowe wsparcie dla obszarów najbardziej zaniedbanych.

W celu dotyczącym zwiększenia szans na zatrudnienie oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu zaplanowano działania służące zarówno włączeniu społecznemu, jak też aktywizacji zawodowej.

W ramach IX Osi Priorytetowej realizowane będą 3 Działania, odpowiadające 4 celom szczegółowym Osi.

W ramach Działania 9.1 realizowane będzie wsparcie na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób wykluczonych, a także wsparcie zapobiegające ubóstwu.

Interwencja na rzecz włączenia społecznego w Działaniu 9.2 polega na ułatwieniu dostępu do usług społecznych i zdrowotnych, przez realizację dwóch celów szczegółowych – dotyczących usług społecznych (Poddziałanie 9.2.1) oraz usług opieki zdrowotnej (Poddziałanie 9.2.2).

	<p>W ramach Poddziałania 9.2.1 wspierany będzie rozwój środowiskowych form pomocy dzieciom i młodzieży, osobom z niepełnosprawnościami i osobom starszym oraz podnoszenie jakości usług środowiskowych, a tym samym deinstytucjonalizacja tych usług.</p> <p>Przedsięwzięcia realizowane w ramach Poddziałania 9.2.2 będą służyły poprawie dostępności do programów zdrowotnych, w szczególności służących wczesnemu wykrywaniu wad rozwojowych i cukrzycy, rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami. Wsparcie deinstytucjonalizacji opieki nad osobami niesamodzielnymi, będzie służyło podniesieniu jakości i dostępności do świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych.</p> <p>W Działaniu 9.3 wspierany będzie rozwój ekonomii społecznej służący zwiększeniu liczby PES, rozwojowi istniejących podmiotów, a tym samym zwiększeniu zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zwiększeniu zakresu zadań realizowanych przez PES.</p>	
4. Fundusz (nazwa i kwota w EUR)	Nazwa Funduszu	Ogółem
	EFS	172 375 061
5. Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	

II.9.1 Działanie 9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

OPIS DZIAŁANIA I PODDZIAŁAŃ		
6. Nazwa działania	Działanie 9.1	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 9.1	<p>Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa</p> <p>Zatrudnienie jest najskuteczniejszą formą walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, dlatego działania zwiększające szansę uzyskania zatrudnienia, połączone z działaniami na rzecz włączenia społecznego są głównym kierunkiem interwencji w ramach IX Osi Priorytetowej. Jej efektem będzie wzrost samodzielności, zwiększenie zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wzrost zatrudnienia. Efektem realizacji celu będzie także poprawa współpracy jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej z instytucjami rynku pracy oraz zwiększenie potencjału PES o charakterze integracyjnym.</p> <p>Istotne dla osiągnięcia zaplanowanego celu jest ograniczenie możliwości znalezienia się w zasięgu zjawiska ubóstwa nowych osób. Dlatego zaplanowane zostały działania zapobiegające ubóstwu, ukierunkowane na pomoc rodzinom.</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 9.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu; 2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu; 3. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 9.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie;

		2. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie.
10. Typy projektów	Działanie 9.1	<p>1. Integracja osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ integracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób oddalonych od rynku pracy w ramach współpracy międzysektorowej, ✓ aktywna integracja dla włączenia społecznego realizowana przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej (PCPR, OPS), ✓ integracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami. <p>Wsparcie osób i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym realizowane będzie z wykorzystaniem usług aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym.</p> <p>Proces wsparcia osób i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym odbywać się będzie na podstawie ścieżki reintegracyjnej, określonej indywidualnie dla każdej osoby i rodziny, z uwzględnieniem diagnozy sytuacji problemowej, potencjału, predyspozycji i potrzeb. W ramach ścieżki reintegracyjnej, obok usług aktywnej integracji, mogą być realizowane usługi społeczne⁶³, jeżeli wynika to z indywidualnych potrzeb i konieczności zapewnienia kompleksowego wsparcia, a także usługi realizowane w Działaniu 9.3, związane z przygotowaniem określonej osoby do zatrudnienia w przedsiębiorstwie społecznym. Działania w zakresie aktywizacji zawodowej nie mogą stanowić pierwszego elementu realizacji ścieżki reintegracyjnej.</p> <p>Realizowane będą kompleksowe, dostosowane do indywidualnych potrzeb przedsięwzięcia w zakresie integracji społecznej i aktywizacji zawodowej osób oddalonych od rynku pracy w ramach współpracy międzysektorowej, w PAI, dla osób zakwalifikowanych do III profilu pomocy, tj. osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wymagających w pierwszej kolejności wsparcia w zakresie integracji społecznej.</p>

⁶³ Usługi społeczne mogą być realizowane w ramach ścieżki reintegracji, o ile jest to niezbędne dla zapewnienia indywidualizacji i kompleksowości wsparcia dla konkretnej osoby, rodziny czy środowiska i przyczynia się do realizacji celów aktywnej integracji, przy czym wsparcie jest skoncentrowane na osobie i jej potrzebach, a nie na rozwijaniu usług.

Realizowanie PAI odbywać się będzie we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej oraz PUP, wspieranych działaniami urzędów administracji publicznej, organizacji pozarządowych, PES, przedsiębiorstw i innych podmiotów.

W PAI możliwe będzie wykorzystanie m.in. następujących instrumentów:

- diagnoza indywidualnych potrzeb i potencjałów uczestników projektu;
- prace społecznie użyteczne;
- działania w zakresie aktywizacji zawodowej będące w kompetencji PUP (np. poradnictwo zawodowe, szkolenia, wsparcie motywacyjne, pośrednictwo pracy, staże, praktyki zawodowe, subsydiowane zatrudnienie)
- działania w zakresie integracji społecznej w KIS, CIS (poza działaniami realizowanymi przez te podmioty na podstawie ustawy o zatrudnieniu socjalnym);
- działania w zakresie integracji społecznej bezrobotnych, realizowane przez grupowe poradnictwo specjalistyczne, warsztaty trenerskie, grupy wsparcia.

Formy działań w zakresie integracji społecznej stanowią katalog otwarty, co oznacza że podmioty realizujące ten zakres wsparcia w pracy z bezrobotnym mogą wykorzystywać szeroki zakres działań doradczych, działań aktywizujących, zajęć warsztatowych, które będą zmieniać postawę bezrobotnych i wspomagać proces aktywizacji zawodowej realizowany przez powiatowy urząd pracy.

Wsparcie w zakresie **aktywnej integracji dla włączenia społecznego realizowane będzie przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej (PCPR, OPS)**. Będzie obejmować usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym, edukacyjnym, zawodowym i zdrowotnym, zapewniające kompleksowe wsparcie, mające na celu aktywizację społeczno-zawodową. Wsparcie w postaci usług o charakterze zdrowotnym, będzie możliwe, o ile jest to niezbędne dla kompleksowości wsparcia dla konkretnej osoby, rodziny czy środowiska i przyczynia się do realizacji celów aktywnej integracji.

W projektach realizowanych przez OPS i PCPR możliwe będzie korzystanie z szerokiego zakresu instrumentów aktywnej integracji, w zależności od indywidualnych potrzeb osób i rodzin objętych wsparciem. Mogą to być, m.in.

		<ul style="list-style-type: none"> • diagnoza indywidualnych potrzeb i potencjałów uczestników projektu⁶⁴; • praca socjalna; • usługi asystenckie, w tym m.in. usługi asystenta osoby niepełnosprawnej, asystenta rodziny, asystenta osoby bezdomnej w procesie wychodzenia z bezdomności; • inicjatywy przygotowujące do podjęcia zatrudnienia (m.in. staże, praktyki zawodowe); • subsydiowane zatrudnienie, zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy; • zatrudnienie wspierane, wspomagane, usługi trenera zatrudnienia wspieranego; • poradnictwo psychologiczne i psychospołeczne, poradnictwo prawne i obywatelskie; • trening kompetencji i umiejętności społecznych; • poradnictwo zawodowe; • pośrednictwo pracy; • kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji; • finansowanie zajęć szkolnych związanych z uzupełnieniem wykształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym lub policealnym; • pomoc dla otoczenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wzmacniająca lub odbudowująca naturalne systemy wsparcia, takie jak rodzina i lokalna społeczność, obejmujące np.: mediacje, terapie rodzinne, poradnictwo rodzinne. <p>Wsparcie mające na celu integrację społeczną oraz przygotowanie do zatrudnienia na otwartym rynku pracy i w PES będzie realizowane w typie projektów integracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami, opierająca się przede wszystkim na usługach reintegracji i rehabilitacji społeczno – zawodowej. W ramach tego typu operacji świadczone będzie następujące wsparcie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diagnoza indywidualnych potrzeb i potencjałów uczestników projektu;
--	--	---

⁶⁴ Diagnoza indywidualnych potrzeb i potencjałów uczestników projektu w celu przygotowania i realizacji wsparcia w oparciu o ścieżkę reintegracji jest obowiązkowym elementem procesu wsparcia osób, rodzin i środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w każdym projekcie realizowanym w Działaniu 9.1.

	<ul style="list-style-type: none"> • usługi reintegracji społecznej i zawodowej świadczone przez CIS i KIS; • udzielanie wsparcia na tworzenie nowych miejsc reintegracji społecznej i zawodowej w istniejących lub nowo powstających CIS i KIS; • usługi aktywnej integracji w ramach WTZ i ZAZ (zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych), w tym usługi asystenckie oraz inne usługi aktywnej integracji (np. usługi trenera pracy) umożliwiające uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia oraz nabywanie nowych umiejętności społecznych i zawodowych, pozwalających uzyskać i utrzymać zatrudnienie w szczególności w początkowym okresie zatrudnienia⁶⁵; • wsparcie usług rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnienia w ZAZ, w szczególności poprzez zwiększenie liczby osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych w istniejących ZAZ⁶⁶, z możliwością objęcia tych osób usługami aktywnej integracji oraz wsparcie osób z niepełnosprawnościami dotychczas zatrudnionych w ZAZ nową ofertą w postaci usług aktywnej integracji ukierunkowaną na przygotowanie osób zatrudnionych w ZAZ do podjęcia zatrudnienia poza ZAZ: na otwartym rynku pracy lub w przedsiębiorczości społecznej; • wsparcie rehabilitacji zawodowej i społecznej w ramach WTZ poprzez wsparcie nowych osób w istniejących WTZ usługami aktywnej integracji lub wsparcie dotychczasowych uczestników WTZ nową ofertą w postaci usług aktywnej integracji obowiązkowo ukierunkowaną na przygotowanie uczestników WTZ do podjęcia zatrudnienia i ich zatrudnienie: w ZAZ, na otwartym lub chronionym rynku pracy lub w przedsiębiorczości społecznej; • tworzenie u pracodawców miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami, w szczególności poprzez wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy na potrzeby zatrudnienia osoby z niepełnosprawnością, dostosowanie stanowiska pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
--	---

⁶⁵ Wsparcie dotychczasowych uczestników WTZ nową ofertą w postaci usług aktywnej integracji obowiązkowo ukierunkowane jest na przygotowanie uczestników WTZ do podjęcia zatrudnienia i ich zatrudnienie: w ZAZ, na otwartym lub chronionym rynku pracy lub w przedsiębiorczości społecznej. Możliwe jest wsparcie uczestników WTZ usługami asystenckimi oraz usługami trenera pracy, wspierającymi uzyskanie lub utrzymanie zatrudnienia, w szczególności w początkowym okresie zatrudnienia. Możliwa jest również realizacja praktyk lub staży dla uczestników WTZ.

⁶⁶ Okres zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w ZAZ po zakończeniu realizacji projektu jest co najmniej równy okresowi zatrudnienia w ramach projektu. Okres może być krótszy, wyłącznie w przypadku, gdy osoba z niepełnosprawnością podejmie w tym okresie zatrudnienie poza ZAZ.

	<ul style="list-style-type: none"> • poradnictwo psychologiczne i psychospołeczne; • trening kompetencji i umiejętności społecznych; • poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy; • kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji; • oddziaływanie na uczestników oraz otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wzmacniające lub odbudowujące naturalne systemy wsparcia, takie jak rodzina i lokalna społeczność, obejmujące np.: mediacje, terapie rodzinne, poradnictwo rodzinne, realizacja programów aktywności lokalnej. <p>2. Wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami z niepełnosprawnościami oraz rodzin z innymi osobami niesamodzielnymi i rodziców samotnie wychowujących dzieci.</p> <p>W ramach wsparcia na rzecz rodzin możliwa jest realizacja następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diagnoza indywidualnych potrzeb i potencjałów uczestników projektu w celu przygotowania i realizacji wsparcia w oparciu o ścieżkę reintegracji⁶⁷; • pomoc w zakresie świadomego rodzicielstwa tj. wsparcie rodzin w świadomym i odpowiedzialnym podejmowaniu i realizacji funkcji wynikających z rodzicielstwa w celu zapobiegania powstawaniu trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez m.in: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Zintegrowane poradnictwo rodzinne (pedagogiczne, psychologiczne, prawne); ✓ Akademie rodziny, w tym zintegrowane, kompleksowe, zgodne z zapotrzebowaniem rodziny działania profilaktyczne i terapeutyczno-edukacyjne, zintegrowane działania społeczne, edukacyjne, kulturalne i sportowe; ✓ tworzenie zintegrowanej sieci wsparcia opartej o kooperację instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi;
--	---

⁶⁷ Diagnoza indywidualnych potrzeb i potencjałów uczestników projektu w celu przygotowania i realizacji wsparcia w oparciu o ścieżkę reintegracji jest obowiązkowym elementem procesu wsparcia osób, rodzin i środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w każdym projekcie realizowanym w Działaniu 9.1

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ usługi interwencji kryzysowej w sytuacji kiedy są one niezbędne do realizacji zindywidualizowanego planu wsparcia opartego na diagnozie; • działania doradcze, edukacyjne, np. w zakresie zapobiegania zadłużeniu rodzin; • wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie profilaktyki wykluczenia społecznego, np. przez tworzenie zintegrowanej sieci wsparcia opartej na kooperacji instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi; • projekty na rzecz rodzin w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej dorosłych członków rodzin, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> ✓ wypracowanie ścieżek reintegracji dla włączenia społecznego, w tym dla osób w wieku aktywności zawodowej niekontynuujących nauki i nie objętych programami usamodzielnienia w ramach zadań PCPR; ✓ edukacja prozatrudnieniowa o formach zatrudnienia, z uwzględnieniem zatrudnienia socjalnego; ✓ współpraca z instytucjami rynku pracy i podmiotami ekonomii społecznej przy aktywizacji zawodowej dorosłych członków rodzin zdolnych do pracy; • zapobieganie procesom ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez wzmacnianie samodzielności rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami z niepełnosprawnościami oraz rodzin z innymi osobami niesamodzielnymi, poprzez m.in: <ul style="list-style-type: none"> ✓ zintegrowane poradnictwo socjalne pedagogiczne, psychologiczne, prawne; ✓ usługi interwencji kryzysowej w sytuacji kiedy są one niezbędne do realizacji zindywidualizowanego planu wsparcia opartego na diagnozie; ✓ współpracę z instytucjami rynku pracy i podmiotami ekonomii społecznej w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej dorosłych członków rodzin mogących podjąć zatrudnienie; ✓ integrację międzypokoleniową;
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> realizacja programów profilaktycznych i społecznych, które będą wynikiem wspólnego zainicjowania oraz realizacji w partnerstwie pomiędzy jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi, szkołami i społecznością lokalną. <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p>
11. Typ beneficjenta	Działanie 9.1	<p>Beneficjentami będą mogły być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> JST, ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia, podmioty, którym zlecono realizację zadań publicznych; podmioty, w których większość udziałów/akcji mają JST/ich związki i stowarzyszenia; urzędy administracji publicznej, jednostki budżetowe; instytucje rynku pracy, jednostki zatrudnienia socjalnego; jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej (jopis); PES, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty, o których mowa w artykule 3 ustęp 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie; partnerstwa wymienionych podmiotów, partnerstwa lokalne, LGD.
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 9.1	<ol style="list-style-type: none"> Osoby lub rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym: <ul style="list-style-type: none"> osoby lub rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub kwalifikujące się do objęcia wsparciem pomocy społecznej, tj. spełniające co najmniej jedną z przesłanek określonych w artykule 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; osoby, o których mowa w artykule 1 ustęp 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ osoby przebywające w pieczy zastępczej lub opuszczające pieczę zastępczą oraz rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej; ▪ osoby nieletnie, wobec których zastosowano środki zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2014 r. poz. 382); ▪ osoby przebywające w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.); ▪ osoby z niepełnosprawnością – osoby niepełnosprawne w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.), a także osoby z zaburzeniami psychicznymi, w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375); ▪ rodziny z dzieckiem z niepełnosprawnością, o ile co najmniej jeden z rodziców lub opiekunów nie pracuje ze względu na konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością; ▪ osoby zakwalifikowane do III profilu pomocy, zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 645, z późn. zm.); ▪ osoby niesamodzielne; ▪ osoby bezdomne lub dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań w rozumieniu Wytucznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego i realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020; ▪ osoby korzystające z PO PŻ, <p>2. Otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym -- osoby spokrewnione lub niespokrewnione z osobami zagrożonymi ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wspólnie zamieszkujące i gospodarujące, a także inne osoby z najbliższego środowiska osób zagrożonych</p>
--	--	---

		ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w zakresie niezbędnym dla skutecznego wsparcia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 9.1	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 9.1	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 9.1	84 233 041
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO	Działanie 9.1	<p>IZ RPO zapewnia komplementarność wsparcia z Programem Operacyjnym Pomoc Żywnościowa 2014 - 2020 (PO PŻ) przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • preferowanie do objęcia wsparciem osób lub rodzin korzystających z PO PŻ, z zastrzeżeniem, że zakres wsparcia dla tych osób lub rodzin nie będzie powielał działań, które dana osoba lub rodzina otrzymała lub otrzymuje z PO PŻ w ramach działań towarzyszących, o których mowa w PO PŻ; • zobowiązanie beneficjenta w umowie o dofinansowanie projektu do poinformowania właściwych terytorialnie ośrodków pomocy społecznej oraz organizacji partnerskich regionalnych i lokalnych, o których mowa w PO PŻ, o prowadzonej rekrutacji do projektów realizowanych w ramach Działania 9.1 , a także do niepowielania wsparcia, które osoba lub rodzina zagrożona ubóstwem lub wykluczeniem społecznym uzyskuje w ramach działań towarzyszących w PO PŻ. Ponadto w Programie zapewniona będzie komplementarność wsparcia z innymi OP, przez harmonogram naboru wniosków, kryteria wyboru projektów, a także komplementarność z takimi PO jak PO WER, PO IS. ▪ Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne. ▪ Szczególne znaczenie w tym aspekcie będą miały następujące typy interwencji: <ul style="list-style-type: none"> ✓ integracja osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową; ✓ wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami niepełnosprawnymi oraz rodzin z innymi osobami zależnymi i rodziców

		<p>samotnie wychowujących dzieci;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozwój dziennych form wsparcia, usług środowiskowych, usług społecznych dla osób zależnych; ✓ pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, obejmujące wsparcie systemu pieczy zastępczej. <p>Przewiduje się realizację projektów towarzyszących w ramach Inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowym.</p>
17. Instrumenty terytorialne	Działanie 9.1	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w rozdziale IV.2.4.1
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 9.1	<ul style="list-style-type: none"> • Konkursowy <p>Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów - MJWPU.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozakonkursowy <p>W trybie pozakonkursowym wybierane będą projekty w ramach aktywnej integracji dla włączenia społecznego realizowane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej, tj. projekty realizowane przez OPS, PCPR. Realizacja tych zadań przez OPS i PCPR wynika z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.).</p> <p>Tryb pozakonkursowy będzie mógł być zastosowany tylko w przypadku objęcia tym trybem wszystkich jednostek pomocy społecznej danego typu tj. wszystkich PCPR lub wszystkich OPS. W przypadku braku takiej możliwości, stosowany będzie tryb konkursowy.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów - MJWPU.</p>

19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów	Działanie 9.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu/Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 9.1	<p>Maksymalny udział cross-financingu na poziomie projektu nie przekroczy 10% wydatków projektu, chyba, że w Regulaminie konkursu/Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym określono inaczej.</p> <p>Cross-financing w ramach projektów współfinansowanych z EFS może dotyczyć wyłącznie takich kategorii wydatków, bez których realizacja projektu nie byłaby możliwa, w szczególności w związku z zapewnieniem realizacji zasady równości szans, a zwłaszcza potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Projekty obejmujące inwestycje w infrastrukturę w ramach cross-financingu, będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS i ich realizacja będzie zgodna z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020, - Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020.
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 9.1	W ramach projektów wartość wydatków poniesionych na zakup środków trwałych o wartości jednostkowej równej i wyższej niż 350 PLN netto w ramach kosztów bezpośrednich projektu oraz wydatków w ramach cross-financingu nie może łącznie przekroczyć 10% wydatków projektu, chyba że w zapisach Regulaminu konkursu/ Wezwania do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym określono inaczej.
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie	Działanie 9.1	Nie dotyczy

23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 9.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu/Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 9.1	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu artykułu 107 i 108 Traktatu; 3. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania artykułu 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis; 4. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis oraz pomocy publicznej w ramach programów operacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020;
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 9.1	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – dofinansowanie ze środków EFS stanowi maksymalnie 80% wydatków kwalifikowalnych projektu.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
		Ogółem

<p>26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję)</p>	<p>Działanie 9.1</p>	<p>Maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w projektach nieobjętych pomocą publiczną: <ul style="list-style-type: none"> • 80 % wydatków kwalifikowalnych w projektach OPS i PCPR (wyłącznie dofinansowanie ze środków EFS), • 95 % wydatków kwalifikowalnych w pozostałych projektach (maksymalnie 80% ze środków EFS oraz 15% ze środków z budżetu państwa), - w projektach objętych pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej, chyba że w Regulaminie konkursu postanowiono inaczej.
<p>27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych</p>	<p>Działanie 9.1</p>	<p>Ogółem</p> <p>Minimalny wkład własny beneficjenta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w projektach nieobjętych pomocą publiczną: <ul style="list-style-type: none"> • 20% - projekty OPS i PCPR, • 5% - pozostałe projekty (z wyłączeniem projektów OPS i PCPR), - w projektach objętych pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej, chyba że w Regulaminie konkursu postanowiono inaczej.
<p>28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN)</p>	<p>Działanie 9.1</p>	<p>Ogółem</p> <p>Minimalna wartość projektu 100 000 PLN.</p> <p>Maksymalna wartość projektu - nie dotyczy, chyba że IZ postanowi inaczej w Regulaminie konkursu/ Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.</p>

29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN)		Ogółem
	Działanie 9.1	Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Regulaminie konkursu oraz w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 9.1	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 9.1	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 9.1	Nie dotyczy
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 9.1	Nie dotyczy

II.9.2 Działanie 9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej

OPIS DZIAŁANIA I PODDZIAŁAŃ			
6.	Nazwa działania	Działanie 9.2	Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej
	Nazwa poddziałania	Poddziałanie 9.2.1	Zwiększenie dostępności usług społecznych
		Poddziałanie 9.2.2	Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych
7. Cele szczegółowe poddziałania		Poddziałanie 9.2.1	<p>Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej</p> <p>Działania na rzecz włączenia społecznego obejmują działania na rzecz ułatwienia dostępu do usług społecznych poprzez zwiększenie zakresu i jakości usług świadczonych w lokalnej społeczności sprzyjające deinstytucjonalizacji. Niezbędne jest wspieranie tworzenia i rozwoju środowiskowych form pomocy dzieciom i młodzieży, osobom z niepełnosprawnościami i osobom starszym.</p> <p>Efektem realizacji celu będzie także zwiększenie zatrudnienia przez umożliwienie osobom opiekującym się osobami niesamodzielnymi aktywnego poszukiwania pracy i tworzenie miejsc pracy w usługach społecznych.</p> <p>Ponadto realizacja celu przez działania związane ze wspieraniem rodzin dysfunkcyjnych, systemu wspierania rodziny oraz organizowania systemu pieczy zastępczej będzie służyć zapobieganiu wykluczeniu społecznemu i ubóstwu.</p>
		Poddziałanie 9.2.2	<p>Zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej</p> <p>Dokumentem stanowiącym krajowe ramy strategiczne dla wszystkich przedsięwzięć realizowanych w obszarze zdrowia w perspektywie 2014-2020, w tym Poddziałania 9.2.2 jest opracowana przez Ministerstwo Zdrowia: Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020.</p>

		<p>W ramach Poddziałania będą realizowane programy służące w szczególności wykrywaniu wad rozwojowych, wykrywaniu cukrzycy, rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami, w tym z porażeniem mózgowym, autyzmem, zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>Realizowane będą również przedsięwzięcia mające na celu wsparcie deinstytucjonalizacji opieki nad osobami niesamodzielnymi, służące poprawie jakości i dostępności do świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych.</p> <p>Przedsięwzięcia w obszarze usług zdrowotnych realizowane będą zgodnie z mechanizmem koordynacji określonym w Policy Paper.</p> <p>W projektach stosowane będą klauzule społeczne. Zakres i tryb stosowania klauzul społecznych dla zamówień dokonywanych w ramach EFS będzie zgodny z właściwymi wytycznymi horyzontalnymi.</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Poddziałanie 9.2.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu; 2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu
	Poddziałanie 9.2.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu
9. Lista wskaźników produktu	Poddziałanie 9.2.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie
	Poddziałanie 9.2.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie

<p>10. Typy projektów</p>	<p>Poddziałanie 9.2.1</p>	<p>1. Rozwój dziennych form wsparcia, usług społecznych⁶⁸ oraz programy deinstytucjonalizacji usług społecznych świadczonych przez instytucje pomocy i aktywnej integracji⁶⁹ realizowane na rzecz osób niesamodzielnych⁷⁰, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zwiększenie liczby miejsc świadczenia usług opiekuńczych i asystenckich w formie usług świadczonych w lokalnej społeczności⁷¹ w celu poprawy dostępu do usług opiekuńczych i asystenckich w zastępstwie za opiekunów faktycznych⁷²; ✓ wsparcie osób będących w opiece instytucjonalnej⁷³ w celu przejścia tych osób do opieki realizowanej w ramach usług świadczonych w lokalnej społeczności, o ile przyczyni się to do zwiększenia liczby miejsc świadczenia usług opiekuńczych w postaci usług świadczonych w lokalnej społeczności; ✓ rozwój usług opiekuńczych w oparciu o nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne np. teleopiekę, systemy przywoławcze, aktywizacja środowisk lokalnych w celu tworzenia społecznych (sąsiedzkich) form samopomocy przy wykorzystaniu nowych technologii; ✓ działania wspierające opiekunów faktycznych, w szczególności:
----------------------------------	---------------------------	---

⁶⁸ Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020” usługi społeczne to usługi realizowane przez beneficjentów niebędących podmiotami leczniczymi. W ramach projektów dotyczących usług społecznych, w szczególności usług opiekuńczych, IZ RPO umożliwia finansowanie usług zdrowotnych, o ile usługi te są niezbędne do zapewnienia kompleksowego wsparcia osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

⁶⁹ W ramach programów deinstytucjonalizacji usług społecznych świadczonych przez instytucje pomocy i aktywnej integracji realizowane będą działania lokalne i regionalne. Programy ukierunkowane na poprawę jakości i dostępności usług będą obejmować zmianę form i zakresu usług społecznych świadczonych przez instytucje pomocy i aktywnej integracji i uwzględniać współpracę z organizacjami pozarządowymi i PES. Grupami docelowymi są osoby niesamodzielne, w tym dorośli i dzieci z niepełnosprawnościami, osoby chorujące psychicznie, osoby starsze, inne osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Usługi środowiskowe będą uwzględniać miejsca całonocnego pobytu dla osób niesamodzielnych i inne dzienne formy wsparcia. Działania we wspólnotach, uwzględniające lokalne zasoby (np. sąsiedzi, lokalne przedsiębiorstwa), będą wspomagały włączenie społeczne osób objętych pomocą społeczną.

⁷⁰ Definicja osób niesamodzielnych znajduje się w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

⁷¹ Definicja usług świadczonych w lokalnej społeczności znajduje się w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020

⁷² Definicja opiekuna faktycznego znajduje się w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

⁷³ Definicja opieki instytucjonalnej znajduje się w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

		<ul style="list-style-type: none"> ○ kształcenie, w tym szkolenie i zajęcia praktyczne oraz wymiana doświadczeń dla opiekunów faktycznych, zwiększające ich umiejętności w zakresie opieki nad osobami niesamodzielnymi, ○ poradnictwo (w tym psychologiczne) oraz pomoc w uzyskaniu informacji umożliwiających poruszanie się po różnych systemach wsparcia, z których korzystanie jest niezbędne dla sprawowania wysokiej jakości opieki i odciążenia opiekunów faktycznych, ○ tworzenie miejsc krótkookresowego pobytu w zastępstwie za opiekunów faktycznych w formie pobytu całodobowego lub dziennego, ○ sfinansowanie usługi asystenckiej lub usługi opiekuńczej w celu umożliwienia opiekunom faktycznym funkcjonowania społecznego, zawodowego lub edukacyjnego; ✓ przygotowanie i tworzenie wypożyczalni sprzętu pielęgnacyjnego i wspomagającego połączone z doradztwem w doborze sprzętu, treningami samoobsługi z użyciem wypożyczonego sprzętu oraz przygotowaniu warunków do opieki domowej; ✓ działania umożliwiające pozostawanie osób z niepełnosprawnościami i osób niesamodzielnych w lokalnej społeczności dzięki finansowaniu przedsięwzięć pozwalających tym osobom na w miarę możliwości samodzielne funkcjonowanie (w tym działania zwiększające kształcenie kadr, bezpieczeństwo, autonomię i mobilność osób z niepełnosprawnościami i osób niesamodzielnych, np. likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania, sfinansowanie wypożyczenia sprzętu niezbędnego do opieki nad osobami niesamodzielnymi lub sprzętu zwiększającego samodzielność osób, usługi dowożenia posiłków, przewóz do miejsca pracy lub ośrodka wsparcia)⁷⁴; ✓ działania na rzecz rozwoju środowiskowych form usług społecznych innych niż wymienione powyżej wspierających proces integracji społecznej, zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczonych społecznie zgodnie z kierunkami określonymi w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa
--	--	---

⁷⁴ Wsparcie tego rodzaju może być realizowane wyłącznie jako element kompleksowych projektów dotyczących usług asystenckich lub opiekuńczych i mogą być finansowane z EFS lub w ramach cross-finansingu

		<p>z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ działania na rzecz rozwoju usług mieszkalnictwa wspomaganego poprzez zapewnienie dostępu do usług świadczonych w mieszkaniach chronionych, treningowych i wspieranych skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczonych wspierających proces ich integracji społecznej i zawodowej⁷⁵; <p>2. Pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją obejmująca wsparcie systemu pieczy zastępczej⁷⁶ mające na celu wzmocnienie działań interwencyjnych na rzecz dzieci i młodzieży w celu zapobiegania pogłębianiu dysfunkcji i marginalizacji, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozwój usług społecznych w celu integracji dzieci i młodzieży z grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne: <ul style="list-style-type: none"> a) tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlic środowiskowych, klubów, ognisk wychowawczych i placówek specjalistycznych; b) realizacja zajęć rozwijających co najmniej dwie z ośmiu kompetencji kluczowych wskazanych w zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE) (Dz. Urz. UE L 394 z 30.12.2006, str. 10)⁷⁷: <ul style="list-style-type: none"> i. porozumiewanie się w języku ojczystym, ii. porozumiewanie się w językach obcych, iii. kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, iv. kompetencje informatyczne,
--	--	--

⁷⁵ Wsparcie dla mieszkańców wspomaganego polega na tworzeniu miejsc w nowo tworzonych lub istniejących mieszkaniach wspomaganego dla osób lub rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. W przypadku mieszkań wspomaganego w formie mieszkań wspieranych możliwe jest tworzenie miejsc krótkookresowego pobytu. W przypadku mieszkań chronionych, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, we wniosku o dofinansowanie projektu należy zapewnić, że stosowany będzie standard dotyczący tej formy pomocy wynikający z ww. ustawy. W przypadku innych form mieszkań wspomaganego mieszkania te muszą spełniać definicję usług świadczonych w lokalnej społeczności. Beneficjent zobowiązany jest do zachowania trwałości miejsc świadczenia usług w mieszkaniach wspomaganego utworzonych w ramach projektu po zakończeniu realizacji projektu przez okres odpowiadający co najmniej okresowi realizacji projektu określonego w decyzji lub umowie o dofinansowanie projektu. Trwałość rozumiana będzie jako instytucjonalna gotowość podmiotów do świadczenia usług. Spełnienie powyższego warunku będzie weryfikowane przez IZ RPO po upływie okresu wskazanego w decyzji lub umowie o dofinansowanie projektu.

⁷⁶ Możliwy zakres usług wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym działań na rzecz usamodzielnienia osób opuszczających pieczę zastępczą oraz podmioty uprawnione do realizacji tych usług określa Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wsparcie dla rodziny i pieczy zastępczej powinno odbywać się zgodnie z ww. ustawą. Z EFS nie będą finansowane świadczenia wypłacane na podstawie tej ustawy, przy czym mogą one stanowić wkład własny do projektu.

⁷⁷ w placówkach wsparcia dziennego w formie opiekuńczej oraz placówkach prowadzonych w formie pracy podwórkowej realizacja działań jest obowiązkowa.

		<ul style="list-style-type: none"> v. umiejętność uczenia się, vi. kompetencje społeczne i obywatelskie, vii. inicjatywność i przedsiębiorczość, viii. świadomość i ekspresja kulturalna; <p>✓ programy deinstytucjonalizacji usług na rzecz dzieci i młodzieży:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) działania prewencyjne mające ograniczyć umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej poprzez usługi wsparcia rodziny; b) działania prowadzące do odejścia od opieki instytucjonalnej (tj. od opieki świadczonej w placówkach opiekuńczo-wychowawczych powyżej 14 dzieci) do usług świadczonych w lokalnej społeczności poprzez tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych do 14 dzieci; c) kształcenie kandydatów na rodziny zastępcze, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego do 14 dzieci oraz doskonalenie osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą w ww. formach; d) działania na rzecz rozwoju usług mieszkalnictwa wspomaganego poprzez zapewnienie dostępu do usług świadczonych w mieszkaniach chronionych, treningowych i wspieranych skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczonych wspierających proces ich integracji społecznej i zawodowej⁷⁸; <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p>
	Poddziałanie 9.2.2	1. Wdrażanie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych;

⁷⁸ Wsparcie dla mieszkań wspomaganym polega na tworzeniu miejsc w nowo tworzonych lub istniejących mieszkaniach wspomaganym dla osób lub rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. W przypadku mieszkań wspomaganym w formie mieszkań wspieranych możliwe jest tworzenie miejsc krótkookresowego pobytu. W przypadku mieszkań chronionych, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, we wniosku o dofinansowanie projektu należy zapewnić, że stosowany będzie standard dotyczący tej formy pomocy wynikający z ww. ustawy. W przypadku innych form mieszkań wspomaganym mieszkania te muszą spełniać definicję usług świadczonych w lokalnej społeczności. Beneficjenta zobowiązany jest do zachowania trwałości miejsc świadczenia usług w mieszkaniach wspomaganym utworzonych w ramach projektu po zakończeniu realizacji projektu przez okres odpowiadający co najmniej okresowi realizacji projektu określonymu w decyzji lub umowie o dofinansowanie projektu. Trwałość rozumiana będzie jako instytucjonalna gotowość podmiotów do świadczenia usług. Spełnienie powyższego warunku będzie weryfikowane przez IZ RPO po upływie okresu wskazanego w decyzji lub umowie o dofinansowanie projektu.

		<p>2. Wdrażanie programów wczesnego wykrywania i profilaktyki cukrzycy;</p> <p>3. Wsparcie deinstytucjonalizacji opieki nad osobami niesamodzielnymi poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad osobami niesamodzielnymi, w tym osobami starszymi;</p> <p>W ramach typu przedsięwzięć wdrażanie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych, planowana jest w szczególności realizacja programów służących wykrywaniu zaburzeń słuchu, wzroku i mowy u dzieci, programów rehabilitacji leczniczej dla dzieci z niepełnosprawnościami, programy rehabilitacji dzieci i młodzieży z porażeniem mózgowym. Przewidziano również programy dla pacjentów z autyzmem oraz dla młodzieży z zaburzeniami psychicznymi, w tym zaburzeniami nerwicowymi. Z uwagi na wysokie koszty leczenia powikłań cukrzycy, w tym chorób układu krążenia, planowane jest wdrażanie programów wczesnego wykrywania i profilaktyki cukrzycy.</p> <p>Programy profilaktyczne w zakresie wczesnego wykrywania wad rozwojowych będą komplementarne z działaniami lokalnymi i regionalnymi finansowanymi ze środków krajowych.</p> <p>Zgodnie z Narzędziem 18 Policy Paper realizowane będą projekty służące wsparciu deinstytucjonalizacji opieki nad osobami zależnymi poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad osobami niesamodzielnymi, w tym osobami starszymi.</p>
<p>11. Typ beneficjenta</p>	<p>Poddziałanie 9.2.1</p>	<p>Beneficjentami będą mogły być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ JST, ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia, podmioty, którym zlecono realizację zadań publicznych; ▪ podmioty, w których większość udziałów/akcji mają JST/ich związki i stowarzyszenia; ▪ urzędy administracji publicznej, jednostki budżetowe; ▪ instytucje rynku pracy, jednostki zatrudnienia socjalnego; ▪ podmioty aktywnie zaangażowane w integrację społeczną, wsparcie rodziny; ▪ środowiskowe domy samopomocy;

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ PES, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty, o których mowa w artykule 3 ustęp 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie; ▪ partnerstwa wymienionych podmiotów, partnerstwa lokalne, LGD.
<p>12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia</p>	<p>Poddziałanie 9.2.1</p>	<p>Grupy docelowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • osoby niesamodzielne (osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, rodziny osób niesamodzielnych); • dzieci i młodzież; • osoby przebywające w pieczy zastępczej lub opuszczające pieczę zastępczą, rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; • osoby nieletnie, wobec których zastosowano środki zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich; • osoby przebywające w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty; • uczestnicy projektów PO PŻ; - otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w zakresie niezbędnym do wsparcia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w ramach projektu.⁷⁹
	<p>Poddziałanie 9.2.2</p>	<p>Podmioty wykonujące działalność leczniczą lub inne podmioty w partnerstwie z podmiotami wykonującymi działalność leczniczą</p>

⁷⁹ Definicja otoczenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym znajduje się w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

	Poddziałanie 9.2.2	Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w ramach grup docelowych określonych w poszczególnych programach zdrowotnych
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 9.2	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 9.2	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 9.2	79 577 765
	Poddziałanie 9.2.1	25 650 299
	Poddziałanie 9.2.2	53 927 466
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)	Poddziałanie 9.2.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zobowiązanie beneficjenta w umowie o dofinansowanie projektu do poinformowania właściwych terytorialnie ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centów pomocy rodzinie o realizowanym projekcie w ramach Działania 9.2; 2. IZ RPO zapewnia komplementarność wsparcia z Programem Operacyjnym Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ) przez: preferowanie do objęcia wsparciem osób lub rodzin korzystających z PO PŻ, z zastrzeżeniem że zakres wsparcia dla tych osób lub rodzin nie będzie powielał działań, które dana osoba lub rodzina otrzymała lub otrzymuje z PO PŻ w ramach działań towarzyszących, o których mowa w PO PŻ oraz zobowiązanie beneficjenta w umowie o dofinansowanie projektu do poinformowania regionalnych i lokalnych organizacji partnerskich, o których mowa w PO PŻ, o prowadzonej rekrutacji do projektów realizowanych w ramach Działania 9.2; 3. W Programie zapewniona będzie komplementarność wsparcia z innymi OP, przez harmonogram naboru wniosków, kryteria wyboru projektów, a także komplementarność z takimi PO jak PO WER, PO IŚ.

		<p>4. Przewiduje się realizację projektów towarzyszących w ramach inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowym.</p> <p>5. Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.</p>
	Poddziałanie 9.2.2	<p>Głównym narzędziem koordynacji interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków UE jest Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia, działający pod przewodnictwem ministra właściwego ds. zdrowia. W celu zapewnienia właściwego mechanizmu koordynacji, Komitet na bieżąco analizuje kwestie związane z ochroną zdrowia, w szczególności pod kątem zapewnienia skuteczności i efektywności podejmowanych interwencji ze środków UE, osiągnięcia oczekiwanych rezultatów oraz wpływu realizacji Planu działań na cele Policy Paper w zakresie ochrony zdrowia oraz cele UP i Programów Operacyjnych.</p> <p>Przewiduje się realizację projektów towarzyszących w ramach Inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowym.</p>
17. Instrumenty terytorialne	Działanie 9.2	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w rozdziale IV.2.4.1
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 9.2	<ul style="list-style-type: none"> • Konkursowy <p>Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów - MJWPU</p>
	Poddziałanie 9.2.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu.

<p>19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)</p>	<p>Poddziałanie 9.2.2</p>	<p>Limity i ograniczenia w realizacji projektu powinny być zgodne z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków EFS w obszarze zdrowia na lata 2014 – 2020, w szczególności do realizacji projektu mogą zostać zakwalifikowane jedynie te Regionalne Programy Zdrowotne (RPZ), które uzyskały pozytywną opinię Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji (AOTMiT) lub spełniły wszystkie warunki wskazane w warunkowej opinii AOTMiT dla poszczególnych programów zdrowotnych.</p>
<p>20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-finansingu (%)</p>	<p>Poddziałanie 9.2.1</p>	<p>Maksymalny udział cross-finansingu na poziomie projektu nie przekroczy 10% wydatków projektu, chyba że w Regulaminie konkursu/Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym określono inaczej.</p> <p>Cross-financing w ramach projektów współfinansowanych z EFS może dotyczyć wyłącznie takich kategorii wydatków, bez których realizacja projektu nie byłaby możliwa, w szczególności w związku z zapewnieniem realizacji zasady równości szans, a zwłaszcza potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Projekty obejmujące inwestycje w infrastrukturę w ramach cross-finansingu będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS i ich realizacja będzie zgodna z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020, - Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020.
	<p>Poddziałanie 9.2.2</p>	<p>Maksymalny udział cross-finansingu na poziomie osi nie przekroczy 10% alokacji EFS. Regulamin konkursu określi maksymalny udział cross-finansingu dla danego konkursu.</p> <p>W zakresie projektów dotyczących deinstytucjonalizacji, dopuszczalny jest zakup sprzętu wyłącznie w sytuacjach, gdy sprzęt będzie wykorzystywany w ramach nowo rozwijanej formy opieki zdeinstytucjonalizowanej.</p> <p>Projekty obejmujące inwestycje w infrastrukturę, w ramach cross-finansingu, będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS.</p>

21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Poddziałanie 9.2.1	W ramach projektów wartość wydatków poniesionych na zakup środków trwałych o wartości jednostkowej równej i wyższej niż 350 PLN netto w ramach kosztów bezpośrednich projektu oraz wydatków w ramach cross-financingu nie może łącznie przekroczyć 10% wydatków projektu, chyba że w zapisach Regulaminu konkursu IZ postanowi inaczej.
	Poddziałanie 9.2.2	W ramach projektów wartość wydatków poniesionych na zakup środków trwałych o wartości jednostkowej równej i wyższej niż 350 PLN netto w ramach kosztów bezpośrednich projektu oraz wydatków w ramach cross-financingu nie może łącznie przekroczyć 10% wydatków projektu, chyba że w zapisach Regulaminu konkursu oraz w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym IZ postanowi inaczej.
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie (jeśli dotyczy)	Poddziałanie 9.2.1	Nie dotyczy
	Poddziałanie 9.2.2	Nie dotyczy
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Poddziałanie 9.2.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
	Poddziałanie 9.2.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis	Poddziałanie 9.2.1	W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdą zastosowanie właściwe przepisy prawa wspólnotowego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:
	Poddziałanie 9.2.2	

(rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)		<ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U.z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu artykułu 107 i 108 Traktatu; 3. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania artykułu 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis; 4. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis oraz pomocy publicznej w ramach programów operacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020.
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (jeśli dotyczy)	Ogółem	
	Poddziałanie 9.2.1	Projektów nie objętych pomocą publiczną – EFS stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu	Ogółem	Projektów objętych pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
	Poddziałanie 9.2.1	<p>Maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w projektach nieobjętych pomocą publiczną: <ul style="list-style-type: none"> • 93% wydatków kwalifikowalnych projektu (maksymalnie 80% ze środków EFS oraz 13% ze środków z budżetu państwa), - w projektach objętych pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej, chyba że w Regulaminie konkursu postanowiono inaczej.

(środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (jeśli dotyczy)	Poddziałanie 9.2.2	
27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Poddziałanie 9.2.1	Minimalny wkład własny beneficjenta:
	Poddziałanie 9.2.2	<ul style="list-style-type: none"> - w projektach nieobjętych pomocą publiczną – co najmniej 7% wydatków kwalifikowalnych projektu, - projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej, chyba że w Regulaminie konkursu postanowiono inaczej.
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Poddziałanie 9.2.1	Minimalna wartość projektu 100 000 PLN. Maksymalna wartość projektu - nie dotyczy, chyba że IZ postanowi inaczej w Regulaminie konkursu.
	Poddziałanie 9.2.2	Nie dotyczy, chyba że IZ postanowi inaczej w Regulaminie konkursu.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków		Ogółem
	Poddziałanie 9.2.1	Nie dotyczy, o ile iż nie postanowi inaczej w Regulaminie konkursu.

kwalfikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)	Poddziałanie 9.2.2	Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Regulaminie konkursu.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 9.2	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 9.2	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 9.2	Nie dotyczy
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 9.2	Nie dotyczy

II.9.3 Działanie 9.3 Rozwój ekonomii społecznej

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 9.3	Rozwój ekonomii społecznej
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 9.3	<p>Zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań</p> <p>Celem planowanej interwencji będzie zwiększenie liczby PES i rozwój istniejących podmiotów, a tym samym zwiększenie zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym i zwiększenie zakresu zadań realizowanych przez PES.</p> <p>Realizacja celu służyć będzie budowaniu potencjału społecznego na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Sprawą istotną dla efektywności działań w zakresie rozwoju ekonomii społecznej jest współpraca z lokalnymi władzami, tworzenie partnerstw do realizacji określonych przedsięwzięć, dla rozwoju lokalnego oraz tworzenie PES z udziałem instytucji publicznych.</p> <p>Wsparcie gospodarki społecznej może przyczynić się do tworzenia nowych usług i miejsc pracy na szczeblu lokalnym, co w dłuższej perspektywie może wpłynąć na zwiększenie ich roli w rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 9.3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek); 2. Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych;
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 9.3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie 2. Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem.
10. Typy projektów	Działanie 9.3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

	<p>W ramach działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w regionie, realizowanych przez OWES, tzn. tworzenia miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym realizowane będą następujące formy wsparcia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) udzielanie dotacji (na podstawie biznesplanu) na tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie projektu, przy czym maksymalna wysokość dotacji na stworzenie jednego miejsca pracy stanowi sześciokrotność przeciętnego wynagrodzenia w rozumieniu artykułu 2 ustęp 1 punkt 28 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz maksymalna kwota dotacji dla jednego podmiotu stanowi trzydziestokrotność przeciętnego wynagrodzenia w rozumieniu artykułu 2 ustęp 1 punkt 28 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. <p>Tworzenie miejsc pracy może odbywać się poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ tworzenie nowych miejsc pracy dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez tworzenie nowych przedsiębiorstw społecznych, ✓ tworzenie nowych miejsc pracy dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w istniejących przedsiębiorstwach społecznych, ✓ tworzenie nowych miejsc pracy dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w podmiotach ekonomii społecznej, wyłącznie pod warunkiem przekształcenia tych podmiotów w przedsiębiorstwa społeczne; <ol style="list-style-type: none"> 2) usługi służące nabyciu wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia, prowadzenia i rozwijania przedsiębiorstwa społecznego, w szczególności związanych ze sferą ekonomiczną funkcjonowania przedsiębiorstwa społecznego (np. szkolenia, warsztaty, doradztwo, mentoring, coaching, tutoring, współpraca, wizyty studyjne); 3) usługi służące nabyciu i rozwijaniu kompetencji i kwalifikacji zawodowych potrzebnych do pracy w przedsiębiorstwie społecznym; 4) wsparcie w uzyskaniu stabilności funkcjonowania i przygotowaniu do w pełni samodzielnego funkcjonowania przedsiębiorstwa społecznego po zakończeniu procesu inkubacji w postaci
--	---

	<p>wsparcia pomostowego w formie finansowej lub w formie zindywidualizowanych usług, w nowo tworzonych przedsiębiorstwach społecznych⁸⁰.</p> <p>Udzielanie wsparcia w formie dotacji jest obligatoryjnie powiązane z ww. usługami towarzyszącymi polegającymi na podnoszeniu wiedzy i rozwijaniu umiejętności potrzebnych do założenia, prowadzenia i rozwijania przedsiębiorstwa społecznego, dostarczaniu i rozwijaniu kompetencji i kwalifikacji zawodowych potrzebnych do pracy w przedsiębiorstwie społecznym, wsparciu pomostowym w formie finansowej oraz zindywidualizowanych usług w formie usług doradczych/biznesowych w nowo utworzonym przedsiębiorstwie społecznym.</p> <p>2. Świadczenie usług wspierających rozwój ekonomii społecznej</p> <p>W ramach działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w regionie, realizowanych przez OWES, poza wymienionymi wyżej, polegających na świadczeniu usług wspierających rozwój ekonomii społecznej realizowane będą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usługi animacji lokalnej, obejmujące m.in. działania o charakterze animacyjnym, umożliwiające tworzenie podmiotów obywatelskich i wsparcie dla ich rozwoju, budowę i wsparcie partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej oraz partycypacji społecznej, działania mające na celu wspieranie liderów i animatorów lokalnych; • usługi rozwoju ekonomii społecznej (usługi inkubacyjne) służące, nabyciu wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia, prowadzenia i rozwijania podmiotu ekonomii społecznej lub przedsiębiorstwa społecznego, obejmujące m.in. szkolenia i warsztaty, doradztwo prawne, biznesowe, finansowe, mentoring, coaching, tutoring, wizyty studyjne; • usługi wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych (usługi biznesowe), służące ich profesjonalizacji, obejmujące m.in.: umożliwienie dostępu do usług specjalistycznych m.in.
--	---

⁸⁰ Zakres i intensywność wsparcia pomostowego oraz okres jego świadczenia, a także jego wysokość, w przypadku wsparcia finansowego, są dostosowane do indywidualnych potrzeb przedsiębiorstwa społecznego. Wsparcie pomostowe w formie finansowej jest świadczone przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy i nie dłuższy niż 12 miesięcy. Wsparcie pomostowe w formie finansowej jest przyznawane miesięcznie w wysokości niezbędnej do sfinansowania podstawowych kosztów funkcjonowania przedsiębiorstwa społecznego w początkowym okresie działania, jednak nie większej niż zwielfokrotniona o liczbę utworzonych miejsc pracy kwota minimalnego wynagrodzenia w rozumieniu przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę. Zaleca się, by finansowanie pomostowe było stopniowo zmniejszane, zwłaszcza w przypadku wsparcia pomostowego w formie finansowej wydłużonego do 12 miesięcy. Wsparcie pomostowe w formie zindywidualizowanych usług jest ukierunkowane w szczególności na wzmocnienie kompetencji biznesowych przedsiębiorstwa.

	<p>prawnych, księgowych, marketingowych, doradztwo, w tym doradztwo biznesowe, zwiększenie konkurencyjności produktów przedsiębiorczości społecznej.</p> <p>W ramach pierwszego i drugiego typu projektu OWES współpracuje z właściwymi terytorialnie PUP w zakresie przyznawania dotacji na tworzenie spółdzielni socjalnych i przystępowania do spółdzielni socjalnych.</p> <p>Wybór projektów w ramach wymienionych dwóch typów operacji odbywać się będzie w ramach tego samego konkursu.</p> <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p> <p>3. Koordynowanie rozwoju sektora ekonomii społecznej.</p> <p>W celu zapewnienia skuteczności działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej realizowany będzie projekt polegający na koordynowaniu rozwoju sektora ekonomii społecznej, pozwalający na realizację priorytetowych kierunków rozwoju sektora ekonomii społecznej w zakresie reintegracji zawodowej, integracji społecznej oraz usług społecznych, zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami w województwie.</p> <p>W ramach działań koordynacyjnych dotyczących ekonomii społecznej mogą być realizowane jedynie następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzenie regionalnych sieci współpracy OWES działających w regionie, w tym w szczególności poprzez organizowanie regionalnych spotkań sieciujących dla OWES, a także agregowanie informacji na temat działalności OWES i wyników ich pracy na poziomie regionu, synchronizowanie tych działań w regionie; • wspieranie działań OWES nakierowanych na jednostki samorządu terytorialnego; • tworzenie regionalnych sieci PES (klastry, franczyzy) oraz włączanie PES w istniejące na poziomie regionalnym organizacje branżowe (sieci, klastry);
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie regionalnych sieci kooperacji PES o charakterze reintegracyjnym (CIS, KIS, ZAZ, WTZ) oraz wsparcie tych podmiotów w osiąganiu standardów usług; • inicjowanie współpracy jednostek systemu pomocy społecznej, PES o charakterze reintegracyjnym, OWES dla zwiększenia synergii działań podejmowanych przez te podmioty w procesie aktywizacji osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym i wzrostu zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej; • budowanie powiązań pomiędzy nauką, biznesem i ekonomią społeczną na poziomie regionalnym (spotkania, warsztaty, doradztwo, wymiana informacji) w celu nawiązania stałej współpracy; • organizacja przedsięwzięć służących zwiększaniu widoczności PES jako dostawców produktów i usług oraz wspieranie sprzedaży produktów i usług świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej na poziomie regionalnym; • współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego i innymi podmiotami lokalnymi, w szczególności PES, w zakresie tworzenia lokalnych planów rozwoju ekonomii społecznej, stosowania klauzul społecznych/społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych, zlecenia zadań podmiotom ekonomii społecznej; • wspieranie realizacji przez PES usług użyteczności publicznej i współpraca z OWES w tym zakresie; • zapewnienie funkcjonowania regionalnego komitetu do spraw ekonomii społecznej, o którym mowa w KPRES, i organizowanie jego prac; • wyznaczanie kierunków rozwoju ekonomii społecznej, aktualizacja regionalnego wieloletniego planu rozwoju ekonomii społecznej oraz analiza i koordynacja jego wdrażania; • reprezentowanie interesów sektora ekonomii społecznej na poziomie regionalnym oraz włączenie ekonomii społecznej do strategii rozwoju województwa w obszarach związanych z rynkiem pracy, integracją społeczną, rozwojem przedsiębiorczości oraz innowacji, rozwojem usług użyteczności publicznej oraz innymi priorytetami, w ramach których jest możliwy regionalny rozwój ekonomii społecznej.
--	---

11. Typ beneficjenta	Działanie 9.3	Beneficjentami projektów w dwóch pierwszych typach operacji mogą być wyłącznie OWES posiadające akredytację Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Beneficjentem projektu w zakresie koordynowania rozwoju sektora ekonomii społecznej będzie Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej.
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 9.3	<ul style="list-style-type: none"> • osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zgodnie z definicją zawartą w Wytycznych w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków EFS i EFRR na lata 2014-2020); • PES i ich pracownicy⁸¹; • osoby prawne zakładające PES; • społeczności zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; • jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne (np. OPS, PCPR, szkoły); • OWES; • instytucje rynku pracy; • szkoły i uczelnie wyższe, ośrodki badawcze; • organizacje pozarządowe; • przedsiębiorstwa i organizacje biznesowe.
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 9.3	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 9.3	Nie dotyczy
		Region lepiej rozwinięty

⁸¹ W przypadku ubiegania się o wsparcie w formie dotacji na utworzenie miejsca pracy podmiot ekonomii społecznej (niebędący przedsiębiorstwem społecznym) może uzyskać wsparcie w tej formie wyłącznie w przypadku przekształcenia się w przedsiębiorstwo społeczne.

15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)	Działanie 9.3	8 564 255
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO	Działanie 9.3	<p>W Programie zapewniona będzie komplementarność wsparcia z innymi OP, przez harmonogram naboru wniosków, kryteria wyboru projektów, a także komplementarność z PO WER oraz zgodność z KPRES.</p> <p>Przewiduje się realizację projektów towarzyszących w ramach Inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowym.</p> <p>Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.</p>
17. Instrumenty terytorialne	Działanie 9.3	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w rozdziale IV.2.4.1
18. Tryby wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 9.3	<p>1. Konkursowy</p> <p>Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.</p> <p>2. Pozakonkursowy</p> <p>W trybie pozakonkursowym realizowany będzie projekt związany z typem operacji koordynowanie rozwoju sektora ekonomii społecznej.</p> <p>Zadanie to - na mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 163. z późn. zm.)– należy do samorządu województwa. Samorząd Województwa Mazowieckiego przekazał to zadanie do realizacji Mazowieckiemu Centrum Polityki Społecznej, które jest jednostką organizacyjną Samorządu Województwa Mazowieckiego.</p>

		Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU.
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów	Działanie 9.3	Zgodnie z Regulaminem konkursu/Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 9.3	<p>Maksymalny udział cross-financingu na poziomie projektu nie przekroczy 10% wydatków projektu, chyba że w Regulaminie konkursu/Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym określono inaczej.</p> <p>Cross-financing w ramach projektów współfinansowanych z EFS może dotyczyć wyłącznie takich kategorii wydatków, bez których realizacja projektu nie byłaby możliwa, w szczególności w związku z zapewnieniem realizacji zasady równości szans, a zwłaszcza potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Projekty obejmujące inwestycje w infrastrukturę w ramach cross-financingu będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS i ich realizacja będzie zgodna z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020, - Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020.
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 9.3	W ramach projektów wartość wydatków poniesionych na zakup środków trwałych o wartości jednostkowej równej i wyższej niż 350 PLN netto w ramach kosztów bezpośrednich projektu oraz wydatków w ramach cross-financingu nie może łącznie przekroczyć 10% wydatków projektu, chyba że IZ postanowi inaczej w Regulaminie konkursu/ Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.

22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie	Działanie 9.3	Nie dotyczy
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 9.3	Zgodnie z Regulaminem konkursu/Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 9.3	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu artykułu 107 i 108 Traktatu; 3. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania artykułu 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis; 4. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis oraz pomocy publicznej w ramach programów operacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020.

25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 9.3	<p>Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFS stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję)		Ogółem
	Działanie 9.3	<p>Maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w projektach nie objętych pomocą publiczną: <ul style="list-style-type: none"> • w projektach pozakonkursowych - 80% wydatków kwalifikowalnych (wyłącznie dofinansowanie ze środków EFS), • w projektach konkursowych - do 95% wydatków kwalifikowalnych projektu pomniejszonych o środki przekazywane przez beneficjentów na tworzenie miejsc pracy w ekonomii społecznej (maksymalnie 80% ze środków EFS oraz 15% ze środków z budżetu państwa), • w projektach konkursowych - do 100% wydatków kwalifikowalnych projektu dotyczących tworzenia miejsc pracy w ekonomii społecznej (maksymalnie 80% ze środków EFS oraz 20% ze środków z budżetu państwa). - projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej, chyba że w Regulaminie konkursu postanowiono inaczej.
		Ogółem

27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 9.3	Minimalny wkład własny beneficjenta: <ul style="list-style-type: none"> - w projektach nieobjętych pomocą publiczną: <ul style="list-style-type: none"> • w projektach pozakonkursowych 20% wydatków kwalifikowalnych, • w projektach konkursowych od 5% wydatków kwalifikowalnych projektu pomniejszonych o środki przekazywane przez beneficjentów na tworzenie miejsc pracy w ekonomii społecznej, - w projektach objętych pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej, chyba że w Regulaminie konkursu postanowiono inaczej.
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN)		Ogółem
	Działanie 9.3	Minimalna wartość projektu 100 000 PLN. Maksymalna wartość projektu - nie dotyczy, chyba że IZ postanowi inaczej w Regulaminie konkursu/Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 9.3	Nie dotyczy, o ile iż nie postanowi inaczej w Regulaminie konkursu/Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 9.3	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania	Działanie 9.3	Nie dotyczy

instrumentów finansowych		
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 9.3	Nie dotyczy
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 9.3	Nie dotyczy

1. Numer i nazwa osi priorytetowej

II.10. Oś Priorytetowa X - Edukacja dla rozwoju regionu

2. Cele szczegółowe osi priorytetowej

Cel szczegółowy 1: Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych, właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

Cel szczegółowy 2: Wzrost dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej;

Cel szczegółowy 3: Wsparcie osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie przez nabywanie i/lub podwyższanie kompetencji;

Cel szczegółowy 4: Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego;

Cel szczegółowy 5: Zwiększenie szans osób dorosłych na rynku pracy przez uczestnictwo w kształceniu i szkoleniu zawodowym

<p>3. Syntetyczny opis osi</p>	<p>Celem osi jest wspieranie mieszkańców Mazowsza w procesie uczenia się w okresie całego życia, tzn. począwszy od edukacji przedszkolnej, przez etap szkoły podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej, a także wsparcie w zakresie kształcenia zawodowego (młodzieży) oraz podnoszenie kwalifikacji, kompetencji i wykształcenia osób dorosłych.</p> <p>W ramach X Osi Priorytetowej realizowane będą trzy działania.</p> <p>Interwencje w celach szczegółowych przypisanych do Działania 10.1 służą: przygotowaniu uczniów do przyszłego zatrudnienia oraz funkcjonowania w społeczeństwie przez nabycie i rozwój kompetencji i postaw potrzebnych na rynku pracy; indywidualnemu podejściu do pracy z uczniem i wsparciu przez nauczanie eksperymentalne. Realizacja celu we wskazanym zakresie doprowadzi do pozyskania przez uczniów umiejętności/kompetencji (na wszystkich etapach edukacji - podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej) przydatnych w życiu zawodowym. Ponadto, oprócz wsparcia adresowanego do uczniów zaplanowano również wsparcie nauczycieli. Natomiast drugi cel szczegółowy w Działaniu 10.1 służy zwiększeniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej i wzrostowi jej jakości.</p> <p>Celem interwencji w Działaniu 10.2 jest zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu ustawicznym poprzez podnoszenie kompetencji kluczowych w obszarze ICT i języków obcych, a tym samym wpływ na zwiększenie szans osób z grup defaworyzowanych (czyli wykazujących największą lukę kompetencyjną</p>
---------------------------------------	---

	<p>i posiadających największe potrzeby w dostępie do edukacji, w tym m. in. osób w wieku od 25 roku życia o niskich kwalifikacjach i osób powyżej 50 roku życia) na rynku pracy. Na wsparcie ww. grup przeznaczonych będzie 90% środków w ramach PI.</p> <p>W ramach Działania 10.3 realizowane będą dwa cele szczegółowe. Pierwszym jest wzrost efektywności i skuteczności kształcenia zawodowego, tak aby odpowiadało na potrzeby przeobrażającego się rynku pracy i wyzwania gospodarki opartej na wiedzy. Oczekuje się, że dzięki realizowanym interwencjom na rynek pracy wejdą absolwenci szkół zawodowych z kompetencjami dostosowanymi do potrzeb rynku pracy, z doświadczeniem zdobytym dzięki współpracy szkół z otoczeniem społeczno-gospodarczym (w tym m.in. stażom/praktykom przeprowadzonym u pracodawców). Natomiast głównym celem działań w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego osób dorosłych jest wzmocnienie pozycji zawodowej tych osób. W szczególności przez uczestnictwo w kształceniu/szkoleniu w formach szkolnych i pozaszkolnych zdobędą/ podwyższą swoje wykształcenie/kompetencje/kwalifikacje. Ponadto, oczekuje się, że zróżnicowana oferta edukacyjna adresowana do osób dorosłych będzie lepiej dopasowana do oczekiwań pracodawców i rynku pracy.</p>	
4. Fundusz (nazwa i kwota w EUR)	Nazwa Funduszu	Ogółem
	EFS	161 901 986
5. Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	

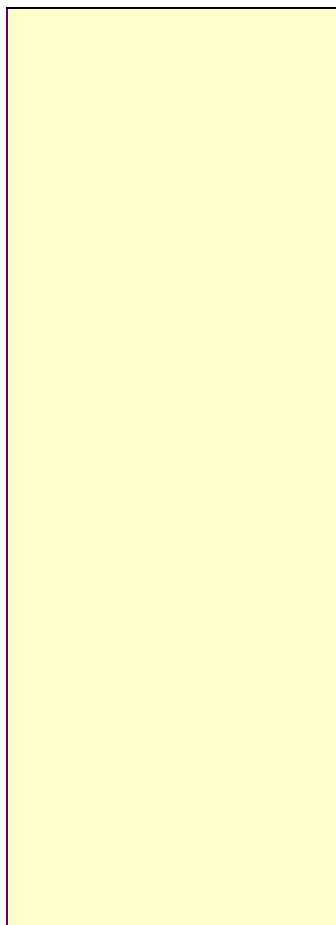
II.10.1 Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży

OPIS DZIAŁANIA I PODDZIAŁAŃ		
6. Nazwa działania/ poddziałania	Działanie 10.1	Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
	Poddziałanie 10.1.1	Edukacja ogólna (w tym w szkołach zawodowych)
	Poddziałanie 10.1.2	Edukacja ogólna w ramach ZIT
	Poddziałanie 10.1.3	Programy stypendialne
	Poddziałanie 10.1.4	Edukacja przedszkolna
7. Cele szczegółowe poddziałania	Poddziałanie 10.1.1	Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych, właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
	Poddziałanie 10.1.2	W zakresie kształcenia ogólnego planowane interwencje służą wspieraniu przedsięwzięć i działań rozwijających kompetencje kluczowe na rynku pracy, a także kształtowaniu właściwych postaw ⁸²) począwszy od edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym, po edukację ponadgimnazjalną (ogólną i zawodową). Przewidywane do realizacji działania służyć będą m.in. kształtowaniu już w młodym wieku umiejętności i postaw przydatnych i ułatwiających funkcjonowanie na rynku pracy, a także stanowiących podstawę i kształtujących nawyk uczenia się przez całe życie. Ww.

⁸² Zgodnie z RPO WM jako kompetencje kluczowe oraz postawy niezbędne na rynku pracy należy rozumieć: porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne- przyrodnicze, kompetencje informatyczne oraz kreatywność, innowacyjność, umiejętność pracy zespołowej, postawy przedsiębiorcze.

	Poddziałanie 10.1.3	<p>ukierunkowanie wsparcia, na kompetencje i postawy potrzebne na rynku pracy wynika z oczekiwań pracodawców i zmian cywilizacyjnych.</p> <p>Pośrednio działania planowane do realizacji w przedmiotowym celu szczegółowym (w zakresie kształcenia ogólnego) wpłyną również na wyrównywanie szans uczniów z różnych środowisk (tj. ze zróżnicowanym kapitałem środowiskowym), zarówno przez np. indywidualne podejście do pracy z uczniem, nauczanie eksperymentalne, jak również rozwój kompetencji (np. cyfrowych, językowych). Uzupełnienie interwencji adresowanych do uczniów stanowić będzie wsparcie nauczycieli.</p> <p>Ponadto, motywacyjną rolę do dalszej nauki i rozwoju spełniają stypendia adresowane do uczniów z wysokimi wynikami w nauce przedmiotów ogólnych tj. przedmiotów przyrodniczych, informatycznych, języków obcych, matematyki, przedsiębiorczości.</p>
	Poddziałanie 10.1.4	<p>Wzrost dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej</p> <p>Realizacja celu odpowiada na potrzebę upowszechnienia edukacji przedszkolnej, zwłaszcza w środowiskach, w których z braku odpowiedniej liczby miejsc (przedszkolnych) dzieci nie są objęte wychowaniem przedszkolnym oraz wyrównania szans edukacyjnych dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W zależności od potrzeb danej placówki dodatkowe wsparcie może dotyczyć podnoszenia kompetencji zawodowych nauczycieli edukacji przedszkolnej, co przełoży się na podniesienie jakości wychowania przedszkolnego.</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Poddziałanie 10.1.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych 2. Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych 3. Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu 4. Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu

	Poddziałanie 10.1.2	1. Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu
	Poddziałanie 10.1.3	Brak.
	Poddziałanie 10.1.4	1. Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu.
9. Lista wskaźników produktu	Poddziałanie 10.1.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych 2. Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie 3. Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie 4. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie 5. Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie
	Poddziałanie 10.1.2	1. Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie
	Poddziałanie 10.1.3	1. Liczba uczniów, którzy otrzymali stypendium za ponadprzeciętne wyniki w nauce przedmiotów ogólnych.
	Poddziałanie 10.1.4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie 2. Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej. 3. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie.
10. Typy projektów	Poddziałanie 10.1.1	

1. Kształcenie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw i umiejętności :

- a) kształtowanie i rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności^{83, 84}, w szczególności obejmujące:
- realizację projektów edukacyjnych w szkołach lub placówkach systemu oświaty objętych wsparciem⁸⁵;
  - realizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych służących wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia dla uczniów mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych, wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego;
  - realizację różnych form rozwijających uzdolnienia;
  - wdrożenie nowych form i programów nauczania;
  - tworzenie i realizacja zajęć w klasach o nowatorskich rozwiązaniach programowych, organizacyjnych lub metodycznych;
  - organizację kółek zainteresowań, warsztatów, laboratoriów dla uczniów;
  - nawiązywanie współpracy z otoczeniem zewnętrznym szkoły lub placówki systemu oświaty (w tym m. in.: przedsiębiorcami, zrzeszeniami przedsiębiorców) w celu realizacji programów edukacyjnych;
  - wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL;
  - realizację zajęć organizowanych poza lekcjami lub poza szkołą;

⁸³ Działanie realizowane obowiązkowo w ramach projektu.

⁸⁴ Wymienione działania będą prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów objętych wsparciem.

⁸⁵ Interwencja ukierunkowana na realizację projektów edukacyjnych jest zgodna z następującymi warunkami:

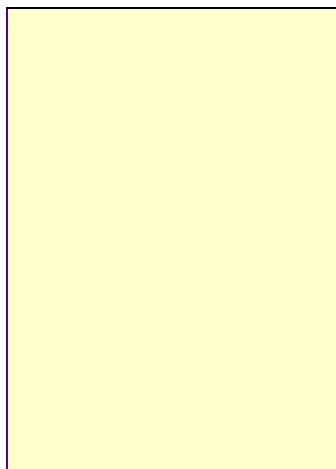
- a. zakres tematyczny projektu edukacyjnego finansowanego ze środków EFS może wykraczać poza treści nauczania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego;
- b. projekt edukacyjny finansowany ze środków EFS może być realizowany jako projekt interdyscyplinarny, łączący wiadomości i umiejętności z różnych dziedzin;
- c. projekt edukacyjny finansowany ze środków EFS może być realizowany w czasie obowiązkowych zajęć edukacyjnych albo w czasie zajęć organizowanych poza lekcjami lub poza szkołą.

- b) doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu i rozwijaniu u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw, w szczególności obejmujące⁸⁶
- studia podyplomowe;
  - kursy i szkolenia doskonalące (teoretyczne i praktyczne), w tym z wykorzystaniem trenerów przeszkolonych w ramach PO WER;
  - wspieranie istniejących, budowanie nowych i moderowanie sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli;
  - realizację w szkole lub placówce systemu oświaty programów wspomaganie⁸⁷;
  - staże i praktyki nauczycieli realizowane we współpracy z podmiotami z otoczenia szkoły lub placówki systemu oświaty;
  - współpracę ze specjalistycznymi ośrodkami, np.: szkołami kształcącymi dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami socjoterapii, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi;
  - wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL.

⁸⁶ Nakłady na działanie ponoszone z budżetu projektu nie mogą przekroczyć 3.5% jego całkowitej wartości.

⁸⁷ Program wspomaganie jest formą doskonalenia nauczycieli związaną z bezpośrednim wsparciem szkół lub placówek systemu oświaty. Realizacja programów wspomaganie przebiega w zgodzie ze wszystkimi wskazanymi poniżej warunkami:

- a. program wspomaganie powinien służyć pomocą szkole lub placówce systemu oświaty w wykonywaniu przez nią zadań na rzecz kształtowania i rozwijania u uczniów lub słuchaczy kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności;
- b. zakres wspomaganie wynika z analizy indywidualnej sytuacji szkoły lub placówki systemu oświaty i odpowiada na specyficzne potrzeby tych podmiotów;
- c. realizacja programów wspomaganie obejmuje następujące etapy:
  - przeprowadzenie diagnozy obszarów problemowych związanych z realizacją przez szkołę lub placówkę systemu oświaty zadań z zakresu kształtowania i rozwijania u uczniów lub słuchaczy kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności;
  - prowadzenie procesu wspomaganie w oparciu o ofertę doskonalenia nauczycieli przygotowaną zgodnie z potrzebami danej szkoły lub placówki systemu oświaty, z możliwością wykorzystania ofert doskonalenia funkcjonujących na rynku, m. in. udostępnianych przez centralne i wojewódzkie placówki doskonalenia nauczycieli;
  - monitorowanie i ocena procesu wspomaganie z wykorzystaniem m. in. ewaluacji wewnętrznej szkoły lub placówki systemu oświaty.

2. Tworzenie warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu^{88, 89}:
- a) kształtowanie i rozwijanie kompetencji uczniów w zakresie przedmiotów przyrodniczych lub matematyki^{90, 91} ;
  - b) wyposażenie szkolnych pracowni w narzędzia do nauczania przedmiotów przyrodniczych lub matematyki⁹²;
  - c) doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli, w tym nauczycieli przedmiotów przyrodniczych lub matematyki, niezbędnych do prowadzenia procesu nauczania opartego na metodzie eksperymentu^{93, 94};
3. Korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz rozwijanie kompetencji informatycznych⁹⁵:

⁸⁸ , Interwencja realizowana łącznie z typem operacji 1.

⁸⁹ Interwencja dotyczy przynajmniej 2 elementów wymienionych w typie wsparcia.

⁹⁰ Interwencja może obejmować formy jak wskazane w typie operacji 1 a.

⁹¹ Wymienione działania będą prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów objętych wsparciem.

⁹² Interwencja jest zgodna z następującymi warunkami:

- a. katalog wydatków kwalifikowalnych w ramach wyposażenia szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych obejmuje:
  - podstawowe wyposażenie pracowni (wagi, szafy laboratoryjne itp.);
  - sprzęt niezbędny do przeprowadzania doświadczeń, eksperymentów, obserwacji (przyrządy pomiarowe, przyrządy optyczne, szkło laboratoryjne, szkiełka mikroskopowe itp.), w tym narzędzia TIK wraz z odpowiednimi aplikacjami tematycznymi;
  - odczynniki lub substancje chemiczne;
  - środki czystości;
  - pomoce dydaktyczne (środki trwałe, mapy, atlasy, roczniki statystyczne itp.);
- b. szczegółowy katalog wyposażenia szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych został opracowany przez MEN i jest udostępniany za pośrednictwem strony internetowej www.men.gov.pl. IZ RPO zapewnia zgodność interwencji przewidzianej w ramach RPO z przedmiotowym katalogiem;
- c. liczba zestawów laboratoryjnych (doświadczalnych) zakupionych w ramach wyposażenia szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych jest zależna od wielkości szkoły lub placówki systemu oświaty, mierzonej liczbą uczniów, a także liczby grup zadaniowych, które będą realizowały doświadczenia. Co do zasady, jeden zestaw laboratoryjny jest przewidziany dla grupy zadaniowej liczącej od 2 do 5 osób;
- d. wyposażenie szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych i matematyki powinno być dostosowane do potrzeb ich użytkowników, w tym wynikających z niepełnosprawności;
- e. zakupione wyposażenie powinno być dostosowane do odpowiedniego etapu edukacyjnego i zakresu realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (podstawowego lub rozszerzonego).

⁹³ Interwencja może obejmować formy jak wskazane w typie operacji 1 b.

⁹⁴ Nakłady na działanie ponoszone z budżetu projektu nie mogą przekroczyć 3.5% jego całkowitej wartości.

⁹⁵ Interwencja realizowana łącznie z typem operacji 1.

- a. kształtowanie i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów, w tym z uwzględnieniem bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni i wynikających z tego tytułu zagrożeń^{96, 97};
- b. wyposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK niezbędne do realizacji programów nauczania w szkołach lub placówkach systemu oświaty, w tym zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej^{98, 99, 100};
- c. podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli wszystkich przedmiotów, w tym w zakresie korzystania z narzędzi TIK zakupionych do szkół lub placówek systemu oświaty oraz włączania narzędzi TIK do nauczania przedmiotowego, w szczególności następujące zagadnienia^{101, 102}:
  - obsługa urządzeń cyfrowych oraz sprzętu informatycznego, w tym mobilnego, zakupionego do szkół w ramach wsparcia EFS;
  - wykorzystanie narzędzi cyfrowych w nauczaniu przedmiotowym, w tym wykorzystanie cyfrowych programów i aplikacji wspomagających nauczanie oraz dydaktycznych serwisów internetowych, również w trakcie zajęć prowadzonych z uczniami z niepełnosprawnościami oraz w kształceniu informatycznym;
  - nowe metody kształcenia z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych;

⁹⁶ Wsparcie jest realizowane z wykorzystaniem form wymienionych w typie operacji 1 a.

⁹⁷ Wymienione działania będą prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów objętych wsparciem.

⁹⁸ Interwencja jest zgodna z następującymi warunkami:

- a. szczegółowy wykaz pomocy dydaktycznych oraz narzędzi TIK, na zakup których udziela się wsparcia finansowego został określony przez MEN i jest udostępniany za pośrednictwem strony internetowej www.men.gov.pl. Interwencja realizowana w ramach RPO musi być zgodna z przedmiotowym katalogiem;
- b. pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK powinny być dostosowane do potrzeb ich użytkowników, w tym wynikających z niepełnosprawności;
- c. maksymalna wartość wsparcia finansowego na zakup pomocy dydaktycznych i narzędzi TIK w szkole lub placówce systemu oświaty, objętej wsparciem wynosi:
  - dla szkół lub placówek systemu oświaty do 300 uczniów – 140 000 zł;
  - dla szkół lub placówek systemu oświaty od 301 uczniów – 200 000 zł;
- d. wartość wsparcia finansowego na zakup pomocy dydaktycznych i narzędzi TIK w zespołach szkół lub placówek systemu oświaty, o których mowa w artykule 62 ustęp 1 ustawy o systemie oświaty, jest uzależniona od liczby szkół lub placówek systemu oświaty tworzących zespół.

⁹⁹ Projekt w okresie do 6 miesięcy od daty zakończenia jego realizacji, określonej w umowie o dofinansowanie projektu, jest zobowiązany do osiągnięcia wszystkich funkcjonalności określonych w Regulaminie konkursu.

¹⁰⁰ Wsparcie może dotyczyć szkół lub placówek systemu oświaty w przypadku, jeśli jest to niezbędne dla wspomaganie procesu kształtowania i rozwijania kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli. Stosowanie tego wymogu nie jest konieczne, o ile kształtowanie i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów lub nauczycieli jest zapewnione poza projektem.

¹⁰¹ Wsparcie jest realizowane z wykorzystaniem form wymienionych w typie operacji 1 b.

¹⁰² Nakłady ponoszone z budżetu projektu na działanie oraz na działanie adresowane do nauczycieli, o którym mowa w lit. d, nie mogą przekroczyć 3.5% jego całkowitej wartości.

- edukacja w zakresie bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni oraz bezpiecznego korzystania ze sprzętu komputerowego lub innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera;
  - wykorzystanie zasobów dydaktycznych dostępnych w Internecie;
  - administracja wewnętrzną infrastrukturą sieciowo-usługową szkoły lub placówki systemu oświaty (komputerową i bezprzewodową);
- d. programy rozwijania kompetencji cyfrowych uczniów lub słuchaczy poprzez naukę programowania, obejmujące następujące działania:
- podnoszenie kompetencji nauczycieli w zakresie programowania m. in. poprzez: szkolenia lub inne formy podnoszenia kompetencji nauczycieli w zakresie programowania; rozwój albo budowanie i moderowanie sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli; opracowanie scenariuszy zajęć nauki programowania, które będą realizowane w pracy z uczniami warsztaty metodyczne¹⁰³;
  - realizację nauki programowania wśród uczniów m. in. poprzez realizację dodatkowych zajęć na podstawie opracowanych scenariuszy; działalność szkolnych kółek programistycznych.

4. Indywidualizacja pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wsparcie ucznia młodszego¹⁰⁴:

¹⁰³ Działania są realizowane według jednego z poniższych schematów:

- a. szkolenia lub inne formy podnoszenia kompetencji nauczycieli prowadzone przez trenerów przygotowanych w ramach PO WER do realizacji programów szkoleniowych dla nauczycieli;
- b. studia podyplomowe;
- c. szkolenia lub inne formy podnoszenia kompetencji nauczycieli prowadzone przez ekspertów z dziedziny programowania;
- d. szkolenia z wykorzystaniem wiedzy i umiejętności nauczycieli szkół lub placówek systemu oświaty, które uczestniczyły w podobnych przedsięwzięciach.

¹⁰⁴ Działania w zakresie indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, z wyłączeniem wsparcia udzielanego na rzecz ucznia młodszego lub ucznia z niepełnosprawnością, obejmą II etap edukacyjny (klasy IV-VI szkoły podstawowej) oraz III etap edukacyjny (gimnazjum). Wsparcie ucznia młodszego oraz ucznia z niepełnosprawnością może być realizowane na wszystkich etapach edukacyjnych.

- a. wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych w ramach zajęć uzupełniających ofertę szkoły lub placówki systemu oświaty^{105,106};
- b. doposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz specjalistyczny sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych oraz wspomaganie rozwoju i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także podręczniki szkolne i materiały dydaktyczne dostosowane do potrzeb uczniów z niepełnosprawnością, ze szczególnym uwzględnieniem tych pomocy, sprzętu i narzędzi, które są zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania¹⁰⁷;
- c. przygotowanie nauczycieli do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wsparcia ucznia młodszego, rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów i efektywnego stosowania pomocy dydaktycznych w pracy^{108, 109};

¹⁰⁵ Środki mogą zostać wykorzystane na realizację w szczególności:

- a. zajęć specjalistycznych, prowadzonych w celu stymulowania rozwoju poznawczego i zmniejszania trudności w opanowaniu wiadomości i umiejętności szkolnych przez uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych w ramach: zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych i psychoedukacyjnych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;
- b. zajęć dydaktyczno – wyrównawczych, organizowanych dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych, mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego;
- c. warsztatów;
- d. porad i konsultacji;
- e. zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim.

¹⁰⁶ Interwencja realizowana łącznie z typem operacji 1.

¹⁰⁷ Doposażenie bazy dydaktycznej szkół i placówek systemu oświaty obejmuje zakup m. in.:

- a. specjalistycznego oprogramowania;
- b. materiałów do diagnozy, wspomaganie rozwoju i korygowania deficytów takich jak: wady wymowy, dysleksja, wady postawy, zaburzenia koordynacji wzrokowo-ruchowej;
- c. materiałów do diagnozy i terapii specyficznych trudności w uczeniu się, również takich, które wynikają z potrzeb ucznia młodszego;
- d. sprzętu specjalistycznego, wspierającego funkcjonowanie uczniów z niepełnosprawnością w szkole lub placówce;
- e. podręczników szkolnych i materiałów dydaktycznych dostosowanych do potrzeb uczniów z niepełnosprawnością.

¹⁰⁸ Interwencja jest zgodna z następującymi warunkami:

- a. zakres wsparcia obejmuje formy wsparcia wymienione w typie operacji 1 b;
- b. wsparcie jest realizowane z wykorzystaniem lokalnych zasobów specjalistycznych placówek specjalnych, ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, poradni psychologiczno-pedagogicznych;
- c. w ramach wsparcia na rzecz doskonalenia umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli preferowane będą działania służące poprawie kompetencji w zakresie pedagogiki specjalnej.

¹⁰⁹ Nakłady na działanie ponoszone z budżetu projektu nie mogą przekroczyć 3.5% jego całkowitej wartości.

		<p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p>
	<p>Poddziałanie 10.1.2</p>	<p>1. Kształcenie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw i umiejętności ¹¹⁰, w szczególności obejmujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizację projektów edukacyjnych w szkołach lub placówkach systemu oświaty objętych wsparciem¹¹¹; - realizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych służących wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia dla uczniów mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych, wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego; - realizację różnych form rozwijających uzdolnienia; - wdrożenie nowych form i programów nauczania; - tworzenie i realizacja zajęć w klasach o nowatorskich rozwiązaniach programowych, organizacyjnych lub metodycznych; - organizację kółek zainteresowań, warsztatów, laboratoriów dla uczniów; - nawiązywanie współpracy z otoczeniem zewnętrznym szkoły lub placówki systemu oświaty (w tym m. in.: przedsiębiorcami, zrzeszeniami przedsiębiorców) w celu realizacji programów edukacyjnych; - wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL; - realizację zajęć organizowanych poza lekcjami lub poza szkołą.

¹¹⁰ Wymienione działania będą prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów objętych wsparciem.

¹¹¹ Interwencja ukierunkowana na realizację projektów edukacyjnych jest zgodna z następującymi warunkami:

- a. zakres tematyczny projektu edukacyjnego finansowanego ze środków EFS może wykraczać poza treści nauczania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego;
- b. projekt edukacyjny finansowany ze środków EFS może być realizowany jako projekt interdyscyplinarny, łączący wiadomości i umiejętności z różnych dziedzin;
- c. projekt edukacyjny finansowany ze środków EFS może być realizowany w czasie obowiązkowych zajęć edukacyjnych albo w czasie zajęć organizowanych poza lekcjami lub poza szkołą.

	<p>2. Tworzenie warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu^{112, 113}:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. kształtowanie i rozwijanie kompetencji uczniów w zakresie przedmiotów przyrodniczych lub matematyki^{114, 115}; b. wyposażenie szkolnych pracowni w narzędzia do nauczania przedmiotów przyrodniczych lub matematyki¹¹⁶. <p>3. Korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz rozwijanie kompetencji informatycznych¹¹⁷:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. kształtowanie i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów, w tym z uwzględnieniem bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni i wynikających z tego tytułu zagrożeń^{118, 119};
--	--

¹¹² Interwencja realizowana łącznie z typem operacji 1.

¹¹³ Interwencja dotyczy obu elementów wymienionych w typie wsparcia lub jednego z nich, jeśli beneficjent zapewni realizację drugiego poza projektem.

¹¹⁴ Interwencja może obejmować formy jak wskazane w typie operacji 1.

¹¹⁵ Wymienione działania będą prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów objętych wsparciem.

¹¹⁶ Interwencja jest zgodna z następującymi warunkami:

- a. katalog wydatków kwalifikowalnych w ramach wyposażenia szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych obejmuje:
  - podstawowe wyposażenie pracowni (wagi, szafy laboratoryjne itp.);
  - sprzęt niezbędny do przeprowadzania doświadczeń, eksperymentów, obserwacji (przyrządy pomiarowe, przyrządy optyczne, szkło laboratoryjne, szkiełka mikroskopowe itp.), w tym narzędzia TIK wraz z odpowiednimi aplikacjami tematycznymi;
  - odczynniki lub substancje chemiczne;
  - środki czystości;
  - pomoce dydaktyczne (środki trwałe, mapy, atlasy, roczniki statystyczne itp.);
- b. szczegółowy katalog wyposażenia szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych został opracowany przez MEN i jest udostępniany za pośrednictwem strony internetowej www.men.gov.pl. IZ RPO zapewnia zgodność interwencji przewidzianej w ramach RPO z przedmiotowym katalogiem;
- c. liczba zestawów laboratoryjnych (doświadczalnych) zakupionych w ramach wyposażenia szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych jest zależna od wielkości szkoły lub placówki systemu oświaty, mierzonej liczbą uczniów, a także liczby grup zadaniowych, które będą realizowały doświadczenia. Co do zasady, jeden zestaw laboratoryjny jest przewidziany dla grupy zadaniowej liczącej od 2 do 5 osób;
- d. wyposażenie szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych i matematyki powinno być dostosowane do potrzeb ich użytkowników, w tym wynikających z niepełnosprawności;
- e. zakupione wyposażenie powinno być dostosowane do odpowiedniego etapu edukacyjnego i zakresu realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (podstawowego lub rozszerzonego).

¹¹⁷ Interwencja realizowana łącznie z typem operacji 1.

¹¹⁸ Wsparcie jest realizowane z wykorzystaniem form wymienionych w typie operacji 1.

¹¹⁹ Wymienione działania będą prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów objętych wsparciem.

		<p>b. wyposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK niezbędne do realizacji programów nauczania w szkołach lub placówkach systemu oświaty, w tym zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej^{120,121, 122-};</p> <p>c. programy rozwijania kompetencji cyfrowych uczniów poprzez naukę programowania, obejmujące realizację nauki programowania wśród uczniów m. in. poprzez realizację dodatkowych zajęć na podstawie opracowanych scenariuszy; działalność szkolnych kółek programistycznych.</p> <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p>
	Poddziałanie 10.1.3	Realizacja programów stypendialnych skierowanych do uczniów z wysokimi wynikami w nauce przedmiotów ogólnych, tj. przedmiotów przyrodniczych, informatycznych, języków obcych, matematyki, przedsiębiorczości (projekt pozakonkursowy) ¹²³

¹²⁰ Interwencja jest zgodna z następującymi warunkami:

- szczegółowy wykaz pomocy dydaktycznych oraz narzędzi TIK, na zakup których udziela się wsparcia finansowego został określony przez MEN i jest udostępniany za pośrednictwem strony internetowej www.men.gov.pl. Interwencja realizowana w ramach RPO musi być zgodna z przedmiotowym katalogiem;
- pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK powinny być dostosowane do potrzeb ich użytkowników, w tym wynikających z niepełnosprawności;
- maksymalna wartość wsparcia finansowego na zakup pomocy dydaktycznych i narzędzi TIK w szkole lub placówce systemu oświaty, objętej wsparciem wynosi:
  - dla szkół lub placówek systemu oświaty do 300 uczniów – 140 000 zł,
  - dla szkół lub placówek systemu oświaty od 301 uczniów – 200 000 zł;
- wartość wsparcia finansowego na zakup pomocy dydaktycznych i narzędzi TIK w zespołach szkół lub placówek systemu oświaty, o których mowa w artykule 62 ustęp 1 ustawy o systemie oświaty, jest uzależniona od liczby szkół lub placówek systemu oświaty tworzących zespół.

¹²¹ Projekt w okresie do 6 miesięcy od daty zakończenia jego realizacji, określonej w umowie o dofinansowanie projektu, jest zobowiązany do osiągnięcia wszystkich funkcjonalności określonych w Regulaminie konkursu.

¹²² Wsparcie może dotyczyć szkół lub placówek systemu oświaty w przypadku, jeśli jest to niezbędne dla wspomaganie procesu kształtowania i rozwijania kompetencji cyfrowych uczniów. Stosowanie tego wymogu nie jest konieczne, o ile kształtowanie i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów jest zapewnione poza projektem.

¹²³ Interwencja ukierunkowana na zapewnienie pomocy stypendialnej jest zgodna z następującymi warunkami:

- wybór projektów obejmujących pomoc stypendialną może być przeprowadzony z zastosowaniem trybu pozakonkursowego, pod warunkiem, że beneficjentem projektu będzie IZ RPO;
- w przypadku projektów wybranych do realizacji w trybie konkursowym pomoc stypendialna jest udzielana przez szkołę lub placówkę systemu oświaty, w której kształcą się uczniowie albo przez organ prowadzący szkoły lub placówki systemu oświaty;
- kryterium szczególnie uzdolnionych uczniów powinno obejmować co najmniej oceny klasyfikacyjne uzyskane przez uczniów z przynajmniej jednego spośród przedmiotów: przyrodniczych, informatycznych, języków obcych, matematyki lub przedsiębiorczości. Osiągnięcia w olimpiadach, konkursach lub turniejach mogą stanowić dodatkowe kryterium premiujące. Szczegółowe kryteria naboru, uwzględniające warunki określone w Wytocznych będą zawierać regulaminy programów stypendialnych;
- wysokość pomocy stypendialnej ustala IZ RPO, jednak kwota stypendium wyliczona na bazie miesięcznej nie może przekroczyć 1000 zł brutto na jednego ucznia ;
- minimalny okres na jaki jest przyznawana pomoc stypendialna wynosi 10 miesięcy i może być skrócony jedynie w przypadku naruszenia przez ucznia regulaminu programu stypendialnego;

	<p>Poddziałanie 10.1.4</p>	<p>Zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej poprzez¹²⁴:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego w istniejących ośrodkach wychowania przedszkolnego¹²⁵ (OWP)¹²⁶; b. dostosowanie istniejących miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami lub realizacja dodatkowej oferty edukacyjnej i specjalistycznej umożliwiającej dziecku z niepełnosprawnością udział w wychowaniu przedszkolnym poprzez wyrównywanie deficytu wynikającego z niepełnosprawności;
--	----------------------------	---

- f. w trakcie otrzymywania pomocy stypendialnej uczeń podlega opiece dydaktycznej nauczyciela, pedagoga szkolnego albo doradcy zawodowego zatrudnionego w szkole lub placówce systemu oświaty ucznia. Celem opieki dydaktycznej jest pomoc w dalszym osiągnięciu jak najlepszych rezultatów, wsparcie ucznia w wykorzystaniu stypendium na cele edukacyjne i monitorowanie jego osiągnięć edukacyjnych;

¹²⁴ Realizacja typów operacji wymienionych w podpunktach c), d) i e) możliwa jest jedynie jako uzupełnienie działań przewidzianych w typach operacji a) lub b).

¹²⁵ Interwencja w zakresie tworzenia nowych miejsc wychowania przedszkolnego jest zgodna ze spełnionymi łącznie warunkami:

- a) wsparcie jest udzielane dla funkcjonujących OWP;
- b) wsparcie skutkuje zwiększeniem liczby miejsc przedszkolnych podlegających pod konkretny organ prowadzący na terenie danej gminy/miasta w stosunku do danych z roku poprzedzającego rok rozpoczęcia realizacji projektu. Powyższy warunek nie ma zastosowania dla typu operacji b.;
- c) liczba utworzonych w ramach udzielonego wsparcia nowych miejsc wychowania przedszkolnego odpowiada faktycznemu i prognozowanemu w perspektywie 3-letniej zapotrzebowaniu na usługi edukacji przedszkolnej na terenie gminy/miasta, na których są one tworzone. Interwencja nie jest możliwa w sytuacji, gdy zapotrzebowanie na usługi edukacji przedszkolnej w obszarze objętym działaniami projektowymi może być zaspokojone przy dotychczasowej liczbie miejsc wychowania przedszkolnego;
- d) nowe miejsca wychowania przedszkolnego są tworzone:
  - w istniejącej bazie oświatowej, w tym np.: w budynkach po zlikwidowanych placówkach oświatowych, pomieszczeniach domów kultury, żłobkach, itd., albo
  - w budynkach innych niż wymienione w punkcie powyżej, w tym np.: zlokalizowanych przy urzędach gminy, w pomieszczeniach remiz strażackich, w pomieszczeniach ośrodków zdrowia, albo
  - w funkcjonujących OWP, albo
  - w nowej bazie lokalowej;
- e) w ramach projektów ukierunkowanych na tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego możliwe są działania obejmujące m.in. następujące kategorie wydatków:
  - dostosowanie/adaptacja pomieszczeń, w tym m. in. do wymogów budowlanych, sanitarno-higienicznych, zgodnie z koncepcją uniwersalnego projektowania;
  - modernizacja istniejącej bazy przedszkolnej;
  - zakup i montaż wyposażenia, w tym m. in. mebli, wyposażenia wypoczynkowego, sprzętu TIK, oprogramowania, itp.;
  - zakup pomocy dydaktycznych, specjalistycznego sprzętu lub narzędzi dostosowanych do rozpoznawania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci, wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ze szczególnym uwzględnieniem tych pomocy dydaktycznych, sprzętu i narzędzi, które są zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania;
  - budowa, wyposażenie i montaż placu zabaw wraz z bezpieczną nawierzchnią i ogrodzeniem;
  - modyfikacja przestrzeni wspierająca rozwój psychoruchowy i poznawczy dzieci;
  - zapewnienie bieżącego funkcjonowania utworzonego miejsca wychowania przedszkolnego, w tym: koszty wynagrodzenia nauczycieli i personelu zatrudnionego w OWP, koszty żywienia dzieci;
  - inne wydatki, o ile są niezbędne do uczestnictwa konkretnego dziecka w wychowaniu przedszkolnym oraz prawidłowego funkcjonowania OWP.

¹²⁶ Ośrodek wychowania przedszkolnego (OWP) – publiczny lub niepubliczny podmiot wymieniony w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r. poz. 2156 oraz z 2016 r. poz. 35, 64 i 195) oraz w paragrafie 1 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2010 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz.U. 2010 nr 161 poz. 1080 ze zm.).

		<p>c. rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci w zakresie stwierdzonych deficytów¹²⁷;</p> <p>d. wydłużenie godzin pracy OWP;</p> <p>e. doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli OWP do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, w tym w szczególności z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz w zakresie współpracy nauczycieli z rodzicami, w tym radzenia sobie w sytuacjach trudnych¹²⁸.</p> <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p>
--	--	--

¹²⁷ Realizacja zajęć dodatkowych może odbywać się przy następujących, łącznie spełnionych warunkach:

- a. realizacja dodatkowych zajęć jest działaniem uzupełniającym do działań ukierunkowanych na tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego i każdorazowo musi towarzyszyć jej wzrost liczby dzieci uczestniczących w wychowaniu przedszkolnym we wspartym OWP. Powyższy warunek nie ma zastosowania w przypadku realizacji dodatkowych zajęć dla dzieci z niepełnosprawnościami, co oznacza że realizacja dodatkowych zajęć dla tej grupy dzieci nie musi być działaniem dodatkowym w stosunku do działań ukierunkowanych na utworzenie nowych miejsc przedszkolnych;
- b. dodatkowe zajęcia są realizowane poza bezpłatnym czasem funkcjonowania ośrodków wychowania przedszkolnego, określonym w art. 6 ust. 1 pkt 2 i art. 14 ust. 5 ustawy o systemie oświaty;
- c. katalog dodatkowych zajęć obejmuje wyłącznie:
  - zajęcia specjalistyczne, o których mowa w paragrafie 7 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 532): korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, socjoterapeutyczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym;
  - zajęcia w ramach wczesnego wspomagania rozwoju w rozumieniu ustawy o systemie oświaty;
  - zajęcia stymulujące rozwój psychoruchowy np. gimnastyka korekcyjna;
  - zajęcia rozwijające kompetencje społeczno-emojonalne;
- d. dodatkowe zajęcia dotyczą kwestii kluczowych z perspektywy wyrównywania deficytów w edukacji przedszkolnej w konkretnej gminie/mieście z uwzględnieniem możliwości ich kontynuacji, np. przez nauczycieli wychowania przedszkolnego po zakończeniu realizacji projektu;
- e. dodatkowe zajęcia są prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci objętych wsparciem;
- f. dodatkowe zajęcia mogą być realizowane w OWP, w których w takim samym zakresie nie były one finansowane od co najmniej 12 miesięcy;
- g. dodatkowe zajęcia mogą być adresowane do wszystkich dzieci danego OWP, niezależnie od liczby nowo utworzonych lub dostosowanych miejsc wychowania przedszkolnego. Kwota wydatków na realizację zajęć dodatkowych może stanowić nie więcej niż 30% kosztów bezpośrednich projektu. Limit nie ma zastosowania w przypadku dodatkowej oferty edukacyjnej dla dzieci z niepełnosprawnościami.

¹²⁸ W szczególności poprzez:

- a. kursy i szkolenia doskonalące, w tym z wykorzystaniem pracy trenerów przeszkolonych w ramach PO WER oraz studia podyplomowe spełniające wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. poz. 131);
- b. wspieranie istniejących, budowanie nowych i moderowanie sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli;
- c. współpracę ze specjalistycznymi ośrodkami, np. specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, OWP i szkołami kształcącymi dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami.

11. Typ beneficjenta	Poddziałanie 10.1.1	Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).
	Poddziałanie 10.1.2	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) z obszaru objętego Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020.
	Poddziałanie 10.1.3	Samorząd Województwa Mazowieckiego/Departament Edukacji Publicznej i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie
	Poddziałanie 10.1.4	Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Poddziałanie 10.1.1	<ul style="list-style-type: none"> • uczniowie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe (w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi); • nauczyciele i pracownicy pedagogiczni, szkół i placówek oświatowych;
	Poddziałanie 10.1.2	<ul style="list-style-type: none"> • uczniowie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe (w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi);
	Poddziałanie 10.1.3	<ul style="list-style-type: none"> • uczniowie i wychowankowie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe (w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi);
	Poddziałanie 10.1.4	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciele i pracownicy pedagogiczni przedszkoli, • dzieci w wieku przedszkolnym, określonym w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r. poz. 2156 oraz z 2016 r. poz. 35, 64 i 195) ; • istniejące przedszkola;

		<ul style="list-style-type: none"> funkcjonujące inne formy wychowania przedszkolnego¹²⁹; oddziały przedszkolne w publicznych i niepublicznych szkołach podstawowych prowadzonych przez osoby prawne i fizyczne.
13. Instytucja pośrednicząca	Poddziałanie 10.1.1	MJWPU
	Poddziałanie 10.1.2	MJWPU oraz IP ZIT
	Poddziałanie 10.1.3	MJWPU
	Poddziałanie 10.1.4	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 10.1	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 10.1	78 706 309
	Poddziałanie 10.1.1	50 846 410
	Poddziałanie 10.1.2	8 423 086
	Poddziałanie 10.1.3	4 000 000
	Poddziałanie 10.1.4	15 436 813

¹²⁹W rozumieniu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2010 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. Nr 161, poz. 1080 z późn. zm.)

16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO	Poddziałanie 10.1.1	Przewiduje się realizację projektów towarzyszących w ramach Inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowym. Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.
	Poddziałanie 10.1.2	Projekty realizowane w ramach ZIT. Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.
	Poddziałanie 10.1.3	Nie dotyczy
	Poddziałanie 10.1.4	Przewiduje się realizację projektów towarzyszących w ramach Inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowym. Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.
17. Instrumenty terytorialne	Poddziałanie 10.1.1	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w rozdziale IV.2.4.1
	Poddziałanie 10.1.2	ZIT – szczegółowy opis w rozdziale IV.1.2.1
	Poddziałanie 10.1.3	Nie dotyczy
	Poddziałanie 10.1.4	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w rozdziale IV.2.4.1
18. Tryby wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu	Poddziałanie 10.1.1	<ul style="list-style-type: none"> • konkursowy Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne. Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów - MJWPU.

odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Poddziałanie 10.1.2	<ul style="list-style-type: none"> • konkursowy <p>Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów - MJWPU oraz IP ZIT.</p>
	Poddziałanie 10.1.3	<ul style="list-style-type: none"> • pozakonkursowy <p>W trybie pozakonkursowym realizowane będą projekty stypendialne, adresowane do uczniów z wysokimi wynikami/osiągnięciami edukacyjnymi w zakresie przedmiotów ogólnych. Projekt w trybie pozakonkursowym realizowany będzie przez Samorząd Województwa Mazowieckiego/Departament Edukacji Publicznej i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków - MJWPU.</p> <p>Dla trybu pozakonkursowego nie jest przewidziana procedura odwoławcza.</p>
	Poddziałanie 10.1.4	<ul style="list-style-type: none"> • Konkursowy <p>Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów - MJWPU.</p>
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów	Poddziałanie 10.1.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
	Poddziałanie 10.1.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu.
	Poddziałanie 10.1.3	Zgodnie z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
	Poddziałanie 10.1.4	Zgodnie z Regulaminem konkursu.

<p>20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)</p>	Poddziałanie 10.1.1	<p>Cross-financing w ramach projektów współfinansowanych z EFS może dotyczyć wyłącznie takich kategorii wydatków, bez których realizacja projektu nie byłaby możliwa, w szczególności w związku z zapewnieniem realizacji zasady równości szans, a zwłaszcza potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Maksymalny udział cross-financingu na poziomie projektu nie przekroczy 10% wydatków projektu, chyba że w Regulaminie konkursu określono inaczej.</p>
	Poddziałanie 10.1.2	<p>Projekty związane z wyposażeniem pracowni TIK oraz pracowni przedmiotowych będą komplementarne z zajęciami dodatkowymi dla uczniów oraz doskonaleniem nauczycieli finansowanymi ze środków publicznych (w tym EFS), a łączny limit wydatków związanych z zakupem sprzętu nie przekroczy 30% dofinansowania unijnego na całe Działanie 10.1 (włączając cross-financing).</p> <p>Projekty obejmujące inwestycje w infrastrukturę w ramach cross-financingu będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS i ich realizacja będzie zgodna z:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020, – Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020.
	Poddziałanie 10.1.3	Nie dotyczy
	Poddziałanie 10.1.4	<p>Cross-financing w ramach projektów współfinansowanych z EFS może dotyczyć wyłącznie takich kategorii wydatków, bez których realizacja projektu nie byłaby możliwa, w szczególności w związku z zapewnieniem realizacji zasady równości szans, a zwłaszcza potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Maksymalny udział cross-financingu na poziomie projektu nie przekroczy 10% wydatków projektu, chyba że w Regulaminie konkursu określono inaczej.</p>

		<p>Projekty obejmujące inwestycje w infrastrukturę w ramach cross-financingu będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS i ich realizacja będzie zgodna z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020, - Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020. <p>Projekty obejmujące inwestycje w infrastrukturę, w ramach cross-financingu, będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS.</p>
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Poddziałanie 10.1.1	<p>W ramach projektów wartość wydatków poniesionych na zakup środków trwałych o wartości jednostkowej równej i wyższej niż 350 PLN netto w ramach kosztów bezpośrednich projektu oraz wydatków w ramach cross-financingu nie może łącznie przekroczyć 10% wydatków projektu, chyba że w zapisach Regulaminu konkursu oraz w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym IZ postanowi inaczej.</p>
	Poddziałanie 10.1.2	
	Poddziałanie 10.1.3	
	Poddziałanie 10.1.4	
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie	Działanie 10.1	Nie dotyczy
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków	Działanie 10.1	Zgodnie z Regulaminem konkursu oraz z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.

i planowany zakres systemu zaliczek		
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 10.1	Nie dotyczy
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu		Ogółem
	Działanie 10.1	Projekty nieobjęte pomocą publiczną – EFS stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego		Ogółem
	Poddziałanie 10.1.1	Maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wynosi 95%, w tym:

wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję)	Poddziałanie 10.1.2	<ul style="list-style-type: none"> w projektach nie objętych pomocą publiczną – EFS stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji, dodatkowo środki z budżetu państwa na finansowanie wkładu krajowego, stanowiące uzupełnienie do środków z EFS, do wysokości 15% wartości kwalifikowalnej dla pozostałych projektów.
	Poddziałanie 10.1.3	
	Poddziałanie 10.1.4	Maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wynosi 80% w projektach nie objętych pomocą publiczną – EFS stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji obejmującej dofinansowanie projektów obejmujących tworzenie nowych miejsc edukacji przedszkolnej).
27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Poddziałanie 10.1.1	Minimalny wkład własny beneficjenta:
	Poddziałanie 10.1.2	<ul style="list-style-type: none"> w projektach nieobjętych pomocą publiczną – co najmniej 5% wydatków kwalifikowalnych, projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej, chyba że w Regulaminie konkursu postanowiono inaczej.
	Poddziałanie 10.1.3	
Poddziałanie 10.1.4	Minimalny wkład własny beneficjenta: <ul style="list-style-type: none"> w projektach nieobjętych pomocą publiczną – co najmniej 20% wydatków kwalifikowalnych, projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej, chyba że w Regulaminie konkursu postanowiono inaczej. 	
		Ogółem

28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN)	Działanie 10.1	Minimalna wartość projektu 100 000. Maksymalna wartość projektu - nie dotyczy, chyba że IZ postanowi inaczej w Regulaminie konkursu oraz w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN)	Działanie 10.1	Ogółem Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Regulaminie konkursu oraz w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)	Działanie 10.1	Ogółem Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 10.1	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 10.1	Nie dotyczy

33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 10.1	Nie dotyczy
--	----------------	-------------

II.10.2 Działanie 10.2 Upowszechnianie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 10.2	Upowszechnianie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych
7. Cel szczegółowy działania	Działanie 10.2	<p>Wsparcie osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie przez nabywanie i podwyższanie kompetencji</p> <p>Planuje się, że dzięki interwencji wzrośnie liczba osób dorosłych, w szczególności z grup najbardziej potrzebujących, które poprzez uczestnictwo w szkoleniach podniosą swoje kwalifikacje i kompetencje w obszarze ICT i języków obcych.</p> <p>W rezultacie zwiększenia przedmiotowych kwalifikacji i kompetencji wzrosną także szanse uczestników projektów na rynku pracy. Wsparcie osób dorosłych w nabywaniu wskazanych kompetencji kształtować będzie również nawyk uczestnictwa w uczeniu się przez całe życie¹³⁰, a także przeciwdziałać poczuciu marginalizacji wynikającemu z braku kwalifikacji czy kompetencji.</p>
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 10.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu; 2. Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu; 3. Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 10.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie; 2. Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie; 3. Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie.

¹³⁰ Definicja stosowana przez KE wskazuje, że jest to nauka, rozwój indywidualny i społeczny oraz podnoszenie kwalifikacji, kompetencji i wiedzy ogólnej w okresie całego życia.

10. Typy projektów	Działanie 10.2	Szkolenia lub inne formy podnoszenia kompetencji cyfrowych ¹³¹ i językowych ¹³² zakończone procesem formalnego potwierdzenia i certyfikacji nabytych kwalifikacji. Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.
11. Typ beneficjenta	Działanie 10.2	Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych)
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 10.2	Osoby w wieku od 25 r.ż., z własnej inicjatywy zainteresowane nabyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem umiejętności oraz kompetencji cyfrowych oraz językowych, w szczególności osoby z grup najbardziej potrzebujących, np. o niskich kwalifikacjach, osoby w wieku 50 lat i powyżej ¹³³ .
13. Instytucja pośrednicząca	Działanie 10.2	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 10.2	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 10.2	19 538 189

¹³¹ Zakres wsparcia obejmuje szkolenia lub inne formy podnoszenia kompetencji kończące się uzyskaniem przez uczestników projektów certyfikatu zewnętrznego potwierdzającego zdobycie określonych kompetencji cyfrowych, zgodnie z zaplanowanymi we wniosku o dofinansowanie projektu etapami, o których mowa w *Wytocznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020*. Standard wymagań dla kompetencji informatycznych, które powinni osiągnąć uczestnicy projektu zostanie wskazany w Regulaminie konkursu.

¹³² Szkolenia językowe są rozliczane zgodnie z zasadami i stawkami jednostkowymi wskazanymi w Regulaminie konkursu, a zakres wsparcia obejmuje wyłącznie szkolenia kończące się certyfikatem zewnętrznym potwierdzającym zdobycie przez uczestników projektów określonego poziomu biegłości językowej (zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego).

¹³³ Do wsparcia kwalifikują się również osoby pobierające świadczenia na podstawie przepisów emerytalno-rentowych, które mogą podjąć lub powrócić do aktywności zawodowej, o ile wsparcie adresowane do tej grupy osób jest ściśle powiązane z przygotowaniem tych osób do podjęcia zatrudnienia, a osoby te zadeklarują gotowość podjęcia zatrudnienia po zakończeniu udziału w projekcie.

16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO	Działanie 10.2	Przewiduje się realizację projektów towarzyszących w ramach Inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowym. Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.
17. Instrumenty terytorialne	Działanie 10.2	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis zawarty w części IV.2.4.1
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 10.2	<ul style="list-style-type: none"> • konkursowy <p>Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów - MJWPU</p>
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Działanie 10.2	Zgodnie z Regulaminem konkursu.

<p>20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)</p>	<p>Działanie 10.2</p>	<p>Cross-financing w ramach projektów współfinansowanych z EFS może dotyczyć wyłącznie takich kategorii wydatków, bez których realizacja projektu nie byłaby możliwa, w szczególności w związku z zapewnieniem realizacji zasady równości szans, a zwłaszcza potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Maksymalny udział cross-financingu na poziomie projektu nie przekroczy 10% wydatków projektu, chyba że w Regulaminie konkursu określono inaczej.</p> <p>Projekty obejmujące inwestycje w infrastrukturę w ramach cross-financingu będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS i ich realizacja będzie zgodna z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020, - Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020.
<p>21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych</p>	<p>Działanie 10.2</p>	<p>W ramach projektów wartość wydatków poniesionych na zakup środków trwałych o wartości jednostkowej równej i wyższej niż 350 PLN netto w ramach kosztów bezpośrednich projektu oraz wydatków w ramach cross-financingu nie może łącznie przekroczyć 10% wydatków projektu, chyba że w zapisach Regulaminu konkursu IZ postanowi inaczej.</p>
<p>22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie</p>	<p>Działanie 10.2</p>	<p>Nie dotyczy</p>
<p>23. Warunki stosowania</p>	<p>Działanie 10.2</p>	<p>Zgodnie z Regulaminem konkursu.</p>

uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek		
24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna) ¹³⁴	Działanie 10.2	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu artykułu 107 i 108 Traktatu; 3. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania artykułu 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis; 4. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis oraz pomocy publicznej w ramach programów operacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020.
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Działanie 10.2	<p>Projekty nieobjęte pomocą publiczną – EFS stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.</p> <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>

¹³⁴ Maksymalny poziom dofinansowania projektu podlegającego przepisom dotyczącym pomocy państwa wynika z odpowiednich programów pomocowych

na poziomie projektu ¹³⁵		
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję)		Ogółem
	Działanie 10.2	<p>Maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wynosi 90%, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w projektach nie objętych pomocą publiczną – EFS stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji, • dodatkowo środki z budżetu państwa na finansowanie wkładu krajowego, stanowiące uzupełnienie do środków z EFS, do wysokości 10% wartości kwalifikowalnej projektów. <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako		Ogółem
	Działanie 10.2	<p>Minimalny wkład własny beneficjenta:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w projektach nieobjętych pomocą publiczną – co najmniej 10% wydatków kwalifikowalnych,

¹³⁵ W przypadku projektów objętych pomocą publiczną faktyczny poziom dofinansowania wynikać będzie z odrębnych przepisów prawnych, w tym w szczególności rozporządzeń wydanych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego na podstawie artykułu 27 ustęp 4 Ustawy. W przypadku projektów generujących dochód dofinansowanie UE jest ustalane na podstawie artykułu 61 albo 65 rozporządzenia 1303/2013. Obniżeniu podlega nie poziom dofinansowania w ujęciu procentowym, a kwota wydatków kwalifikowalnych.

% wydatków kwalifikowalnych		– projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej, chyba że w Regulaminie konkursu postanowiono inaczej.
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN)	Działanie 10.2	Ogółem
		Minimalna wartość projektu 100 000. Maksymalna wartość projektu - nie dotyczy, chyba że IZ postanowi inaczej w Regulaminie konkursu.
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN)		Ogółem
	Działanie 10.2	Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Regulaminie konkursu.
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 10.2	Nie dotyczy
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 10.2	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 10.2	Nie dotyczy

33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 10.2	Nie dotyczy
---	----------------	-------------

II.10.3 Działanie 10.3 Doskonalenie zawodowe

OPIS DZIAŁANIA I PODDZIAŁAŃ		
6. Nazwa działania/ poddziałania	Działanie 10.3	Doskonalenie zawodowe
	Poddziałanie 10.3.1	Doskonalenie zawodowe uczniów
	Poddziałanie 10.3.2	Programy stypendialne
	Poddziałanie 10.3.3	Doradztwo edukacyjno – zawodowe w ramach ZIT
	Poddziałanie 10.3.4	Kształcenie oraz doskonalenie zawodowe osób dorosłych
7. Cele szczegółowe poddziałania	Poddziałanie 10.3.1	Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego Głównym celem działań w zakresie kształcenia zawodowego jest wzrost jego efektywności i skuteczności, tak aby odpowiadało na potrzeby przeobrażającego się rynku pracy i wyzwania gospodarki opartej na wiedzy. Oczekuje się, że dzięki realizowanym interwencjom na rynek pracy wejdą absolwenci szkół zawodowych z kompetencjami dostosowanymi do potrzeb rynku pracy, z doświadczeniem zdobytym dzięki stażom/praktykom przeprowadzonym u pracodawców. Również możliwość prowadzenia doradztwa zawodowego pozwoli zorientować uczniów na oczekiwania rynku pracy i określenie drogi zawodowej.
	Poddziałanie 10.3.2	
	Poddziałanie 10.3.3	Ponadto, w ramach zaplanowanych form wsparcia realizowane będą projekty stypendialne dla uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów zawodowych. Równoległe ze wsparciem uczniów prowadzone będzie wsparcie nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu, w szczególności ukierunkowane na aktualizowanie i nabywanie wiedzy i umiejętności potrzebnych w pracy z uczniami. Znaczącym elementem w dostosowaniu kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy jest również wyposażenie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe w nowoczesny sprzęt

		(urządzenia/maszyny) i materiały dydaktyczne odpowiadające środowisku pracy u przedsiębiorców/pracodawców.
	Poddziałanie 10.3.4	Zwiększenie szans osób dorosłych na rynku pracy przez uczestnictwo w kształceniu i szkoleniu zawodowym Stałą potrzebą pracodawców są dobrze przygotowani do pracy, wykwalifikowani pracownicy, aktualizujący swoje kwalifikacje otwarci na kształcenie przez całe życie, a także na wyzwania jakie stawia nowoczesna gospodarka. Znajomość potrzeb rynku pracy i umiejętność odpowiadania na te potrzeby to wyzwanie jakiego sprostać mają interwencje adresowane do dorosłych angażujących się w podwyższanie wykształcenia i kompetencji/kwalifikacji zawodowych.
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Poddziałanie 10.3.1	1. Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu 2. Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS
	Poddziałanie 10.3.2	Brak.
	Poddziałanie 10.3.3	Brak.
	Poddziałanie 10.3.4	1. Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia
9. Lista wskaźników produktu	Poddziałanie 10.3.1	1. Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno – zawodowego 2. Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy 3. Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego

		4. Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie 5. Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie
	Poddziałanie 10.3.2	1. Liczba uczniów, którzy otrzymali stypendium za ponadprzeciętne wyniki w nauce przedmiotów zawodowych
	Poddziałanie 10.3.3	1. Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno – zawodowego
	Poddziałanie 10.3.4	1. Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie
10. Typy projektów	Poddziałanie 10.3.1	1. Rozwój współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym ¹³⁶ , w tym podnoszenie umiejętności oraz uzyskiwanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów/słuchaczy szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe: a. praktyki zawodowe dla uczniów zasadniczych szkół zawodowych organizowane u pracodawców lub przedsiębiorców ¹³⁷ ,

¹³⁶ Otoczenie społeczno-gospodarcze szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe należy rozumieć jako pracodawców, organizacje pracodawców, przedsiębiorców, organizacje przedsiębiorców, instytucje rynku pracy, szkoły wyższe, organizacje pozarządowe, partnerów społecznych oraz innych interesariuszy zidentyfikowanych w diagnozie.

¹³⁷ Interwencja ukierunkowana na realizację praktyk zawodowych lub staży zawodowych jest obowiązkowa w każdym projekcie i zgodna z następującymi warunkami:

- a. w ramach RPO jest możliwa organizacja praktyk i staży u pracodawców lub przedsiębiorców, z zastrzeżeniem że:
  - praktyki zawodowe organizuje się dla uczniów zasadniczych szkół zawodowych w celu zastosowania i pogłębienia zdobytej wiedzy i umiejętności zawodowych w rzeczywistych warunkach pracy. Praktyki zawodowe realizowane w zasadniczej szkole zawodowej nie są formą praktycznej nauki zawodu, o której mowa w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu,
  - staże zawodowe organizowane w ramach kształcenia zawodowego praktycznego dotyczą uczniów techników i szkół policealnych, w których kształcenie zawodowe praktyczne nie jest realizowane u pracodawców lub przedsiębiorców ze względu na brak możliwości sfinansowania kosztów takiego kształcenia,
  - staże zawodowe wykraczające poza zakres kształcenia zawodowego praktycznego organizuje się dla uczniów techników i szkół policealnych w celu zwiększenia wymiaru praktyk zawodowych objętych podstawą programową nauczania danego zawodu,
  - staże zawodowe organizowane są również dla uczniów innych szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne,
- b. okres realizacji praktyki zawodowej lub stażu zawodowego wynosi minimum 150 godzin i nie więcej niż 970 godzin w odniesieniu do udziału jednego ucznia w ww. formach wsparcia,
- c. za udział w praktyce zawodowej lub stażu zawodowym uczniowie otrzymują stypendium. Stypendium jest wypłacane za każde kolejne przepracowane 150 godzin. W przypadku realizacji praktyki zawodowej lub stażu zawodowego w wymiarze 970 godzin wysokość stypendium wliczana jest proporcjonalnie. Wysokość stypendium określa IZ RPO, niemniej nie może ona przekroczyć połowy średniego wynagrodzenia (brutto) za pracę w danym województwie, wyliczaną na podstawie aktualnych danych GUS. W przypadku staży zawodowych realizowanych w ramach kształcenia zawodowego praktycznego, o których mowa w Podrozdziale 6.1 w pkt 13 lit. a ppkt iii Wytucznych MliR w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze

edukacji na lata 2014-2020, wysokość stypendium nie może być niższa niż to wynika z przepisów w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagrodzenia, regulujących zasady wynagradzania młodocianych w kolejnych latach nauki,

- d. na czas trwania praktyki zawodowej lub stażu zawodowego jest zawierana pisemna umowa pomiędzy stronami zaangażowanymi w realizację praktyki zawodowej lub stażu zawodowego. Umowa powinna określać co najmniej wskazanie liczby godzin praktyki zawodowej lub stażu zawodowego, okres realizacji i miejsce odbywania praktyki zawodowej lub stażu zawodowego, wynagrodzenie praktykanta lub stażysty, a także zobowiązanie do wyznaczenia opiekuna praktykanta lub stażysty po stronie podmiotu przyjmującego na praktykę zawodową lub staż zawodowy;
- e. praktyka zawodowa lub staż zawodowy są realizowane na podstawie programu opracowanego przez nauczyciela oraz dyrektora szkoły lub placówki systemu oświaty we współpracy z podmiotem przyjmującym uczniów na praktykę zawodową lub staż zawodowy. Program powinien być opracowany i przygotowany w formie pisemnej oraz powinien wskazywać konkretne cele edukacyjne (kompetencje i umiejętności), które osiągnie praktykant lub stażysta, treści edukacyjne, zakres obowiązków praktykanta lub stażysty a także harmonogram realizacji praktyki zawodowej lub stażu zawodowego. Przy ustalaniu programu praktyki zawodowej lub stażu zawodowego powinny być uwzględnione predyspozycje psychofizyczne i zdrowotne, poziom wykształcenia oraz dotychczasowe kwalifikacje zawodowe praktykanta lub stażysty. Program praktyki zawodowej lub stażu zawodowego zawiera szczegółowe zasady dotyczące wyposażenia stanowiska pracy praktykanta lub stażysty podczas odbywania praktyki zawodowej lub stażu zawodowego oraz procedur wdrażania praktykanta lub stażysty do pracy i monitorowania stopnia realizacji treści i celów edukacyjnych,
- f. podmiot przyjmujący na praktykę zawodową lub staż zawodowy:
- zapewnia odpowiednie stanowisko pracy praktykanta lub stażysty, wyposażone w niezbędne sprzęty, narzędzia i zaplecze, udostępnia warsztaty, pomieszczenia, zaplecze techniczne, zapewnia urządzenia i materiały zgodnie z programem praktyki zawodowej lub stażu zawodowego i potrzebami praktykanta lub stażysty wynikającymi ze specyfiki zadań wykonywanych przez praktykanta lub stażystę, wymogów technicznych miejsca pracy, a także z niepełnosprawności lub stanu zdrowia,
  - szkoli praktykanta lub stażystę na zasadach przewidzianych dla pracowników w zakresie BHP, przepisów przeciwpożarowych oraz zapoznaje go z obowiązującym regulaminem pracy na stanowisku, którego dotyczy praktyka zawodowa lub staż zawodowy,
  - sprawuje nadzór nad odbywaniem praktyki zawodowej lub stażu zawodowego w postaci wyznaczenia opiekuna praktyki lub stażu,
  - monitoruje postępy i nabywanie nowych umiejętności przez praktykanta lub stażystę, a także stopień realizacji treści i celów edukacyjnych oraz regularnie udziela praktykantowi lub stażystcie informacji zwrotnej,
  - wydaje praktykantowi lub stażystcie - niezwłocznie po zakończeniu praktyki zawodowej lub stażu zawodowego - dokument potwierdzający odbycie praktyki zawodowej lub stażu zawodowego. Dokument potwierdzający odbycie praktyki zawodowej lub stażu zawodowego zawiera co najmniej następujące informacje: datę rozpoczęcia i zakończenia praktyki zawodowej lub stażu zawodowego, cel i program praktyki zawodowej lub stażu zawodowego, opis zadań wykonywanych przez praktykanta lub stażystę, opis kompetencji uzyskanych przez praktykanta lub stażystę w wyniku praktyki zawodowej lub stażu zawodowego oraz ocenę praktykanta lub stażysty dokonaną przez opiekuna praktyki lub stażu,
- g. katalog wydatków przewidzianych w ramach projektu może uwzględniać koszty związane z odbywaniem praktyki zawodowej lub stażu zawodowego (np. koszty dojazdu, koszty zakupu odzieży roboczej, wyposażenie stanowiska pracy, koszty eksploatacji materiałów i narzędzi, szkolenia BHP praktykanta lub stażysty itp.) w wysokości nieprzekraczającej 5 000 zł na 1 osobę odbywającą praktykę zawodową lub staż zawodowy. Powyższa kwota może zostać zwiększona jedynie w sytuacji konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z udziałem uczniów w praktyce zawodowej lub stażu zawodowym, wynikających ze zwiększonego wymiaru czasu trwania ww. form wsparcia,
- h. na etapie przygotowań do realizacji programu praktyki zawodowej lub stażu zawodowego są wyznaczani opiekunowie praktykantów lub stażystów. Każdy przyjęty praktykant lub stażysta ma przydzielonego opiekuna. Na jednego opiekuna praktyki lub stażu nie może przypadać jednocześnie więcej niż 6 praktykantów lub stażystów. Opiekun praktykanta lub stażysty jest wyznaczany po stronie podmiotu przyjmującego ucznia na praktykę zawodową lub staż zawodowy,
- i. do zadań opiekuna praktykanta lub stażysty należy w szczególności:
- diagnoza kompetencji i kwalifikacji praktykanta lub stażysty (we współpracy z nauczycielem),
  - określenie celu i programu praktyki lub stażu (we współpracy z nauczycielem),
  - udzielenie praktykantom lub stażystom informacji zwrotnej w trakcie realizacji oraz po zakończeniu praktyki zawodowej lub stażu zawodowego,
  - nadzór nad prawidłową realizacją i harmonogramem praktyki zawodowej lub stażu zawodowego,
- j. koszty wynagrodzenia opiekuna praktykanta lub stażysty u pracodawcy powinny uwzględniać jedną z opcji:
- refundację pracodawcy wynagrodzenia opiekuna praktykanta lub stażysty w zakresie odpowiadającym częściowemu lub całkowitemu zwolnieniu go od świadczenia pracy na rzecz realizacji zadań związanych z opieką nad grupą praktykantów lub stażystów, o której mowa w lit. h, przez okres 150 godzin praktyki zawodowej lub stażu zawodowego, w wysokości obliczonej jak za urlop wypoczynkowy, ale nie więcej niż 5000 zł brutto. Wysokość wynagrodzenia nalicza się proporcjonalnie do liczby godzin praktyki zawodowej lub stażu zawodowego zrealizowanych przez uczniów,
  - refundację pracodawcy dodatku do wynagrodzenia opiekuna praktykanta lub stażysty, w sytuacji, gdy nie został zwolniony od świadczenia pracy, w wysokości nieprzekraczającej 10% jego zasadniczego wynagrodzenia wraz ze wszystkimi składnikami wynagrodzenia wynikającego ze zwiększonego zakresu zadań (opieka nad grupą praktykantów lub stażystów, o której mowa w lit. h, ale nie więcej niż 500 zł brutto, za realizację 150 godzin praktyki zawodowej lub stażu zawodowego. Wysokość wynagrodzenia nalicza się proporcjonalnie do liczby godzin praktyki zawodowej lub stażu zawodowego zrealizowanych przez uczniów),
  - refundację pracodawcy wynagrodzenia opiekuna praktykanta lub stażysty, który będzie pełnił funkcję instruktora praktycznej nauki zawodu i dla którego praca z uczniami będzie stanowić podstawowe zajęcie – do wysokości wynagrodzenia określonego w paragrafie 9 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu, (Dz.U. 2010 nr 244 poz. 1626 ze zm.),
- k. wynagrodzenie przysługujące opiekunowi praktykanta lub stażysty jest wypłacane z tytułu wypełnienia obowiązków, o których mowa w pkt 13 lit. i, nie zależy natomiast od liczby uczniów, wobec których te obowiązki świadczy. IZ RPO w uzasadnionych przypadkach może podjąć decyzję o innej kwocie wynagrodzenia opiekunów praktykantów lub stażystów.

		<ul style="list-style-type: none"> b. staże zawodowe dla uczniów techników i uczniów/słuchaczy szkół policealnych organizowane u pracodawców lub przedsiębiorców obejmujące realizację kształcenia zawodowego praktycznego lub wykraczające poza zakres kształcenia zawodowego praktycznego¹³⁸, c. wdrożenie nowych, innowacyjnych form kształcenia zawodowego, d. dodatkowe zajęcia specjalistyczne realizowane we współpracy z podmiotami z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, umożliwiające uczniom lub słuchaczom uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy i umiejętności oraz kwalifikacji zawodowych, w tym udział uczniów w zajęciach prowadzonych w szkole wyższej np. w zajęciach laboratoryjnych, kołach lub obozach naukowych, e. organizowanie kursów przygotowawczych na studia we współpracy ze szkołami wyższymi oraz organizowanie kursów i szkoleń przygotowujących do kwalifikacyjnych egzaminów czeladniczych i mistrzowskich, f. wsparcie uczniów lub słuchaczy w zakresie zdobywania dodatkowych uprawnień zwiększających ich szanse na rynku pracy, g. programy walidacji i certyfikacji odpowiednich efektów uczenia się zdobytych w ramach edukacji formalnej, pozaformalnej oraz kształcenia nieformalnego, prowadzące do zdobycia kwalifikacji zawodowych, w tym również kwalifikacji mistrza i czeladnika w zawodzie, h. włączenie pracodawców lub przedsiębiorców w system egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe oraz kwalifikacje mistrza i czeladnika w zawodzie, w tym m. in.: tworzenie przez pracodawców lub przedsiębiorców ośrodków egzaminacyjnych dla poszczególnych zawodów lub kwalifikacji, upoważnionych przez właściwą okręgową komisję egzaminacyjną do przeprowadzania egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie, udział pracodawców lub przedsiębiorców w egzaminach potwierdzających kwalifikacje w zawodach w charakterze egzaminatorów, i. tworzenie klas patronackich w szkołach,
--	--	---

¹³⁸ j.w.

		<p>j. opracowanie lub modyfikację programów nauczania,</p> <p>k. wykorzystanie rezultatów projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL,</p> <p>l. przygotowanie zawodowe uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe w charakterze młodocianego pracownika organizowane u pracodawców, obejmujące naukę zawodu lub przyuczenie do wykonywania określonej pracy, o ile nie jest ono finansowane ze środków Funduszu Pracy. Realizacja ww. formy wsparcia powinna być przeprowadzona w zakresie i na zasadach określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (t. j. Dz. U. z 2014 r. poz. 232).</p> <p>2. Tworzenie w szkołach lub placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe¹³⁹ (tj. centrach kształcenia zawodowego i ustawicznego i/lub jednostek systemu oświaty realizujących zadania¹⁴⁰ ckziu) warunków odzwierciedlających naturalne warunki pracy właściwe dla nauczanych zawodów – wyłącznie jako element projektu:</p> <p>a. wyposażenie pracowni lub warsztatów szkolnych dla zawodów szkolnictwa zawodowego w sprzęt i materiały dydaktyczne¹⁴¹.</p>
--	--	--

¹³⁹ Zgodnie z artykułem 2 punkt 3a i artykułem 62a ustawy o systemie oświaty placówki te to: placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego ośrodki doksztalania i doskonalenia zawodowego oraz centra kształcenia zawodowego i ustawicznego. W PI 10iv możliwe jest wspieranie szkół i placówek kształcenia zawodowego oraz podmiotów realizujących zadania centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego. Zatem ww. interwencja wpływa na realizację wskaźnika pn. "Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego" (wskaźnik zawiera szkoły i placówki kształcenia zawodowego, a także podmioty realizujące zadania centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego). Ujęcie we wskaźniku pn. Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego zarówno szkół/placówek jak również podmiotów realizujących zadania ckziu (czyli placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego, zawodowego oraz ośrodków doksztalania i doskonalenia zawodowego) jest możliwe.

¹⁴⁰ Podmiotami mogącymi realizować zadania CKZiU mogą być jednostki oświatowe prowadzące kształcenie zawodowe: Centra Kształcenia Zawodowego (CKZ); Centra Kształcenia Praktycznego (CKP); Centra Kształcenia Ustawicznego (CKU); Ośrodki Doksztalania i Doskonalenia Zawodowego oraz technika, szkoły zawodowe, szkoły policealne.

¹⁴¹ Interwencja jest zgodna z następującymi warunkami:

- a. szczegółowy katalog wyposażenia pracowni lub warsztatów szkolnych dla 190 zawodów został opracowany przez MEN i jest udostępniony za pośrednictwem strony internetowej www.koweziu.edu.pl. IZ RPO zapewnia zgodność interwencji przewidzianej w ramach RPO z przedmiotowym katalogiem,
- b. wyposażenie pracowni lub warsztatów szkolnych jest dokonywane na podstawie indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe w tym zakresie, a także posiadanego przez nie wyposażenia. Diagnoza powinna uwzględniać rekomendacje instytucji z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe,
- c. inwestycje infrastrukturalne są kwalifikowalne, jeżeli zostaną spełnione łącznie poniższe warunki:
  - nie jest możliwe wykorzystanie istniejącej infrastruktury,
  - potrzeba wydatkowania środków została potwierdzona analizą potrzeb,
  - infrastruktura została zaprojektowana zgodnie z koncepcją uniwersalnego projektowania.

		<p>3. Doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu¹⁴²:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. kursy kwalifikacyjne lub szkolenia doskonalące w zakresie tematyki związanej z nauczaniem zawodem, w tym organizowane i prowadzone przez kadre ośrodków doskonalenia nauczycieli lub trenerów przeszkolonych w ramach PO WER, b. praktyki lub staże w instytucjach z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, w tym przede wszystkim w przedsiębiorstwach lub u pracodawców działających na obszarze, na którym znajduje się dana szkoła lub placówka systemu oświaty, c. studia podyplomowe przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela przedmiotów zawodowych albo obejmujące zakresem tematykę związaną z nauczaniem zawodem (branżowe, specjalistyczne), d. budowanie lub moderowanie sieci współpracy i samokształcenia, e. realizację programów wspomagania¹⁴³,
--	--	--

¹⁴² Wsparcie jest zgodne z następującymi warunkami:

- a. zakres doskonalenia nauczycieli kształcenia zawodowego jest zgodny z potrzebami wynikającymi z planu rozwoju szkoły lub placówki systemu oświaty prowadzącej kształcenie zawodowe, z zapotrzebowania ww. podmiotów na nabycie przez nauczycieli kształcenia zawodowego określonych kwalifikacji lub kompetencji oraz z zapotrzebowania rynku pracy,
- b. realizacja różnych form doskonalenia zawodowego nauczycieli kształcenia zawodowego lub instruktorów praktycznej nauki zawodu powinna być prowadzona we współpracy z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, w tym w szczególności z przedsiębiorcami lub pracodawcami działającymi na obszarze, na którym znajduje się dana szkoła lub placówka systemu oświaty,
- c. realizacji wsparcia, o którym mowa pkt 7, powinna być prowadzona z wykorzystaniem doświadczenia działających na poziomie wojewódzkim i lokalnym placówek doskonalenia nauczycieli;
- d. praktyki lub staże nauczycieli kształcenia zawodowego organizowane w instytucjach z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe powinny trwać minimum 40 godzin,
- e. studia podyplomowe, kursy kwalifikacyjne lub szkolenia powinny umożliwić uzyskanie przygotowania pedagogicznego lub kwalifikacji do zajmowania stanowiska nauczyciela teoretycznych przedmiotów zawodowych lub praktycznej nauki zawodu zgodnie z przepisami w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli,
- f. studia podyplomowe realizowane w ramach RPO powinny spełniać wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela,
- g. IZ RPO zapewnia preferencję dla realizacji w pierwszej kolejności studiów podyplomowych lub kursów kwalifikacyjnych przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela kształcenia zawodowego w ramach zawodów nowo wprowadzonych do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, zawodów wprowadzonych w efekcie modernizacji oferty kształcenia zawodowego albo tworzenia nowych kierunków nauczania lub zawodów, na które występuje deficyt na regionalnym lub lokalnym rynku pracy oraz braki kadrowe wśród nauczycieli kształcenia zawodowego.

¹⁴³ Program wspomagania jest formą doskonalenia nauczycieli związaną z bezpośrednim wsparciem szkół lub placówek systemu oświaty. Realizacja programów wspomagania przebiega w zgodzie ze wszystkimi wskazanymi poniżej warunkami:

- a. program wspomagania powinien służyć pomocą szkole lub placówce systemu oświaty w wykonywaniu przez nią zadań na rzecz kształtowania i rozwijania u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw (zgodnie z RPO WM jako kompetencje kluczowe oraz postawy niezbędne na rynku pracy należy rozumieć: porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne- przyrodnicze, kompetencje informatyczne oraz kreatywność, innowacyjność, umiejętność pracy zespołowej, postawy przedsiębiorcze),

		<p>f. programy walidacji i certyfikacji wiedzy, umiejętności i kompetencji niezbędnych w pracy dydaktycznej, ze szczególnym uwzględnieniem nadawania uprawnień egzaminatora w zawodzie instruktorom praktycznej nauki zawodu na terenie przedsiębiorstw,</p> <p>g. wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL.</p> <p>4. Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego (w gimnazjach oraz szkołach zawodowych) oraz współpracy z rynkiem pracy:</p> <p>a. uzyskiwanie kwalifikacji doradców edukacyjno – zawodowych przez osoby realizujące zadania z zakresu doradztwa edukacyjno – zawodowego w szkołach i placówkach, które nie posiadają kwalifikacji z tego zakresu oraz podnoszenie kwalifikacji doradców edukacyjno – zawodowych, realizujących zadania z zakresu doradztwa edukacyjno – zawodowego w szkołach,</p> <p>b. tworzenie Szkolnych Punktów Informacji i Kariery (SPInKa) umożliwiających realizację doradztwa edukacyjno – zawodowego,</p> <p>c. zewnętrzne wsparcie szkół w obszarze doradztwa edukacyjno – zawodowego¹⁴⁴,</p>
--	--	--

- b. zakres wspomagania wynika z analizy indywidualnej sytuacji szkoły lub placówki systemu oświaty i odpowiada na specyficzne potrzeby tych podmiotów,
- c. realizacja programów wspomagania obejmuje następujące etapy:
- przeprowadzenie diagnozy obszarów problemowych związanych z realizacją przez szkołę lub placówkę systemu oświaty zadań z zakresu kształtowania i rozwijania u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej, przedsiębiorczości),
  - prowadzenie procesu wspomagania w oparciu o ofertę doskonalenia nauczycieli przygotowaną zgodnie z potrzebami danej szkoły lub placówki systemu oświaty, z możliwością wykorzystania ofert doskonalenia funkcjonujących na rynku, m. in. udostępnianych przez centralne i wojewódzkie placówki doskonalenia nauczycieli,
  - monitorowanie i ocena procesu wspomagania z wykorzystaniem m. in. Ewaluacji wewnętrznej szkoły lub placówki systemu oświaty.

¹⁴⁴ Interwencja na rzecz realizacji zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego jest zgodna z następującymi warunkami:

- a. program zewnętrznego wsparcia powinien przyczynić się do zwiększenia dostępu do usług doradztwa edukacyjno-zawodowego opartych na rzetelnej informacji edukacyjno – zawodowej,
- b. zapewnienie dostępu do informacji edukacyjno-zawodowej może obejmować tworzenie regionalnych systemów informacji edukacyjno-zawodowej,
- c. zakres wsparcia wynika z analizy indywidualnej sytuacji szkoły lub placówki systemu oświaty i odpowiada na jej specyficzne potrzeby,
- d. realizacja programów zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno – zawodowego na poziomie regionalnym obejmuje następujące etapy:
  - współpracę z KOWEZiU w zakresie doskonalenia kadry systemu doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego, w tym m.in. wykorzystania zasobów doradztwa na potrzeby regionu, gromadzenia i udostępniania informacji edukacyjno-zawodowej,
  - współpracę z instytucjami wojewódzkimi na rzecz rozwoju doradztwa edukacyjno - zawodowego w regionie, w tym tworzenie i rozwój wojewódzkiej sieci współpracy doradców i instytucji;
  - zapewnienie dostępu do informacji edukacyjno-zawodowej na poziomie regionu, w tym dostępnej on-line,
  - doskonalenie kadry doradców-konsultantów w oparciu o programy szkoleń przygotowane przez KOWEZiU,
  - koordynowanie i monitorowanie działań z zakresu doradztwa zawodowego podejmowanych na poziomie lokalnym,

		<p>d. działania na rzecz intensyfikacji współpracy rynku pracy ze szkołami w zakresie doradztwa edukacyjno - zawodowego, w tym rozpoznania potrzeb rynku pracy i promowania kształcenia zawodowego.</p>
--	--	---

- współorganizowanie we współpracy z doradcami-konsultantami, instytucjami tworzącymi sieć wsparcia doradztwa zawodowego, regionalnymi/lokalnymi pracodawcami lub przedsiębiorcami przedsięwzięć na rzecz rozwoju doradztwa edukacyjno-zawodowego, np. targi edukacyjne, targi pracy, festiwale zawodów.
- e. osobą realizującą program zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego na poziomie regionalnym jest konsultant wojewódzki. Konsultant wojewódzki jest to specjalista zewnętrzny (spoza szkoły) bezpośrednio współpracujący z doradcami-konsultantami w realizacji zewnętrznego wsparcia na poziomie powiatu. Konsultant wojewódzki to osoba zatrudniona w wojewódzkim ośrodku doskonalenia nauczycieli lub w centrum kształcenia zawodowego,
- f. realizacja programów zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno – zawodowego na poziomie lokalnym obejmuje następujące etapy:
  - przeprowadzenie diagnozy stanu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole, w celu identyfikacji potrzeb szkoły w zakresie doradztwa edukacyjno – zawodowego,
  - opracowanie planu zewnętrznego wsparcia szkoły w zakresie doradztwa edukacyjno - zawodowego przez doradców-konsultantów,
  - wdrożenie i realizacja planu wsparcia szkoły w zakresie doradztwa edukacyjno – zawodowego,
  - tworzenie i rozwój sieci doradców edukacyjno – zawodowych oraz sieci instytucji,
  - monitorowanie i ewaluacja zadań realizowanych w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i placówkach systemu oświaty,
- g. osobą realizującą program zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego jest doradca-konsultant. Doradca-konsultant jest to specjalista zewnętrzny (spoza szkoły) bezpośrednio współpracujący z placówką w realizacji zewnętrznego wsparcia na poziomie powiatu. Doradca-konsultant to osoba zatrudniona w poradni psychologiczno – pedagogicznej, powiatowej placówce doskonalenia nauczycieli, w centrum kształcenia praktycznego lub centrum kształcenia ustawicznego,
- h. do zadań doradcy-konsultanta należy pomoc w diagnozie potrzeb szkoły oraz dostosowanie oferty doskonalenia do zdiagnozowanych potrzeb, a następnie pomoc w zbudowaniu planu wspomaganie i jego realizacji,
- i. na podstawie wyników diagnozy doradca – konsultant, we współpracy ze szkołą lub placówką systemu oświaty, opracowuje plan wsparcia ww. podmiotów. Plan powinien zawierać propozycję działań i rozwiązań ukierunkowanych na podniesienie jakości usług świadczonych w szkole lub placówce systemu oświaty z zakresu doradztwa edukacyjno zawodowego, czyli tzw. formy doskonalenia doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- j. plan wsparcia szkoły powinien uwzględniać konieczność wykorzystania potencjału i zasobów szkoły. Wśród realizatorów zadań określonych w planie wsparcia szkoły wyróżnić należy: kadre szkoły, doradców-konsultantów oraz instytucje zewnętrzne wspierające szkolne doradztwo zawodowe (w tym poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Ochotnicze Hufce Pracy, powiatowe urzędy pracy),
- k. katalog działań możliwych do zrealizowania w ramach planu wsparcia szkoły obejmuje:
  - udzielanie pomocy doradcom edukacyjno - zawodowym w organizowaniu szkolnych spotkań, konkursów itp. poświęconych doradztwu edukacyjno – zawodowemu,
  - współpracę przy organizacji spotkań poświęconych doradztwu edukacyjno – zawodowemu z uczniami, rodzicami, radami pedagogicznymi, zespołami wychowawców oraz przedstawicielami pracodawców lub przedsiębiorców,
  - inicjowanie współpracy z zewnętrznymi instytucjami wspierającymi szkolne doradztwo edukacyjno – zawodowe,
  - udostępnianie informacji, np. o instytucjach zewnętrznych wspierających doradztwo edukacyjno – zawodowe, opisanych w mapie lokalnej sieci doradztwa edukacyjno - zawodowego lub możliwościach pozyskania materiałów z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego,
  - inicjowanie i koordynowanie konkursów, konferencji i innych przedsięwzięć z dziedziny doradztwa edukacyjno - zawodowego o zasięgu lokalnym,
  - wspieranie aktywności szkoły w środowisku lokalnym poprzez udział w targach szkolnych, organizacji lub udziale w tzw. drzwiach otwartych,
  - organizacja wspólnych warsztatów, spotkań oraz konferencji z udziałem przedstawicieli instytucji zajmujących się doradztwem w powiecie, władz lokalnych, przedstawicieli pracodawców lub przedsiębiorców czy szkół wyższych,
- l. działania związane z tworzeniem i rozwojem sieci doradców edukacyjno – zawodowych i instytucji mają na celu:
  - identyfikację osób zajmujących się problematyką doradztwa edukacyjno - zawodowego w szkołach, placówkach systemu oświaty i instytucjach danego powiatu,
  - inicjowanie i organizowanie przedsięwzięć umożliwiających wymianę doświadczeń osobom zainteresowanym doradztwem edukacyjno – zawodowym (dyrektorom, doradcom zawodowym, pedagogom, psychologom, nauczycielom),
  - podejmowanie działań integrujących środowisko osób zajmujących się w szkołach i innych instytucjach problematyką doradczą,
  - budowanie współpracy osób odpowiedzialnych za doradztwo edukacyjno – zawodowe w powiecie,
  - organizacja warsztatów dla członków sieci doradców edukacyjno – zawodowych z terenu powiatu, z uwzględnieniem problematyki doradztwa edukacyjno – zawodowego dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wymianę informacji, np. o wydarzeniach powiatowych dotyczących doradztwa, informacji z regionalnego rynku pracy, oferty edukacyjnej szkół, badań i analiz dotyczących lokalnego rynku pracy i dobrych praktyk, propagowanie działań doradczych.

		Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.
	Poddziałanie 10.3.2	Pomoc stypendialna dla uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów zawodowych (tryb pozakonkursowy) ¹⁴⁵
	Poddziałanie 10.3.3	Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego (w gimnazjach oraz szkołach zawodowych ^{***}) oraz współpracy z rynkiem pracy: <ol style="list-style-type: none"> 1. uzyskiwanie kwalifikacji doradców zawodowych przez nauczycieli realizujących zadania z zakresu doradztwa edukacyjno – zawodowego, którzy nie posiadają kwalifikacji z tego zakresu oraz podnoszenie kwalifikacji przez nauczycieli, realizujących zadania z zakresu doradztwa edukacyjno – zawodowego, 2. tworzenie Szkolnych Punktów Informacji i Kariery (SPInKa) umożliwiających realizację doradztwa edukacyjno – zawodowego, 3. zewnętrzne wsparcie szkół w obszarze doradztwa edukacyjno – zawodowego¹⁴⁶,

¹⁴⁵ Pomoc stypendialna jest realizowana z uwzględnieniem następujących warunków:

- a. wybór projektów obejmujących pomoc stypendialną może być przeprowadzony z zastosowaniem trybu pozakonkursowego, pod warunkiem, że IZ RPO zapewni, że beneficjentem projektu będzie IZ RPO;
- b. w przypadku projektów wybranych do realizacji w trybie konkursowym pomoc stypendialna jest udzielana przez szkołę lub placówkę systemu oświaty, w której kształcą się uczniowie albo przez organ prowadzący szkoły lub placówki systemu oświaty;
- c. kryterium szczególnie uzdolnionych uczniów powinno obejmować co najmniej oceny klasyfikacyjne uzyskane przez uczniów z przynajmniej jednego spośród przedmiotów zawodowych. Osiągnięcia w olimpiadach, konkursach lub turniejach mogą stanowić dodatkowe kryterium premiujące. Szczegółowe kryteria naboru, uwzględniające warunki określone w Wytocznych będą zawierać regulaminy programów stypendialnych;
- d. wysokość pomocy stypendialnej ustala IZ RPO, jednak kwota stypendium wliczona na bazie miesięcznej nie może przekroczyć 1000 zł brutto na jednego ucznia.;
- e. minimalny okres na jaki jest przyznawana pomoc stypendialna wynosi 10 miesięcy i może być skrócony jedynie w przypadku naruszenia przez ucznia regulaminu programu stypendialnego;
- f. w trakcie otrzymywania pomocy stypendialnej uczeń podlega opiece dydaktycznej nauczyciela, pedagoga szkolnego albo doradcy zawodowego zatrudnionego w szkole lub placówce systemu oświaty ucznia. Celem opieki dydaktycznej jest pomoc w dalszym osiągnięciu jak najlepszych rezultatów, wsparcie ucznia w wykorzystaniu stypendium na cele edukacyjne i monitorowanie jego osiągnięć edukacyjnych.

¹⁴⁶ Interwencja na rzecz realizacji zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego jest zgodna z następującymi warunkami:

- a. program zewnętrznego wsparcia powinien przyczynić się do zwiększenia dostępu do usług doradztwa edukacyjno-zawodowego opartych na rzetelnej informacji edukacyjno – zawodowej,
- b. zapewnienie dostępu do informacji edukacyjno-zawodowej może obejmować tworzenie regionalnych systemów informacji edukacyjno-zawodowej,
- c. zakres wsparcia wynika z analizy indywidualnej sytuacji szkoły lub placówki systemu oświaty i odpowiada na jej specyficzne potrzeby,
- d. realizacja programów zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno – zawodowego na poziomie regionalnym obejmuje następujące etapy:
  - współpracę z KOWEZiU w zakresie doskonalenia kadry systemu doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego, w tym m.in. wykorzystania zasobów doradztwa na potrzeby regionu, gromadzenia i udostępniania informacji edukacyjno-zawodowej,
  - współpracę z instytucjami wojewódzkimi na rzecz rozwoju doradztwa edukacyjno - zawodowego w regionie, w tym tworzenie i rozwój wojewódzkiej sieci współpracy doradców i instytucji;

	4. działania na rzecz intensyfikacji współpracy rynku pracy ze szkołami w zakresie doradztwa edukacyjno - zawodowego, w tym rozpoznania potrzeb rynku pracy i promowania kształcenia zawodowego.
--	---

- zapewnienie dostępu do informacji edukacyjno-zawodowej na poziomie regionu, w tym dostępnej on-line,
  - doskonalenie kadry doradców-konsultantów w oparciu o programy szkoleń przygotowane przez KOWEZIU,
  - koordynowanie i monitorowanie działań z zakresu doradztwa zawodowego podejmowanych na poziomie lokalnym,
  - współorganizowanie we współpracy z doradcami-konsultantami, instytucjami tworzącymi sieć wsparcia doradztwa zawodowego, regionalnymi/lokalnymi pracodawcami lub przedsiębiorcami przedsięwzięć na rzecz rozwoju doradztwa edukacyjno-zawodowego, np. targi edukacyjne, targi pracy, festiwale zawodów.
- e. osobą realizującą program zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego na poziomie regionalnym jest konsultant wojewódzki. Konsultant wojewódzki jest to specjalista zewnętrzny (spoza szkoły) bezpośrednio współpracujący z doradcami-konsultantami w realizacji zewnętrznego wsparcia na poziomie powiatu. Konsultant wojewódzki to osoba zatrudniona w wojewódzkim ośrodku doskonalenia nauczycieli lub w centrum kształcenia zawodowego,
- f. realizacja programów zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno – zawodowego na poziomie lokalnym obejmuje następujące etapy:
- przeprowadzenie diagnozy stanu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole, w celu identyfikacji potrzeb szkoły w zakresie doradztwa edukacyjno – zawodowego,
  - opracowanie planu zewnętrznego wsparcia szkoły w zakresie doradztwa edukacyjno - zawodowego przez doradców-konsultantów,
  - wdrożenie i realizacja planu wsparcia szkoły w zakresie doradztwa edukacyjno – zawodowego,
  - tworzenie i rozwój sieci doradców edukacyjno – zawodowych oraz sieci instytucji,
  - monitorowanie i ewaluacja zadań realizowanych w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i placówkach systemu oświaty,
- g. osobą realizującą program zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego jest doradca-konsultant. Doradca-konsultant jest to specjalista zewnętrzny (spoza szkoły) bezpośrednio współpracujący z placówką w realizacji zewnętrznego wsparcia na poziomie powiatu. Doradca-konsultant to osoba zatrudniona w poradni psychologiczno – pedagogicznej, powiatowej placówce doskonalenia nauczycieli, w centrum kształcenia praktycznego lub centrum kształcenia ustawicznego,
- h. do zadań doradcy-konsultanta należy pomoc w diagnozie potrzeb szkoły oraz dostosowanie oferty doskonalenia do zdiagnozowanych potrzeb, a następnie pomoc w zbudowaniu planu wspomagania i jego realizacji,
- i. na podstawie wyników diagnozy doradca – konsultant, we współpracy ze szkołą lub placówką systemu oświaty, opracowuje plan wsparcia ww. podmiotów. Plan powinien zawierać propozycję działań i rozwiązań ukierunkowanych na podniesienie jakości usług świadczonych w szkole lub placówce systemu oświaty z zakresu doradztwa edukacyjno zawodowego, czyli tzw. formy doskonalenia doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- j. plan wsparcia szkoły powinien uwzględniać konieczność wykorzystania potencjału i zasobów szkoły. Wśród realizatorów zadań określonych w planie wsparcia szkoły wyróżnić należy: kadre szkoły, doradców-konsultantów oraz instytucje zewnętrzne wspierające szkolne doradztwo zawodowe (w tym poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Ochotnicze Hufce Pracy, powiatowe urzędy pracy),
- k. katalog działań możliwych do zrealizowania w ramach planu wsparcia szkoły obejmuje:
- udzielanie pomocy doradcom edukacyjno - zawodowym w organizowaniu szkolnych spotkań, konkursów itp. poświęconych doradztwu edukacyjno – zawodowemu,
  - współpracę przy organizacji spotkań poświęconych doradztwu edukacyjno – zawodowemu z uczniami, rodzicami, radami pedagogicznymi, zespołami wychowawców oraz przedstawicielami pracodawców lub przedsiębiorców,
  - inicjowanie współpracy z zewnętrznymi instytucjami wspierającymi szkolne doradztwo edukacyjno – zawodowe,
  - udostępnianie informacji, np. o instytucjach zewnętrznych wspierających doradztwo edukacyjno – zawodowe, opisanych w mapie lokalnej sieci doradztwa edukacyjno - zawodowego lub możliwościach pozyskania materiałów z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego,
  - inicjowanie i koordynowanie konkursów, konferencji i innych przedsięwzięć z dziedziny doradztwa edukacyjno - zawodowego o zasięgu lokalnym,
  - wspieranie aktywności szkoły w środowisku lokalnym poprzez udział w targach szkolnych, organizacji lub udziale w tzw. drzwiach otwartych,
  - organizacja wspólnych warsztatów, spotkań oraz konferencji z udziałem przedstawicieli instytucji zajmujących się doradztwem w powiecie, władz lokalnych, przedstawicieli pracodawców lub przedsiębiorców czy szkół wyższych,
- l. działania związane z tworzeniem i rozwojem sieci doradców edukacyjno – zawodowych i instytucji mają na celu:
- identyfikację osób zajmujących się problematyką doradztwa edukacyjno - zawodowego w szkołach, placówkach systemu oświaty i instytucjach danego powiatu,
  - inicjowanie i organizowanie przedsięwzięć umożliwiających wymianę doświadczeń osobom zainteresowanym doradztwem edukacyjno – zawodowym (dyrektorom, doradcom zawodowym, pedagogom, psychologom, nauczycielom),
  - podejmowanie działań integrujących środowisko osób zajmujących się w szkołach i innych instytucjach problematyką doradczą,
  - budowanie współpracy osób odpowiedzialnych za doradztwo edukacyjno – zawodowe w powiecie,
  - organizacja warsztatów dla członków sieci doradców edukacyjno – zawodowych z terenu powiatu, z uwzględnieniem problematyki doradztwa edukacyjno – zawodowego dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wymianę informacji, np. o wydarzeniach powiatowych dotyczących doradztwa, informacji z regionalnego rynku pracy, oferty edukacyjnej szkół, badań i analiz dotyczących lokalnego rynku pracy i dobrych praktyk, propagowanie działań doradczych.

		Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.
	Poddziałanie 10.3.4	<p>Podnoszenie umiejętności oraz uzyskiwanie kwalifikacji zawodowych przez osoby dorosłe zainteresowane z własnej inicjatywy zdobyciem, uzupełnieniem lub podnoszeniem kwalifikacji zawodowych poprzez realizację szkolnych form kształcenia ustawicznego zawodowego albo pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego, w tym wymienionych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 622).</p> <p>Preferowane będą projekty zgodne z programem rewitalizacji obowiązującym na obszarze, na którym realizowany jest projekt. Program rewitalizacji musi znajdować się w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.</p>
11. Typ beneficjenta	Poddziałanie 10.3.1	Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).
	Poddziałanie 10.3.2	Województwo Mazowieckie
	Poddziałanie 10.3.3	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) z obszaru objętego Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020.
	Poddziałanie 10.3.4	Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Poddziałanie 10.3.1	<ul style="list-style-type: none"> • uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe; • placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego, ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, centra kształcenia zawodowego i ustawicznego; • gimnazjaliści (w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego);

		<ul style="list-style-type: none"> • gimnazja (w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego) i szkoły ponadgimnazjalne; • młodociani pracownicy; • szkoły i placówki oświatowe oraz ich organy prowadzące realizujące kształcenie zawodowe oraz szkoły artystyczne kształcące w zawodach artystycznych; • nauczyciele kształcenia zawodowego szkół i placówek oświatowych; • instruktorzy praktycznej nauki zawodu; • nauczyciele wyznaczeni do realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno – zawodowego.
	Poddziałanie 10.3.2	Uczniowie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe
	Poddziałanie 10.3.3	<ul style="list-style-type: none"> • uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe; • gimnazjaliści (w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego); • młodociani pracownicy; • szkoły i placówki oświatowe oraz ich organy prowadzące realizujące kształcenie zawodowe oraz szkoły artystyczne kształcące w zawodach artystycznych; • nauczyciele kształcenia zawodowego szkół i placówek oświatowych; • instruktorzy praktycznej nauki zawodu; • nauczyciele wyznaczeni do realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno – zawodowego
	Poddziałanie 10.3.4	<ul style="list-style-type: none"> • osoby w wieku dorosłym, od 18 r.ż., zgłaszające z własnej inicjatywy chęć kształcenia formalnego, podnoszenia, uzupełniania kwalifikacji lub ich formalnego potwierdzenia;
13. Instytucja pośrednicząca	Poddziałanie 10.3.1	MJWPU
	Poddziałanie 10.3.2	MJWPU
	Poddziałanie 10.3.3	MJWPU oraz IP ZIT

	Poddziałanie 10.3.4	MJWPU
14. Instytucja wdrażająca	Działanie 10.3	Nie dotyczy
15. Kategoria regionu wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 10.3	63 657 488
	Poddziałanie 10.3.1	46 355 488
	Poddziałanie 10.3.2	2 002 000
	Poddziałanie 10.3.3	2 500 000
	Poddziałanie 10.3.4	12 800 000
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO	Poddziałanie 10.3.1	Przewiduje się realizację projektów towarzyszących w ramach Inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowym. Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.
	Poddziałanie 10.3.2	Nie dotyczy
	Poddziałanie 10.3.3	Projekty realizowane w ramach ZIT. Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.
	Poddziałanie 10.3.4	Przewiduje się realizację projektów towarzyszących w ramach Inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowym. Realizowane projekty będą wspierać działania rewitalizacyjne.

17. Instrumenty terytorialne	Poddziałanie 10.3.1	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w rozdziale IV.2.4.1
	Poddziałanie 10.3.2	Nie dotyczy
	Poddziałanie 10.3.3	ZIT – szczegółowy opis rozdziale IV.1.2.1
	Poddziałanie 10.3.4	Inwestycje wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi – szczegółowy opis w IV.2.4.1
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Poddziałanie 10.3.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ konkursowy <p>Tryb konkursowy jest trybem podstawowym i stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.</p> <p>Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.</p>
	Poddziałanie 10.3.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozakonkursowy <p>W trybie pozakonkursowym będą wybierane projekty wdrożeniowe zgodnie z UP, o kluczowym znaczeniu dla realizacji Programu, polegające na świadczeniu usług edukacji na rzecz ostatecznych odbiorców wsparcia. Projekty wybierane w trybie pozakonkursowym, tak jak projekty konkursowe, w celu otrzymania wsparcia będą musiały otrzymać pozytywną ocenę zgodnie z kryteriami przyjętymi przez Komitet Monitorujący. W trybie pozakonkursowym realizowane będą projekty stypendialne, adresowane do uczniów z wysokimi wynikami/osiągnięciami w zakresie przedmiotów i umiejętności zawodowych. Projekt w trybie pozakonkursowym realizowany będzie przez Województwo Mazowieckie poprzez Departament Edukacji Publicznej i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków – MJWPU</p>

		Dla trybu pozakonkursowego nie jest przewidziana procedura odwoławcza.
	Poddziałanie 10.3.3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ konkursowy <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU oraz IP ZIT.</p>
	Poddziałanie 10.3.4	<ul style="list-style-type: none"> ▪ konkursowy <p>Tryb konkursowy jest trybem podstawowym i stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.</p> <p>Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów – MJWPU</p>
19. Limity i ograniczenia w realizacji projektów (jeśli dotyczy)	Działanie 10.3	Zgodnie z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.

<p>20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)</p>	<p>Działanie 10.3.</p>	<p>Cross-financing w ramach projektów współfinansowanych z EFS może dotyczyć wyłącznie takich kategorii wydatków, bez których realizacja projektu nie byłaby możliwa, w szczególności w związku z zapewnieniem realizacji zasady równości szans, a zwłaszcza potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Maksymalny udział cross-financingu na poziomie projektu nie przekroczy 10% wydatków projektu, chyba że w Regulaminie konkursu/Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym określono inaczej.</p> <p>Limit wydatków związanych z wyposażeniem szkół i placówek kształcenia zawodowego w sprzęt niezbędny do realizacji kształcenia zawodowego nie przekroczy 20% całkowitej alokacji dla Działania (włączając cross-financing). Wysokość limitu zostanie zweryfikowana w trakcie przeglądu śródkresowego programu</p> <p>Projekty obejmujące inwestycje w infrastrukturę w ramach cross-financingu będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS i ich realizacja będzie zgodna z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020, - Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020. <p>Nie dotyczy Poddziałania 10.3.2.</p>
<p>21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych</p>	<p>Poddziałanie 10.3</p>	<p>W ramach projektów wartość wydatków poniesionych na zakup środków trwałych o wartości jednostkowej równej i wyższej niż 350 PLN netto w ramach kosztów bezpośrednich projektu oraz wydatków w ramach cross-financingu nie może łącznie przekroczyć 10% wydatków projektu, chyba że w zapisach Regulaminu konkursu oraz w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym IZ postanowi inaczej.</p>
<p>22. Warunki uwzględniania</p>	<p>Działanie 10.3</p>	<p>Nie dotyczy</p>

dochodu w projekcie		
22. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 10.3	Zgodnie z Regulaminem konkursu oraz z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.
23. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 10.3	<p>W przypadku wsparcia stanowiącego pomoc publiczną, udzielaną w ramach realizacji programu, znajdują zastosowanie właściwe przepisy prawa unijnego i krajowego dotyczące zasad udzielania tej pomocy, obowiązujące w momencie udzielania wsparcia, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.); 2. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu artykułu 107 i 108 Traktatu; 3. Rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania artykułu 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis; 4. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis oraz pomocy publicznej w ramach programów operacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020;
24. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków		Ogółem
	Działanie 10.3	Projekty nieobjęte pomocą publiczną – EFS stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.

kwalityfikowalnych na poziomie projektu		Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.
25. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję)		Ogółem
	Poddziałanie 10.3.1	<p>Maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wynosi 90%, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w projektach nie objętych pomocą publiczną – EFS stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji, • dodatkowo środki z budżetu państwa na finansowanie wkładu krajowego, stanowiące uzupełnienie do środków z EFS, do wysokości 10% wartości kwalifikowalnej projektów. <p>Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.</p>
	Poddziałanie 10.3.2	
	Poddziałanie 10.3.3	
Poddziałanie 10.3.4		
26. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Poddziałanie 10.3.1	<p>Minimalny wkład własny beneficjenta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w projektach nieobjętych pomocą publiczną – co najmniej 10% wydatków kwalifikowalnych, - projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej, chyba że w Regulaminie konkursu postanowiono inaczej.
	Poddziałanie 10.3.2	
	Poddziałanie 10.3.3	

	Poddziałanie 10.3.4	
27. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN)		Ogółem
	Działanie 10.3	Minimalna wartość projektu 100 000. Maksymalna wartość projektu - nie dotyczy, chyba że IZ postanowi inaczej w Regulaminie konkursu.
28. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN)		Ogółem
	Działanie 10.3	Nie dotyczy, o ile IZ nie postanowi inaczej w Regulaminie konkursu.
29. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe (EUR)		Ogółem
	Działanie 10.3	Nie dotyczy
30. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 10.3	Nie dotyczy
31. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 10.3	Nie dotyczy

32. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 10.3	Nie dotyczy
--	----------------	-------------

1. Numer i nazwa osi priorytetowej

II.11. Oś Priorytetowa XI – Pomoc Techniczna

2. Cele szczegółowe osi priorytetowej

Cel szczegółowy 1: Utrzymanie optymalnego poziomu zatrudnienia, wysoko wykwalifikowanej kadry, niezbędnych warunków pracy gwarantujących skuteczne wykonywanie obowiązków związanych z realizacją RPO WM 2014 - 2020,

Cel szczegółowy 2: Skutecznie działający i użyteczny system informatyczny na potrzeby monitorowania postępów we wdrażaniu i efektywna wymiana doświadczeń, przepływ informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji RPO WM, ze szczególnym uwzględnieniem partnerów,

Cel szczegółowy 3: Wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów programu, ze szczególnym uwzględnieniem JST, innych beneficjentów pełniących kluczową rolę w systemie RPO WM 2014 - 2020,

Cel szczegółowy 4: Zapewnienie dopasowanego do potrzeb odbiorców przekazu w zakresie celów i korzyści z wdrażania RPO WM 2014 - 2020.

3. Syntetyczny opis osi	Nie dotyczy	
4. Fundusz (nazwa i kwota w EUR)	Nazwa Funduszu	Ogółem
	EFS	72 991 719
5. Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	

OPIS DZIAŁANIA		
6. Nazwa działania	Działanie 11.1	Plan Działań Pomocy Technicznej RPO WM 2014-2020
7. Cele szczegółowe działania	Działanie 11.1	<p>Celem działania jest zapewnienie właściwego zarządzania, wdrażania oraz certyfikacji RPO WM 2014-2020 poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. zapewnienie adekwatnego potencjału administracyjnego, 2. wsparcie realizacji procesu programowania, zarządzania, wdrażania, ewaluacji oraz certyfikacji RPO WM 2014 - 2020 3. wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów programu,

		4. wsparcie procesów informacji i promocji.
8. Lista wskaźników rezultatu bezpośredniego	Działanie 11.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poziom fluktuacji pracowników w instytucjach zaangażowanych w RPO WM 2014 - 2020; 2. Średnioroczna liczba form szkoleniowych na jednego pracownika instytucji systemu wdrażania RPO WM 2014 - 2020; 3. Odsetek wdrożonych rekomendacji operacyjnych; 4. Średni czas zatwierdzenia projektu (od złożenia wniosku o dofinansowanie do podpisania umowy); 5. Średnia ocena użyteczności systemu informatycznego; 6. Ocena przydatności form szkoleniowych dla beneficjentów.
9. Lista wskaźników produktu	Działanie 11.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba etatomiesięcy finansowanych ze środków Pomocy Technicznej; 2. Liczba zakupionych urządzeń oraz elementów wyposażenia stanowiska pracy; 3. Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji; 4. Liczba przeprowadzonych ewaluacji; 5. Liczba utworzonych lub dostosowanych systemów informatycznych; 6. Liczba użytkowników systemów informatycznych; 7. Liczba zorganizowanych spotkań, konferencji, seminariów; 8. Liczba opracowanych ekspertyz; 9. Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów; 10. Liczba projektów objętych wsparciem (Project pipeline); 11. Liczba odwiedzin portalu informacyjnego/serwisu internetowego; 12. Liczba działań informacyjno - promocyjnych o szerokim zasięgu;
10. Typy projektów	Działanie 11.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Finansowanie wynagrodzeń pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie RPO WM 2014-2020; 2. Finansowanie kosztów organizacyjnych, technicznych i administracyjnych;

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Szkolenia specjalistyczne pracowników odpowiadające na potrzeby identyfikowane na poziomie RPO WM 2014-2020 (np. rozliczanie projektów, zarządzanie projektami); 4. Szkolenia indywidualne na podstawie planów szkoleń instytucji; 5. Finansowanie ewaluacji specyficznych dla RPO WM 2014-2020; 6. Wsparcie procesów realizacji RPO WM 2014-2020 (np. wybór i kontrola projektów); 7. Wsparcie potencjału i kompetencji pracowników instytucji zaangażowanych w zarządzanie cyklem rozwoju innowacji; 8. Finansowanie narzędzi informatycznych na potrzeby instytucji wdrażania RPO WM 2014-2020; 9. Finansowanie lokalnego systemu informatycznego służącego wdrażaniu RPO WM 2014-2020; 10. Wsparcie funkcjonowania Komitetu Monitorującego, grup roboczych oraz innych ciał dialogu społecznego funkcjonujących na poziomie RPO WM 2014-2020; 11. Wsparcie eksperckie i prawne na potrzeby wdrażania RPO WM 2014-2020; 12. Badania, analizy, statystyki na potrzeby monitorowania i ewaluacji Regionalnej Strategii Innowacji wraz z inteligentną specjalizacją; 13. Szkolenia specjalistyczne odpowiadające potrzebom beneficjentów i potencjalnych beneficjentów identyfikowanym na poziomie wdrażania poszczególnych projektów (np. rozliczanie projektów, zarządzanie projektami); 14. Project pipeline; 15. Portale internetowe poświęcone wdrażaniu projektów w RPO WM 2014-2020; 16. Działania informacyjne, promujące możliwości finansowania i realizowane strategie oraz przedstawiające osiągnięcia RPO WM 2014-2020, w tym promujące uruchomienie Programu; 17. Działania informacyjne podejmowane na podstawie strategii komunikacji RPO WM 2014 - 2020, zgodnie z artykułem 116 Rozporządzenia PE i Rady nr 1303/2013 (np. informowanie o naborach, wybranych obszarach wsparcia właściwych dla RPO WM 2014-2020).
--	---

11. Typ beneficjenta	Działanie 11.1	Wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne, pełniące rolę IZ/IC/IP
12. Grupa docelowa/ ostateczni odbiorcy wsparcia	Działanie 11.1	Nie dotyczy
13. Instytucja pośrednicząca (jeśli dotyczy)	Działanie 11.1	Nie dotyczy
14. Instytucja wdrażająca (jeśli dotyczy)	Działanie 11.1	Nie dotyczy
15. Kategoria(e) regionu(ów) wraz z przypisaniem kwot UE (EUR)		Region lepiej rozwinięty
	Działanie 11.1	72 991 719
16. Mechanizmy powiązania interwencji z innymi działaniami/ poddziałaniami w ramach PO lub z innymi PO (jeśli dotyczy)	Działanie 11.1	<p>Wsparcie w ramach Osi Priorytetowej XI Pomoc Techniczna będzie miało komplementarny charakter wobec :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. wsparcia w zakresie zwiększenia potencjału administracyjnego i kompetencji pracowników instytucji zaangażowanych w zarządzanie osią pierwszą w odniesieniu do zarządzania cyklem rozwoju innowacji, w tym metodologii klasyfikowania i oceny gotowości technologii oraz oceną ryzyka związanego z realizacją projektów innowacyjnych, 2. zapewnienia monitoringu, ewaluacji i aktualizacji regionalnej strategii inteligentnych specjalizacji, obejmującego:

		<p>a. proces przedsiębiorczego odkrywania, angażujący regionalne instytucje zarządzającą i pośredniczące, oraz zainteresowane podmioty takie, jak uniwersytety, inne instytucje szkolnictwa wyższego, przedsiębiorców, oraz partnerów społecznych,</p> <p>b. stopę zwrotu na inwestycji w zakresie strategii inteligentnych specjalizacji, obliczaną dla EFRR i EFS.</p> <p>Za koordynację wsparcia w zakresie Pomocy Technicznej odpowiada IK UP poprzez krajowy program PO PT 2014-2020. RPO WM 2014 – 2020 ograniczony zostaje jednakże do interwencji regionalnej, projektów realizowanych na terenie i na rzecz województwa mazowieckiego. Dotyczy to działań w zakresie informacji i promocji, wsparcia potencjału beneficjentów funduszy europejskich oraz wsparcia zasobów ludzkich.</p> <p>Koszty operacyjne związane z koordynacją, zarządzaniem i wdrażaniem ZIT miasta st. Warszawy (jako IP), zgodnie z UP, będą współfinansowane ze środków Funduszu Spójności, w ramach OP 2: Potencjał beneficjentów funduszy europejskich PO PT 2014-2020.</p>
17. Instrumenty terytorialne	Działanie 11.1	Nie dotyczy
18. Tryb(y) wyboru projektów oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów	Działanie 11.1	<p>Z uwagi na specyfikę interwencji oraz beneficjentów określonych podmiotowo w programie, nabory na projekty w ramach osi będą odbywały się w trybie pozakonkursowym.</p> <p>Za nabór i ocenę wniosków oraz przyjmowanie protestów odpowiedzialny jest Departament UMWM w Warszawie pełniący funkcję IZ.</p>
19. Limity i ograniczenia w	Działanie 11.1	Nie dotyczy

realizacji projektów (jeśli dotyczy)		
20. Warunki i planowany zakres stosowania cross-financingu (%)	Działanie 11.1	Maksymalny udział cross-financingu na poziomie osi nie przekroczy 10% alokacji EFS.
21. Dopuszczalna maksymalna wartość zakupionych środków trwałych jako % wydatków kwalifikowalnych	Działanie 11.1	W ramach projektów wartość wydatków poniesionych na zakup środków trwałych o wartości jednostkowej równej i wyższej niż 350 PLN netto w ramach kosztów bezpośrednich projektu oraz wydatków w ramach cross-financingu nie może łącznie przekroczyć 10% wydatków projektu, chyba że w zapisach Regulaminu konkursu oraz w Wezwaniu do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym IZ postanowi inaczej.
22. Warunki uwzględniania dochodu w projekcie	Działanie 11.1	Nie dotyczy
23. Warunki stosowania uproszczonych form rozliczania wydatków i planowany zakres systemu zaliczek	Działanie 11.1	Zgodnie z Wezwaniem do złożenia wniosku w trybie pozakonkursowym.

24. Pomoc publiczna i pomoc de minimis (rodzaj i przeznaczenie pomocy, unijna lub krajowa podstawa prawna)	Działanie 11.1	Nie dotyczy
25. Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu	Działanie 11.1	Ogółem 80%
26. Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa)	Działanie 11.1	Ogółem 80%

lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję)		
27. Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych		Ogółem
	Działanie 11.1	20%
28. Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 11.1	Nie dotyczy
29. Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN) (jeśli dotyczy)		Ogółem
	Działanie 11.1	Nie dotyczy
30. Kwota alokacji UE na instrumenty finansowe		Ogółem
	Działanie 11.1	Nie dotyczy

(EUR) (jeśli dotyczy)		
31. Mechanizm wdrażania instrumentów finansowych	Działanie 11.1	Nie dotyczy
32. Rodzaj wsparcia instrumentów finansowych oraz najważniejsze warunki przyznawania	Działanie 11.1	Nie dotyczy
33. Katalog ostatecznych odbiorców instrumentów finansowych	Działanie 11.1	Nie dotyczy

III. Indykatywny plan finansowy [EUR]

	Priorytet inwestycyjny	Kategoria regionu (*)	Wsparcie UE				Wkład krajowy	Krajowe środki publiczne				Krajowe środki prywatne	Finansowanie ogółem	Szacowany poziom cross-financingu (%)	Główna alokacja (**)		Rezerwa wykonania	Udział rezerwy wykonania w stos. do całkowitej kwoty wsparcia UE	Wkład EBI							
			ogółem	FS	EFRR	EFS		ogółem	ogółem	budżet państwa					budżet jst	inne				Wsparcie UE	Wsparcie UE					
			a	b	c	d		e	f	g	w tym bp dot. RW				h	i				j	k	l	m	n	o	p
			=b+c+d					=f+j	=g+h+i	rewitalizacja +EFS	=(g*o)/100										=a+e		=a-n		=n/a*100%	
Oś priorytetowa I			278 217 130		278 217 130		122 577 288	23 974 571	0	0	500 000	23 474 571	98 602 717	400 794 418		261 524 103	16 693 027	6,00								
Działanie nr 1.1	1a		125 197 709		125 197 709		44 340 856	23 474 571	0	0	0	23 474 571	20 866 285	169 538 565		117 685 847	7 511 862	6,00								
Działanie nr 1.2	1b		153 019 421		153 019 421		78 236 432	500 000	0	0	500 000		77 736 432	231 255 853		143 838 256	9 181 165	6,00								
Oś priorytetowa II			153 599 843		153 599 843		67 684 298	25 514 854	0	0	23 943 499	1 571 355	42 169 444	221 284 141		144 383 853	9 215 990	6,00								
Działanie nr 2.1	2c		153 599 843		153 599 843		67 684 298	25 514 854	0	0	23 943 499	1 571 355	42 169 444	221 284 141		144 383 853	9 215 990	6,00								
Poddziałanie nr 2.1.1	2c		125 708 369		125 708 369		60 711 429	18 541 985	0	0	16 970 630	1 571 355	42 169 444	186 419 798		118 165 867	7 542 502	6,00								
Poddziałanie nr 2.1.2	2c		27 891 474		27 891 474		6 972 869	6 972 869	0	0	6 972 869	0	0	34 864 343		26 217 986	1 673 488	6,00								
Oś priorytetowa III			213 369 786		213 369 786		114 777 613	11 615 033	810 944	48 656	10 804 089	0	103 162 580	328 147 399		200 567 599	12 802 187	6,00								
Działanie nr 3.1	3a		72 083 927		72 083 927		18 020 982	10 194 881	810 944	48 656	9 383 937	0	7 826 101	90 104 909		67 758 891	4 325 036	6,00								
Poddziałanie nr 3.1.1	3a		11 579 348		11 579 348		2 894 837	2 894 837	284 954	17 097	2 609 883	0	0	14 474 185		10 884 587	694 761	6,00								
Poddziałanie nr 3.1.2	3a		60 504 579		60 504 579		15 126 145	7 300 044	525 990	31 559	6 774 054	0	7 826 101	75 630 724		56 874 304	3 630 275	6,00								
Działanie nr 3.2	3b		33 159 967		33 159 967		8 289 992	1 420 152	0	0	1 420 152	0	6 869 840	41 449 959		31 170 369	1 989 598	6,00								
Poddziałanie nr 3.2.1	3b		5 680 606		5 680 606		1 420 152	1 420 152	0	0	1 420 152	0	0	7 100 758		5 339 770	340 836	6,00								
Poddziałanie nr 3.2.2	3b		27 479 361		27 479 361		6 869 840	0	0	0	0	0	6 869 840	34 349 201		25 830 599	1 648 762	6,00								
Działanie nr 3.3	3c		108 125 892		108 125 892		88 466 639	0	0	0	0	0	88 466 639	196 592 531		101 638 339	6 487 553	6,00								
Oś priorytetowa IV			324 359 153		324 359 153		99 788 691	67 862 271	7 848 787	470 928	60 013 484	0	31 926 420	424 147 844		304 897 604	19 461 549	6,00								

Działanie nr 4.1	4a	37 707 260		37 707 260		13 711 731	7 541 452	0	0	7 541 452	0	6 170 279	51 418 991		35 444 824	2 262 436	6,00	
Działanie nr 4.2	4c	78 621 521		78 621 521		34 069 367	13 313 226	2 211 230	132 674	11 101 996	0	20 756 141	112 690 888		73 904 230	4 717 291	6,00	
Działanie nr 4.3	4e	208 030 372		208 030 372		52 007 593	47 007 593	5 637 557	338 254	41 370 036	0	5 000 000	260 037 965		195 548 550	12 481 822	6,00	
Poddziałanie nr 4.3.1	4e	111 124 789		111 124 789		27 781 197	22 781 197	2 782 697	166 962	19 998 500	0	5 000 000	138 905 986		104 457 302	6 667 487	6,00	
Poddziałanie nr 4.3.2	4e	96 905 583		96 905 583		24 226 396	24 226 396	2 854 860	171 292	21 371 536	0	0	121 131 979		91 091 248	5 814 335	6,00	
Oś priorytetowa V		91 442 566		91 442 566		22 860 642	17 756 911	1 004 578	60 275	16 322 870	429 463	5 103 731	114 303 208		85 956 012	5 486 554	6,00	
Działanie nr 5.1	5b	29 490 483		29 490 483		7 372 621	7 372 621	0	0,00	7 035 121	337 500	0	36 863 104		27 684 734	1 805 749,00	6,12	
Działanie nr 5.2	6a	24 394 487		24 394 487		6 098 622	3 227 287	0	0,00	3 227 287	0	2 871 335	30 493 109		22 900 774	1 493 713,00	6,12	
Działanie nr 5.3	6c	35 718 340		35 718 340		8 929 585	6 697 189	1 004 578	60 275	5 692 611	0	2 232 396	44 647 925		33 531 248	2 187 092,00	6,12	
Działanie nr 5.4	6d	1 839 256		1 839 256		459 814	459 814	0	0,00	367 851	91 963	0	2 299 070		1 839 256	0,00	0,00	
Oś priorytetowa VI		116 411 947		116 411 947		54 987 084	19 991 265	14 796 596	887 796	4 435 554	759 115	34 995 819	171 399 031		109 427 230	6 984 717	6,00	
Działanie nr 6.1	9a	55 684 051		55 684 051		32 904 212	5 568 405	3 410 196	204 612	2 158 209	0	27 335 807	88 588 263		52 343 008	3 341 043	6,00	
Działanie nr 6.2	9b	60 727 896		60 727 896		22 082 872	14 422 860	11 386 400	683 184	2 277 345	759 115	7 660 012	82 810 768		57 084 222	3 643 674	6,00	
Oś priorytetowa VII		367 285 892		367 285 892		91 821 473	58 071 473	12 991 257	779 475	45 080 216	0	33 750 000	459 107 365		345 248 739	22 037 153	6,00	
Działanie nr 7.1	7b	232 285 892		232 285 892		58 071 473	58 071 473	12 991 257	779 475	45 080 216	0	0	290 357 365		218 348 739	13 937 153	6,00	
Działanie nr 7.2	7d	135 000 000		135 000 000		33 750 000	0	0	0	0	0	33 750 000	168 750 000		126 900 000	8 100 000	6,00	
Oś priorytetowa VIII		137 885 055		137 885 055		34 471 264	30 840 053	1 172 224	81 206	3 565 335	26 102 494	3 631 211	172 356 319	10	128 333 009	9 552 046	6,93	
Działanie nr 8.1	8i	104 409 977		104 409 977		26 102 494	26 102 494	0	0	0	0	26 102 494	130 512 471		97 176 931	7 233 046	6,93	
Działanie nr 8.2	8i	6 251 859		6 251 859		1 562 965	1 543 428	1 172 224	81 206	371 204	0	19 537	7 814 824		5 818 759	433 100	6,93	
Działanie nr 8.3	8iv	27 223 219		27 223 219		6 805 805	3 194 131	0	0	3 194 131	0	3 611 674	34 029 024		25 337 319	1 885 900	6,93	
Poddziałanie nr 8.3.1	8iv	14 446 697		14 446 697		3 611 674	0	0	0	0	0	3 611 674	18 058 371		13 445 896	1 000 801	6,93	
Poddziałanie nr 8.3.2	8iv	12 776 522		12 776 522		3 194 131	3 194 131	0	0	3 194 131	0	0	15 970 653		11 891 423	885 099	6,93	
Oś priorytetowa IX		172 375 061		172 375 061		43 093 765	32 888 255	23 508 390	1 628 553	9 379 865	0	10 205 510	215 468 826	10	160 433 704	11 941 356	6,93	

Działanie nr 9.1	9i		84 233 041		84 233 041	21 058 260	15 808 501	8 851 103	613 164	6 957 398	0	5 249 759	105 291 301		78 397 759	5 835 281	6,93	
Działanie nr 9.2	9iv		79 577 765		79 577 765	19 894 441	15 123 440	13 055 903	904 453	2 067 537	0	4 771 001	99 472 206		74 064 982	5 512 783	6,93	
Poddziałanie nr 9.2.1	9iv		25 650 299		25 650 299	6 412 575	4 877 222	4 292 690	297 378	584 532	0	1 535 353	32 062 874		23 873 364	1 776 935	6,93	
Poddziałanie nr 9.2.2	9iv		53 927 466		53 927 466	13 481 866	10 246 218	8 763 213	607 075	1 483 005	0	3 235 648	67 409 332		50 191 618	3 735 848	6,93	
Działanie nr 9.3	9v		8 564 255		8 564 255	2 141 064	1 956 314	1 601 384	110 936	354 930	0	184 750	10 705 319		7 970 963	593 292	6,93	
Oś priorytetowa X			161 901 986		161 901 986	40 475 496	34 574 471	22 262 490	1 542 244	12 311 981	0	5 901 025	202 377 482	10	150 686 158	11 215 829	6,93	
Działanie nr 10.1	10i		78 706 309		78 706 309	19 676 577	18 201 026	11 863 030	821 817	6 337 996	0	1 475 551	98 382 886		73 253 897	5 452 413	6,93	
Poddziałanie nr 10.1.1	10i		50 846 410		50 846 410	12 711 602	12 393 812	9 533 701	660 451	2 860 111	0	317 790	63 558 012		47 324 003	3 522 407	6,93	
Poddziałanie nr 10.1.2	10i		8 423 086		8 423 086	2 105 772	2 105 772	1 579 329	109 409	526 443	0	0	10 528 858		7 839 575	583 512	6,93	
Poddziałanie nr 10.1.3	10i		4 000 000		4 000 000	1 000 000	1 000 000	750 000	51 957	250 000	0	0	5 000 000		3 722 898	277 102	6,93	
Poddziałanie nr 10.1.4	10i		15 436 813		15 436 813	3 859 203	2 701 442	0	0	2 701 442	0	1 157 761	19 296 016		14 367 421	1 069 392	6,93	
Działanie nr 10.2	10iii		19 538 189		19 538 189	4 884 547	2 442 274	2 442 274	169 190	0	0	2 442 273	24 422 736		18 184 673	1 353 516	6,93	
Działanie nr 10.3	10iv		63 657 488		63 657 488	15 914 372	13 931 171	7 957 186	551 237	5 973 985	0	1 983 201	79 571 860		59 247 588	4 409 900	6,93	
Poddziałanie nr 10.3.1	10iv		46 355 488		46 355 488	11 588 872	10 458 549	5 937 462	411 320	4 521 087	0	1 130 323	57 944 360		43 144 192	3 211 296	6,93	
Poddziałanie nr 10.3.2	10iv		2 002 000		2 002 000	500 500	500 500	233 494	16 175	267 006	0	0	2 502 500		1 863 311	138 689	6,93	
Poddziałanie nr 10.3.3	10iv		2 500 000		2 500 000	625 000	625 000	291 868	20 219	333 132	0	0	3 125 000		2 326 811	173 189	6,93	
Poddziałanie nr 10.3.4	10iv		12 800 000		12 800 000	3 200 000	2 347 181	1 494 362	103 523	852 819	0	852 819	16 000 000		11 913 275	886 725	6,93	
Oś priorytetowa XI			72 991 719		72 991 719	18 247 930	18 247 930	0	0	18 247 930	0	0	91 239 649	10	72 991 719	0	0,00	
Działanie nr 11.1			72 991 719		72 991 719	18 247 930	18 247 930	0	0	18 247 930	0	0	91 239 649	10	72 991 719	0	0,00	

IV. Wymiar terytorialny prowadzonej interwencji

IV.1. Wymiar terytorialny - formy obligatoryjne

IV.1.1 Planowane wsparcie rewitalizacji w ramach RPO WM 2014-2020

IV.1.1.1 Krótki opis zakresu i zasad funkcjonowania instrumentu terytorialnego

Wdrażanie polityki rewitalizacyjnej na poziomie regionalnym w województwie mazowieckim rozumiane jest jako zespół działań prowadzonych kompleksowo, wielowymiarowo, skoordynowanych i skoncentrowanych tematycznie i terytorialnie w celu osiągnięcia założonych przemian w obszarach kryzysowych

W ramach Programu zaplanowano zintegrowane planowanie i zarządzanie procesami rewitalizacji z zakresu materialno-przestrzennego, społeczno-socjalnego oraz rozwoju gospodarczego, w ramach działań współfinansowanych z EFRR i EFS. Działania te muszą zostać skoncentrowane w zdegradowanych obszarach miejskich, lub w przemysłowych, powojennych, pokolejowych i popegeerowskich obszarach wiejskich, wskazanych w programach rewitalizacji.

Zasadą ogólną działań rewitalizacyjnych zaplanowanych w Programie będzie włączenie społeczne. W związku z powyższym działania naprawcze prowadzić będą do polepszenia jakości życia mieszkańców, w tym zwiększenia ich szans na zatrudnienie. Pozwolą one również na trwałą odnowę obszaru, poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych. W celu uzyskania najlepszych rozwiązań premiowane będą takie projekty, które zostały wyłonione w konkursach architektonicznych, urbanistycznych lub architektoniczno-urbanistycznych. Podejmowane interwencje przyczynią się również do ograniczania zjawiska eksurbanizacji poprzez podnoszenie atrakcyjności stref rozwojowych w miastach i pozwolą na odnowienie lub wzmocnienie atutów rozwojowych obszarów wiejskich. Rezultatem prowadzonych działań będzie zmiana wizerunku

obszaru poddanego rewitalizacji, a co się z tym wiąże zwiększone zainteresowanie inwestorów tym obszarem, przy zminimalizowanym stopniu zagrożenia gentryfikacją.

IV.1.1.2 Indykatywna alokacja UE planowana na projekty rewitalizacyjne

Oś priorytetowa	Działanie/ poddziałanie	Fundusz	Indykatywna alokacja UE (EUR)	Metoda preferencji ¹⁴⁷
III	3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu	EFRR	7 208 391	Konkursy dotyczące projektów rewitalizacyjnych realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji.
IV	4.2 Efektywność energetyczna	EFRR	19 655 380	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie projektów rewitalizacyjnych realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji
	4.3 Jakość powietrza	EFRR	52 007 593	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie projektów rewitalizacyjnych realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji.
V	5.3 Dziedzictwo kultury	EFRR	8 929 585	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie projektów rewitalizacyjnych realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji.
VI	6.1 Infrastruktura ochrony zdrowia	EFRR	5 568 405	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie projektów rewitalizacyjnych realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji
	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych	EFRR	60 727 896	Konkursy dotyczące projektów rewitalizacyjnych realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji
VIII	8.2 Aktywizacja zawodowa osób poszukujących pracy biernych zawodowo	EFS	nd	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie projektów rewitalizacyjnych realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji
	8.3 Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób	EFS	nd	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie projektów rewitalizacyjnych realizowanych na

¹⁴⁷ Wskazana metoda preferencji ma charakter indykatywny. Ostateczne rozstrzygnięcie dotyczące zastosowania preferencji lub ograniczenia konkursu jedynie do projektów ujętych w Wykazie programów rewitalizacji województwa mazowieckiego wskazane jest w poszczególnych Regulaminach konkursów.

Oś priorytetowa	Działanie/ poddziałanie	Fundusz	Indykatywna alokacja UE (EUR)	Metoda preferencji ¹⁴⁷
	sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3			obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji
IX	9.1 Aktywizacja społeczno- zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	EFS	12 000 000	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów rewitalizacyjnych, w których wsparcie osób lub rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym odbywa się na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji
	9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej	EFS	8 000 000	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów rewitalizacyjnych, w których wsparcie osób lub rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym odbywa się na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji
	9.3 Rozwój ekonomii społecznej	EFS	3 500 000	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów rewitalizacyjnych, w których wsparcie osób lub rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym odbywa się na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji.
X	10.1 Edukacja ogólna i przedszkolna	EFS	nd	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie projektów rewitalizacyjnych realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji
	10.2 Kompetencje kluczowe osób dorosłych	EFS	nd	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie projektów rewitalizacyjnych realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji
	10.3 Doskonalenie zawodowe	EFS	nd	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie projektów rewitalizacyjnych realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji

IV.1.2 Wsparcie przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich w ramach ZIT

IV.1.2.1 Krótki opis zakresu i zasad funkcjonowania instrumentu terytorialnego

Politykę terytorialną RPO WM 2014-2020 oparto na realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla m.st. Warszawy i jej obszaru funkcjonalnego.

Funkcjonowanie ZIT WOF na Mazowszu opiera się na zinstytucjonalizowanej partnerskiej współpracy gmin, położonych w WOF. W skład WOF wchodzi 40 JST, które podpisały porozumienie o współpracy w zakresie realizacji ZIT: Miasto stołeczne Warszawa, a także gminy: Błonie, Brwinów, Czosnów, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Halinów, Izabelin, Jabłonna, Jaktorów, Józefów, Karczew, Kobyłka, Konstancin-Jeziorna, Legionowo, Leszno, Lesznowola, Łomianki, Marki, Michałowice, Milanówek, Nadarzyn, Nieporęt, Nowy Dwór Mazowiecki, Otwock, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, Piastów, Podkowa Leśna, Pruszków, Radzymin, Raszyn, Stare Babice, Sulejówek, Wiązowna, Wieliszew, Wołomin, Ząbki, Zielonka, Żyrardów.

Funkcję IP ZIT w systemie wdrażania RPO WM 2014 - 2020 na zasadach określonych w ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. 2016 poz. 217) pełni m.st. Warszawa działające na podstawie „Porozumienia gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014-2020 z dnia 21 lutego 2014 r. z późn. zm.

Zakres powierzenia zadań związanych z realizacją programu w ramach Strategii ZIT WOF określa pisemne porozumienie pomiędzy IZ RPO WM 2014-2020 a m.st. Warszawą, reprezentowanym przez Prezydenta m.st. Warszawy „w sprawie powierzenia zadań instytucji pośredniczącej w ramach instrumentu zintegrowane inwestycje terytorialne regionalnego programu operacyjnego województwa mazowieckiego na lata 2014-2020”.

Dokumentem warunkującym realizację ZIT WOF, jest Strategia ZIT WOF 2014-2020+. Dokument ten zawiera m.in. spójny zestaw powiązanych ze sobą działań, a także zasady wyboru projektów dla ZIT, stanowiące podstawę do opracowania szczegółowych kryteriów wyboru projektów ustanawianych przez KM RPO WM 2014-2020.

Celem głównym Strategii ZIT WOF jest: Rozwój i wykorzystanie potencjałów WOF ZIT poprzez integrację obszaru i budowanie jego przewag konkurencyjnych zgodnie z artykułem 7 rozporządzenia EFRR.

Na finansowanie ZIT zostanie wydzielona kwota w wysokości min. 165,8 mln euro (7,94% środków RPO WM 2014-2020). W SZOOP wydzielone zostały w odrębne Poddziałania

dedykowane mechanizmowi ZIT WOF w osiach priorytetowych zgodnie z tabelą IV.1.2.2 Alokacja UE przeznaczona na ZIT wojewódzki.

Projekty w ramach ZIT mogą być realizowane w formule konkursowej i pozakonkursowej.

IV.1.2.2 Alokacja UE przeznaczona na ZIT obszaru funkcjonalnego miasta wojewódzkiego

Oś priorytetowa	Poddziałanie	Fundusz	Alokacja UE przeznaczona na ZIT (EUR)	Finansowanie ogółem (EUR)
II	2.1.2 E -usługi dla Mazowsza w ramach ZIT	EFRR	27 891 474	34 864 343
III	3.1.1 Rozwój MŚP w ramach ZIT	EFRR	11 579 348	14 474 185
	3.2.1 Promocja gospodarcza regionu w ramach ZIT	EFRR	5 680 606	7 100 758
IV	4.3.2 Mobilność miejska w ramach ZIT	EFRR	96 905 583	121 131 979
VIII	8.3.2 Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej w ramach ZIT	EFS	12 776 522	15 970 653
X	10.1.2 Edukacja ogólna w ramach ZIT	EFS	8 423 086	10 528 858
	10.3.3 Doradztwo zawodowe w ramach ZIT	EFS	2 500 000	3 125 000

IV.1.3 Obszary wiejskie

IV.1.3.1 Krótki opis zakresu i zasad funkcjonowania instrumentu terytorialnego

Uzupełnieniem podejścia terytorialnego w Programie będą preferencje punktowe w wybranych działaniach dla obszarów wiejskich, na które łącznie przeznaczone zostanie min. 11% alokacji Programu. Co do zasady w ramach osi priorytetowych nie przewidziano alokacji dedykowanych wyłącznie obszarom wiejskim, ale jedynie działania w ramach których przewidziano preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na obszarach wiejskich lub których ostatecznymi odbiorcami są podmioty/osoby z obszarów wiejskich. Jako podstawa przyznania preferencji służy analiza potrzeb terytorium, którego dotyczy dany obszar wsparcia oraz osiągnięcie wyznaczonych w tym zakresie celów.

Założeniem interwencji EFRR na obszarach wiejskich jest uzupełnienie infrastruktury służącej ich rozwojowi oraz poprawę dostępu i jakości usług. Założeniem interwencji EFS na obszarach wiejskich jest rozwiązywanie konkretnych problemów poszczególnych grup docelowych, a co za tym idzie, kierowanie interwencji bezpośrednio do osób, których one dotyczą.

Wzrost poziomu aktywności zawodowej mieszkańców wsi i małych miast bez konieczności emigracji związany jest z rozwojem lokalnych i regionalnych ośrodków, rozwojem poza rolniczej przedsiębiorczości, ale także poprawą dostępności komunikacyjnych lokalnych i regionalnych rynków pracy.

Szczegółowe wyjaśnienie podejścia terytorialnego w wybranych Osiach Priorytetowych

W VII Osi Priorytetowej w przypadku Działania 7.1 Infrastruktura drogowa oraz Działania 7.2. Infrastruktura kolejowa zakłada się, że znaczna część infrastruktury będącej przedmiotem realizowanych projektów (drogi, linie kolejowe) jest położona na obszarach wiejskich i będzie użytkowana przez osoby zamieszkujące te obszary. W związku z powyższym nie ma potrzeby definiowania dodatkowych kryteriów, które preferowałby projekty z obszarów wiejskich. W przypadku ww. działań założono % udział alokacji środków UE przeznaczonych na obszary wiejskie.

W VIII Osi Priorytetowej, w przypadku Działania 8.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP, na podstawie statystyk publicznych¹⁴⁸ można dokonać założenia, iż odbiorcami planowanej interwencji w znaczącej większości będą mieszkańcy obszarów wiejskich i powyższe nie wymaga definiowania dodatkowego skwantyfikowanego kryterium wyboru projektów. Ponadto w przypadku ustanowienia kryterium, które musiałoby być jednakowe dla wszystkich beneficjentów w naborze, mogłoby przyczynić się do dyskryminowania bezrobotnych w powiatach o wyższym udziale bezrobotnych pochodzących z obszarów miejskich i sztucznym ograniczeniu grupy docelowej, a nawet niemożliwością prawidłowego zrealizowania projektu.

Lata	Liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi		Odsetek ogółu bezrobotnych zamieszkałych na wsi
		w tym kobiet	
2010	105 153	50 209	47,0%
2011	108 992	53 602	49,2%
2012	118 669	55 651	46,9%

¹⁴⁸ <http://wupwarszawa.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analazy/raporty-roczne-i-polroczne>

Lata	Liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi		Odsetek ogółu bezrobotnych zamieszkałych na wsi
2013	122 458	56 873	46,4%
2014	107 807	51 009	43,2%
średniorocznie dla badanego okresu.	140 770	54 084	46,5%

Ponadto z danych na koniec grudnia 2014 r. wynika, że bezrobotni zamieszkali na wsi przeważali w 29 z 42 powiatów, a w 13 powiatach stanowili 70,0% i więcej. Poza miastami na prawach powiatu udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi w ogólnej liczbie bezrobotnych kształtował się od 34,7% w powiecie otwockim do 96,8% w powiecie siedleckim.

Z uwagi na fakt, iż planowana kwota alokacji dedykowanej do obszarów wiejskich w Działaniu 8.1 (wynosząca 12 267 040 euro) stanowi ok. 12% alokacji środków na przedmiotowe Działanie, IZ będzie na bieżąco monitorować publikowane przez WUP raporty dotyczące rynku pracy na Mazowszu i podejmować środki zaradcze w przypadku zmiany trendu struktury udziału bezrobotnych z obszarów wiejskich.

W IX Osi Priorytetowej nie zastosowano wprowadzić preferencji dla obszarów wiejskich, natomiast jest wyraźna preferencja punktowa (15) dla obszarów (gmin) o najwyższym wskaźniku ubóstwa i wykluczenia społecznego. Statystyki pokazują, że problem ubóstwa i wykluczenia społecznego i największy wskaźnik ubóstwa dotyczą przede wszystkim obszarów wiejskich. Można więc założyć, że preferowanie projektów realizowanych w gminach o najwyższym wskaźniku ubóstwa pozwoli na zrealizowanie założeń RPO dotyczących alokacji dla obszarów wiejskich. Ewentualna zmiana preferencji, tzn. ich rozszerzenie o preferencje punktowe (lub wydzielenie alokacji) dla obszarów wiejskich można będzie zastosować po ocenie wyników realizacji projektów realizowanych w ramach pierwszych konkursów.

W Osi Priorytetowej X, w ramach Poddziałania 10.1.3 w trybie pozakonkursowym przewidziano m.in. 65% stypendiów dla uczniów z obszarów wiejskich. Założenie uzasadnione jest udziałem uczniów z obszarów wiejskich w projekcie Regionalny program stypendialny dla uczniów szczególnie uzdolnionych (9.1.3 PO KL) w latach 2009-2015.

IV.1.3.2 Indykatoryna alokacja UE planowana na projekty realizowane na obszarach wiejskich lub projekty, których ostatecznymi odbiorcami są podmioty/osoby z obszarów wiejskich lub realizowana infrastruktura obejmuje obszary wiejskie

Oś priorytetowa	Działanie/ poddziałanie	Fundusz	Indykatoryna alokacja UE (EUR)	Metoda preferencji projektów z obszarów wiejskich
I	1.1 Działalność badawczo - rozwojowa jednostek naukowych	EFRR	18 984 819	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
	1.2 Działalność badawczo - rozwojowa przedsiębiorstw	EFRR	16 756 294	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
II	2.1 E-usługi	EFRR	4 441 878	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
III	3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu	EFRR	3 875 266	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
	3.2 Internacjonalizacja MŚP	EFRR	1 013 127	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
	3.3 Innowacje w MŚP	EFRR	19 541 949	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
IV	4.1 Odnawialne źródła energii	EFRR	7 157 208	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
	4.2 Efektywność energetyczna	EFRR	14 923 136	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
V	5.1 Dostosowanie do zmian klimatu	EFRR	7 786 637	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania

Oś priorytetowa	Działanie/ poddziałanie	Fundusz	Indykatywna alokacja UE (EUR)	Metoda preferencji projektów z obszarów wiejskich
				projektów realizowanych na terenach wiejskich
	5.2 Gospodarka odpadami	EFRR	8 175 230	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
	5.3 Dziedzictwo kultury	EFRR	6 217 972	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
VI	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych	EFRR	2 963 358	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
VII	7.1 Transport drogowy	EFRR	52 394 257	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
	7.2 Transport kolejowy	EFRR	30 226 432	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
VIII	8.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP	EFS	12 267 040	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
	8.2 Aktywizacja zawodowa osób poszukujących pracy biernych zawodowo	EFS	3 932 958	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
	8.3 Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3	EFS	3 985 259	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
IX	9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	EFS	12 331 036	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
	9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej	EFS	9 779 162	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania

Oś priorytetowa	Działanie/ poddziałanie	Fundusz	Indykatorywna alokacja UE (EUR)	Metoda preferencji projektów z obszarów wiejskich
				projektów realizowanych na terenach wiejskich
	9.3 Rozwój ekonomii społecznej	EFS	1 253 738	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
X	10.1 Edukacja ogólna i przedszkolna	EFS	10 288 896	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
	10.2 Kompetencje kluczowe osób dorosłych	EFS	2 860 233	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich
	10.3 Doskonalenie zawodowe	EFS	8 952 962	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych na terenach wiejskich

IV.2. Wymiar terytorialny - formy fakultatywne

IV.2.1. RLKS

Opis dotyczący RLKS znajduje się w rozdziale 4.1. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, przy czym należy zauważyć, że w ramach Programu nie będzie stosowany instrument RLKS w formule bezpośredniej.

IV.2.2 Wsparcie przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego rozwoju innych obszarów miejskich niż obszary funkcjonalne miast wojewódzkich (w tym ZIT, instrumenty spełniające kryteria artykułu 36 rozporządzenia ogólnego oraz artykułu 7 rozporządzenia EFRR)

IV.2.2.1. Krótki opis zakresu i zasad funkcjonowania instrumentu terytorialnego

Nie dotyczy

IV.2.2.2 Alokacja i wkład krajowy

Nie dotyczy

IV.2.3 Wsparcie ZIT poza zintegrowanymi przedsięwzięciami z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich (instrumenty spełniające kryteria artykułu 36 rozporządzenia ogólnego inne niż obszary miejskie)

IV.2.3.1 Krótki opis zakresu i zasad funkcjonowania instrumentu terytorialnego

Nie dotyczy

IV.2.3.2 Alokacja i wkład krajowy

Nie dotyczy

IV.2.4 Inne instrumenty terytorialne

IV.2.4.1 Krótki opis zakresu i zasad funkcjonowania instrumentu terytorialnego

Uzupełnieniem podejścia terytorialnego będą:

- Wsparcie regionalnych OSI problemowych dla 5 subregionów (NTS 3): ciechanowskiego, płockiego, ostrołęckiego, siedleckiego i radomskiego poprzez preferencje lub konkursy dedykowane.
- Preferencje dla projektów partnerskich bez ograniczenia terytorialnego i tematycznego.

Regionalne inwestycje terytorialne

Wsparcie regionalnych OSI problemowych poprzez regionalne inwestycje terytorialne (RIT) to mechanizm stworzony przez Samorząd Województwa Mazowieckiego skierowany do 5 subregionów (NTS 3): ciechanowskiego, płockiego, ostrołęckiego, siedleckiego i radomskiego. W szczególnie uzasadnionych przypadkach ZWM zastrzega sobie prawo do rozszerzenia obszaru objętego RIT.

Mechanizm ten realizuje politykę rozwoju opisaną w SRWM do 2030 r., mającą na celu wsparcie OSI ostrołęcko-siedleckiego, płocko-ciechanowskiego oraz radomskiego, które zostały określone w SRWM jako problemowe.

Ponadto jego założenia są zgodne z zamieszczonym w SRWM kierunkiem działań „Spójność wewnątrzregionalna – koncentracja na najbardziej zapóźnionych podregionach” i pozwoli na realizację działania 14.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej zapóźnionych podregionów do ośrodków regionalnych i subregionalnych.

Liderami prowadzonych prac są miasta regionalne (Płock i Radom) i subregionalne (Ciechanów, Ostrołęka i Siedlce), które koordynują przygotowanie planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi, na których będą realizowane regionalne inwestycje terytorialne. Podejście takie wpłynie na wzmocnienie relacji małych miast oraz obszarów wiejskich z miastami stanowiącymi regionalne i subregionalne centra rozwoju na OSI problemowych. Natomiast umowy na realizację projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi mogą być podpisywane przez partnerów RIT.

Podstawą realizacji RIT jest współpraca JST. Samorządy realizujące RIT są zobligowane do zawiązania dowolnej formy partnerstwa. Podstawą partnerstwa RIT ma być odpowiedź na wspólne wyzwania i cele rozwojowe, zidentyfikowane w subregionach oraz potrzebę wypracowania wspólnej wizji rozwoju. Współpraca partnerów w ramach RIT pozwoli na kompleksowe, spójne, bardziej skoordynowane i skoncentrowane działania prorozwojowe oraz rozwiązywanie problemów lub wykorzystanie potencjałów na obszarze danego subregionu, co przełoży się na poprawę spójności przestrzennej.

Zidentyfikowane projekty powinny mieć jak najszersze oddziaływanie terytorialne i poprawiać integrację przestrzenną np. poprzez wzmocnienie powiązań funkcjonalnych między miastami

regionalnymi i subregionalnymi a pozostałymi terenami w danym subregionie, zwiększanie dostępności obszaru oraz zwiększenie dostępności do usług tworząc warunki do jego rozwoju społeczno-gospodarczego. Partnerstwo stworzone w celu realizacji RIT powinno obejmować jednostki samorządu terytorialnego bezpośrednio zaangażowane w realizację inwestycji lub takie, na które inwestycje oddziałują.

Wymaga się aby projekty zgłoszone w ramach RIT, miały zintegrowany charakter i stanowiły logiczną całość. Projekty zintegrowane należy rozumieć jako wiązki projektów, które będą realizowane w ramach różnych PI objętych Programem.

Dokumentem warunkującym realizację projektów w formule RIT są plany inwestycyjne dla subregionów objętych OSI problemowymi, zawierające:

- diagnozę obszaru, w tym identyfikację potencjałów i problemów rozwojowych;
- projekty wiodące (1-2);
- projekty towarzyszące (1-3), powiązane tematycznie z inwestycją wiodącą;
- plan finansowy i harmonogram czasowy.

Dla każdego z subregionów przewiduje się utworzenie jednego planu inwestycyjnego dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Nabór wniosków na projekty współfinansowane z EFRR wskazane w Planie inwestycyjnym dla subregionów objętych OSI problemowymi, będzie odbywał się w trybie konkursowym. Przewiduje się ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z Planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Projekty towarzyszące współfinansowane z EFS będą promowane przyznaniem dodatkowych punktów podczas oceny wniosków projektowych.

Projekty wybierane w konkursie ogłaszanym dla RIT, tak jak pozostałe projekty konkursowe, w celu otrzymania wsparcia będą musiały otrzymać pozytywną ocenę zgodnie z kryteriami przyjętymi przez KM.

Ostateczne kwoty przekazane na finansowanie projektów wiodących RIT będą zależeć od rodzaju i jakości zaproponowanych w planach inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi inwestycji, w tym przede wszystkim od ich zasięgu oddziaływania oraz od wpływu na wskaźniki realizacji celów Programu.

Weryfikacja Planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi pod względem formalnym zostanie przeprowadzona przez IZ. Projekty zaproponowane do realizacji muszą w całości wpisywać się w założenia RPO WM 2014-2020. Ocenę merytoryczną inwestycji przeprowadzą eksperci z Mazowieckiego Biura Planowania

Regionalnego w Warszawie lub inni eksperci wskazani przez IZ RPO WM 2014-2020. Ostateczna decyzja o przyjęciu Planu inwestycyjnego dla subregionów objętych OSI problemowymi do realizacji należy do ZWM. Warunkiem uruchomienia mechanizmu nie jest przyjęcie do realizacji wszystkich planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

RIT stanowi jeden z mechanizmów podejścia terytorialnego oraz wsparcia projektów realizowanych w formule partnerstwa. Komplementarnym mechanizmem są projekty partnerskie premiowane na etapie konkursów. Projekty partnerskie nie mają ograniczenia terytorialnego, tematycznego oraz ustalonego maksymalnego poziomu alokacji w Programie.

Projekty partnerskie

W ramach zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego realizowany będzie ponadto mechanizm - projekty partnerskie. Celem projektów partnerskich jest włączenie lokalnych społeczności skupionych m.in. wokół organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego - tym LGD (które mogą być jednym z ogniw uczestniczących w partnerstwie; lider lub partner) w proces podejmowania inicjatywy stymulującej rozwój społeczno-gospodarczy, poprzez zawiązywanie partnerstw na rzecz osiągnięcia zidentyfikowanych celów. Realizacja projektów w partnerstwie umożliwi partycypację społecznościom lokalnym w inicjowaniu i realizacji działań rozwojowych. Zapewnia także zaangażowanie ich potencjału w kreowanie mechanizmów rozwojowych w sposób komplementarny z przyjętymi kierunkami rozwoju w lokalnych dokumentach strategicznych i co ważniejsze wzmacnia rolę i współodpowiedzialność obywateli reprezentowanych przez szeroko rozumiane środowisko organizacji społecznych i pozarządowych za procesy rozwojowe.

Nie zakłada się formalnego wymogu udziału w partnerstwie jednostek sektora finansów publicznych. Jednak realizowane projekty w ramach niniejszego mechanizmu, muszą wpisywać się w strategiczne założenia rozwojowe lokalne lub regionalne. Muszą one być również komplementarne do celów Strategii Europa 2020, UP i zapisów Programu.

Zaproponowane rozwiązanie osadza w przestrzeni identyfikowane przez społeczność lokalną problemy, m.in. do lokalnych dokumentów strategicznych i zapewnia zgodność z kierunkami rozwoju inicjowanego przez władze lokalne. Ponadto pozwoli na wypracowanie ścieżki porozumienia wśród podmiotów funkcjonujących na danym obszarze.

Realizacja przedsięwzięć w formule partnerstwa adresowana jest zarówno do organizacji pozarządowych (społecznych), jak i samorządów lokalnych (z zastrzeżeniem, iż ich udział z formalnego punktu widzenia nie jest wymagany). Pozwala na kontynuowanie i rozwijanie dobrych praktyk wypracowanych w poprzednich latach oraz promuje współpracę

ponadgminną. Mechanizm premiujący projekty partnerskie został przewidziany przede wszystkim w osiach współfinansowanych z EFS, ale także EFRR.

Mechanizm – projekty partnerskie stanowi jeden z elementów podejścia terytorialnego w regionie wprowadzonych do RPO WM 2014-2020. Będzie on realizowany poprzez premiowanie tego typu projektów dodatkowymi punktami na etapie konkursów, bez ograniczenia terytorialnego i tematycznego oraz bez ustalania maksymalnego poziomu alokacji w Programie na projekty partnerskie. Podstawą tego mechanizmu jest włączenie lokalnych społeczności w kreowanie rozwoju. W związku z zastosowaniem w Programie opisanej powyżej szerokiej formuły, nie zaplanowano w nim zastosowania mechanizmu RLKS.

Oś priorytetowa	Działanie/ poddziałanie	Fundusz	Metoda preferencji projektów realizowanych w Partnerstwie
I	1.1 Działalność badawczo - rozwojowa jednostek naukowych	EFRR	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie dodatkowymi punktami w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych w partnerstwie
	1.2 Działalność badawczo - rozwojowa przedsiębiorstw	EFRR	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie dodatkowymi punktami w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych w partnerstwie
II	2.1 E-usługi	EFRR	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie dodatkowymi punktami w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych w partnerstwie
IV	4.1 Odnawialne źródła energii	EFRR	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie dodatkowymi punktami w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych w partnerstwie będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej za pośrednictwem organizacji pozarządowych, Lokalnej Grupy Działania (LGD).
V	5.1 Dostosowanie do zmian klimatu	EFRR	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie dodatkowymi punktami w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych w partnerstwie.
	5.2 Gospodarka odpadami	EFRR	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie dodatkowymi punktami w trakcie

Oś priorytetowa	Działanie/ poddziałanie	Fundusz	Metoda preferencji projektów realizowanych w Partnerstwie
			wyboru do dofinansowania projektów realizowanych w partnerstwie.
	5.3 Dziedzictwo kultury	EFRR	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych w partnerstwie będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej za pośrednictwem organizacji pozarządowych, Lokalnej Grupy Działania (LGD).
VI	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych	EFRR	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie dodatkowymi punktami w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych przez LGD.
VIII	8.2 Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo	EFS	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie dodatkowymi punktami w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych za pośrednictwem m.in. organizacji pozarządowych, LGD, będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej.
	8.3 Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3	EFS	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie dodatkowymi punktami w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych za pośrednictwem m.in. organizacji pozarządowych, LGD, będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej.
IX	9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	EFS	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie dodatkowymi punktami w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych poprzez: (każde z wymienionych 5 punktów) <ul style="list-style-type: none"> • partnerstwo jednostek samorządu terytorialnego z jednostkami spoza sektora finansów publicznych, w szczególności z podmiotami ekonomii społecznej i przedsiębiorcami, • partnerstwo wielosektorowym o charakterze podmiotowym

Oś priorytetowa	Działanie/ poddziałanie	Fundusz	Metoda preferencji projektów realizowanych w Partnerstwie
			<p>(sektory: społeczny, prywatny, publiczny/rząd i samorząd/partnerstwo samorządów różnych szczebli), przedmiotowym (sektory różnych polityk publicznych) lub w partnerstwie sieciowym (podmiotów tożsamych ze względu na rodzaj ich działalności),</p> <ul style="list-style-type: none"> partnerstwo z udziałem jednostek samorządu terytorialnego różnych szczebli.
	9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej	EFS	<p>Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie dodatkowymi punktami w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych poprzez: (każde z wymienionych 5 punktów)</p> <ul style="list-style-type: none"> partnerstwo jednostek samorządu terytorialnego z jednostkami spoza sektora finansów publicznych, w szczególności z podmiotami ekonomii społecznej i przedsiębiorcami, partnerstwo wielosektorowym o charakterze podmiotowym (sektory: społeczny, prywatny, publiczny/rząd i samorząd/partnerstwo samorządów różnych szczebli), przedmiotowym (sektory różnych polityk publicznych) lub w partnerstwie sieciowym (podmiotów tożsamych ze względu na rodzaj ich działalności), partnerstwo z udziałem jednostek samorządu terytorialnego różnych szczebli.
	9.3 Rozwój ekonomii społecznej	EFS	Beneficjentami wsparcia będą OWES, które mogą zawierać partnerstwa w celu realizacji projektu.

Oś priorytetowa	Działanie/ poddziałanie	Fundusz	Metoda preferencji projektów realizowanych w Partnerstwie
X	10.2 Kompetencje kluczowe osób dorosłych	EFS	Preferencje w dostępie do środków poprzez premiowanie dodatkowymi punktami w trakcie wyboru do dofinansowania projektów realizowanych w partnerstwie.
	10.3 Doskonalenie zawodowe	EFS	Preferencje dla projektów realizowanych w partnerstwie w szczególności szkół, placówek z pracodawcami/przedsiębiorcami (w skład którego wchodzi co najmniej jedna szkoła i jeden przedsiębiorca).

V. Wykaz najważniejszych dokumentów służących realizacji RPO WM 2014-2020

V.1. Wykaz dokumentów krajowych i unijnych

V.1.1. Wykaz rozporządzeń, decyzji i komunikatów UE

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) nr 966/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002,
- Rozporządzenie delegowane KE (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego,
- Rozporządzenie delegowane KE (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych,

- Rozporządzenie wykonawcze KE nr 184/2014 z dnia 25 lutego 2014 ustanawiające, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, warunki mające zastosowanie do systemu elektronicznej wymiany danych między państwami członkowskimi a Komisją oraz przyjmujące, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna” , klasyfikację kategorii interwencji dla wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna” ,
- Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 215/2014 z dnia 7 marca 2014 r. ustanawiające zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego w zakresie metod wsparcia w odniesieniu do zmian klimatu, określania celów pośrednich i końcowych na potrzeby ram wykonania oraz klasyfikacji kategorii interwencji w odniesieniu do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych,
- Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 288/2014 z dnia 25 lutego 2014 r. ustanawiające zasady, zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 1303/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, w odniesieniu do wzoru dla programów operacyjnych w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 1299/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna” w odniesieniu do wzoru dla programów EWT w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna” ,

- Rozporządzenie wykonawcze KE nr 1011/2014 ustanawiające szczegółowe przepisy wykonawcze do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do wzorów służących do przekazywania Komisji określonych informacji oraz szczegółowe przepisy dotyczące wymiany informacji między beneficjentami a instytucjami zarządzającymi, certyfikującymi, audytowymi i pośredniczącymi,
- Decyzja wykonawcza KE z 18 lutego 2014 nr 2014/99/EU ustanawiająca wykaz regionów kwalifikujących się do finansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego oraz państw członkowskich kwalifikujących się do finansowania z Funduszu Spójności,
- Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie rocznego podziału między państwa członkowskie zasobów ogólnych przydzielonych na Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Spójności w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” i celu „Europejska współpraca terytorialna”, a także rocznego podziału między państwa członkowskie zasobów ze szczególnej alokacji na Inicjatywę na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, wraz z wykazem kwalifikujących się regionów oraz kwotami, które mają zostać przeniesione z alokacji Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych dla każdego państwa członkowskiego do instrumentu „Łącząc Europę” oraz na pomoc najbardziej potrzebującym na okres 2014–2020 (notyfikowana jako dokument nr C(2014) 2082) (2014/190/UE),
- Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 28 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania artykułu 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis,
- Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu artykułu 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE PL. L 187 z 26.06.2014r.).

V.1.2. Wykaz ustaw, rozporządzeń, strategii i innych dokumentów krajowych

- Umowa partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej UE 2014-2020 z dnia 21 maja 2014 r;
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2016, poz. 383);
- Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. 2016 poz. 217);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t. j. Dz. U. z 2013 r. poz. 885 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (t. j. Dz. U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404 z późn. zm.)

- Kontrakt Terytorialny dla Województwa Mazowieckiego (Monitor Polski 2014 nr 2 poz.1142 z późn. zm.).

V.2. Wykaz wytycznych

V.2.1. Wykaz wytycznych UE

Do uzupełnienia na kolejnym etapie prac.

V.2.2. Wykaz krajowych wytycznych horyzontalnych¹⁴⁹

- Wytyczne w zakresie procesu desygnacji na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie informacji i promocji programów operacyjnych polityki spójności na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie warunków gromadzenia i przekazywania danych w formie elektronicznej na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie kontroli realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie sposobu korygowania i odzyskiwania nieprawidłowych wydatków oraz raportowania nieprawidłowości w ramach programów operacyjnych polityki spójności w perspektywie finansowej na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie komitetów monitorujących na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie warunków certyfikacji oraz przygotowania prognoz wniosków o płatność do Komisji Europejskiej w programach operacyjnych na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie sprawozdawczości na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych;
- Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie szczegółowego opisu osi priorytetowych krajowych i regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 ;
- Wytyczne w zakresie ewaluacji polityki spójności na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie przeglądu i renegotjacji programów operacyjnych na lata 2014-2020; w przygotowaniu

---

¹⁴⁹ W rozumieniu artykułu 5 ustawy wdrożeniowej.

- Wytyczne w zakresie wykorzystania środków Pomocy Technicznej na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie dokumentowania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych ;
- Wytyczne w zakresie zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód i projektów hybrydowych na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie realizacji projektów finansowanych ze środków Funduszu Pracy w ramach programów operacyjnych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014-2020;
- Wytyczne horyzontalne w zakresie realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn oraz równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków EFS w obszarze edukacji na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie ochrony danych osobowych w ramach realizacji programów dotyczących polityki spójności oraz międzynarodowych programów współpracy finansowanych w perspektywie finansowej na lata 2014-2020; w przygotowaniu
- Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.
- Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze przystosowania przedsiębiorców i pracowników do zmian na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze zdrowia na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie dofinansowania programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym;
- Wytyczne w zakresie reguł dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług w ogólnym interesie gospodarczym w ramach zadań własnych samorządów gmin w gospodarce odpadami komunalnymi.

- Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020;

V.3. Wykaz wytycznych programowych

1. Wytyczne programowe w zakresie wyboru projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020 przyjęte Uchwałą Nr 1071/64/15 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 11 sierpnia 2015 r. z późn. zm.
2. Wytyczne programowe w zakresie kwalifikowalności wydatków objętych dofinansowaniem w ramach RPO WM na lata 2014-2020 zwane dalej Zasadami kwalifikowalności wydatków w ramach RPO WM na lata 2014–2020 przyjęte Uchwałą Nr 1159/70/15 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 28 sierpnia 2015 r. z późn. zm.
3. Wytyczne Instytucji Zarządzającej w zakresie zasad przeprowadzania kontroli w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020 przyjęte Uchwałą Nr 1334/85/15 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 13 października 2015 r. z późn. zm.

VI. Załączniki

Załącznik 1 - Tabela transpozycji PI na działania/poddziałania w poszczególnych osiach priorytetowych

Załącznik 2 – Tabela wskaźników rezultatu bezpośredniego i produktu dla działań i poddziałań

Załącznik 3 - Kryteria wyboru projektów dla poszczególnych osi priorytetowych, działań/poddziałań

Załącznik 4 – Wykaz zidentyfikowanych projektów pozakonkursowych współfinansowanych ze środków RPO WM 2014 – 2020

Załącznik 5 - Zrównoważona intermodalna mobilność miejska (PI 4e)

VII. Inne

VII.1. Wykaz stosowanych skrótów i symboli

BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
B+R	Badania i rozwój; skrót B+R występuje w różnych kontekstach, np. sfera badawczo-rozwojowa (sfera B+R), prace B+R, jednostki B+R
BP	budżet państwa
CT	Cel Tematyczny
EFMR	Europejski Fundusz Morski i Rybacki
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFROW	Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EFSI	Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne
EURES	European Employment Services (ang.) - Europejskie Służby Zatrudnienia
FS	Fundusz Spójności
IA	Instytucja Audytowa
IC	Instytucja Certyfikująca
IK UP	Instytucja Koordynująca Umowę Parterstwa
IOK	Instytucja Organizująca Konkurs
IP	Instytucja Pośrednicząca
IPD	Indywidualne Plany Działań
IP ZIT	Instytucja Pośrednicząca ds. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych której rolę pełni m.st. Warszawa działająca na podstawie Porozumienia gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014-2020 z dnia 21 lutego 2014 r., z późn. zm.
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
IZ	Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-2020
KE	Komisja Europejska
KM	Komitet Monitorujący
KPR	Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii "Europa 2020"
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020
KT	Kontrakt Terytorialny
LGD	Lokalna grupa działań
MJWPU	Mazowiecka Jednostka Wdrażania Projektów Unijnych
MBPR	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie
MIR	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
MR	Ministerstwo Rozwoju
m.st.	Miasto stołeczne
MŚP	Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa
OP	Oś Priorytetowa
OSI	Obszar Strategicznej Interwencji

OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
OZE	Odnawialne źródła energii
PAI	Program Aktywizacja i Integracja
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PES	Podmioty Ekonomii Społecznej
PI	Priorytet Inwestycyjny
PJB	Państwowa jednostka budżetowa
PO	Program Operacyjny
PO PŻ	Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014 - 2020
PO WER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PT	Pomoc Techniczna
PUP	Powiatowy Urząd Pracy/Powiatowe Urzędy Pracy
RIS RIS Mazovia	Regional Innovation Strategy (ang.) - Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza
RIT	Wsparcie regionalnych OSI problemowych poprzez regionalne inwestycje terytorialne dla 5 subregionów
RPO	Regionalny Program Operacyjny
RPO WM 2014-2020; Program	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
SL2014	aplikacja główna centralnego systemu teleinformatycznego, o którym mowa w rozdziale 16 ustawy wdrożeniowej
SRWM	Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze
SZOOP	Szczegółowy opis osi priorytetowych
TEN-T	Transeuropejska Sieć Transportowa
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
TIK	Technologie informacyjne i komunikacyjne
UE	Unia Europejska
UFP	Ustawa o finansach publicznych
UMWM	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie
UP	Umowa Partnerstwa
WE	Wspólnota Europejska
WOF	Warszawski Obszar Funkcjonalny
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZIT WOF	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego
ZWM	Zarząd Województwa Mazowieckiego

VII.2. Wykaz definicji

Akredytacja ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego – oznacza akredytację przyznaną przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, na podstawie rekomendacji Komitetu Akredytacyjnego, w związku ze spełnieniem przez OWES Standardów Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej w ramach Systemu Akredytacji i Standardów Działania Instytucji Wsparcia Ekonomii Społecznej (AKSES).

Beneficjent – podmiot publiczny lub prywatny odpowiedzialny za inicjowanie lub inicjowanie i wdrażanie operacji otrzymujący pomoc; w kontekście instrumentów finansowych „beneficjent” oznacza podmiot, który wdraża instrument finansowy albo, w stosownych przypadkach, fundusz funduszy.

Centrum integracji społecznej (CIS) – podmiot reintegracji społecznej i zawodowej utworzony na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225, z późn. zm.).

Cross-financing – mechanizm zdefiniowany w Wytocznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020.

Deinstytucjonalizacja usług - proces przejścia od opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w lokalnej społeczności, realizowany zgodnie z „Ogólnoeuropejskimi wytycznymi dotyczącymi przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności” i wymagający z jednej strony rozwoju usług świadczonych w lokalnej społeczności, z drugiej – stopniowego ograniczenia usług w ramach opieki instytucjonalnej. Integralnym elementem deinstytucjonalizacji usług jest prewencja, mająca zapobiegać umieszczeniu osób w opiece instytucjonalnej, a w przypadku dzieci - rozdzieleniu dziecka z rodziną i umieszczeniu w pieczy zastępczej.

E-Usługa – usługa świadczona w sposób zautomatyzowany poprzez użycie technologii informacyjnych, za pomocą systemów teleinformatycznych w publicznych sieciach telekomunikacyjnych, na indywidualne żądanie usługobiorcy, bez jednoczesnej obecności stron w tej samej lokalizacji.

ESCO - Przedsiębiorstwo usług energetycznych (ang. Energy Service Company). W przypadku przedsiębiorstw świadczące usługi energetyczne lub dostarczających innych środków poprawy efektywności energetycznej dla zakładów lub w pomieszczeń użytkownika (przedsiębiorcy, instytucji publicznej), ponoszą one pewną część ryzyka finansowego. Dlatego też zapłata za wykonane usługi może być oparta (w całości lub w części) na osiągnięciu poprawy efektywności energetycznej oraz spełnieniu innych uzgodnionych kryteriów efektywności

u użytkownika. Przewidywana formuła dla projektów realizowanych przy pomocy przedsiębiorstw usług energetycznych to partnerstwo publiczno – prywatne.

Gospodarka biała – dotyczy zawodów związanych z opieką nad osobami w wieku starszym i z opieką nad osobami niepełnosprawnymi, a także z potrzebami tych osób. Potrzeba interwencji w tym zakresie związana jest ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa. Poza tym opieka nad osobami zależnymi, do których zaliczamy osoby starsze i niepełnosprawne, w kluczowy sposób ogranicza aktywność zawodową opiekunów – domowników, zdolnych do podjęcia pracy, którzy są zmuszeni do rezygnacji z rozwoju zawodowego, a często w ogóle z pracy. Dlatego też niezbędnym jest przygotowanie kompetentnej kadry, która przejmie opiekę nad osobami zależnymi, dzięki czemu umożliwiony zostanie powrót domowników na rynek pracy. Rozwój białej gospodarki jest jednym z założeń Strategii Rozwoju Mazowsza w dziedzinie infrastruktury i usług społecznych.

Gospodarka zielona – dziedziny, które przyczyniają się do ochrony i rekonstrukcji środowiska przyrodniczego oraz sprzyjają zachowaniu dobrego zdrowia człowieka. Zakres branż wchodzących w skład tego obszaru wywierający największy wpływ na wzrost zatrudnienia w regionie został przedstawiony w publikacji „Praca Wysokiej Jakości na Zielonym Rynku Pracy w Województwie Mazowieckim” opracowanej przez Fundację „Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym”. Szczegółowe informacje w tym zakresie zostaną przedstawione w Regulaminie konkursu.

Indywidualny plan działania - plan działań obejmujący podstawowe usługi rynku pracy wspierane instrumentami rynku pracy w celu zatrudnienia bezrobotnego lub poszukującego pracy.

Instytucje pomocy i aktywnej integracji - jednostki organizacyjne pomocy społecznej określone w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2004 Nr 64 poz. 593 z późn.zm.), jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U.2011 Nr 149 poz. 887 z późn. zm.) oraz jednostki zatrudnienia socjalnego, organizacje pozarządowe, działające w sferze pomocy i integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie, warsztaty terapii zajęciowej i inne podmioty prowadzące działalność w sferze pomocy i integracji społecznej (których głównym celem nie jest prowadzenie działalności gospodarczej).

Instytucja Zarządzająca (IZ) – instytucja, o której mowa w artykule 125 rozporządzenia ogólnego.

Klub integracji społecznej (KIS) – podmiot reintegracji społecznej i zawodowej utworzony na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

Kompetencje kluczowe - kompetencje wskazane w zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE) (Dz. Urz. UE L 394 z 30.12.2006, str. 10):

- a) porozumiewanie się w języku ojczystym;
- b) porozumiewanie się w językach obcych;
- c) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;
- d) kompetencje informatyczne;
- e) umiejętność uczenia się;
- f) kompetencje społeczne i obywatelskie;
- g) inicjatywność i przedsiębiorczość;
- h) świadomość i ekspresja kulturalna.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES) – program rozwoju przyjęty uchwałą nr 164 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej” (M.P. poz. 811), określający cele i kierunki polityki publicznej w obszarze włączenia społecznego oraz wspierania rozwoju ekonomii społecznej w latach 2014-2020.

Mieszkanie wspomagane – usługa świadczona w lokalnej społeczności:

- a) w postaci mieszkania chronionego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub
- b) w postaci mieszkania lub domu, przygotowującego osoby w nim przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zapewniającego pomoc w prowadzeniu samodzielnego życia. Mieszkanie lub dom może być prowadzone przez podmioty ekonomii społecznej. Może być prowadzone jako usługa mieszkania:
  - i) treningowego, przygotowującego osoby w nim przebywające do prowadzenia samodzielnego życia. Usługa ma charakter okresowy i służy określonym kategoriom osób (w szczególności osobom opuszczającym pieczę zastępczą, osobom bezdomnym, osobom z zaburzeniami psychicznymi) w osiągnięciu częściowej lub całkowitej samodzielności m.in. poprzez trening samodzielności, poradnictwo, pracę socjalną lub inne usługi aktywnej integracji;
  - ii) wspieranego, stanowiącego alternatywę dla pobytu w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Usługa ma charakter pobytu stałego lub okresowego (w przypadku potrzeby opieki w zastępstwie za opiekunów faktycznych). Służy osobom starszym i osobom z niepełnosprawnościami, w szczególności osobom niesamodzielnym i wymagającym wsparcia w formie usług opiekuńczych.

Formą mieszkania wspomagane nie jest mieszkanie socjalne.

Niska emisja – emisja produktów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych do atmosfery ze źródeł emisji (emiterów) znajdujących się na wysokości nie większej niż 40 m - emisja komunikacyjna i pochodząca z lokalnych kotłowni węglowych i domowych pieców grzewczych. Do produktów spalania wpływających na występowanie niskiej emisji zaliczyć można gazy: dwutlenek węgla CO₂, tlenek węgla CO, dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x,

wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne np. benzo(a)piren oraz dioksyny, a także metale ciężkie (ołów, arsen, nikiel, kadm) i pyły zawieszane PM10, PM2,5.

Obszar pokolejowy - należy przez to rozumieć wydzieloną powierzchnię gruntu w przeszłości przeznaczoną do eksploatacji linii kolejowej wraz ze znajdującymi się na tym gruncie budynkami, budowlami i urządzeniami służącymi temu celowi, a w szczególności linie kolejowe, bocznice, place i rampy ładunkowe oraz budowle i budynki przeznaczone do stacjonowania pojazdów szynowych, pociągów technicznych i ratunkowych oraz obiekty służące ich utrzymaniu.

Obszar popegeerowski - obszar wiejski powstały w skutek likwidacji rolnictwa państwowego charakteryzujący się degradacją społeczno-ekonomiczną i przestrzenną oraz zachwianą sytuacją bytową ludności. Głównymi cechami obszaru popegeerowskiego są: utrzymujące się długotrwałe bezrobocie, niskie dochody, w których znaczny udział stanowi pomoc socjalna, niski poziom wykształcenia ludności oraz patologie społeczne.

Obszar powojkowy - obszar, zajmowany lub eksploatowany przez armię do celów logistycznych, kwaterunkowych lub poligonowych w XX/XXI wieku, obecnie nieużytkowany lub nie w pełni wykorzystany. Obszar ten nie pozostaje w zasobach Agencji Mienia Wojskowego ani żadnej innej instytucji zarządzającej terenami wojskowymi.

Obszar przemysłowe - zdegradowane, nie użytkowane lub nie w pełni wykorzystane tereny przeznaczone pierwotnie pod działalność gospodarczą, która została zakończona. Celem zmiany na tych obszarach, jest cytując za T. Budzikiem „przekształcenie obszarów, które dotychczas spełniały swoją przemysłową funkcję w inne niż dawniej, poprzez wprowadzenie podmiotów reprezentujących odmienne sektory gospodarki od dotychczasowych, np. usług związanych z kulturą, oświatą, administracją”¹⁵⁰.

Opiekun faktyczny – osoba pełnoletnia opiekująca się osobą niesamodzielną, niebędąca opiekunem zawodowym i niepobierająca wynagrodzenia z tytułu opieki nad osobą niesamodzielną, najczęściej członek rodziny.

Osoby lub rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym:

- a) osoby lub rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub kwalifikujące się do objęcia wsparciem pomocy społecznej, tj. spełniające co najmniej jedną z przesłanek określonych w artykule 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- b) osoby, o których mowa w artykule 1 ustęp 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- c) osoby przebywające w pieczy zastępczej lub opuszczające pieczę zastępczą oraz rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,

---

¹⁵⁰ Tomasz Burdzik „Przemiany przestrzeni a społeczny wymiar terytorium miasta”, s.21 (18-23) [w:] „Z badań nad wpływem antropopresji na środowisko. Tom 13”, red. Robert Machowski i Martyna A. Rzętała, Wydział Nauk o Ziemi UŚ, Sosnowiec 2012.

o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;

- d) osoby nieletnie, wobec których zastosowano środki zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2014 r. poz. 382, z późn. zm.);
- e) osoby przebywające w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.);
- f) osoby z niepełnosprawnością – osoby niepełnosprawne w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.), a także osoby z zaburzeniami psychicznymi, w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375, z późn. zm.);
- g) rodziny z dzieckiem z niepełnosprawnością, o ile co najmniej jeden z rodziców lub opiekunów nie pracuje ze względu na konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością;
- h) osoby zakwalifikowane do III profilu pomocy, zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 645, z późn. zm.);
- i) osoby niesamodzielne;
- j) osoby bezdomne lub dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań w rozumieniu Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie monitorowania postępu rzeczowego i realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020;
- k) osoby odbywające kary pozbawienia wolności
- l) osoby korzystające z PO PŻ.

Osoba niesamodzielna – osoba, która ze względu na podeszły wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymaga opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego.

Osoby bezrobotne – osoby pozostające bez pracy, gotowe do podjęcia pracy i aktywnie poszukujące zatrudnienia. Definicja uwzględnia osoby zarejestrowane jako bezrobotne zgodnie z krajowymi przepisami, nawet jeżeli nie spełniają one wszystkich trzech kryteriów. Osobami bezrobotnymi są zarówno osoby bezrobotne w rozumieniu badania aktywności ekonomicznej ludności, jak i osoby zarejestrowane jako bezrobotne. Definicja nie uwzględnia studentów studiów stacjonarnych, nawet jeśli spełniają powyższe kryteria. Osoby kwalifikujące się do urlopu macierzyńskiego lub rodzicielskiego, które są bezrobotne w rozumieniu niniejszej definicji (nie

pobierają świadczeń z tytułu urlopu), są również osobami bezrobotnymi¹⁵¹ w rozumieniu Wytucznych¹⁵²;

Osoby bierne zawodowo – osoby, które w danej chwili nie tworzą zasobów siły roboczej (tzn. nie pracują¹⁵³ i nie są bezrobotne). Studenci studiów stacjonarnych są uznawani za osoby bierne zawodowo. Osoby będące na urlopie wychowawczym (rozumianym jako nieobecność w pracy, spowodowana opieką nad dzieckiem w okresie, który nie mieści się w ramach urlopu macierzyńskiego lub urlopu rodzicielskiego), są uznawane za bierne zawodowo, chyba że są zarejestrowane już jako bezrobotne (wówczas status bezrobotnego ma pierwszeństwo)¹⁵⁴. Osoby prowadzące działalność na własny rachunek (w tym członek rodziny bezpłatnie pomagający osobie prowadzącej działalność) nie są uznawane za bierne zawodowo;

Osoby długotrwale bezrobotne – definicja pojęcia „długotrwale bezrobotny” różni się w zależności od wieku:

- - młodzież (<25 lat) – osoby bezrobotne nieprzerwanie przez okres ponad 6 miesięcy (>6 miesięcy),
- - dorośli (25 lat lub więcej) – osoby bezrobotne nieprzerwanie przez okres ponad 12 miesięcy (>12 miesięcy).

---

¹⁵¹ Taka sytuacja ma miejsce w momencie gdy np. osoba bezrobotna urodziła dziecko, niemniej w związku z tym, iż jest niezatrudniona nie pobiera od pracodawcy świadczeń z tytułu urlopu macierzyńskiego lub rodzicielskiego. W związku z tym, należy ją traktować jako osobę bezrobotną.

¹⁵² Projekt Wytucznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020

¹⁵³ Osoby pracujące to osoby w wieku 15 lat i więcej, które wykonują pracę, za którą otrzymują wynagrodzenie, z której czerpią zyski lub korzyści rodzinne lub osoby posiadające zatrudnienie lub własną działalność, które jednak chwilowo nie pracowały ze względu na np. chorobę, urlop, spór pracowniczy czy kształcenie się lub szkolenie. Osoby prowadzące działalność na własny rachunek – prowadzące działalność gospodarczą, gospodarstwo rolne lub praktykę zawodową – są również uznawane za pracujących, o ile spełniony jest jeden z poniższych warunków:

1) osoba pracuje w swojej działalności, praktyce zawodowej lub gospodarstwie rolnym w celu uzyskania dochodu, nawet jeżeli przedsiębiorstwo nie osiąga zysków;

2) osoba poświęca czas na prowadzenie działalności gospodarczej, praktyki zawodowej czy gospodarstwa rolnego, nawet jeżeli nie zrealizowano żadnej sprzedaży lub usług i nic nie wyprodukowano (na przykład: rolnik wykonujący prace w celu utrzymania swojego gospodarstwa; architekt spędzający czas w oczekiwaniu na klientów w swoim biurze; rybak naprawiający łódkę czy siatki rybackie, aby móc dalej pracować; osoby uczestniczące w konwencjach lub seminariach);

3) osoba jest w trakcie zakładania działalności gospodarczej, gospodarstwa rolnego lub praktyki zawodowej; zalicza się do tego zakup lub instalację sprzętu, zamawianie towarów w ramach przygotowań do uruchomienia działalności. Bezpłatnie pomagający członek rodziny uznawany jest za osobę pracującą, jeżeli wykonywaną przez siebie pracą wnosi bezpośredni wkład w działalność gospodarczą, gospodarstwo rolne lub praktykę zawodową będącą w posiadaniu lub prowadzoną przez spokrewnionego członka tego samego gospodarstwa domowego. Bezpłatnie pomagający osobie prowadzącej działalność członek rodziny uznawany jest za „osobę prowadzącą działalność na własny rachunek”. Żołnierze poborowi, którzy wykonywali określoną pracę, za którą otrzymywali wynagrodzenie lub innego rodzaju zysk w czasie tygodnia odniesienia nie są uznawani za „osoby pracujące” – o ile obowiązkowy pobór i powołanie do wojska dotyczy państwa członkowskiego. Osoby przebywające na urlopie macierzyńskim/rodzicielskim (rozumianym jako świadczenie pracownicze, który zapewnia płatny lub bezpłatny czas wolny od pracy do momentu porodu i obejmuje późniejszą krótkoterminową opiekę nad dzieckiem) są uznawane za „osoby pracujące”. Osoby przebywające na urlopie wychowawczym (rozumianym jako nieobecność w pracy, spowodowaną opieką nad dzieckiem w okresie, który nie mieści się w ramach urlopu macierzyńskiego lub rodzicielskiego) są uznawane za „osoby bierne zawodowo”, chyba że są zarejestrowane już jako „osoby bezrobotne” (wówczas status bezrobotnego ma pierwszeństwo). „Zatrudnienie subsydiowane” jest uznawane za „zatrudnienie”. Należy je rozumieć jako zachętę do zatrudnienia zgodnie z definicjami Polityki Rynku Pracy (LMP): Zachęty do zatrudnienia obejmują środki, które ułatwiają rekrutację osób bezrobotnych i innych grup docelowych lub pomagają zapewnić ciągłość zatrudnienia osób narażonych na przymusowe zwolnienie z pracy. Zachęty do zatrudnienia odnoszą się do subsydiowania miejsc pracy na otwartym rynku prac, które mogą istnieć lub zostać stworzone bez dotacji publicznych i które, jak należy mieć nadzieję, utrzymają się po okresie subsydiowania. Miejsca pracy, które mogą być subsydiowane, dotyczą zwykle sektora prywatnego, ale do uzyskania wsparcia kwalifikują się również miejsca pracy z sektora publicznego i instytucji niekomercyjnych, przy czym rozróżnienie nie jest wymagane. Środki publiczne w postaci zachęt w zakresie zatrudnienia mają swój udział w kosztach zatrudnienia, przy czym większość tych kosztów nadal ponosi pracodawca. Nie wyklucza to jednak przypadków, kiedy wszystkie koszty pracy są pokrywane przez określony czas ze środków publicznych.

¹⁵⁴ Taka sytuacja ma miejsce w momencie gdy np. osoba bierna zawodowo urodziła dziecko, niemniej w związku z tym, iż jest niezatrudniona nie pobiera od pracodawcy świadczeń z tytułu urlopu macierzyńskiego lub rodzicielskiego. W związku z tym, należy ją traktować jako osobę bierną zawodowo, chyba, że jest zarejestrowana jako bezrobotna, wówczas zgodnie z definicją należy wykazać ją jako osobę bezrobotną.

Wiek uczestników projektu jest określany na podstawie daty urodzenia i ustalany w dniu rozpoczęcia udziału w projekcie.

Osoby o niskich kwalifikacjach – osoby posiadające wykształcenie na poziomie do ISCED 3. Definicja poziomów wykształcenia (ISCED) została zawarta w Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 w części dotyczącej wskaźników wspólnych EFS monitorowanych we wszystkich PI. Stopień uzyskanego wykształcenia jest określany w dniu rozpoczęcia uczestnictwa w projekcie. Osoby przystępujące do projektu należy wykazać jeden raz, uwzględniając najwyższy ukończony poziom ISCED.

Osoby z niepełnosprawnościami – osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami. Na potrzeby tego dokumentu przyjęto stosowanie definicji osób z niepełnosprawnościami, która uwzględnia osoby niepełnosprawne w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.), a także osoby z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375, z późn. zm.).

Ośrodek wsparcia ekonomii społecznej (OWES) - podmiot lub partnerstwo posiadające akredytację ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, świadczące łącznie wszystkie rodzaje usług wsparcia ekonomii społecznej.

Otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym – to osoby spokrewnione lub niespokrewnione z osobami zagrożonymi ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wspólnie zamieszkujące i gospodarujące, a także inne osoby z najbliższego środowiska osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Za otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym można uznać wszystkie osoby, których udział w projekcie jest niezbędny dla skutecznego wsparcia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Do otoczenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym należą także osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą lub kandydaci do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej, osoby prowadzące rodzinne domy dziecka i dyrektorzy placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

Partner – podmiot wymieniony we *Wniosku o dofinansowanie Projektu*, uczestniczący w realizacji Projektu, wnoszący do niego zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne bądź finansowe, realizujący Projekt wspólnie z Beneficjentem i ewentualnie innymi podmiotami, na warunkach określonych w umowie partnerskiej¹⁵⁵.

---

¹⁵⁵ Jeśli dotyczy

Placówka systemu oświaty prowadząca kształcenie ogólne - placówka w rozumieniu artykułu 2 punkt 3, 5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r. poz. 2156 oraz z 2016 r. poz. 35, 64 i 195) tj.:

- a. placówka oświatowo-wychowawcza, w tym szkolne schronisko młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego,
- b. młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy oraz specjalny ośrodek wychowawczy dla dzieci i młodzieży wymagający stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodek umożliwiający dzieciom i młodzieży dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim, o których mowa w artykule 16 ustęp 7 ustawy, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację odpowiednio obowiązku, o którym mowa w artykule 14 ustęp 3 ustawy, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki,
- c. placówka zapewniająca opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania.

Placówka systemu oświaty prowadząca kształcenie zawodowe – placówka w rozumieniu artykułu 2 punkt 3a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r. poz. 2156 oraz z 2016 r. poz. 35, 64 i 195) tj. placówka kształcenia ustawicznego, placówka kształcenia praktycznego oraz ośrodek dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiający uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych.

Podmiot ekonomii społecznej:

- a) przedsiębiorstwo społeczne, w tym spółdzielnia socjalna, o której mowa w ustawie z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. Nr 94, poz. 651, z późn. zm.);
- b) podmiot reintegracyjny, realizujący usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym:
  - i) CIS i KIS;
  - ii) ZAZ i WTZ, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- c) organizacja pozarządowa lub podmiot, o którym mowa w artykule 3 ustęp 3 punkt 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1118, z późn. zm.);
- d) podmiot sfery gospodarczej utworzony w związku z realizacją celu społecznego bądź dla którego leżący we wspólnym interesie cel społeczny jest racją bytu działalności komercyjnej. Grupę tę można podzielić na następujące podgrupy:
  - iii) organizacje pozarządowe, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie prowadzące działalność

gospodarczą, z której zyski wspierają realizację celów statutowych;

- iv) spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie tj. spółdzielnie pracy, inwalidów i niewidomych, działające w oparciu o ustawę z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2013 r. poz. 1443, z późn. zm.);
- v) spółki non-profit, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, o ile udział sektora publicznego w spółce wynosi nie więcej niż 50%.

Pośrednik finansowy – podmiot wybrany przez podmiot zarządzający funduszem funduszy, o którym mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającym rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 i oferujący instrumenty finansowe bezpośrednio podmiotom ekonomii społecznej.

Praca socjalna – praca socjalna, o której mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Pracodawca - jednostka organizacyjna, chociażby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudniają one co najmniej jednego pracownika.

Prace interwencyjne - zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie bezrobotnych.

Profil pomocy I - pośrednictwo pracy, a także w uzasadnionych przypadkach poradnictwo zawodowe lub formy pomocy, o których mowa w artykule 40 ustęp 1 i 3a, artykule 45, artykule 46 ustęp 1 punkt 2, artykule 60b, artykule 61e punkt 2 oraz artykule 66k-66n ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Profil pomocy II - usługi i instrumenty rynku pracy, działania aktywizacyjne zlecone przez urząd pracy oraz inne formy pomocy z wyłączeniem Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w artykule 62a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Profil pomocy III - Program Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w artykule 62a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, działania aktywizacyjne zlecone przez urząd pracy, programy specjalne, skierowanie do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy lub podjęcia pracy w spółdzielni socjalnej zakładanej przez osoby prawne oraz w uzasadnionych przypadkach poradnictwo zawodowe.

Projekt partnerski – projekt partnerski, o którym mowa w artykule 33 ustawy z dnia 11 lipca

2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020.

Projekt zintegrowany – projekt zintegrowany, o którym mowa w artykule 32 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020.

Przedsiębiorstwo społeczne - podmiot, który spełnia łącznie poniższe warunki:

- a) jest podmiotem prowadzącym zarejestrowaną w Krajowym Rejestrze Sądowym działalność gospodarczą (wyodrębnioną pod względem organizacyjnym i rachunkowym), której celem jest:
  - i. integracja społeczna i zawodowa określonych kategorii osób wyrażona poziomem zatrudnienia tych osób:
    - zatrudnienie co najmniej 50% osób bezrobotnych, w rozumieniu artykułu 2 ust. 1 punkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy lub osób, o których mowa w artykule 1 ustęp 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym lub
    - zatrudnienie co najmniej 30% osób o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności;
  - ii. lub realizacja usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym, usług opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. 2013 r. poz. 1457) lub usług wychowania przedszkolnego w przedszkolach lub w innych formach wychowania przedszkolnego zgodnie z ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, przy jednoczesnej realizacji celów prozatrudnieniowych: zatrudnienie co najmniej 20% osób, o których mowa w ppkt i;
- b) jest podmiotem, który nie dystrybuuje zysku lub nadwyżki bilansowej pomiędzy udziałowców, akcjonariuszy lub pracowników, ale przeznaczają go na wzmocnienie potencjału przedsiębiorstwa jako kapitał niepodzielny oraz w określonej części na reintegrację zawodową i społeczną (w przypadku przedsiębiorstw o charakterze zatrudnieniowym) lub na działalność pożytku publicznego prowadzoną na rzecz społeczności lokalnej, w której działa przedsiębiorstwo;
- c) jest zarządzany na zasadach demokratycznych (w przypadku spółdzielni) albo co najmniej posiada ciało konsultacyjno-doradcze z udziałem pracowników lub innych interesariuszy, zaś wynagrodzenia kadry zarządzającej są ograniczone limitami.

Roboty publiczne - zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac organizowanych przez powiaty - z wyłączeniem prac organizowanych w urzędach pracy - gminy, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub

dofinansowane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków.

Rozporządzenie ogólne – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.

Rozporządzenie EFR – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006.

Rozporządzenie EFS – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006.

Schemat – wydzielony obszar interwencji danego Działania lub Poddziałania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, który określa zakres przedmiotowy (rodzaje projektów objętych dofinansowaniem) i podmiotowy (rodzaje beneficjentów uprawnionych do aplikacji) konkursu. Do schematów przyporządkowane są odrębne zestawy kryteriów wyboru finansowanych projektów.

Słuchacz - należy przez to rozumieć słuchacza w szkołach dla dorosłych na podstawie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych.

Staż - nabywanie przez osobę bezrobotną lub osobę bierną zawodową umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą;

System teleinformatyczny - zespół współpracujących ze sobą urządzeń informatycznych i oprogramowania zapewniający przetwarzanie, przechowywanie, a także wysyłanie i odbieranie danych przez sieci telekomunikacyjne.

Ścieżka reintegracji – zestaw kompleksowych i zindywidualizowanych form wsparcia, mających na celu wyprowadzenie osób lub rodzin z ubóstwa lub wykluczenia społecznego. Ścieżka reintegracji może być realizowana w ramach jednego projektu (ścieżka udziału w projekcie) lub – ze względu na złożoność problemów i potrzeb danej osoby lub rodziny – wykraczać poza

ramy jednego projektu i być kontynuowana w innym projekcie lub pozaprojektowo. Wsparcie w ramach ścieżki reintegracji może być realizowane przez jedną lub przez kilka instytucji zazwyczaj w sposób sekwencyjny.

Środowisko zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym –

- a) osoby lub rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, otoczenie tych osób lub społeczność lokalna, w której zamieszkują;
- b) społeczność lokalna, którą cechuje co najmniej jedna z przesłanek wykluczających, o których mowa w punkcie 11;
- c) społeczność lokalna, która zamieszkuje obszary zdegradowane w rozumieniu Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 lub jej udział jest niezbędny w rewitalizacji, o której mowa w ww. wytycznych.

Uczeń – należy przez to rozumieć ucznia szkoły dla dzieci lub młodzieży na podstawie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych.

Usługa on-line o stopniu dojrzałości 3 - umożliwia transfer danych w dwóch kierunkach: od usługodawcy do klienta oraz od klienta do usługodawcy. Typowym sposobem jej realizacji jest pobranie, wypełnienie i odesłanie formularza drogą elektroniczną. Usługi powyższe obejmują m.in. usługi powstałe w ramach digitalizacji map, GIS.

W ramach wskaźnika należy ujmować usługi:

- nowe lub istotnie udoskonalone,
- skierowane do klientów spoza administracji publicznej: obywateli (usługi A2C) i/lub przedsiębiorców (A2B).

Powyższe warunki należy traktować łącznie.

Usługa on-line o stopniu dojrzałości 4 - umożliwia pełne załatwienie danej sprawy drogą elektroniczną, łącznie z ewentualną płatnością. W ramach wskaźnika należy ujmować również usługi o stopniu dojrzałości 5, czyli takie, które oprócz możliwości pełnego załatwienia danej sprawy zawierają dodatkowo mechanizmy personalizacji, tj. dostosowania sposobu świadczenia do szczególnych uwarunkowań i potrzeb klienta (np. oferowanie częściowo wypełnionych formularzy, poinformowanie klienta sms-em o zbliżającej się potrzebie wykonania danej czynności urzędowej).

W ramach wskaźnika należy ujmować usługi:

- nowe lub istotnie udoskonalone,
- skierowane do klientów spoza administracji publicznej: obywateli (usługi A2C, Administration to Customer) i/lub przedsiębiorców (A2B, Administration to Business).

Powyższe warunki należy traktować łącznie.

Usługi aktywnej integracji – usługi, których celem jest:

- a) odbudowa i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu (reintegracja społeczna) lub
- b) odbudowa i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy (reintegracja zawodowa) lub
- c) zapobieganie procesom ubóstwa, marginalizacji i wykluczenia społecznego.

Do usług aktywnej integracji należą usługi o charakterze:

- i) społecznym, których celem jest nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej,
- ii) zawodowym, których celem jest pomoc w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, wyposażenie w kompetencje i kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności pożądane na rynku pracy, pomoc w utrzymaniu zatrudnienia,
- iii) edukacyjnym, których celem jest wzrost poziomu wykształcenia, dostosowanie wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy,
- iv) zdrowotnym, których celem jest wyeliminowanie lub złagodzenie barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie lub powodujących oddalenie od rynku pracy.

Usługi społeczne świadczone w interesie ogólnym:

- a) usługi asystenckie i opiekuńcze nad osobami niesamodzielnymi o różnym stopniu niesamodzielnosci, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, których zakres i wymagania kwalifikacyjne dla kadr określa ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- b) usługi wsparcia rodziny zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w tym:
  - i. praca z rodziną, w tym asystentura rodzinna, konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, terapia i mediacja; usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne, pomoc prawna, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego; organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”,
  - ii. pomoc w opiece i wychowaniu dziecka, w tym poprzez usługi placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej i specjalistycznej oraz w formie pracy podwórkowej;
- c) usługi pieczy zastępczej zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- d) usługi w mieszkaniach chronionych (zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej) i innych formach mieszkań o charakterze wspieranym.

Usługi świadczone w lokalnej społeczności - usługi umożliwiające osobom niezależne życie w środowisku lokalnym. Usługi te zapobiegają odizolowaniu osób od rodziny i środowiska lokalnego, a gdy to nie jest możliwe, gwarantują tym osobom warunki życia jak najbardziej zbliżone do warunków domowych i rodzinnych oraz umożliwiają podtrzymywanie więzi rodzinnych i sąsiedzkich Są to usługi świadczone w sposób:

- a. zindywidualizowany (dostosowany do potrzeb i możliwości danej osoby) oraz jak najbardziej zbliżony do warunków odpowiadających życiu w środowisku domowym i rodzinnym;
- b. umożliwiający odbiorcom tych usług kontrolę nad swoim życiem i nad decyzjami, które ich dotyczą;
- c. zapewniający, że odbiorcy usług nie są odizolowani od ogółu społeczności lub nie są zmuszeni do mieszkania razem;
- d. gwarantujący, że wymagania organizacyjne nie mają pierwszeństwa przed indywidualnymi potrzebami mieszkańców.

Do usług świadczonych w lokalnej społeczności należą w szczególności:

- i. usługi wspierania rodziny, o których mowa w pkt 24 lit. c;
- ii. rodzinna piecza zastępcza oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze do 14 osób, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;

oraz poniżej wymienione usługi, o ile spełniają warunki, o których mowa w lit. a-d:

- iii. usługi asystenckie;
- iv. usługi asystenckie i opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania,
- v. usługi w postaci mieszkań chronionych, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- vi. usługi w postaci mieszkań wspomaganych, o ile liczba miejsc jest nie większa niż 30; limit 30 miejsc nie obowiązuje w przypadku, gdy przepisy prawa krajowego wskazują mniejszą maksymalną liczbę miejsc w mieszkaniu;
- vii. usługi w rodzinnym domu pomocy, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- viii. usługi w ośrodkach wsparcia, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, o ile liczba miejsc całodobowego pobytu w tych ośrodkach jest nie większa niż 30. Limit 30 miejsc nie obowiązuje w przypadku, gdy przepisy prawa krajowego wskazują mniejszą maksymalną liczbę miejsc całodobowego pobytu w poszczególnych ośrodkach wsparcia;
- ix. usługi w domu pomocy społecznej o liczbie miejsc, która jest nie większa niż 30. Limit 30 miejsc nie obowiązuje w przypadku, gdy przepisy prawa krajowego wskazują mniejszą maksymalną liczbę miejsc.

Usługi wsparcia ekonomii społecznej - usługi animacji lokalnej (usługi animacyjne), rozwoju ekonomii społecznej (usługi inkubacyjne) usługi wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych (usługi biznesowe), rozumiane zgodnie z KPRES.

Ustawa wdrożeniowa – ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz. U. z 2016 r., poz. 217).

Wniosek łączony – wniosek, który występuje w przypadku projektów finansowanych z EFS i łączy w sobie Wniosek o zaliczkę i Wniosek rozliczający zaliczkę.

Wniosek o płatność – oznacza rodzaj wniosku możliwy do złożenia w systemie SL2014; wniosek może pełnić funkcję wniosku o zaliczkę, wniosku rozliczającego zaliczkę, wniosku o refundację, wniosku sprawozdawczego, wniosku o płatność końcową oraz wniosku łączonego.

Wniosek o zaliczkę – wniosek o płatność składany kiedy Beneficjent ubiega się o uzyskanie zaliczki na realizację zadania w ramach projektu.

Wniosek o refundację – wniosek o płatność składany przez Beneficjenta, gdy koszty w ramach projektu zostały już poniesione, a Beneficjent stara się o ich refundację (także PJB w przypadku rozliczania wydatków).

Wniosek rozliczający zaliczkę – wniosek o płatność składany, kiedy Beneficjent chce rozliczyć się z wcześniej otrzymanej zaliczki.

Wniosek sprawozdawczy – wniosek o płatność składany, kiedy Beneficjent jest zobowiązany do przekazania informacji o postępie rzeczowym projektu.

Wniosek o płatność końcową – wniosek o płatność składany, kiedy rejestrowany wniosek o płatność jest ostatnim wnioskiem, rozliczającym projekt.

Wnioskodawca – podmiot, który złożył wniosek o dofinansowanie projektu.

Zatrudnienie - wykonywanie pracy na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego oraz umowy o pracę nakładczą.

Zatrudnienie subsydiowane – forma pomocy finansowej dla pracodawcy stanowiąca zachętę do zatrudnienia, zakładającą redukcję kosztów ponoszonych przez niego na zatrudnienie pracowników zgodnie z artykułami 32 i 33 rozporządzenia Komisji Europejskiej (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu artykułu 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1).